

TREBALL DE FINAL DE GRAU

La millora dels processos de participació en les seves dimensions participativa i comunitària des de l'Educació Social

Una avaluació del procés de participació de la situació dels joves al barri de Verdum (Barcelona)

Arnau Padrós Rovira - Autor
Carlos Sánchez-Valverde Visus - Tutor
Educació Social
Universitat de Barcelona
Setembre de 2018

"La educación se rehace constantemente en la praxis. Para ser, tiene que estar siendo" - Paulo Freire

*“Son cosas chiquitas.
No acaban con la pobreza
no nos sacan del subdesarrollo,
no socializan los medios de producción
y de cambio, no expropián las cuevas de Alí Babá.*

*Pero quizá desencadenen la alegría de hacer,
y la traduzcan en actos.*

*Y, al fin y al cabo, actuar sobre la realidad
y cambiarla, aunque sea un poquito,
es la única manera de probar
que la realidad es transformable.”*

(Galeano, 1982)

*Per al Pla Comunitari de Verdum, a l'Associació Comunitària de Verdum, al
barri i a tota la seva gent, i per a totes aquelles persones de les que he
après el compromís i l'esforç per la transformació social i la democràcia*

Agraïments

La primera mostra de gratitud no pot anar dirigida a ningú més que a Carlos Sánchez-Valverde, tutor del TFG, per la seva presència pacient, entusiasta i imprescindible tant en termes acadèmics com d'acompanyament educatiu al llarg dels dos anys dels què he gaudit de la seva tutorització. També per la relació personal i les apreciacions, idees i consideracions a voltes professionals, a voltes teòriques, a voltes polítiques, sobre una bona quantitat d'inquietuds i centres d'interès que he plantejat o m'ha suggerit.

També a Carles Vila i Antonio Alcántara, tutors del Pràcticum I i II, amb els quals vaig començar a acostar-me tant des d'una òptica acadèmica com professional al Pla Comunitari de Verдум i a l'estudi de l'acció comunitària i la participació. També per a les seves orientacions i facilitació de materials en la recerca bibliogràfica.

També com a agraïments de primer ordre, vull donar les gràcies a totes aquelles persones, col·lectius, entitats i professionals que han participat en el procés de participació i, específicament, a aquelles que han estat implicades i han dedicat temps personal en la meva investigació. Sense la vostra generositat i les vostres aportacions no existiria la investigació. Al mateix nivell vull mostrar el meu efecte més sincer a totes les persones del barri de Verдум i de Nou Barris que fan del Pla Comunitari una experiència viva i emocionant, a l'Associació Comunitària de Verдум per la confiança, i molt especialment a la Debora Julián i la Mónica Salas, mestres i companyes. Per la generositat en l'acolliment des del primer dia durant les meves pràctiques al Pla Comunitari i en la possibilitat de poder treballar i aprendre fins al dia d'avui al seu costat. També a la Judith Arévalo, companya d'equip i d'estudis, amb la que he treballat colze a colze al llarg de tot el procés de participació i hem compartit desencants i alegries amb els respectius TFG's.

Als meus pares, la Paquita i en Miquel, i a la meva germana, Laia, perquè us dec unes vacances sense TFG i perquè malgrat la minsa emoció de cloure aquesta primera etapa formativa en l'ensenyament superior, també em sento amb el deure de retornar-vos alguna forma d'agraïment sincer i formal per l'esforç econòmic, humà i educatiu. Ja que per la meva obstinació i desclassament pueril no vaig tenir la sensibilitat que això

esdevingués amb els actes de graduació, se'm revela aquest espai com a una bona ocasió on reconèixer-vos.

I ja com a menció final, un agraïment a la meva segona família, a les persones del meu entorn més proper, en especial a la Maria Montserrat, a l'Albert Tartera, l'Haritz Bilbao, Llorenç Barber, Joan Sàez, Joan Parera i Núria Alcaraz amb els que he compartit reflexions, moments, preocupacions i m'han acompanyat durant el procés d'aprenentatge i elaboració d'aquesta investigació (i la fallida del curs anterior). També a la resta d'amistats, professors i companyes i companys de lluita que m'han ensenyat a comprendre el món críticament, a veure'n les seves injustícies i perseverar amb una actitud inquieta i compromesa al seu costat.

Índex de continguts

Agraïments	3
Índex de continguts	5
Índex de Taules	6
Índex d'il·lustracions	6
Índex de sigles i abreviacions	7
Qüestions d'estil i ús de fonts bibliogràfiques	7
Resum	9
Resumen	9
Abstract	10
Introducció i Justificació	11
Objectius	13
Marc Teòric	14
Fonamentació dels principals constructes que operen socialment	15
Educació	15
Educació Social	17
Participació	24
Acció Comunitària	32
Marc Contextual	43
1. Situació dels joves de Verdum	46
1.1. Salut	47
1.2 Formació	49
1.3 Famílies	50
2. Estat dels recursos i serveis que treballen amb joves	51
2.1. Inventari recursos, serveis i equipaments	51
2.2 Manca d'oferta, recursos i equipaments	53
2.3. Dificultats en l'apropament i adaptació dels recursos i serveis	55
3. El Pla Comunitari de Verdum i antecedents a nivell participatiu i comunitari	56
3.1 El Pla Comunitari de Verdum	56
3.2 Antecedents a nivell comunitari i participatiu	58
3.3 L'actual procés de participació comunitària sobre la situació dels joves	59
Metodologia	62
Presentació de la recerca	62
Objectius de la recerca	62
Marc i Fonamentació metodològica	64

Fases de la recerca	65
Tècniques i instruments de recollida d'informació	66
• Observació-Participant:.....	66
• Entrevista	67
• Revisió Documental:.....	67
• Grup de Discussió	68
Consideracions ètiques	69
Consideracions i apunts al voltant de l'execució de la recollida d'informació	70
Tècniques i instruments utilitzats	70
Tècniques i instruments no utilitzats	71
Anàlisi de dades i resultats obtinguts	72
1. Descripció i evolució del procés de participació	72
2. La Participació Social en el procés de participació.....	78
El procés de participació, una oferta.....	78
Marcs d'accés a la participació.....	81
Respostes i implicació dels participants.....	85
3. L'acció comunitària en el procés de participació	96
El procés de participació, una aposta comunitària	97
La participació comunitària en el procés de participació.....	99
4. L'Educació Social en el procés de participació	107
Conclusions de la recerca	109
Difusió de la recerca	110
Conclusions del TFG	111
Bibliografia	114
ANNEXOS.....	120

Índex de Taules

Taula 1. Recursos i serveis, centres educatius, equipaments i entitats juvenils o amb presència de joves i adolescents. Elaboració Pròpia.	53
Taula 2. Antecedents sobre participació, acció comunitària i joves. Elaboració Pròpia	59
Taula 3. Grups i participants. Elaboració pròpia	73
Taula 4. Agents Implicats. Elaboració Pròpia	78

Índex d'il·lustracions

Il·lustració 1. Procés de participació. Material facilitador Sessions Participació amb joves. Elaboració: Equip Comunitari.....	60
---	----

Il·lustració 2. Fases de la recerca. Elaboració pròpia.	66
Il·lustració 3. Factors grupals i col·lectius que faciliten la predisposició a participar. Elaboració pròpia	95

Índex de sigles i abreviacions

ASPB: Agència de Salut Pública de Barcelona

ApC's: Educadors de Carrer *A Partir del Carrer*

ACV: Associació Comunitària Verdum

AAVV: Associació de Veïns i Veïnes de Verdum

DDHH: Drets Humans

CAS Nou Barris: Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències

CFA Freire: Centre de Formació de Persones Adultes Paulo Freire

CSS Prosperitat-Verdum Guineueta: Centre de Serveis Socials de Prosperitat-Verdum-Guineueta

FAVIBC: Federació d'Associacions de Veïns d'Habitatge Social de Catalunya

FPM: Fundació Pare Manel

IGOP: Institut de Govern i Polítiques Públiques

ONU: Organització de les Nacions Unides

PCR: Pla Comunitari de Roquetes

PCV: Pla Comunitari de Verdum

TFG: Treball Final de Grau

UEC Cruïlla: Unitat d'Escolarització Compartida Cruïlla

Qüestions d'estil i ús de fonts bibliogràfiques

En aquest document s'ha utilitzat la normativa APA per l'ús del material bibliogràfic. En aquest sentit, entre altres qüestions, s'ha fet ús de la cursiva per a citar tota aquella informació recollida mitjançant l'ús de fonts orals. L'ús de la cursiva fora de l'explicat sols s'ha usat en determinats moments per a emfatitzar en la rellevància o singularitat de les paraules en relació a l'exposició argumental o, en altres casos, per a clarificar el sentit i ús específic que es fa del mot atenent-se a fonts bibliogràfiques determinades.

Pel què fa a l'ús d'altres criteris de senyalització, se n'ha procurat prescindir tant com s'ha pogut. Com s'observarà, sols es podrà trobar l'ús de la negreta en comptades ocasions on s'ha valorat que facilitava la comprensió del desenvolupament argumental per al lector. En el cas dels subratllats, els qual apareixeran un sol cop, se'ls ha preservat si ja es trobaven presents a la font bibliogràfica citada. Finalment, l'ús de les cometes s'ha utilitzat per a distingir diàlegs o emulacions a possibles diàlegs que, en algunes de les fonts orals, els participants han utilitzat a l'hora d'expressar-se.

Resum

En aquest Treball de Final de Grau (TFG) es recullen algunes consideracions que giren entorn la participació i la dimensió comunitària dels processos de participació, amb la vocació de contribuir en la seva discussió i millora des de l'Educació Social. El recorregut traçat per a aquest propòsit el trobem circumscribit en el desenvolupament d'una investigació que té per objecte l'anàlisi del procés de participació realitzat d'abril a juny del 2018 al Pla Comunitari de Verdu (Nou Barris, Barcelona). En aquest, una mostra de joves del barri esdevenen els protagonistes en companyia de demés agents de la comunitat. L'estudi es desenvolupa en el marc d'una metodologia qualitativa, on pren una posició de relleu la investigació-participativa, entre altres tècniques, mitjançant les quals s'establirà un diàleg entre material teòric de referència i resultats. Com s'observarà, assenyalarem, des de l'Educació Social, la necessitat de contemplar l'ús polivalent d'estratègies participatives com a garantia de l'exercici efectiu del dret a la participació; així com l'oportunitat que suposa la participació social en el si de l'acció comunitària com a millora de la qualitat dels processos de participació i la construcció de ciutadania.

Paraules clau: participació, educació social, acció comunitària, observació-participant, joves.

Resumen

En este Trabajo de Final de Grado (TFG) se recogen algunas consideraciones alrededor de la participación i la dimensión comunitaria de los procesos de participación, con la vocación de contribuir en su discusión y mejora des de la Educación Social. El recorrido trazado para tal empresa se circunscribe en el desarrollo de una investigación que tiene por objeto de análisis el proceso de participación realizado de abril a junio de 2018 en el Pla Comunitari de Verdu (Nou Barris, Barcelona). En éste, una muestra de jóvenes del barrio se convierte en el sujeto protagonista en compañía de demás agentes de la comunidad. El estudio se desenvuelve en el marco de una metodología cualitativa, donde la investigación-participativa juega un papel determinante, entre otras técnicas, mediante las cuales se dará un diálogo entre material teórico de referencia y resultados. Como se observará, desde la Educación Social, señalamos la necesidad de tener en cuenta el uso de estrategias polivalentes para el ejercicio efectivo del derecho a la participación; así como contemplar la oportunidad que supone la participación social en el sí de la acción comunitaria para la mejora de la cualidad de los procesos de participación y la construcción de ciudadanía.

Palabras clave: participación, educación social, acción comunitaria, observación-participante, jóvenes.

Abstract

In this Final Degree Project are described some closing remarks about participation and their community dimension in the participation process, with the aim to contribute in its discussion and improvement from social pedagogy¹. The way to achieve this goal is based on a research that analyzes a participation process that has taken place between April and June 2018 in the Pla Comunitari de Verdum (Nou Barris, Barcelona). In that, young people become social actors along other community agents. The research has a qualitative methodology, where participant observation plays a decisive role as a study technique along with other ones. With them, a dialogue will be established between theory and outcomes. As will be observed, from the Social Pedagogy, we pointed out the need to consider the use of polyvalent strategies for the effective exercise of the right to participation; as well as to contemplate the opportunity that social participation supposes inside community work for the improvement of the quality of the processes of participation and guarantee citizenship rights.

Keywords: participation, social pedagogy, community work, participant observation, youth people.

¹ Emprem el terme *social pedagogy* després de revisar diverses taxonomies i exercicis comparatius de l'Educació Social a Europa com les de Tolino i Hernández (2014) o de Cacho, Sánchez-Valverde i Usurriaga (2014), on podem apreciar que el binomi social-pedagogia és el més utilitzat en molts dels països i estats per a fer referència a l'univers de l'Educació Social, les figures professionals, espais i àmbits d'intervenció, etc.; malgrat existeixin molts altres constructes i, l'utilitzat, en alguns casos, defineixi esferes molt particulars. Així com que, concretament, en el món anglosaxó i en la llengua anglesa *social pedagogy* no té el mateix significat i capacitat aglutinadora que a l'Estat Espanyol li conferim a Educació Social.

Introducció i Justificació

En aquest TFG ens proposem apropar-nos a la participació social i comunitària. És a dir, en aquella participació que s'assenta sobre la realitat més propera i quotidiana, on els actors implicats també són propis d'aquest àmbit i la seva finalitat no està centrada en la incidència en l'esfera pública i política -si més no, no directament- sinó en la mateixa esfera social i comunitària. El recorregut traçat per a aquest propòsit el trobem circumscribit en el desenvolupament d'una investigació que té per objecte l'anàlisi del procés de participació realitzat d'abril a juny del 2018 al Pla Comunitari de Verdum (Nou Barris, Barcelona). En aquest, una mostra de joves del barri esdevenen els protagonistes en companyia de demés agents de la comunitat.

Els *Plans de Desenvolupament Comunitari* o *Plans Comunitaris* són les denominacions amb les quals s'ha anomenat un conjunt d'experiències comunitàries similars impulsades a diferents territoris de l'Estat Espanyol des d'inicis de la dècada dels 90. En el cas de Catalunya i específicament a Barcelona, cal remuntar-se al 1997 amb el naixement del Pla Comunitari de la Trinitat Nova. Durant la següent dècada s'impulsarien fins a 13 plans comunitaris més (Morales & Rebollo, 2010).

Entrant ja de ple en la naturalesa de l'exercici que proposem realitzar, ens agradaria apuntar -potser- l'aspecte més important d'aquesta recerca: el doble rol que la persona investigadora juga simultàniament en el context d'estudi. Per una banda com a investigador, per a l'altra com a membre de l'equip comunitari encarregat de dinamitzar el procés de participació. Una posició, doncs, interessant, complexa i nova per a l'autor; a la vegada que privilegiada: des d'un punt de vista acadèmic, pel què fa l'oportunitat d'aprendre entorn la investigació-participant i la gran accessibilitat a l'objecte d'anàlisi que aquesta circumstància ofereix; i des d'una òptica professional, per a posar la reflexió i l'anàlisi al servei de la pràctica socioeducativa i la seva millora en el propi context d'intervenció. Així doncs, producte d'aquesta casuística -i tenint en compte tant les seves potencialitats acadèmiques com professionals- volem assenyalar les dues principals aportacions que s'espera oferir:

- Presentar algunes consideracions sobre la participació i la dimensió comunitària dels processos de participació, amb la vocació de contribuir en la seva discussió i millora des de l'Educació Social.

- Significar-se com una recerca al servei de l'Associació Comunitària de Verдум, així com per a tota la resta de veïns/es, entitats, recursos, serveis, equipaments i administracions vinculades al Pla Comunitari de Verдум. Tant per les aportacions i ús que pugui fer-se'n de manera més imminent davant el propi esdevenir del procés de participació com també, a la vegada, com a materials que ajudaran a documentar una experiència esdevinguda en el si del Pla Comunitari i col·laborar en les fonts necessàries per a la interpretació i construcció de sentit històric de l'actual moment del Procés Comunitari.

En aquest treball hi consta la investigació de manera íntegra així com l'explicació de tot el procés de treball que aquesta ha exigit. En aquest sentit, en el següent document² es trobarà, en el següent ordre: la formulació dels objectius de la investigació; l'elaboració d'un recorregut teòric que orientarà el conjunt del procés d'investigació; la presentació del barri de Verдум, la seva realitat comunitària i el procés de participació com a principals elements del context d'estudi; la fonamentació i construcció metodològica que s'ha seguit; l'anàlisi de la informació recollida i la formulació de conclusions tant de la recerca com del TFG en general. No volem estar-nos d'esmentar, aquí, les característiques més generals del marc teòric i les intencions que persegueix. Doncs la seva lògica es regeix per la mateixa lògica general de la recerca: des de l'educació social, apropar-nos a la participació i a l'acció comunitària com a fenòmens socioeducatius. El recorregut que es proposa, així, és prendre l'*educació* com a primer constructe teòric des d'on genèricament assenyalar-ne els aspectes més importants de la seva naturalesa, així com paral·lelament prendre posició política respecte d'ella; itinerari que ens condueix a l'abordatge de l'*educació social*, degudament situada a partir del diàleg amb diverses fonts i, sota les quals, acaba definint-se com a *dret de ciutadania*, com a *disciplina pedagògica* i com a *professió*. De manera que amb les ulleres socioeducatives posades ens aproximem a la participació i a l'acció comunitària.

² La investigació també està suportada per dos materials més -un document d'annexos i un CD- on hi consta tota la informació que ha quedat documentada durant la recollida d'informació, així com el disseny dels instruments i tècniques utilitzades, entre altres.

Objectius

Aquest treball fonamenta la seva lògica, desenvolupament i abast a partir d'un objectiu general i tres d'específics:

Objectiu general:

- Oferir elements per a la millora dels processos de participació, en les seves dimensions participativa i comunitària, des de l'Educació Social mitjançant l'avaluació del procés de participació de la situació dels joves al barri de Verdum (Nou Barris, Barcelona).

Objectius Específics:

- Conèixer el disseny i execució del procés de participació amb joves al barri de Verdum
 - Conèixer els antecedents comunitaris i participatius que s'han donat al barri de Verdum pel què fa a la realitat juvenil.
 - Contrastar la idoneïtat del procés participatiu que es planteja.
 - Conèixer la metodologia utilitzada i el desenvolupament del procés de participació
- Observar els resultats i impactes que ha generat el procés de participació amb joves al barri de Verdum
 - A nivell participatiu
 - A nivell comunitari
 - A nivell socioeducatiu
- Aportar, des de l'Educació Social, un espai de reflexió sobre la mateixa pràctica amb la finalitat de revisió de la intervenció així com de contribució en la producció de teoria

Marc Teòric

L'elaboració del següent marc teòric i la seva relació amb el procés d'investigació s'ha caracteritzat per la seva continuïtat al llarg de tota la recerca. Doncs ha orientat la recerca i les posicions de l'investigador davant els reptes que li han estat plantejats durant tot el procés de treball. Evidentment, el marc teòric ha actuat com a brúixola i guia per a les primeres aproximacions a l'objecte d'estudi, com també per a la seva posterior concreció i construcció de l'itinerari de treball; doncs com no pot ser d'altra manera, participa i esdevé la principal font epistemològica i mobilitzadora dels continguts amb els què operar a l'hora de definir i delimitar els objectius de la recerca, escollir i construir les estratègies i eines de recollida de informació, analitzar la informació i presentar els resultats.

Ha esdevingut però, també, una font generadora de posicions més sòlides pel què fa als plantejaments de l'investigador, de separar el gra de la palla, prescindint de materials o tasques planificades en un primer moment que s'escapaven de l'interès concret de l'estudi. Un exemple que il·lustraria l'ús funcional del marc teòric al llarg de la recerca seria, entre altres, la pèrdua de centralitat de la qüestió juvenil com constructe a considerar, aprofundir i tractar de manera específica; passant a utilitzar-lo com a element a tenir en compte degut a la naturalesa dels agents participants i del *leitmotiv* del procés de participació (la situació dels joves a Verдум). Això és, situar la qüestió juvenil com a determinant a considerar pel cas que ens ocupa, però circumstancial, pel què fa a l'anàlisi general dels processos de participació. És a dir, el diàleg establert al llarg de la investigació amb els materials teòrics de referència ha permès clarificar els aspectes nuclears de la investigació, així com la seva intencionalitat. Insistint amb l'exemple i concloent-lo, podríem dir que la recerca, en el nostre cas, no es proposa estudiar les característiques singulars de la participació dels joves, sinó oferir elements per a la millora dels processos de participació -en general, no estrictament aquells circumscrits al col·lectiu juvenil- pel què ocupa la seva esfera comunitària i participativa. Un exercici similar de clarificació estratègica realitzat gràcies a l'ús i revisió del marc teòric s'ha donat al voltant de la fonamentació metodològica de la investigació, afinant i construint els instruments de recollida i anàlisi d'informació més escaients pels objectius formulats.

Per tant, hem pres el marc teòric com una eina al servei de la investigació en el conjunt de les seves fases; més que no pas com un producte elaborat *a priori* on prendre posició davant l'objecte d'estudi en un primer moment -qüestió necessària però insuficient per si sola- i que per tant, relegat a una simple necessitat inicial o estètica pel què fa a l'estructura formal del TFG, acabés esdevenint una simple enumeració i encapsulament de continguts teòrics que quedessin allunyats de l'evolució i ús efectiu que se'n pogués fer al llarg de la investigació.

Una altra consideració a tenir en compte i que sense necessitat d'una lectura en profunditat es podrà copsar ràpidament és l'ús significatiu i particular que s'ha fet d'alguns autors i aportacions acadèmiques, professionals i tecnicopolítiques a l'hora de construir el marc teòric i fonamentar la investigació. No és gratuït, ans al contrari, doncs com es podrà anar coneixent al llarg de la investigació la forta presència de referències a Marchioni (1937) o al mateix IGOP (o a investigadors membres), per posar dos exemples, tenen la seva pertinença en què precisament existeix un vincle directe d'autors i context específic d'anàlisi -el barri de Verdum i la seva realitat comunitària-; doncs tant un com els altres hi han realitzat tasques d'investigació, assessorament i formació.

Finalment, a més, també ens agradaria esmentar que el resultat definitiu del següent marc teòric obeeix intencionadament un ordre narratiu, el qual concentra la seva lògica en el trànsit per un recorregut que parteix de l'educació social com a marc global i òptica interpretativa sota la qual s'arribaran a presentar i tractar la resta de constructes d'interès.

Fonamentació dels principals constructes que operen socialment:

Educació

Com davant de qualsevol qüestió pròpia de les societats humanes abordada bastament des d'instàncies acadèmiques, l'aproximació a l'educació exigeix un abordatge teòric organitzat -com a mínim- des de dues vessants: una primera, centrada en l'estat present del debat acadèmic al voltant de l'objecte, cosa que ens ha de permetre garbellar i realitzar un exercici de clarificació epistemològica; i una segona,

caracteritzada per l'exploració de l'objecte en si mateix tenint en compte els marcs prèviament definits. Evidentment, ambdues pròpies d'un moment històric i d'una posició política determinada en el seu si. En aquest sentit, davant la problemàtica objectiva de definir la naturalesa del fet educatiu, diversos autors (Fullat, 1983), (Cordero, 2006, p. 38) inicien aquesta exploració a partir del seu recorregut etimològic. Així doncs, remuntant-se al seu origen llatí, exposen que educació ve de dues formes verbals: *educere* i *educare*. La primera expressa l'acció d'extreure, sortir, treure de la foscor, mentre que la segona fa referència a guiar, conduir, formar. Mentre que *educere* ens remetria a allò que entenem per ensenyar, formar, etc. *educare* seria pròpia del què entenem per aprenentatge o construcció personal del coneixement i l'experiència (Cordero, 2006).

Tanmateix, de la seva síntesi en podríem extreure múltiples maneres de concebre l'educació. Anem, doncs, a recollir algunes qüestions clau que caracteritzaran la nostra mirada al llarg de l'estudi.

En primera instància, cal comprendre l'educació com una *producció social*. És a dir, necessàriament inserida en el si d'una dimensió humana, en concret de les relacions humanes, o com a mínim en relació amb el món, entès aquest últim com aquell espai de trobada amb els altres (Hernani, 1970, p. 8). En segona, que l'experiència educativa la podem entendre com un procés amb tendència al perfeccionament *-treure de si mateix, de la foscor-*, és a dir, com un recorregut inconclús cap a la realització humana. Des del propi si de l'individu i en relació amb l'alteritat. Per tant, com a facultat inherent de tota persona tant pel què fa a l'aprenentatge, com a l'acompanyament i facilitació d'aquest envers altres. Assumint l'educabilitat com a categoria humana (Fermoso, Touriñán, & Tarrío, 1993, p. 102-103), la *conducció, la guia*, que hom pot assumir en l'altre ens trasllada a un escenari on l'experiència educativa, principalment, es dona a partir de l'existència d'una relació educador-educand. On tanmateix, però, ambdues posicions es caracteritzen pel seu gran dinamisme i, fins i tot, intercanvi. Això és, doncs, ancorant-nos a l'anàlisi freireà, no entendre l'experiència educativa sota coordenades *bancàries*, és a dir, de dipòsit per part de l'educador de quelcom extern a l'educand, sinó des del potencial propi de cada un d'ells (Freire P., 1970).

Finalment, tant entenent l'educació com a producció social com entenent-la com a

procés d'aprenentatge i tendència al perfeccionament, no podem obviar-ne, doncs, la seva dimensió política. Això és, assumir la intencionalitat de l'educació, la seva no neutralitat. Què implica l'educació com a fenomen en el si de la vida humana i social? Sota quina cosmovisió i a quins ideals assentem l'educació com a procés d'aprenentatge amb tendència al perfeccionament? Així doncs, l'ontologia, l'axiologia i la teleologia on reposi la idea d'educació conduirà a concepcions educatives força diferents (Civís, 2006, p. 45). En aquest sentit, prenem part per l'assumpció d'una *perspectiva humanista* de l'educació, en tant que centrem l'interès en la persona i la seva realització. Cordero (2006) parla d'educació i humanisme com a dues cares d'una mateixa dinàmica, doncs l'acció educativa tendeix a humanitzar a l'individu a la llum d'un específic -encara que general i total- ideal d'ésser humà. Tanmateix, tant l'horitzó d'aquest ideal com la situació particular en què estem inserits, són productes d'un moment històric determinat. En el present, aquest horitzó humanista troba la seva concreció en els Drets Humans (DDHH), a la vegada que es constata el desgast d'aquest marc per la manca d'una praxis política que els hi confereixi efectivitat (Núñez Rivero & Aular Viamonte, 2013).

Educació Social

Després del recorregut genèric al voltant de l'educació i l'enumeració d'algunes qüestions i *apriorismes* de relleu per a l'autor i la posició a prendre-hi en l'anterior apartat; ens focalitzem en el nostre *univers* (Gómez, 2003, p. 245) específic d'interès: l'educació social. Podem apropar-nos al constructe de moltes maneres diferents (etimològicament i/o semànticament; històricament; des d'un punt de vista legal; en relació al conjunt funcions socioeducatives, pràctiques i àmbits, etc.), sols cal veure la quantitat i diversitat d'exercicis i recorreguts analítics realitzats en les passades dècades. Heus ací algunes de les fonts consultades:

- Gómez, M. (2003). Aproximación conceptual a los sectores y ámbitos de intervención de la Educación Social. Universitat de Barcelona.
- AIEJI - Asociación Internacional de Educadores Sociales (2005). Marco Conceptual de las Competencias del Educador Social

- Asociación Estatal de Educación Social – ASEDES. (2007). Documents Professionalitzadors. Definició d'Educació Social; Codi Deontològic de l'Educador i Educadora Social. Catàleg de Funcions i Competències de l'Educador i Educadora Social. Barcelona.
- Cacho, X; Sánchez-Valverde, C; Usurriaga, J. (2014): Los nombres y significados de la Educación Social. RES Revista Educación Social. Núm. 19.
- Ytarte, R. (2017): La identidad de la Educación Social como profesión: compromiso y competencia del trabajo educativo para la ciudadanía. VII Congreso Estatal de Educación Social de Sevilla. RES Revista Educación Social. Núm. 24
- Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales – CGCEES. (2016): Conclusiones del VII Congreso Estatal de Educación Social. Sevilla 21-22-23 de gener de 2016
- Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales – CGCEES. (2016): Compromiso de Sevilla. Sevilla 21-22-23 de gener de 2016

Com a punt de partida, prenem el treball realitzat al voltant de la clarificació i definició de *l'educació social* des de l'ASEDES, construïda i legitimada col·lectivament pel conjunt de professionals representats als diferents col·legis de l'Estat. Es planteja com un *concepte-síntesi*, capaç d'articular una mirada professionalitzadora, superadora dels àmbits i espais laborals -molts d'ells compartit per altres professionals- i útil per la finalitat de la praxis desenvolupada (Asociación Estatal De Educación Social - ASEDES, 2007, p. 10-11):

Dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que son àmbit de competència professional de l'educador social i que possibilita:

- La incorporació del subjecte de l'educació a la diversitat de les xarxes socials, entesa com el desenvolupament de la sociabilitat i la circulació social.
- La promoció cultural i social, entesa com a obertura a noves possibilitats de l'adquisició de béns culturals, que amplii les perspectives educatives, laborals, d'oci i participació social.

És a dir, es comprèn l'educació social a partir d'un doble eix o dimensions: l'educació social com a dret de ciutadania, i l'educació social com a professió de caràcter pedagògic.

Des d'una perspectiva jurídica, podem emmarcar l'educació social com quelcom implícit i font generadora de dret en el conjunt d'instàncies internacionals, estatals i autonòmiques (art. 26 DDHH, art. 27 Constitució Espanyola de 1978, art. 3 12/2009 de la Generalitat de Catalunya). En totes elles, es reconeix l'educació com a dret fonamental de la persona, a mitjà del qual es promou el seu desenvolupament integral, la seva inclusió en societats igualitàries i l'exercici efectiu de drets en societats democràtiques. En aquest sentit es situa el desenvolupament de la sociabilitat i la circulació social així com la promoció cultural i social com a eina i garantia de dret, a la vegada que com a espais i fenòmens singulars on operen les pràctiques i actuacions professionals. Com evidencia la definició, doncs, estem parlant en un sentit ampli sobre el fet educatiu -no sols present en aquells espais socials curricularment formalitzats com l'escola (Guerau de Arellano, 1985)- i, concretament, emfatitzant en el component social que l'acompanya:

En l'expressió "educació social", l'adjectiu ens indica que estem davant un tipus o una classe d'educació; que estem davant una parcel·la de l'univers de l'educació. (Trilla, 1999, p. 41)

És a dir, situant el fet educatiu en aquell espai divers d'itineraris, situacions, ritmes, temps i llocs on aquest és susceptible d'esdevenir-se, en totes aquelles *xarxes socials* presents en les nostres societats, tant les inserides en les esferes educatives de les institucions formals com -i en particular- d'aquelles que no. (Asociación Estatal De Educación Social - ASEDES, 2007, p. 16).

Pel què fa al caràcter pedagògic de l'educació social, no ens estendrem molt. Remetent-nos al que comentàvem fins ara, l'educació social pertany a l'ordre de les pràctiques, processos i fenòmens, és a dir, a l'ordre de la realitat educativa (Trilla, 1999, p. 41); qüestions que troben la seva font de coneixement en el corpus teòric i exercici científic de *la pedagogia social*. Resulta objectiu que l'educació social requereix i beu d'un ampli espectre interdisciplinari (sociologia, psicologia, antropologia, dret, història), però resulta encara més cert que la centralitat del fenomen rau en el *fet educatiu* (Gijón, Montané, Sánchez-Valverde, & Usurriaga, 2013) i, per tant, de la pedagogia.

Finalment, resulta necessari ocupar-nos de l'educació social "com a professió". Tant per la mateixa naturalesa històrica de la construcció professionalitzadora de l'educació social com, sobretot, davant els plantejaments i discussions que se n'han derivat; doncs fins i tot esquivant el simple debat *nominatiu* i assumint que no ens trobem davant una problemàtica de caràcter epistemològic, sí que cal resoldre el debat *situacional* (Cacho, Sánchez-Valverde, & Usurriaga, 2014). En aquest sentit, primerament, ens interessa emfatitzar en la pertinent distinció entre *l'univers* de l'educació social (amb la seva diversitat i complexitat de pràctiques educatives que tenen lloc a qualsevol temps i espai social) i *la galàxia* de pràctiques professionals específiques, és a dir, entre aquelles intervencions professionalitzades en la intervenció socioeducativa -una part- i el conjunt plural de pràctiques, espais i fenòmens educatius que es donen en el si de l'educació social (Gómez, 2003). Cal comprendre que l'educació social i les seves manifestacions son anteriors a la seva pròpia denominació (Trilla, 1999). A més, atenent-nos a un anàlisi freireà, podem afirmar que aquestes manifestacions no s'assenten sobre l'existència de relacions d'unidireccionalitat educativa (amb un subjecte actiu -educador- i un altre de passiu -educand, *dipòsit*-) això és, existència del fet educatiu a partir de relacions dialògiques (Freire P. , 1970). Tot objecte de la realitat humana pot tenir elements d'*educabilitat* i, per tant, podem concloure que l'educació pot estar i sorgir de i des de tot arreu. Aquesta qüestió no esdevé trivial, doncs per exemple (i pel cas que ens ocupa) és crucial comprendre que:

La comunitat, l'entorn més proper, és l'espai [...] (principal de relació educativa) on la persona es desenvolupa mitjançant aquells continguts educatius presents en forma de recursos socioculturals i socioeducatius i mitjançant diferents agents. Així doncs, podem parlar de la comunitat com a agent educador (en tant que contingut, continent i aglutinador de diversos agents) i com a subjecte educand (Civís, 2006, p. 50).

Amb tot, però, no podem defugir el marc de possibilitats que suposen les pràctiques professionals en l'educació social gràcies a la teoria i sistematització de les seves intervencions (Asociación Estatal De Educación Social - ASEDES, 2007, p. 23-24).

Així doncs, podríem concloure que resulta pertinent i ens interessa tant un anàlisi de les pràctiques i experiències professionals al voltant del fet educatiu com d'aquelles no professionals, doncs serà tant en unes com en les altres on trobarem emmarcats els

nostres objectes d'estudi. Això és, l'estudi de les implicacions socioeducatives del procés participatiu amb joves i demás agents participants des d'una òptica de drets ciutadans; com a la vegada l'estudi de la intervenció socioeducativa que es realitzi al llarg de l'experiència.

Com a segon punt de referència i aproximació a l'Educació Social, després del recorregut analític al voltant dels materials de l'ASEDES, ens situem breument sobre un altre producte -completament coetani al present - de la discussió col·lectiva d'educadors i educadores socials de l'Estat: el VII Congrés Estatal d'Educadores i Educadors Socials, celebrat a Sevilla el gener del 2016. Tal com es recull en *Compromís de Sevilla i en el document de Conclusiones* (Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES, 2016) existeix una revigorització i consens ampli pel què fa a la dimensió i orientació política de l'Educació Social com professió, espai i àmbit d'investigació compromès amb la construcció de societats democràtiques, això és:

Implicarnos en la transformación social que se concrete de manera efectiva en la implantación de los Derechos Humanos y Sociales Fundamentales, desarrollando la Educación Social, en las diferentes esferas a lo largo de la vida de las personas, siendo éstas las protagonistas de sus historias y de la Historia. (Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES, 2016, p. 1)

En aquest sentit, es proposa abordar frontalment una de les contradiccions clàssiques i constitutives del desenvolupament de l'Educació Social: el moviment oscil·latori entre *regulació* i *transformació social*, això és, esdevenir agent de control o de canvi social (Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES, 2016, p. 1). Partir d'aquesta perspectiva *universalista* -en tant que els drets no es donen a raó de cap condició particular, es tenen- es clarifica la necessitat d'orientar l'acció socioeducativa al conjunt de la ciutadania potenciant la seva dimensió preventiva i pedagògica, i no sols circumscriure's en l'*atenció-resolució* de problemàtiques socials pròpies d'aquelles persones, col·lectius i comunitats en risc/situació d'exclusió social (Ytarte, 2017). Una qüestió no és antagònica a l'altra, tampoc es complementen, sinó que partint d'un enfocament de construcció de *ciutadania democràtica* es pretén transmutar l'encàrrec *assistencialista* de tall neoliberal per a respondre a l'escenari

social i polític on es troben les nostres societats (retallades en polítiques socials, limitació i pèrdua de drets, inaccessibilitat a la presa de decisions i sobirania popular).

Concloent altra vegada, doncs, és en aquest marc de construcció de ciutadania a partir d'actuacions basades en la prevenció -en el nostre cas a partir de la promoció i l'exercici del dret a la participació- des d'on orbitarem al volant de la qüestió socioeducativa:

El encargo de la administración (a veces genérico) debemos traducirlo y orientarlo hacia la educación social (construir ciudadanía): transformarlo en una herramienta pedagógica; y trabajar a partir de la reflexión-acción-reflexión (No especular). (Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES, 2016, p. 2)

Aquesta emergent centralitat que es dona de nou a l'Educació Social com a dret de ciutadania, entre altres factors, pren consistència arrel de la situació social, econòmica i política de la conjuntura actual i de tots aquells principis orientadors del propi desenvolupament de la professió (Ytarte, 2017). Per tant, tal com esmenta Ytarte (2017) tot fent referència a Ortega, Caride i Úcar (2013), entenem l'educació social com quelcom que no pot ser:

Definida acotada en sus espacios y funciones de una vez por todas y para siempre, dado que, por sus propias características, está estrechamente vinculada a los procesos sociales a los que ha de responder educativamente (p. 71)

És a dir, pròpia del seu temps, en construcció i amb capacitat de donar respostes *històriques*, això és, pròpies de cada moment.

Finalment, ens agradaria acabar aquest recorregut al voltant de l'Educació Social a partir de l'exercici de clarificació conceptual que ens presenten Cacho, Sánchez-Valverde i Usurriaga a *Los nombres y significados de la educación social* (2014, RES) on es proposa comprendre l'educació social no sols com una professió i un dret de ciutadania (constructes-objectes clau analitzats fins ara), sinó també com una disciplina pedagògica. Ampliant i conciliant diverses definicions de processos de deliberació col·lectiva de professionals com el cas de l'ASEDES -ja esmentat- o de l'AIEJI (2005), es proposa la següent definició amb la finalitat de superar la dicotomitxació al voltant del fet educatiu que s'assigna a diferents agents, moments o manifestacions. (Cacho, Sánchez-Valverde, & Usurriaga, 2014, p. 14):

La educación social es

- Una disciplina pedagógica que participa de la teoría (ciencia) de cómo las condiciones psicológicas, sociales y materiales, y diferentes orientaciones de valores, promueven o dificultan el desarrollo y el crecimiento de la calidad de vida y el bienestar del individuo o del grupo,
- Que se articula socialmente como una profesión generadora de contextos educativos y acciones mediadoras y educativas, que posibilitan:
 - La incorporación del sujeto de la educación a la diversidad de las redes sociales, entendida como el desarrollo de la sociabilidad y la circulación social.
 - La promoción cultural y social, entendida como reconocimiento de lo propio y apertura a nuevas posibilidades de la adquisición de bienes culturales, que amplíen las perspectivas educativas, laborales, de ocio y participación social.
- Y que sociopolíticamente actúa como Derecho de ciudadanía de las personas

23

L'abordatge d'aquesta qüestió -la irresolta discussió al voltant dels agents i moments pertinents des d'on abordar el fet educatiu de manera integral- esdevé determinant i necessària, entre altres debats, per exemple, per a enfortir la necessitat de circumscriure -també- la reflexió sobre la pràctica socioeducativa en el mateix exercici professional, entenent-la com activitat pròpia del col·lectiu i no sols ubicant-la en l'espai científic de la *pedagogia social* i en la figura del pedagog. La intenció no és discutir entre la clara significació i singularitat pròpia de l'*educació* enfront la *pedagogia* i viceversa; sinó reconèixer l'activitat pedagògica, com a *moment* propi i necessari de la pràctica professional dels i les educadors socials (Cacho, Sánchez-Valverde, & Usurriaga, 2014)³. L'element nuclear de la proposta rau en situar com a substantiu el fet educatiu, i no l'exercici professional. Així:

Lo que substantivamente los hace educadoras y educadores sociales es lo que tiene que ver con el "hecho educativo". [...] El hecho de ser profesionales no es sustantivo, es un adjetivo. [...] Los educadores sabemos que cuando estamos reflexionando sobre el hecho educativo "estamos haciendo pedagogía". Pero no dejamos de ser

³ Veure pg. 11-12 de Cacho, X., Sánchez-Valverde, C., & Usurriaga, J. (2014). Los nombres y significados de la Educación Social. *RES. Revista Educación Social*, 19 on es clarifica i es facilita material acadèmic per a no caure en l'equívoc d'una falsa discussió entre encàrrecs, funcions, espais i pertinença científica de la *pedagogia social* i la seva relació amb l'educació social.

educadores para convertirnos en otra cosa. Son distintos momentos de una misma disciplina, de un mismo oficio. (p. 9)

Clarificació *situacional* (Cacho, Sánchez-Valverde, & Usurriaga, 2014, p. 3) que prendrem com posició des d'on desplegar i donar consistència a la nostra investigació: oferir elements de millora dels processos de participació des de la seves dimensions participativa i comunitària, partint de l'educació social com a espai professional i científic de referència, això és, teoritzar al voltant d'un fenomen socioeducatiu i d'unes pràctiques professionals concretes -*el procés de participació sobre la situació dels joves al barri de Verdum (abril-juny 2018)*- realitzades en primera persona per part de l'investigador conjuntament amb demés agents del context socioeducatiu.

Participació

Etimològicament el terme prové del llatí, es compon de *pars* (part) i de *capere* (prendre). A nivell popular, participar és sinònim de notificar alguna cosa a algú i de prendre part en una vivència col·lectiva (Casanovas, 2009, p. 416). Per realitzar una petita aproximació al terme, podem revisar algunes definicions sobre què s'entén per participació, tant des d'àmbits acadèmics, com des de lingüístics, polítics o tecnicoprofessionals:

Segons el Diccionari de la Llengua Catalana (Institut d'Estudis Catalans, 2007), trobem varies accepcions que donen significat a *participar*:

- 1 v. tr. [LC] Donar notícia (d'alguna cosa). Encara no ens ha participat el seu casament.
- 2 1 intr. [LC] Tenir, prendre, part en alguna cosa. Participar en els beneficis. Participar en un debat. Us convidem a participar en la reunió.
- 2 2 intr. [LC] Tenir quelcom de comú amb una cosa. Aquestes dues teories participen dels mateixos axiomes.

Que, com podem observar, comparteixen significat i pòsit etimològic amb la presentació del terme per part de Casanovas. En primera instància, s'explica que la participació té a veure en alguna acció o fenomen que es caracteritza pel fet comunicatiu, concretament, en fer arribar -o més acuradament, compartir- informació a/amb algú. Cosa que consecutivament suposa *ser part* i adquirir quelcom com a propi (*prendre*); fent, d'alguna manera, que no s'és part aliena, sinó inserida en l'afer en més

o menys mesura, més activa o més passivament. En aquest sentit, es subratlla la naturalesa col·lectiva del fenomen participatiu, de quelcom que implica a les parts, que es comparteix, etc. És a dir, participar exigeix que es doni una experiència que ha de contemplar tant la síntesi d'alguna cosa que es dona *en comú* com una posició teleològica per part del subjecte (d'intencionalitat, de predisposició, implicació).

Per tant, la participació té un caràcter col·lectiu i polític. Col·lectiu en tant que es requereix de la implicació de més d'una part, política en la mesura que la seva naturalesa es situa en les possibilitats de prendre part, d'actuar, de fer quelcom... indistintament del sentit de l'acció. És per això que la participació es dona sempre en el marc d'un context i una realitat determinada:

La participació actua sobre la realitat, pren decisions que generen canvis socials, transforma la societat; la participació esdevé una manera de construir una identitat col·lectiva i dona poder a la societat en tant que adquireix un potencial transformador. (Civís, 2006, p. 65)

Com exposarem més endavant, des d'una perspectiva política i jurídica la participació és definida com a dret en el conjunt d'instàncies dels nostres marc polítics (Constitució Espanyola, 1978, Art. 20, 21, 22,23 i 48); (Estatut d'Autonomia de Catalunya, 2006, Art. 4):

Art. 19. Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i expressió.

Art. 20 Tota persona té dret a la llibertat de reunió i associació pacífiques.

Art. 21 Tota persona té dret a participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement elegits.

Art. 27. Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic. (Assemblea General de les Nacions Unides, 10 de desembre de 1948)

Així també es recull a l'article 8 de l'Estatut d'Autonomia de la Generalitat de Catalunya (2006) on es defineix com a àmbit competencial del marc autonòmic català promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat individual i de grups siguin efectives, facilitant la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.

Des d'instàncies acadèmiques pròpies del món de la investigació social, o des del món professional, podem resseguir demés definicions i idees suggerents al voltant del concepte de participació:

La participació a la qual ens referirem és aquella que està relacionada amb la política, la que fa de la participació un dret ciutadà i obliga els poders públics a promoure-la; és a dir, la participació ciutadana orientada a la possibilitat d'influir en la presa de decisions que ens afecten com a ciutadans. (Pindado, Rebollo, & Martí, 2002, p. 13)

26

En una línia similar, a *La Participació Jove*, Sellarès (2003) la defineix com a capacitat de decidir sobre tot allò que afecta directament o indirectament la nostra vida, l'entorn, les nostres relacions i les possibilitats de desenvolupament personal i col·lectiu. A més, exposa que cal concebre-la com a *procés social* -es crea i es dona en un context social específic, amb la seva particular cultura política i participativa, interaccions i relacions socials-; com a *eina* -no és una finalitat en si mateixa-; així com un *procés d'aprenentatge* -vivencial i per tothom, directe o indirectament- (Sellarès, 2003, p. 14-15).

O, tal com s'exposa a *La promoció de la participació juvenil des de l'acció comunitària* de Ballester (2013), fent referència explícita a la participació juvenil:

Participació no és un concepte unívoc, especialment en les mesures adreçades als joves. Com vèiem fins ara, en funció dels diferents sectors i institucions socials, la comprensió de la participació social pot variar substancialment. (p. 16)

Així, s'identifiquen camins molt variats a nivell discursiu on el terme participació és usat: participació política; participació en l'educació i formació; participació social i cívica, entre altres. Són moltes les qüestions i les mirades sobre un concepte amb tants prismes com és aquest (Ballester, 2013, p. 16).

En aquest sentit, resulta evident que a l'hora d'esclarir què entenem per participació cal tenir en compte l'existència d'un debat nominal, així com també polisèmic que, a més, com hem pogut copsar ràpidament, no es manté per supèrflues raons estètiques del vocabulari i la semàntica, sinó perquè fa referència a diversos àmbits, sentits i usos:

La participación goza -o sufre- de una considerable diversidad de significados y usos. [...] Participar puede significar el acto de presencia, tomar decisiones, estar informado de alguna cosa, opinar, gestionar o ejecutar; desde estar simplemente apuntado a implicarse en algo a cuerpo y alma. Es decir, hay muchas formas, tipos, grados, niveles y ámbitos de participación. (Novella & Trilla, 2001, p. 14)

Així doncs, els mateixos autors assenyalen la poca consistència que té simplement parlar de participació *-parlar per parlar-*, doncs cal precisar a quina participació fem referència i veure'n alguns elements del context. És més, alerten -en diverses publicacions (2001) i (2011)- del descrèdit i la perillositat que poden tenir certs discursos i pràctiques que apel·lin a la participació on simplement es blanquegin artificis, simulacions o fenòmens de dirigisme i manipulació sota la coartada de la participació i/o formes aparents d'ella.

Per tant, en la investigació que ens ocupa, què entenem per participació? Quines són aquelles qüestions i factors que la caracteritzaran? Quines consideracions hem de tenir en compte?

Per a començar, ens poden orientar diversos exercicis d'anàlisi que s'han realitzat al voltant de la participació i les seves tipologies pel què fa a la seva *intensitat*, això és, elaborar una categorització per graus. Tal com s'explica a *Educación y participación social en la infancia* (Novella & Trilla, 2001), recollint les propostes de Hart (1997) -les quals es remunten a la primera proposta d'Arnstein (1969)- es presenta la següent proposta d'escala de participació: *participació simple, participació consultiva, participació projectiva i meta participació*. La categorització escalonada permet distingir diferents tipologies de participació a raó de la seva intensitat a la vegada que ens ofereix una fotografia conjunta de tot allò que abasta la participació i alguns dels seus límits: ens permet identificar la simple *presència, el fet d'estar, espectador*, com a participació simple; passant per una participació de tipus *consultiu* -més o menys vinculant-; fins a aquells nivells més alts, participació projectiva *-prendre part activa en processos propis i/o compartits-* i la meta-participació, on l'objecte de *la participació és la pròpia participació* o la demanda i generació de més espais i canals òptims de participació. Malgrat que, en termes generals, des del primer tipus a l'últim es dona un increment pel què fa al grau de complexitat de la participació, els autors no proposen comprendre l'escala de forma mecanicista *-quatre maneres de participar qualitativa i fenomenològicament diferents-*, com tampoc que les categories esdevinguin paquets estancs i sense gradacions en el seu si; tampoc excloents uns dels altres. En aquest sentit i pel cas que ens ocupa, l'esment d'aquesta escala i l'ús que se'n pugui fer ens

han de permetre fugir d'aquelles tendències que acaben acceptant nocions de participació que engloben qualsevol tipologia de pràctica (Ballester, 2013, p. 18), això és, distingir i garbellar adequadament sobre quina participació i quines són les característiques dels objectes que analitzem. Per altra banda, a més, també val a dir que quan es fa referència a la participació des d'una perspectiva socioeducativa, s'acostuma a assenyalar quelcom més que el que suposa la participació simple (Novella & Trilla, 2001, p. 146); fins i tot essent més exigents, a una *participació forta*, aquella que es considera com un dret (Ballester, 2013, p. 17). Plantejament eticopolític, afegeix l'autora, que no està renyit amb un procés d'experimentació de la participació més gradual.

En tot cas, seguint amb el nostre apropament a la participació, pot ser pertinent i clarificador fer una petita revisió del per què d'ella des de l'Educació Social: què aporta la participació, quines funcions pot tenir, per quins motius i per a quines intencions?

Segons Trilla i Novella (2011), com a mínim, per tres raons:

La primera d'elles s'inspira en la pròpia *legitimitat* que les societats democràtiques conferim a la participació, això és, el procés de construcció social de consens sobre allò què es considera *just* o ajustat als "valors de l'època" (de cada època) (Sánchez-Valverde, 2013, p. 108); exercici sociopolític sota el qual reconeixem la participació com a dret. No només un dret en si mateix - com ja hem vist reconegut anteriorment en les formulacions de principis i drets dels diferents estaments juridicopolítics que regeixen les nostres societats- sinó que és un dret que, en el seu exercici, és font generadora de dret/s, opera com a garantia de demés drets fonamentals i assegura una major llibertat. Això és, valgui la redundància i entenent l'exercici del dret a la participació com a fenomen en termes globals, formació de ciutadania -des d'un punt de vista més individual- i la construcció o enfortiments de societats democràtiques des d'una perspectiva més àmplia i col·lectiva.

Com a segona, assenyalen una presumible funció *pragmàtica* de la participació:

La participación mejorará el funcionamiento de los ámbitos en los que esta se produzca. Dicho de forma general, la calidad de un proceso, de un ámbito o de una institución se optimiza cuando los implicados participan en ellos de forma activa. (Novella & Trilla, 2011, p. 27-28)

En aquest sentit anticipen que tal pressupòsit no està exempt de consideracions crítiques i que resulta necessari que sigui provable. Tanmateix, argüeixen que cal seguir mantenint-lo com a *desideràtum* necessari, com a condició inexcusable per a legitimar qualsevol projecte participatiu; doncs en la mesura que la participació suposi una millora de l'objecte del què s'ocupi, no només se'n podran distingir els seus efectes efectius -*eficaces i eficients*- sinó que a més no generarà frustració ni caurà en el descrèdit (Novella & Trilla, 2011). En la mateixa línia argumental de defensa de les virtuts de la participació com a millora efectiva dels espais on és present, també s'esgrimeix que precisament tot allò contradictori entre participació i eficiència té a veure amb la manca de participació; que la participació ha de ser àmplia (no sols dels interessos afectats més directament o aquells grups més organitzats i amb més costum) i, per tant, amb necessitat de mecanismes que ho facilitin (Subirats, 2004). Finalment, com a tercer motiu, traslladen la qüestió participativa a la seva vessant socioeducativa, això és, la formació per a la ciutadania i en valors democràtics. Tanmateix, s'emfatitza que aquest rellevant i indissociable component pedagògic no eclipsi l'abordatge sociopolític de la participació:

Si hay que promover la participación [...] no es prioritariamente porque así se formarán para la participación futura, sino porque ya tienen el derecho a participar y porque con su participación se espera mejorar el funcionamiento de los ámbitos en los que esta se produzca. (Novella & Trilla, 2011, p. 31)

Així com que la participació ha de donar-se en aquells contextos *reals* de vida de les persones, on s'eviti la infantilització dels subjectes⁴ amb pràctiques (pseudo)participatives, i l'exercici del dret a la participació conjumini amb els efectes propis, de valor i transformació d'aquest mateix.

Finalment, i per concloure aquest modest recorregut al voltant de la participació, enumerarem alguns elements necessaris a tenir en compte, algunes consideracions a contemplar com a garants de pràctiques participatives de qualitat:

⁴ En el cas dels autors, la idea d'*infantilització* -malgrat l'origen i construcció del significat cultural de l'expressió, clarament antagònica una idea digna d'infància- encara pot operar i pren més sentit, doncs precisament el discurs s'emet des de la crítica a la desconsideració habitual cap als infants i les seves necessitats i capacitats participatives.

- Informació i coneixement: davant de tota proposta participativa les persones participants han de poder tenir a l'abast tota aquella informació necessària respecte el fenomen, la pràctica, l'àmbit, els agents i les màximes certituds - dins les objectives i necessàries indefinicions consubstancials del mateix desenvolupament del fet participatiu en tant que construcció efectiva des d'allò col·lectiu- de la intencionalitat i dinamisme amb què operarà la participació. Aquesta qüestió no es secundària, sinó central, i ens remet a la idea que la participació més efectiva serà aquella que tingui a veure i sigui pròpia de la realitat dels participants (Sellarès, 2003, p. 13).

En aquest sentit:

La información juega un papel muy relevante en la calidad del proceso participativo: ser consciente de lo que realmente se pretende con el proyecto y conocer sus implicaciones (variables, afectados, alternativas, posibles consecuencias, etc.) es una condicionante de la eficacia del proceso. (Novella & Trilla, 2001, p. 153-154)

Tot i així, el coneixement és condició necessària per a la participació, però no suficient. Doncs aquesta no es circumscriu a l'àmbit de conèixer sinó que forma part de l'àmbit d'actuar, això és, el que els autors anomenen *coneixement valoratiu*, doncs es pot conèixer i valorar sense participar, però no es pot participar sense conèixer i valorar (Novella & Trilla, 2011, p. 35)

- Emotivitat: per emotivitat volem fer referència a totes aquelles qüestions pròpies de la dimensió més emocional del fet participatiu i com aquesta juga un gran paper en tots els actors participants. En aquest sentit, aquesta dimensió emotiva tampoc és un component superficial, sinó que entronca de manera nuclear amb els elements més bàsics de la participació: inclusió -*sentir-se part*- i implicació -*prendre part*-. Això és, el grau en què els participants es senten personalment afectats per l'assumpte que es tracti; la major o menor distància que existeix entre el subjecte i el contingut del procés on se'l convida o es decideix participar (Novella & Trilla, 2001). En aquest camp orbita la qüestió de les expectatives, entre altres, on la consciència i la definició clara de la naturalesa de cada fenomen participatiu hi juga un paper clau (Oficina del Pla

Jove i Oficina de Participació Ciutadana, 2010). En el cas que ens trobem davant processos amb algun tipus de figura que facilita o acompanya el procés (com en el que ens ocupa), la qüestió emotiva i el paper que es pren és important, doncs:

Las experiencias del ejercicio de la ciudadanía no siempre son tan positivas como querríamos y pueden generar algún que otro sentimiento de frustración. Pero eso –unas dosis necesarias de realismo, el percatarse de las resistencias existentes, el reconocimiento de que no todo es alcanzable o de que el puro voluntarismo no es suficiente–, en cierto modo, también es parte de la formación para una ciudadanía responsable. (Novella & Trilla, 2011, p. 39)

31

Així, resulta necessari tant facilitar la consciència dels assoliments com dels obstacles reals que existeixen. El reconeixement de les mateixes virtuts de l'experiència participativa resulta clau, també, pel què fa a la dimensió emocional i a la implicació dels participants; tant el propi autoreconeixement com aquell que vingui d'instàncies externes.

- Accés: per a participar no n'hi ha prou en tenir i manifestar la predisposició a voler fer-ho, sinó que hi ha un seguit condicions que n'asseguren la seva efectivitat (*reconeixement del dret a participar; disposar de les capacitats necessàries per a exercir-lo; i existència de mitjans i espais adequats per a fer-ho possible*) (Novella & Trilla, 2001, p. 156). És a dir, davant cada realitat socioeducativa s'ha de vetllar per a la garantia de l'accés a la participació tenint en compte diversitat d'elements que han de facilitar que es *vulgui*, que es *pugui* i que es *sàpiga* participar (Carmona & Rebollo, 2009).
- Tipologia: com ja hem apuntat anteriorment, podem parlar de l'existència de diverses tipologies de participació, és més, presumeix ésser una qüestió necessària per a plantejar-nos i plantejar a la resta de manera sincera una invitació a una participació *real*. En aquest sentit, podem distingir de manera àmplia dos grans tipus de participació: aquella que fa a referència a pràctiques *de moments* i aquelles que són *processos*. Pel què fa als processos participatius, Rebollo (2003) exposa un seguit d'idees que ens fem nostres:
 - Un proceso participativo tiene una continuidad, se construye día a día y es el resultado de la interacción de sus protagonistas.

- Está permanentemente abierto a cambios, a amenazas y a oportunidades y se prolonga en el tiempo tanto como quieren los implicados, o al menos aquellos que lo impulsan.
- En principio, todo proceso participativo necesita momentos o fases más abiertas o expansivas, en las que lo que se persigue es sumar: opiniones, propuestas, gente, etcétera; y otros momentos que podríamos llamar de síntesis, en los que es consensuar lo que se busca: aquellas opiniones y propuestas más compartidas y, por tanto, más movilizadoras.
- No siempre y necesariamente hay que buscar aquello que genera un consenso más amplio, pero un cierto nivel de acuerdo y compromiso con otros siempre es necesario si de procesos participativos estamos hablando.
- Los actores que intervienen pueden ser cambiantes, bien porque los que están desde el principio se van transformando, bien porque se incorporan actores nuevos. Esto debe ser así para que el proceso sea transformador: ya hemos dicho que el cambio está en la gente, que es la gente la que cambia y hacer cambiar las cosas.
- En los procesos participativos las organizaciones, las asociaciones, son indispensables. No es posible construir procesos sin formas organizativas más o menos estables que le den continuidad. (p. 3-4)

En aquest sentit, l'objecte de la nostra investigació s'emmarca en el si de la tipologia descrita, doncs estarem estudiant específicament i de manera explícita un procés de participació. Tanmateix, com és d'ordre lògic i podrem observar, en el si del procés es desplegaran diferents estratègies i altres tipologies participatives específiques, més propis de l'ordre dels *moments*.

Acció Comunitària

La primera cosa a tenir en compte a l'hora d'apropar-nos a la *qüestió comunitària* té a veure amb l'actual presència de discursos i pràctiques -sobretot dels primers- amb les que tant des d'esferes polítiques, tècniques com ciutadanes (moviments socials, teixit associatiu, moviments veïnals, etc.) se n'explica i se'n justifica la seva necessitat. Més que d'una nova presència, podríem parlar d'una *revalorització* i una nova emergència:

Hablamos de “revalorización” porque, en definitiva, la idea de la “participación comunitaria”, como estrategia de transformación social, cuenta con una larga trayectoria en ciertas corrientes políticas e intelectuales y estuvo particularmente en boga tanto en Europa como en América Latina durante los años sesenta y setenta. (Blanco, Fleury, & Subirats, 2012, p. 5)

Tanmateix, a la vegada que el *tema comunitari* gaudeix d'aquesta revalorització, no és menys cert que opera en un marc teòric i pràctic caracteritzat per diversitat de lectures, apropaments ideològics, esferes i àmbits d'intervenció; també de significats, que en compliquen la seva clarificació conceptual, molt sovint, de manera força abstracta i genèrica, cosa que en dificulta la seva concreció en la pràctica.

En aquest sentit, ens plantejem:

- a) Un breu anàlisi del marc històric i les seves característiques que en les últimes dècades han fet afluir l'emergència de tot allò comunitari.
- b) Un recorregut per algunes de les principals aportacions de referència en el camp teòric a fi de clarificar i construir una posició consistent que fonamenti les coordenades on operarà la nostra investigació.

A continuació, realitzarem un petit apropament a l'assentament d'unes pràctiques i experiències específiques (el Plans Comunitaris) que operen en el nostre context més immediat (Barcelona), i revisarem alguns dels elements clau que caracteritzen i justifiquen la intervenció professional en l'acció comunitària.

a) Marc històric i emergència d'allò *comunitari*

Les nostres societats estan vivint una fase de la vida col·lectiva complexa i difícil, a la vegada que s'han produït canvis estructurals tant profunds i en un espai relativament curt -tant global com localment- que requereixen pensar plantejaments i accions efectives (Marchioni, 2017). Podem remetre'ns a diferents recorreguts analítics que constaten aquesta realitat tot i que la majoria d'ells ens remeten a constatar les mateixes qüestions o similars sota diferents categoritzacions en funció de l'àmbit des d'on sorgeixen: *transformació en el sistema econòmic capitalista* (globalitzat i sota un marc ideològic neoliberal), *crisi de l'Estat Social del Benestar i la democràcia*, i els efectes de *crisi social* que ofereix a les nostres societats (pèrdua de drets, desigualtat i reducció de la participació i capacitat d'incidència política). El conjunt d'aquests fenòmens⁵ han consolidat una sèrie de transformacions amb múltiples expressions:

⁵ Analitzar-ne rigorosament els efectes, causes i interrelacions és una tasca imprescindible que, tanmateix, aquí, no ens preocuparem de fer sense excessiva exigència ni profunditat.

estructures familiars, modificació de la relació de forces entre capital-treball, canvis demogràfics que troben l'arrel en l'envelliment de les poblacions i corrents migratoris, l'existència de diversitat en el si de la societat producte dels últims, etc. Els principals paràmetres socioeconòmics i culturals que foren la base de les societats industrials del segle passat i els consensos socials ja no existeixen. En aquest sentit la globalització econòmica ha transformat completament l'estructura productiva i la relació de les classes treballadores amb el treball, passant de l'estabilitat i les possibilitats de promoció social a la fragmentació dels antics espais productius, a la seva deslocalització i precarització generalitzada del món laboral. Aquesta transformació en l'escala econòmica també ha desestabilitzat la capacitat d'intervenció política i l'equilibri de forces que regien les democràcies occidentals i l'*Estat Social*⁶. En síntesi, la qüestió fonamental és que hi ha un decreixement de la capacitat d'influir en l'acció i la intervenció política de la ciutadania: tant per l'afebliment i esgotament dels mecanismes d'intervenció política del passat, com pel creixement de situacions d'exclusió social o grans gruixos de població en situacions molt properes a ella, cosa indefectiblement condiciona l'exercici dels drets ciutadans (Subirats, 2005). És el fenomen que es va explicar durant la passada dècada com a *procés de dualització social*:

La tendencia hacia la dualización social es una tendencia hacia la configuración de lo que podríamos llamar dos sociedades dentro de la sociedad. Por un lado, tendríamos [...] (a) todos aquellos que tienen unas ciertas garantías de empleo y/o ingresos, pero, además, [...] también tienen una red de relaciones sociales sólidas; son las personas que más cuentan, las que están más organizadas y asociadas. [...] Frente a los que no tienen, o los que tienen muy precariamente, ni empleo ni garantías de ingresos. Son los que menos cuentan, los que menos votan, se asocian y los que menos participan y, como consecuencia de todo ellos, los que se encuentran con más dificultades a la hora de hacer valer sus intereses. [...] No obstante, lo que más está marcando nuestra estructura social es precisamente el gran número de personas y colectivos que viven

⁶ Anomenem *Estat Social del Benestar* a la forma històrica dels estats-nació en les democràcies occidentals sorgida dels consensos socials de la postguerra, de la dècada dels 50 fins a l'actualitat, fonamentats en la garantia de drets socials de ciutadania, no solament els formals des d'un punt de vista liberal. Aquesta forma històrica dels estats estava intrínsecament lligada en la correlació de forces socials que impregnaven l'espai de disputa a les societats europees entre els moviments democràtics i obrers enfront el capital. Per una lectura més acurada i amb profunditat, veure Céspedes, Vegué, & Blanco (Políticas sociales, educación y ciudadanía., 2007)

en la frontera entre ambas sociedades. (Rebollo, La participación en el ámbito social, 2002, p. 1-2)

Una dècada i mitja després, és una necessitat sentida i una constatació que hom pot realitzar sense gran necessitat d'emprar dades i indicadors socioeconòmics.

Finalment, com s'esmentava, s'ha passat d'una intervenció pública més o menys homogènia i unificada, a una situació profundament més heterogènia i complexa (Subirats, 1996). On la participació de la ciutadania trobava grans obstacles i limitacions, així com la debilitat de l'Estat i la simultània i concatenant auge de la desigualtat social requeria d'intervencions per part dels recursos i serveis enfocades més sobre els efectes en les individualitats que en les causes socials.

Jamás ha habido tantos y tan cualificados recursos técnicos que realizan sus actividades en el territorio a directo contacto de la población, pero, a su vez, nunca ha habido tanta fragmentación y tanta descoordinación como las que se dan hoy, bien por la crisis del Estado Social y su caída en el asistencialismo, bien por la dependencia de los recursos de muchas y diferentes administraciones públicas -que no se coordinan entre sí- o de muchas y diferentes entidades privadas. Todo ello hace que en las comunidades existan cientos de proyectos particulares cada vez más específicos y brillen por su ausencia procesos de desarrollo a largo plazo basados en la colaboración. (Marchioni, Cambios sociales, crisis del Estado Social y participación de la ciudadanía, 2006, p. 3)

Arribats a aquest punt, podríem estendre'ns més en el desgranament de moltes més transformacions a contemplar a l'hora de poder comprendre les condicions de la nostra realitat presents. Però situem el focus en el nostre interès particular: la qüestió, finalment, passa per a un fenomen evident i fàcilment observable: és al territori, en la vida quotidiana, en les comunitats locals, on els problemes que genera la globalització econòmica i els processos d'individualització es manifesten diàriament (Subirats, 2005, p. 3). I és en aquest nou marc políticoeconòmic, on l'àmbit local -i concretament la dimensió comunitària- pren un paper molt important (Ballester, 2013), doncs passa per la capacitat de construir respostes col·lectives amb la participació de tots els agents implicats en les *comunitats territorials* amb un abordatge global i transversal, que s'escapi de visions particulars i unidimensionals.

Faltan proyectos globales y colectivos. Tenemos miles de proyectos parciales y sectoriales [...] y adolecemos de proyectos globales y generales que puedan interesar a la gran mayoría de la población y redundar en beneficio de la colectividad. La cultura

de lo local y de lo particular ha prevalecido sobre la colectiva y comunitaria. El gran tema no es evidentemente rechazar o liquidar los intereses particulares sino conectarlo a los generales y comunitarios. Aquí reside la gran tarea educativa y pedagógica de las experiencias comunitarias. Sin esta relación, lo que tenemos es una serie desarticulada de proyectos particulares, pero no existe ni va a existir un proceso de mejora general de las condiciones de vida. (Marchioni, 2001, p. 9)

A més, també es tracta d'una qüestió, la comunitària, amb una forta dimensió subjectiva: tant pel què fa a la creença compartida per ciutadania i poders públics que molts dels problemes col·lectius que tenim plantejats difícilment es podran resoldre sense la implicació directa de les persones, col·lectius, grups, entitats, comunitats; com per la centralitat que torna a tenir la qüestió de la identitat i el sentiment de pertinença arrel de les dinàmiques neoliberals i globalitzadores que faciliten l'afebliment del lligam social. El fet de sentir que formes part d'una comunitat, que estàs implicat amb els problemes d'aquesta comunitat et farà sentir-te implicat en els seus neguits col·lectius, en la seva voluntat de transformació i de millora (Subirats, 2004, p. 12). La participació de la comunitat -del conjunt de veïns i veïnes/moviment veïnal/entitats; dels recursos, serveis i administracions més propers a la vida quotidiana dels ciutadans d'un territori- en accions i processos de canvi per la millora social és el que es coneix com a *acció comunitària* i *processos comunitaris*.

b) Definició i clarificació conceptual

Així doncs, entenem que:

(L'Acció Comunitària) i els processos comunitaris són aquelles respostes que es donen des d'una comunitat específica amb la participació del conjunt d'agents presents en ella amb la voluntat de millorar les condicions de vida des d'una visió global i transversal (Marchioni, 2001, p. 2-3).

Anem a pams, doncs, estudiant-ne els elements nuclears de la proposta.

En primera instància, cal clarificar a què estem fent referència quan parlem de *comunitat*.

Segons Marchioni (2001, p. 9) s'entén per comunitat un territori concret, amb una població determinada, que disposa de determinats recursos i que tenen determinades demandes. Una comunitat sempre és el conjunt dels quatre factors assenyalats (territori, població, recursos i demandes) i les seves mútues, constants i mutants

interrelacions. Des d'aquesta perspectiva, en la comunitat hi ha tres grans protagonistes -que són els protagonistes de la vida organitzada en un sistema democràtic- que, a més, tenen a veure directament amb els temes de la intervenció comunitària: les administracions, començant en primer lloc per la local; els recursos tècnics i professionals que operen a/amb la comunitat (públics, privats no lucratiu i voluntaris); i la població que viu al territori. En aquest sentit, val a dir, que també s'han establert altres tipus d'organització i categorització dels agents com, per exemple, la de Gómez Serra (2000): *primer sector o sector públic, segon sector o sector privat, tercer sector o societat civil organitzada, quart sector o sector informal*.

En el *Marc Municipal per a l'Acció Comunitària: bases conceptuals i metodològiques* de l'Ajuntament de Barcelona (2005) es proposa que la comunitat implica un cert tipus de realitat social, en la qual hi són presents alguns elements definitoris. Se n'assenyalen els següents:

- Existència d'un col·lectiu humà al qual es reconeix la capacitat de ser subjecte i protagonista d'accions i decisions amb voluntat d'incidir en el canvi i la millora de les condicions de vida de les persones que en formen part.
- Existència, entre les persones que integren el col·lectiu, de consciència de pertinença, és a dir, d'un cert grau d'integració subjectiva en una identitat comunitària compartida.
- Existència de mecanismes i processos, més o menys formalitzats, d'interacció i suport social, és a dir, de pautes de vinculació mútua i reciprocitat quotidiana.
- Existència i arrelament a un territori, a un cert espai compartit que articula agents, instruments i continguts per a l'acció. Un espai físic, una geografia, que incorpora significacions de pertinença. (p. 11)

En conclusió, podríem dir que,

La comunitat es troba circumscrita en un espai territorial i simbòlic de proximitat, on el col·lectiu humà que hi viu comparteix relacions i processos d'interacció a la vegada que algun tipus d'identitat i sentiment de pertinença

I que, a més, no esdevé sols *l'objecte* de l'acció comunitària, doncs no es concep la comunitat com un cos social passiu, sinó que contràriament s'entén com *subjecte* actiu

i responsable de la transformació social. En definitiva, cal entendre la comunitat com a espai físic on es donen els processos sociocomunitaris però sobretot com al principal agent i actor d'aquests processos (Civís, 2006, p. 70).

Per tant, la comunitat, des d'un punt de vista comunitari ens remet a l'acció, a algun tipus de pràctiques socials que es donen en aquesta esfera. Però, de quina acció estem parlant?

Repetint l'anterior exercici de revisió bibliogràfica, ens interessa rescatar dues apreciacions de Marchioni al voltant de la naturalesa de les actuacions que es desenvolupen a nivell comunitari. La primera, ja assenyalada anteriorment, és que estem parlant d'actuacions de tipus global i amb un abordatge transversal dels aspectes, temes, problemes, necessitats, aspiracions, etc. de caràcter social, psicològic, educatiu, econòmics, culturals, antropològics... És a dir, la participació de la comunitat es situa en aquesta esfera global i de complexitat, no segmentada, a l'hora de concebre la realitat social i les accions que es portaran a terme. Això, evidentment, no vol dir que l'acció comunitària no contempla tractar específicament la qüestió educativa si així s'ha decidit, per exemple, però sí que aquesta tindrà com a punt de referència la globalitat de la realitat comunitària. La segona qüestió de relleu és la necessitat d'una metodologia comunitària, doncs no hi poden haver diferències entre allò que es vol aconseguir i com es treballa per a aconseguir-ho (Marchioni & Torrico, 2005), això és, fonamentar les actuacions concretes, els instruments, el *modus operandi* al voltant de dos conceptes: la participació i l'organització.

Segons l'Ajuntament de Barcelona (2005), l'acció comunitària es caracteritza per projectar-se en una doble dimensió:

- La dimensió substantiva, que opera com a conjunt de criteris rectors de les transformacions comunitàries; i
- La dimensió relacional i metodològica, que opera com a conjunt de pautes de treball. (p. 12)

Això és, tant la capacitat de l'acció comunitària de generar canvis i millores socials (dimensió transformadora), com també les formes singulars de treball i interacció humana amb les que opera (dimensió relacional i metodològica). En síntesi, l'objecte

de l'acció comunitària són les relacions socials, en les que s'hi intervindrà amb un mètode particular i s'hi perseguirà la voluntat de generar una transformació, doncs el que defineix l'acció comunitària no és un àmbit de treball determinat o un tipus o altre de situacions (Carmona & Rebollo, 2009).

Per tant es tracta de satisfer necessitats i expectatives de qualitat de vida i desenvolupament humà; però es tracta de fer-ho per mitjà de relacions de respecte, confiança, diàleg, creativitat o aprenentatge:

Expressat en tres paraules: transformar i construir ciutadania. L'acció comunitària es justifica en tant que motor de transformació, de canvi tangible cap a territoris i comunitats més inclusives. I planteja aquests canvis a partir de processos de protagonisme col·lectiu, de ciutadania activa amb capacitat relacional i constructiva. (Ajuntament de Barcelona, 2005, p. 12)

Abans de procedir amb l'apropament als Plans Comunitaris i a la intervenció professional en l'acció comunitària, per concloure, és precís apuntar dues breus idees més al voltant de l'acció comunitària:

- *Processos comunitaris*: com ràpidament ens podem donar compte, l'acció comunitària no es dona en un marc curterminista, al contrari, estem parlant de processos complexos, amplis i globals que requereixen d'un procés a mitjà i llarg termini. Si partim del principi que la implicació del conjunt d'actors de la comunitat s'ha de comprendre com a punt de partida, no d'arribada (Marchioni, 2001) i que, molt probablement, al plantejar-se una acció comunitària no es podrà suposar *a priori* que hi hagi un interès col·lectiu realment existent, sinó que s'haurà de construir i treballar amb les dificultats que la tasca entranya (Borja, 2004); resulta evident que, sols per aquesta qüestió, ja es fa necessari comprendre l'evolució de les lògiques comunitàries com a procés.

És per això, que quan parlem d'acció comunitària estem fent referència a la necessitat de generar o a la mateixa existència de *processos comunitaris*.

- *Processos socioeducatius i de construcció de ciutadania*: l'acció comunitària i la participació ha de comprendre's com un procés educatiu, de canvi de valors i

actituds del conjunt d'actors implicats en el procés (Rebollo, La participación en el ámbito social, 2002) que ha de bastir la nova cultura relacional democràtica, element nuclear dels processos comunitaris, com s'esmentava anteriorment. A més, al esdevenir un procés de construcció social, comunitària, on hi prenen part diversitat d'actors, és un espai abonat d'intercanvi de coneixements, visions, experiències i aprenentatges. Indefectiblement, a més, podem comprendre els processos comunitaris com a processos socioeducatius de construcció de ciutadania al voltant de diferent diferents valors democràtics com els assenyalats -relacions de convivència, transformació social, autonomia i responsabilitat, respecte, deliberació- així com la possibilitat de la incorporació dels ciutadans a la diversitat de les xarxes socials i a la promoció cultural i social (Asociación Estatal De Educación Social - ASEDES, 2007). Com a últim apunt, val a dir, que la pròpia participació en el procés comunitari requereix de la gestació de la trajectòria educativa individual de cada persona que n'és part implicada i, en aquest sentit, és important tenir present que de la mateixa manera que *a participar s'aprèn participant* (Alcántara, 2011), en l'acció comunitària, com a processos de participació i relació social, només se n'aprèn participant, implicant-t'hi.

Passem ara a esmentar, aquí, els *Plans Comunitaris* i algunes pinzellades al voltant de la presència de figures professionals específiques en l'àmbit comunitari i les seves funcions.

Plans de Desenvolupament Comunitari o *Plans Comunitaris* és la denominació més estesa amb la qual s'ha anomenat a un conjunt d'experiències comunitàries similars que s'han impulsat i evolucionat en diferents territoris de l'Estat Espanyol des d'inicis de la dècada dels 90 fins al present⁷. En aquest sentit, segons Marchioni (2001) la

⁷ Per una aproximació històrica de més calatge, consultar:

-Civís, M. (2006): *Els Projectes Educatius de Ciutat com a praxi de Desenvolupament Comunitari de gènesi socioeducativa*. Marc Teòric. Desenvolupament Comunitari. Pg. 55-90 (Tesi Doctoral);
-També, Marchioni, M. (2001): *Organización y desarrollo de la comunidad. La intervención comunitaria en las nuevas condiciones sociales*. Fuerteventura.;
-O a: Blanco, I; Fleury, S; Subirats, J. (2012): *Nuevas miradas sobre viejos problemas. Periferias urbanas y transformación social*. VOLUMEN TEMÁTICO 2012. Pg. 3-40.

primera experiència que ha donat lloc al nom i al contingut fonamental dels que s'han vingut anomenant plans comunitaris troba els seus orígens en l'experiència comunitària del barri de Carranza (Ferrol, Galiza) sota iniciativa de l'ASFEDRO al 1987. I en el cas de Catalunya i específicament a Barcelona, amb el Pla Comunitari de la Trinitat Nova al 1997. Durant la següent dècada s'impulsarien de manera conjunta entre teixit associatiu i Ajuntament de Barcelona, fins a 13 plans comunitaris més (Morales & Rebollo, 2010). En aquest sentit, entre 2005 i 2011, des de l'Ajuntament de Barcelona conjuntament amb la participació dels actors implicats en les accions comunitàries de la ciutat i l'IGOP, elaboren una sèrie de materials d'investigació i treball on defineixen els plans comunitaris com una tipologia específica d'acció comunitària entre altres que es contemplen:

Un procés públic d'acció comunitària, amb una forta dimensió en el terreny educatiu i dels valors, que a partir d'una visió global persegueix un ventall de transformacions i millores d'un territori, amb la finalitat d'augmentar la qualitat de vida dels seus ciutadans i ciutadanes. Un procés on la participació esdevé l'estratègia i l'element metodològic bàsic per aconseguir els seus objectius. (Àrea d'Acció Social i Ciutadania, 2010, p. 10)

Públic en tant que procés que es circumscriu a l'esfera pública i entorn una agenda de temàtica de caràcter col·lectiu; educatiu perquè es donen processos de canvi de valors i sobre les relacions humanes; global en tant que la seva dimensió espacial es circumscriu en un territori determinat amb una visió integral i articulada del conjunt de processos de transformació i millora; i participatiu en tant que es fonamenta metodològicament i teleològicament en la participació i implicació de la comunitat.

Es pot afirmar, en síntesi, que els PDC són l'expressió més integrada i articulada de les accions conformades a partir de principis i metodologies comunitàries (Ajuntament de Barcelona, 2005).

I ja com a última qüestió, en la majoria d'experiències comunitàries i, sobretot, pel que ha ocupat als Plans Comunitaris com a projectes sostenibles (tant en la quotidianitat com pel que fa a la seva evolució a mig i llarg termini), s'ha considerat pertinent requerir de figures professionals dedicades específicament a l'acció comunitària. És el que s'ha conegut com a *tècnic/a comunitari* i, en el cas de més d'una figura, *d'equip comunitari*.

Se comprendió que el proceso requería un trabajo -en gran medida invisible-, absolutamente necesario para que pudiera darse. No existen en la realidad recursos técnicos inespecíficos, es decir, dedicados y destinados al proceso comunitario que es, por naturaleza, inespecífico en el sentido que puede ir delineándose por diferentes recorridos, y global, en el sentido que intentará conectar los diferentes aspectos de la realidad y también los diferentes protagonistas. (Marchioni & Torrico, 2005, p. 2)

Així el procés comunitari demana d'una figura professional *inespecífica* -en el sentit que s'acaba d'exposar- i justament específica del procés, això és, fonamentalment en la participació del conjunt d'actors presents en una comunitat.

En termes generals podríem dir que els tècnics comunitaris -entre altres, sovint, educadors socials- treballen dinamitzant les relacions i el procés comunitari en tots els seus aspectes. Han d'ajudar a configurar els espais de treball i fer que funcionin, procurant no llevar el protagonisme ni la responsabilitat a la resta d'actors (Carmona & Rebollo, 2009). A consideració d'aquesta última qüestió, resulta difícil limitar clarament quines són aquelles funcions i quines no de l'equip comunitari, doncs mentre que en una experiència se'n fan unes, en d'altres aquestes mateixos poden ser llegides com una intromissió en el lideratge del procés comunitari. El que sí que resulta evident és que generalment els tècnics comunitaris seran aquells agents que tindran més informació del procés comunitari, així com relacions amb la resta d'actors; per tant, han d'actuar com a facilitadors en el pla relacional així com en l'arribada de la informació de totes les persones implicades (Marchioni, 2006). En moltes experiències, arrel de la dedicació exclusiva a l'acció comunitària, també es concep el/la tècnic/a comunitari/a com a una de les figures competents en el disseny de l'arquitectura metodològica del procés, això és, l'estratègia que es seguirà a nivell de procés: facilitar la forma (generació d'espais, trobades, estratègies participatives, etc. i una orientació de les accions atent als objectius globals) per a què la resta hi puguin posar el contingut.

Marc Contextual

El barri de Verdum està situat a l'extrem nord-est de Barcelona, al peu de Collserola, en el si del Districte VII (Nou Barris), delimitat per la Via Júlia, Via Favència (Ronda de Dalt) i el Parc de la Guineueta. Té una població de 12.261 habitants i cal destacar-ne la seva densitat, de 51.722 hab/km², respecte la de 15.755 hab/km² de Barcelona.

43

El barri està format per diferents grups d'habitatge. A l'oest hi trobem una presència important d'habitatge d'obra pública, construïts en diferents fases des de mitjans de s. XX (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 5), mentre que a la resta, d'obra privada. Malgrat la consumació d'una remodelació urbanística promoguda per l'administració durant la dècada dels noranta, des del veïnat es constata que aquesta no ha anat acompanyada de polítiques socials que donin resposta a necessitats detectades en el primer diagnòstic comunitari (2001)⁸, la majoria, persistents encara ara en el present (Pla Comunitari de Verdum, 2015, p. 4). Pel què fa a l'espai públic i els seus usos, es dona un fenomen similar: al 2001 ja es té la percepció que el carrer és -de manera significativa i particular- un espai informal de relació, presumiblement per a factors com la cultura relacional pròpia de la població de Verdum, per una manca d'espais formalitzats o l'escassa superfície dels habitatges (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 7-8). Fenomen amb continuïtat fins al present però amb diversitat de graus de presència i usos en funció de cada grup poblacional. Sobretot s'aprecia una presència important d'adults al carrer -més homes que dones- davant d'una infrautilització de l'espai públic per part d'adolescents, infants i joves (Equip del Servei APC del CSSB Guineueta, Verdum i Prosperitat, 2016, p. 12-14).

⁸ Producte de la feina realitzada per diversos actors tant propis com externs del barri, perseguia la finalitat de ser un instrument de treball per a desenvolupar el Pla Comunitari de Verdum. Es tracta d'un diagnòstic elaborat per part de l'Associació Triangle (associació creada al barri precisament per a la diagnosi i articulació d'un pla comunitari al barri), la Direcció General de Serveis Comunitaris (Departament de Benestar Social de la Generalitat. 1999-2003), el Districte de Nou Barris (Ajuntament de Barcelona), la FAVIBC (Federació d'Associacions de Veïns d'Habitatge Social de Catalunya), i la Universitat Autònoma de Catalunya. Prèviament, l'Associació Triangle ja havia elaborat un document on recollia la visió de més de 100 persones del barri de diferents àmbits, a partir del qual, es va confeccionar de manera definitiva aquest primer diagnòstic, base originària del desplegament del Pla Comunitari de Verdum.

Els indicadors sociodemogràfics mostren el perfil d'una població de classe treballadora, amb un nivell socioeconòmic proper a la mitjana de Nou Barris. La renda familiar és del 54,2% a nivell de districte mentre a Verdum del 55,4% (Departament d'Estadística, 2015)⁹. Pel què fa al nivell formatiu, la proporció de població amb estudis superiors és molt inferior (10,5% a Verdum, 30% a ciutat) i si ens fixem en el percentatge de persones sense estudis, la proporció s'inverteix (6,6% a Verdum i 3.1% a la resta de la ciutat) (Departament d'Estadística, 2016). Els indicadors de situació en el mercat de treball (taxa d'activitat, d'ocupació, taxa d'ocupació femenina) tenen, també, un comportament lleugerament més negatiu al de la mitjana del districte. La taxa d'atur entre les persones en edat de treballar (16 a 64 anys) és del 10,5% (Ajuntament de Barcelona, 2016). La taxa migratòria és d'un 17,6% en el present (lleugerament menor a la de Barcelona 22,5%) constituïda principalment per nacionalitats d'Hondures, Equador i Xina; tanmateix cal tenir en compte que l'evolució demogràfica del barri s'ha caracteritzat, en gran mesura, pel fenomen migratori, important des dels anys 50 (des de moviments intramunicipals i de corrents interiors d'Estat, fins a extranacionals a partir de la dècada dels 80).

Pel què fa a la presència de recursos i serveis, es compta amb la presència de recursos a fora i dins el territori. Pel què fa als centres educatius hi ha un ampli ventall de recursos que abracen des de la franja de 0-18 anys (escola bressol i INS Guineueta, fora del barri; Escola Aiguamarina -pública- i Escola Pia Luz Casanova, St. Ferran i P. 23 d'abril -concertades-, dins) a més de l'Escola d'Adults Paulo Freire, també en el si del territori. També es compta amb el Centre Obert Muntanyès, gestionat per la Fundació Pare Manel. El Centre de Serveis Socials (CSS) és compartit amb els barris de Guineueta i Prosperitat, trobant-se localitzat en aquest últim. A Verdum no hi ha Centre d'Atenció Primària, com tampoc cap centre ambulatori; la població té com a CAP de referència el Rio de Janeiro, situat al sud de Prosperitat. També trobem fora dels límits del barri

⁹ Cal tenir en compte que aquest indicador s'estima a partir de les dades de la Renda Familiar Bruta Disponible (RFBD) anuals de l'Idescat, amb la que es pretén mesurar els ingressos de què disposen els residents d'un territori per destinar-los a consum o a estalvi. Tenint en compte la renda familiar mitjana a nivell de ciutat (100) com a indicador de referència podem contrastar i dimensionar les dades de Verdum i Nou Barris, les quals es situen al voltant d'un 50% inferiors en termes relatius sobre les de ciutat.

l'Equip de Salut de Districte, el Centre de Salut Mental d'Infància i Joves (CSMIJ), el Centre de Salut Mentals d'Adults (CSMA) i la Guàrdia Urbana; tots junts, ubicats a la Seu de Districte. Es compta amb la presència d'un equip de referència al territori de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (1 infermera, 1 psicòloga). Ja a dins del barri hi trobem el Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP-EIPI Nou Barris) i l'Hospital de Dia de Nou Barris, ambdós centres d'abast de districte. El Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències (CAS) més proper el trobem a Trinitat Nova. A nivell de gent gran trobem ubicats al cor del barri els Habitatges amb Servei i el Centre de Dia. Nou Barris Acull, servei encarat a la prevenció i gestió de conflictes al voltant de l'acollida migratòria i la diversitat cultural, el trobem a escassos metres del barri, igual que la Biblioteca Pública Les Roquetes i l'Arxiu Històric.

En relació a la presència d'equipaments de proximitat es compta amb el Casal de Gent Gran, el Casal Cívic-Hotel d'Entitats de Verdum i el Casal de Barri, aquest últim, amb importants mancances històriques de recursos per a donar cobertura a les necessitats contemplades en el seu projecte. També amb les pistes esportives Antoni Gelabert, limítrofes i compartides amb el barri de Roquetes.

L'existència del Pla Comunitari de Verdum des dels inicis de la passada dècada ha esdevingut una variable important a l'hora d'estimular el treball i interrelacions entre el veïnat, les entitats, recursos i serveis.

En aquest sentit, pel què fa a entitats i teixit associatiu, al barri podem detectar principalment tres grans grups d'entitats: aquelles vinculades al món educatiu (Fundació Pare Manel, AMPA's de l'Escola Aiguamarina i Escola Pia, Esplai Mou-te i Club Esportiu Babar), aquelles vinculades al món cultural (Casal Els Propis – Associació l'Ideal d'en Clavé, el Centre Cultural García Lorca, Associació de Ioga, Dance Machine-Ball Verdum, Grup Xerinola) i aquelles encarades a treballar en la gestió d'equipaments, programes i accions comunitàries a Verdum (AAVV, Associació del Casal de la Gent Gran i Associació Comunitària). També cal posar de relleu el paper significatiu que juguen a nivell comunitari el conjunt de festes populars tant a nivell de barri com de districte (Carnaval, La Cultura Va de Festa, Festival de Sopes del Món, Festa de la Primavera, Festa Major). En elles és on es donen les experiències més

significatives de treball conjunt tant a nivell de teixit associatiu com de ciutadans/es. Més enllà d'això, no hi ha una cultura participativa i comunitària del teixit associatiu del barri que possibiliti l'establiment de relacions i vincles entre el conjunt d'entitats.

Sense estendre'ns més en la descripció de Verдум com a *comunitat-territori* (Marchioni, 2006) en termes generals, tot seguit, ens situem al nivell del nostre particular marc d'estudi: el Pla Comunitari de Verдум i els antecedents que s'han donat al barri pel què fa a l'abordatge de la situació juvenil i/o a la participació dels joves des de l'àmbit comunitari; i la situació actual dels joves de Verдум.

En primera instància elaborarem un recorregut de caire descriptiu pel què fa a la situació dels joves, i després situarem el Pla Comunitari i els antecedents a nivell comunitari i participatiu referents a joves i/o a la seva situació. Per apropar-nos-hi, posarem el focus en tres qüestions:

- La situació dels joves de Verдум (1)
- L'estat dels recursos i serveis que treballen amb joves (2)
- El Pla Comunitari de Verдум i antecedents a nivell participatiu i comunitari (3)

1. Situació dels joves de Verдум

Al barri de Verдум el 9'2% dels veïns i veïnes es situen dins la franja de població d'edat d'entre 15 i 25 anys¹⁰. En xifres absolutes això suposa unes 1.123 persones. Dades lleugerament superiors a les de districte (9%) i ciutat (8,8%) (Departament d'Estadística, 2016). La situació d'aquest col·lectius es caracteritza per la persistència d'unes necessitats detectades des de fa pràcticament dues dècades, les quals no han canviat significativament atenent-nos a diverses diagnosi¹¹. Fonamentalment, aquestes giren al voltant de la salut, la família i la formació¹².

¹⁰ Les dades poblacionals més acurades que hem aconseguit trobar són aquestes, malgrat tenir present que segons la Llei 33/2010 sobre les Polítiques de Joventut de la Generalitat es defineix com a jove a tota persona d'entre 16 i 29 anys resident a Catalunya.

¹¹ - *Verдум i l'Educació. Diagnòstic comunitari sobre la situació de l'educació al barri de Verдум*. Associació Comunitària Verдум. 2007

- *Diagnòstic i proposta d'intervenció comunitària al barri de Verдум*. VV.AA. 2001

- *Verдум, visions d'un barri*. Associació Triangle. 1999

1.1. Salut

La detecció de necessitats al voltant de la salut bascula fonamentalment en relació a fenòmens que tenen a veure de manera més o menys directe amb el consum i els seus hàbits; com també pel què respecta a la salut sexual i reproductiva. Així s'assenyala de manera similar tant al diagnòstic de *Salut als Barris* (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 32-34) i a la sessió monogràfica de joves amb professionals del territori (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 5-6). Pel què fa al consum de substàncies –sobretot de cànnabis– es recull que està força estès i molt normalitzat, cosa que en complica abordatges i actuacions. Es troba una possible relació entre la manca d'alternatives i d'oferta d'activitats de lleure al barri per a joves i adolescents, la deficiència al voltant dels estudis i l'accés al món laboral, i els consums (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 5):

Segons les persones entrevistades, el consum de substàncies additives entre els joves s'explica en gran part per la manca de motivacions i expectatives i les poques alternatives d'activitats a fer al barri. Sembla ser que els joves passen molt de temps al carrer durant el seu temps lliure. (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 32)

En relació a la salut sexoafectiva i reproductiva veiem com els embarassos en noies adolescents són una de les qüestions que més preocupen. Al diagnòstic de *Salut als Barris* es recull que aquests són més freqüents que a la ciutat en general (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 3). Es detecta una presència important de masclisme i una consolidada cultura patriarcal, la qual impregna les relacions i patrons de conducta entre joves i adolescents:

La persistència al barri de models de gènere rígids, també entre els més joves [...]. En aquests col·lectius, la transició de la infància a l'adulthood és molt ràpida i sol anar associada a la maternitat: s'ha detectat, en els darrers anys, un augment d'embarassos adolescents. (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 16)

- *Salut als Barris. Diagnòstic. Agència de Salut Pública de Barcelona. 2016*

¹² En aquest sentit, resultarà interessant contrastar més endavant amb el desplegament de les sessions de participació amb grups de joves la hipòtesi d'una possible manca de demés necessitats no detectades. Per exemple al voltant de l'oci i el temps lliure, tenint en compte la realització de diagnòstics realitzats, fins al moment, amb participació de professionals i diversos grups poblacionals -no exclusivament d'adolescents i joves- cosa que pot haver fet ponderar percepcions de necessitats (salut, formació, família) per sobre d'altres que podem estimar -a risc d'equivocar-nos- que queden més invisibilitzades.

Fenomen ja detectat durant la primera diagnosi comunitària, com la present cita ens corrobora, el qual torna a assenyalar-se en el present:

Patrons de relació

- Repetició de patrons de gènere
- Violència en les relacions personals, tant entre iguals com amb no iguals

Es detecta que el masclisme està molt present a la societat i que les generacions que estan “pujant” tornen a repetir i adoptar aquests patrons de relació. (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 6-7)

Des dels recursos i serveis del territori s'expressa la necessitat d'apropar-se de manera més eficaç als adolescents i joves, sobretot als nois adolescents i al conjunt del col·lectiu LGTBI, doncs són amb els que menys es treballa i contacte es té (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 4).

En el cas de joves víctimes de violència de gènere, des de recursos i serveis com l'ASSIR s'apunta que és precisament un dels grups poblacionals amb més dificultats a apropar i actuar. Fenomen que es fa extensiu a totes aquelles franges de població de risc al voltant de qualsevol qüestió vinculada amb la salut (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 6).. Tant a nivell ciutadà com professional es té la percepció que hi ha una manca de preocupació generalitzada al voltant de la cura d'un mateix/a. En aquest sentit, també podem observar una continuïtat d'aquest aspecte en el temps:

Es destaca la persistència de situacions de risc social. [...] Les situacions es concreten en elements com: - Pautes d'alimentació irregulars i manca d'elements nutricionals bàsics. - Dèficits en la higiene personal i ambiental. - [...]. Una de les causes de fons que es planteja és la manca d'implicació de les famílies en el procés socioeducatiu dels infants (educació en valors, en hàbits sanitaris i d'higiene, en pautes de comportament, etc. (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 16)

Pel què fa a 17 anys enrere. I en el present:

El grup (de professionals de la sessió monogràfica) percep que, en general -no només a nivell de població jove- hi ha poca cultura de millorar, de trobar-se millor. Tenen la sensació que, sovint, fins que no percebem el problema, no ens apropem als recursos de referència. (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 6)

I també es remarca que,

Sí que s'esmenten en general la manca d'hàbits [...] Existeix la percepció de certa manca d'hàbits saludables entre la població de Verдум. (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 31 i 43)

Des dels agents professionals del territori es fa èmfasi, per tant, en la necessitat de potenciar la prevenció primària de manera universal a partir de la millora del treball en xarxa, la definició d'espais d'accés i contacte més amables per a joves i adolescents i les competències del perfil de professionals (Equip Comunitari de Verдум, 2017, p. 4 i 6).

1.2 Formació

Pel què fa la qüestió educativa i, en específic, al voltant de la formació escolar obligatòria les dades recollides als últims anys per Districte (Departament d'Estadística, 2016), com també a partir d'informants clau (professionals, adolescents, famílies), assenyalen l'absentisme, el fracàs escolar i l'abandonament dels estudis durant la secundària com la principal preocupació i problemàtica a treballar a Verдум.

L'absentisme al districte de Nou Barris és molt més alt que el del conjunt de Barcelona: un 1,19% dels nois que cursen ensenyança obligatòria han faltat de forma injustificada a l'escola al districte, mentre a Barcelona aquest índex és del 0,47%. La taxa de graduació al final dels estudis obligatoris, 4t d'ESO, és més baixa al districte que a Barcelona, superen el curs un 85% dels alumnes matriculats, front al 89,6% que ho fan a Barcelona. (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, pág. 15)

Es detecten casos repetits d'abandonament escolar durant el primer cicle d'ESO:

"Molts joves no van a l'escola i es passen el dia al carrer." "Pocos de los que estamos aquí tenemos la ESO". "Hay muchos chicos y chicas en el primer ciclo de la ESO que abandonan o son expulsados de forma repetitiva". "pasas por una plaza y ves a tus colegas ahí y piensas, ¿por qué voy a ir al cole?" (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 15)

S'observa per part de professionals del món escolar i/o socioeducatiu una manca de capacitat per oferir alternatives davant aquestes situacions d'abandonament escolar o d'importants dificultats per finalitzar l'ESO. En aquest sentit, des de la comunitat educativa i l'entorn professional del territori, existeix una demanda històrica al voltant de l'arribada d'algun nou recurs educatiu:

Hi ha la percepció, però, que calen inversions per arribar a un nivell encara més òptim. Per exemple, es reclamen alguns serveis molt especialitzats com per exemple Aules d'Escolarització Externa.

"Per treballar de manera innovadora fan falta més recursos"

“Els recursos per aquests alumnes són les Aules d'Escolarització Externa i és un recurs escàs al districte.” (Associació Comunitària de Verdum, 2007, p. 13)

S'apunta una possible acció a contemplar, com seria el cas de crear un recurs tipus Unitat d'Escolarització Compartida per adaptar-se a les necessitats específiques d'una part de la població jove. (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 5)

A més, es creu que des de les famílies hi ha dificultats importants a l'hora d'acompanyar el desenvolupament personal i formatiu dels seus fills/es durant l'adolescència, una qüestió entesa, des de recursos i serveis, com a determinant. Es detecta, també, que a mesura que s'avança en l'itinerari formatiu dels fills/es l'atenció i implicació dels pares va disminuint (Associació Comunitària de Verdum, 2007, p. 15):

A mesura que els nens creixen, la participació de les famílies disminueix. És a dir, hi ha més participació en l'escola bressol i el cicle infantil. A partir d'aquí va en descens. (Associació Comunitària de Verdum, 2007, p. 20)

1.3 Famílies

La percepció que el context familiar és una qüestió clau pel què respecta a l'itinerari formatiu també s'extrapola a la resta de dimensions de la vida dels adolescents i joves. La situació econòmica i d'ocupació, de salut mental de pares i mares (ansietat, depressió), de manca d'habilitats parentals, etc. generen un clima domèstic de desesperança producte de les dificultats per superar aquestes situacions familiars (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 24). En aquest sentit es detecten problemàtiques entre pares/mares i fills/es, de gestió i desenvolupament emocional i afectiu, etc. La situació econòmica i laboral dels pares es veu com un factor clau:

“En general los padres y madres carecen de tiempo para dedicarle a sus hijos y esto es algo negativo.” (Associació Comunitària de Verdum, 2007, p. 16)

“Hi ha problemes de conciliació familiar per males condicions laborals. No es responsabilitzen dels nens, hi ha molt nen sol a casa amb la tele” (Agència de Salut Pública de Barcelona, 2016, p. 25)

2. Estat dels recursos i serveis que treballen amb joves

2.1. Inventari recursos, serveis i equipaments

ACTUACIONS, PROJECTES I/O ACTIVITATS		LOCALITZACIÓ
RECURSOS I SERVEIS		
Fundació Pare Manel- Centre Obert	-Acompanyament a famílies -Activitats de lleure a les tardes -Casal d'estiu i colònies -Reforç Escolar	Verdum
Fundació Pare Manel- Projecte Inserció -FIL Formació	-Formació premonitors de lleure -Formació i inserció sociolaboral	Verdum
Fundació Pare Manel + Club Esportiu Babar	-Activitats de lleure esportiu a les escoles -Club esportiu	Verdum
Agència de Salut Pública de Barcelona	-SIRIAN: atenció a adolescents i joves salut sexual i reproductiva -Equip de referència al territori (psicòloga i infermera): prevenció salut comunitària a escoles	Verdum
Educadors de Carrer (CSS)	-Acompanyament individual i grupal a joves -Prospecció de l'espai públic	Verdum, Prosperitat i Guineueta
Punt JIP "Jove, Informa't i Participa"	-Apropar informació a adolescents de 12 a 16 del seu interès -Fomentar la participació i l'associacionisme	Àmbit Nou Barris
Hospital de Dia-Fundació Nou Barris	-Programa de suport a la població adolescent d'alt risc en salut mental -Teatre Comunitari (trobadra intergeneracional d'adolescents i gent gran). Impulsa: Impacta'T Teatre, Centre Obert, Associació Comunitària Verdum, CFA Freire.	Verdum (àmbit Nou Barris)
Pla Comunitari de Verdum (actuacions comunitàries)	-Franja Jove 9Barris (projecte d'Educació Comunitària) Impulsa: Taula de Franja (participació d'entitats, recursos i serveis d'àmbit Nou Barris)	Trinitat Nova, Roquetes, Canyelles, Verdum,

		Prosperitat, Guineueta (Àmbit Nou Barris, Zona Centre)
	Tastet d'Oficis (Formació i Inserció Sociolaboral per joves de 16 a 30 anys) Impulsa: Inserció Fundació Pare Manel, Pla Comunitari Verдум, Pla Comunitari Roquetes, CSS Roquetes-Trinitat Nova	Trinitat Nova, Roquetes, Verдум
	Amics i Còmic (Projecte mentoria a pre-adolescents amb voluntariat). Impulsa: AFEV-en Tàndem, Centre Obert, Escola Aiguamarina, Escola Luz Casanova, Associació Comunitària.	Verдум
Òmnia Verдум	-Oferta formativa i de lleure al voltant de les tecnologies -Assessorament i suport en l'àmbit de les tecnologies	Verдум
CAS Nou Barris	Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències	Trinitat Nova (àmbit Nou Barris)
EQUIPAMENTS		
Casal de Barri de Verдум	Equipament de proximitat, espai polivalent. -Actualment sense projecte desplegat per falta de recursos a nivell de dinamització	Verдум
Casal Cívic – Hotel d'Entitats de Verдум	Equipament de proximitat, espai polivalent. -No existeix oferta d'activitats per adolescents i joves	Verдум
Biblioteca Les Roquetes	Equipament de proximitat. -Espai de lectura i préstec de material bibliogràfic, videogràfic i musical -Aula d'estudi (època exàmens) -Activitats i tallers al voltant de l'escriptura, lectura i el cinema	Limítrofa entre Roquetes i Verдум
Pistes Antoni Gelabert i Pistes d'Skate	Complex esportiu d'accés gratuït amb dinamització de l'espai i oferta d'activitats	Limítrofes entre Verдум, Roquetes,

CAP Rio de Janeiro	dirigides -Pediatría -ASSIR (Atenció a la salut sexual i reproductiva)	Canyelles i Guineueta Prosperitat
CENTRES EDUCATIUS		
CFA Paulo Freire	Formació reglada per a persones adultes (pública)	Verdum
Escola Pia Luz Casanova	-Secundària (concertada) -Extraescolars esportives	Verdum
INS Guineueta	-Educació Secundària i Formació Professional (pública)	Limítrofa entre Verdum i Guineueta
Escola de Música La Guineu	Educació musical (privada)	Verdum
Unitat d'Escolarització Compartida (UEC) Cruïlla	-Projecte de diversificació curricular per a adolescents amb dificultats durant l'ESO	Ciutat Meridiana (àmbit Nou Barris)
ENITATS		
Associació Xerinola	-Grup de teatre i animació amb una presència important de joves	Verdum
Centre Cultural García Lorca	-Oferta d'activitats intergeneracional al voltant de la cultura andalusa	Verdum
Esplai Mou-te	-Entitat de lleure vinculada a l'Escola Pia	Verdum

Taula 1. Recursos i serveis, centres educatius, equipaments i entitats juvenils o amb presència de joves i adolescents. Elaboració Pròpia.

2.2 Manca d'oferta, recursos i equipaments

A Verdum no hi ha espais per a joves. Sigui tant per les dificultats d'usos lliures a l'espai públic com per la inexistència d'equipaments per a joves, es detecta una presència molt baixa de joves i adolescents fent vida al barri (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 7). En aquest sentit, no s'ha de menysvalorar l'abast dels actuals recursos i serveis del territori, com per exemple el conjunt de projectes i línies d'acció

de la Fundació Pare Manel (Centre Obert, Projecte FIL, etc.), les Pistes Antoni Gilabert o l'oferta de lleure educativa de l'Escola Pia (activitats extraescolars esportives i Esplai Mou-te). Tanmateix, l'impacte que tenen sobre la població jove de Verdum aquest conjunt de propostes troba els seus límits evidents en el si de les ràtios i capacitat de cada un d'ells, com també pel què fa a la direccionalitat de la seva proposta: Centre Obert (per a adolescents/preferència en perfils de famílies vinculades al CSS), Esplai Mou-te i extraescolars Escola Pia (proximitat amb famílies vinculades al centre educatiu concertat). Tant és així que bona part de les persones joves marxen a altres barris a fer vida, relacionar-se, descobrir espais de lleure, etc.:

Pels més joves aquesta mancança d'equipaments suposa una limitació en les seves possibilitats de relació social, i pels més grans sol implicar un desplaçament cap als barris propers (com Prosperitat, Roquetes, etc.) on hi ha Casals de Joves, de Barri, biblioteques, l'Ateneu Popular de Nou Barris, etc. Els efectes d'aquesta dinàmica al barri són de pèrdua de la participació associativa, veïnal i de cohesió social. (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 7)

Els joves surten del barri per interactuar. [...] "Els joves marxen del barri però tornen quan són més adults -25 anys- a ocupar els espais del barri" (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 7)

Una qüestió ja apuntada en el passat i amb pervivència en el present són les possibilitats que ofereix l'espai públic i la presència i usos per part d'adolescents i joves. S'apunta que l'estructura del barri no convida a fer estada al carrer:

A Verdum destaca [...] l'escassa presència d'espais oberts a l'interior del barri (el Parc de la Guineueta, la plaça Francesc Layret, les pistes de Via Favència, la plaça Joan Riera o la Via Júlia estan situats als límits de Verdum). (Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum, 2001, p. 7)

Els dos (carrer Góngora i carrer Viladrosa) reuneixen un important nombre de bars amb una aflluència de població constant [...]. Principalment estem parlant de població adulta. Per altra banda, els edificis ubicats entre el carrer Góngora i Via Favència, són zones peatonals sense bancs que facilitin fer-hi estada, això no dificulta que en ocasions s'utilitzin alguns dels espais (voreres, parterres i balles) per estades puntuals (famílies gitanes, joves consumint Cànnabis, adults que busquen espais poc transitats per parlar amb intimitat/compra venda/etc.) (Equip del Servei APC del CSSB Guineueta, Verdum i Prosperitat, 2016, p. 9-10)

Segons el treball de prospecció realitzat per part de l'equip d'educadors de carrer referents al territori sobre el barri, la vida al carrer i la situació dels joves i adolescents:

A Verдум no s'han detectat grups amb estades estables, si bé és cert, que en ocasions es troben petits grups fent estades puntuals. També cal destacar l'important moviment que hi ha de joves i adults, per alguns dels seus carrers, però sense fer-hi estada. Alguns serveis comenten a l'equip APC, que en algun punt s'adverteixen dinàmiques incíviques de manera regular: consum de tòxics, tràfics de drogues, compra venta, brossa, etc.. (Equip del Servei APC del CSSB Guineueta, Verдум i Prosperitat, 2016, p. 12)

55

Així, doncs, tant per les particularitats dels espais al carrer com per la cobertura de capes poblacionals més àmplies a les que tenen capacitat els actuals recursos, entitats, equipaments i serveis existents, es veu la possibilitat d'aterrar al barri equipaments de proximitat juvenils (per exemple, Casal de Joves) com una eina estructural des de la qual ampliar l'oferta en el lleure sota criteris d'accés universal i la creació d'un espai físic i social de referència, que faciliti la trobada i relació per a joves sense haver d'optar sempre per alternatives fora del barri. Actualment, es contempla l'obertura de la nova etapa del Casal de Barri¹³ a partir de mitjans del 2018 com una oportunitat des d'on començar a generar activitat i ser un primer espai de referència pels joves del barri.

2.3. Dificultats en l'apropament i adaptació dels recursos i serveis

Des de l'entorn professional hi ha una percepció generalitzada de poca adaptació de gran part de recursos i serveis a les necessitats i inquietuds de la població jove, a la seva diversitat i especificitat (Equip Comunitari de Verдум, 2017, p. 4). En el curs anterior, fruit de la trobada de professionals del territori per a tractar de manera monogràfica la qüestió juvenil, es proposa:

¹³ Els orígens i trajectòria d'aquest equipament són peculiars: s'inaugura al 2010, amb l'AAVV com a entitat gestora però sense un projecte suportat i finançat per l'administració al darrere. Al cap de dos anys, acull provisionalment l'activitat del Centre Obert de la Fundació Pare Manel al trobar-se en remodelació dels seus locals, s'allarga l'estada fins al 2016, cosa que redueix la franja horària d'ús de l'equipament de 19h a 22h. Amb el retorn del Centre Obert als nous locals des de l'AAVV s'impulsa un debat obert al conjunt de les entitats del barri sobre usos i oportunitats de la nova situació. S'acaba pactant amb l'administració obrir un procés de redefinició del projecte amb el qual s'acaba apostant per un model de cogestió (empresa prestadora de serveis i dinamització de l'espai + Taula d'Entitats del Casal) mitjançant una licitació pública que ha de permetre activar el nou model al llarg del 2018.

Impulsar actuacions en diverses línies: 1) coordinació i treball conjunt entre serveis i professionals; 2) per treballar amb persones joves, cercar un perfil de professional que amb el seu rol, la seva actitud i la seva manera de fer convisqui a generar confiança; 3) crear espais més adaptats a les persones joves. (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 4)¹⁴

En aquest sentit, es valorava positivament la predisposició i percepció compartida de les possibilitats que ofereix el treball en xarxa entre professionals, tasca que per altra banda compta amb l'experiència i recorregut de la majoria dels mateixos professionals al voltant d'altres col·lectius del barri¹⁵. I s'emfatitzava en la necessitat de desenvolupar noves estratègies d'apropament als joves (ús de les xarxes socials, sortir dels equipaments i presència als espais formals i informals on estan els joves,...). En aquest sentit es veu clau l'existència d'una/es figura/es dedicades a la dinamització juvenil, que puguin actuar com a figura/es de referència per a joves i facilitar el vincle amb recursos i serveis, a la vegada que possibiliti la participació dels mateixos adolescents i joves en el desenvolupament de les actuacions que es despleguin al barri; no relegant-los a mers consumidors.

3. El Pla Comunitari de Verdum i antecedents a nivell participatiu i comunitari

3.1 El Pla Comunitari de Verdum

El Pla Comunitari de Verdum s'inicia l'any 2002, després d'un període de tres anys on el teixit associatiu del barri i, particularment l'Associació Triangle, mobilitzen la ciutadania i diferents actors de la comunitat sota la premissa d'elaborar un diagnòstic participatiu -*Verdum, visions d'un barri* (1999)- que doni peu a l'impuls d'un procés comunitari de millora de la qualitat de vida al barri. Durant el 1999 s'elabora aquest primer diagnòstic i, finalment, el 2001 ampliat a través del *Grup d'Investigació Acció Participativa Verdum*¹⁶ es finalitza el Diagnòstic Comunitari (2001). En aquest mateix document, es formula la finalitat del Pla Comunitari:

¹⁴ Es manté el subratllat en algunes parts de l'oració així com apareix a la font original.

¹⁵ En el marc del Pla Comunitari es treballa en xarxa a partir de l'existència de dos grups motors -en aquest cas, només de professionals- diagnostiquen i impulsen actuacions a nivell de gent gran (Ser Gran a Verdum) i de famílies (Espai Famílies). Veure més a (Pla Comunitari de Verdum, 2015).

¹⁶ El Grup d'Investigació Acció Participativa de Verdum estava constituït per l'Associació Triangle, CSS Zona Centre-Baixa, Districte Nou Barris Ajuntament de Barcelona, Direcció General de Serveis Comunitaris del Departament de Benestar Social de la Generalitat, investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona i la FAVIBC.

Potenciar la interrelació (en la circulació de la informació, en la coordinació dels recursos, en la presa de decisions i en la implementació dels projectes) entre la xarxa comunitària del barri (entre els serveis, entre el teixit associatiu, entre veïns/es i entre tots aquests nivells) per tal de donar una millor resposta a les principals necessitats detectades en el Diagnòstic Comunitari. (p. 42)

I es tracen les línies i àrees transversals de treball en funció dels resultats obtinguts. Després de 16 anys de procés comunitari s'observa com algunes han tingut continuïtat, altres han evolucionat o han estat dimensionades d'altres maneres i algunes altres s'han extingit. En termes generals, es valora que el procés comunitari està consolidat i gaudeix de bona salut, malgrat es continua tenint dificultats en la participació d'alguns sectors poblacionals (IGOP, 2010, p. 24). El lideratge del procés comunitari es dona per part de l'Associació Comunitària, una entitat de segon ordre on en l'actualitat hi participen veïns i veïnes a títol individual a més d'entitats i serveis del barri com la FPM, l'AAVV i l'Escola Luz Casanova. Des del 2002 es compta amb un equip comunitari format per dues persones. Pel què fa a la construcció de la dimensió ideològica del Pla Comunitari, no podem obviar remetre'ns altra vegada als orígens i primers passos de l'experiència, on de la mateixa manera que esdevingué al Pla Comunitari de la Trinitat Nova (1996), es va comptar amb la participació de Marco Marchioni (1937), treballador i investigador social expert en processos comunitaris, realitzant tasques de formació i assessorament a l'entitat gestora i a l'equip comunitari¹⁷. També cal tenir en

¹⁷ Així s'ha contrastat amb diverses fonts documentals i testimonis:

- Associació Comunitària Verдум: *Reunió Comissió Operativa i Marco Marchioni. Revisió Equip Tècnic Comunitari* de 30 de setembre de 2003. (document de treball intern no publicat)
- Marchioni, M.: *Evolución Instituto Marco Marchioni* a ACV al 4 de febrer de 2007. (correspondència digital no publicada)
- Marchioni, M.: *Anàlisi i recomanacions pel Pla Comunitari de Verдум* a ACV el 5 de novembre de 2006. (correspondència digital no publicada)
- Associació Comunitària Verдум: *Formació de l'equip comunitari de Verдум amb l'assessor Marco Marchioni* de 29 de juny de 2002. (document de treball intern no publicat)
- Assessorament i col·laboració d'Òscar Rebollo i Joel Martí a Grup d'Investigació Acció Participativa Verдум. (2001): Diagnòstic Comunitari. (no publicat)
- Subirats, J. (2001): *Ponència inaugural* a Jornades sobre el futur de l'associacionisme i de la participació a Nou Barris a 31 de març de 2001.
- FAVIBC (2002): *Assessorament FAVIBC amb Marco Marchioni* a 28 de juny de 2002

Testimonis: Debora Julián (membre de l'ACV i tècnica comunitària 2006 – actualitat), Mónica Sales (tècnica comunitària 2007 – 2017), Sandra Pardo (Associació Triangle i Presidenta ACV).

consideració l'assessorament, estudi i aportacions que s'han realitzat fonamentalment des de l'IGOP, tant en la gestació del Pla Comunitari com en les diverses publicacions i serveis prestats mitjançant la Direcció de Serveis per a l'Acció Comunitària (Ajuntament de Barcelona).

3.2 Antecedents a nivell comunitari i participatiu

Pel què fa a les experiències i antecedents que hi ha hagut a nivell de participació de joves i la seva situació des de l'àmbit comunitari, sembla que no hi ha hagut mai cap actuació específica. Cap, si limitem el focus considerant només la possibilitat d'haver-se treballat des d'una perspectiva comunitària la participació dels joves. Però això no significa que sí que puguem seguir cert rastre d'actuacions realitzades amb estreta relació amb l'actual procés. Tant pel què fa línies de treball i accions que s'han realitzat a nivell comunitari al voltant de diverses qüestions (educació, salut, família) on la qüestió juvenil hi era present, tot i que sense un enfocament juvenil explícit ni una participació per part de joves i adolescents. Com per accions i activitats puntuals impulsades des del Pla Comunitari específicament per a joves, per exemple, el Teatre Comunitari o les regulars sessions formatives de participació que es fa als centres de secundària. Com per projectes dirigits directament a ells (Tastet d'Oficis, Franja Jove 9B). També per l'acompanyament que s'ha realitzat a joves autoorganitzats i que participaven de la vida social del barri com ha estat el cas de la Comissió Jove de Festa Major. És més, la seva existència fins al present ens facilita molta informació a l'hora de comprendre com, per què i per a què durant el passat curs i l'actual s'aposta per treballar la participació comunitària al voltant del tema juvenil. Heus ací un recull d'algunes línies de treball, projectes, programes i accions dels que tenim coneixement personals o hem tingut accés a informació documentada i/o oral:

Antecedents	Durada	Descripció	Participació Joves
Diagnòstic Comunitari	2001	Diagnòstic participatiu al barri de Verdum per a la definició d'un programa comunitari i l'impuls d'un procés mitjançant el Pla Comunitari.	desconeguda
Diagnòstic Educació	2007	Diagnòstic participatiu sobre l'educació des d'una perspectiva	Alumnes Secundària Escola Luz Casanova en qualitat

		comunitària àmplia (Escola-Famílies-Entorn)	d'informants clau mitjançant <i>audició</i> ¹⁸
Verdum Barri Educatiu – Tastet d'Oficis	2012 - Actualitat	(Ídem Taula 1. Veure a pg.	Com a usuaris del programa
Verdum Barri Educatiu – Escola, Família, Entorn	2007 - Actualitat	Línia de treball del Pla Comunitari impulsada després del Diagnòstic (2007) per treballar l'educació des d'una perspectiva comunitària	Participació simple com a assistents i usuaris d'activitats formatives al voltant de la participació
Franja Jove 9B	2009 - Actualitat	(Ídem Taula 1. Veure a pg.	Participació simple i col·laboradors puntualment
Taula Tècnica "Verdum Famílies"	2013 - Actualitat	Espai de treball professional sobre les famílies des d'un punt de vista integral (educació, educació, salut, criança)	No contemplada
Teatre Comunitari	2015- Actualitat	Grup d'adolescents i gent gran per la promoció de les relacions veïnals i la convivència (Veure promotors a Taula 1)	Participació adolescents en qualitat d'usuaris d'un projecte que proposa una participació projectiva
Street Art Verdum	2016- 2017	Projecte d'art comunitari a l'espai públic amb adolescents del Centre Obert -Impulsors: ACV, FPM, ApC's, AAVV	Participació projectiva del grup d'adolescents i premonitors del Centre Obert FPM
Diagnòstic de Salut ASPB	2015- 2016	Diagnòstic participatiu sobre salut comunitària realitzat per l'ASPB	Participació com a informants clau d'alumnes Escola Luz Casanova i Premonitors i joves Projecte FIL FPM.

Taula 2. Antecedents sobre participació, acció comunitària i joves. Elaboració Pròpia

3.3 L'actual procés de participació comunitària sobre la situació dels joves

Tenint en compte el conjunt de circumstàncies apuntades en relació a la situació dels joves al barri de Verdum i els antecedents participatius i comunitaris, al llarg dels últims anys es recull l'interès de diferents agents de la comunitat per a abordar la qüestió juvenil des d'una perspectiva comunitària. Aquest és el cas de:

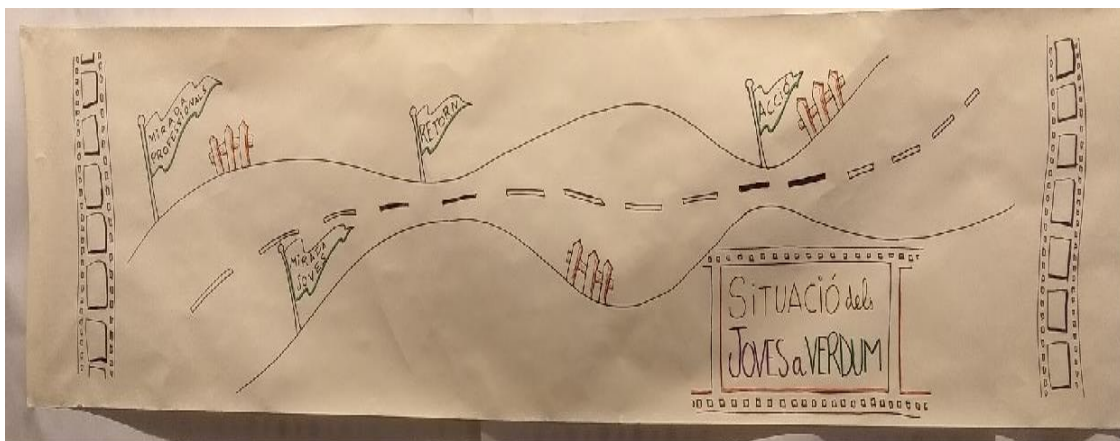
- El recull de diverses demandes per part d'algunes persones joves d'entitats;
- Com també per una aposta estratègica de l'ACV d'enfortiment comunitari i participatiu del Pla Comunitari tal com s'especifica en els projectes -*Verdum, un barri que creix* (2018); i *Verdum, Barri Comunitari* (2018)- presentats a les administracions públiques en les convocatòries de subvencions per al curs vigent;

¹⁸ Mètode de recull d'informació per a diagnòstics participatius en intervenció comunitària. Veure més a: Marchioni, M. (2001): *Organización y desarrollo de la comunidad. La intervención comunitaria en las nuevas condiciones sociales*.

- Així com una necessitat sentida per part de diversos professionals que treballen amb joves i adolescents, sobretot, després del Diagnòstic de *Salut als Barris* (2016) de l'ASPB.

En aquest sentit, es contempla obrir un procés de participació amb el conjunt d'agents comunitaris amb la idea d'iniciar una nova línia de treball específica al voltant de la millora de la situació dels joves al barri de Verdum (Equip Comunitari de Verdum, 2017). Des de l'ACV i l'equip comunitari es posa especial èmfasi en la importància estratègica del protagonisme directe dels joves al llarg del procés, això és, contemplar la participació del conjunt d'actors (recursos i serveis, equipaments, administració, famílies, població en general....) però, sobretot, la de les persones joves, principalment atenent-se al poc protagonisme que han tingut al procés comunitari i al barri en general en els últims temps. Tanmateix, també s'avalua que per a tal encàrrec, des del Pla Comunitari no es disposa dels recursos humans necessaris. Per a això, s'inicia el procés amb una *Primera Trobada de Professionals que Treballen amb Joves* (Març, 2017) a la vegada que es cerquen recursos. Durant l'actual curs es resol la qüestió incorporant una tercera persona a l'equip comunitari (12h/setmanals) per a fer-se càrrec de l'impuls i dinamització del procés de participació, específicament, amb la població jove. Aquesta seqüència del procés de participació, és la que ens centrarem a analitzar específicament en aquesta investigació.

Com es pot observar en la Il·lustració 1:

Il·lustració 1. Procés de participació. Material facilitador Sessions Participació amb joves. Elaboració: Equip Comunitari

- El procés troba el seu punt d'inici i d'obertura (Carmona & Rebollo, 2009) amb la participació de professional i joves que se'ls convida a donar el seu punt de vista sobre la situació juvenil a Verdum. És el que podríem conèixer com a *1ª Fase* i es caracteritzaria per tenir una naturalesa propera a una diagnosi, o tenir-ne elements, malgrat que l'enfocament estratègic no rau en l'elaboració d'una diagnosi rigorosa i en profunditat; sinó facilitar un espai de deliberació col·lectiva que permeti traslladar el conjunt de participants a l'organització i el pas a l'acció (Equip Comunitari de Verdum, 2017).
- La trobada amb els professionals ja està realitzada (març 2017) i d'abril a juny es planteja realitzar sessions participatives amb diferents grups de joves del barri.
- La transició entre la 1ª Fase i la següent es planteja realitzar-se a partir d'una devolució del conjunt de la informació aportada per part dels agents participants a fi d'ésser coneguda i compartida per a tothom. En aquest sentit, aquesta acció tendeix a conduir el procés cap a un focus i un pla de més concreció.
- Aquesta devolució es planifica realitzar-se amb una *Trobada* dels actors (professionals i joves participants).
- Seguint la seqüència, entrariem en la següent fase -*Fase 2*- on es contempla establir una prioritització i disseny de les actuacions que es volen implementar (Equip Comunitari de Verdum, 2017).

Metodologia

Presentació de la recerca

Aquesta recerca ha transcorregut temporalment al llarg d'un any natural, de setembre de 2017 a setembre de 2018. La seva finalitat és actuar com a mitjà per a la investigació d'una realitat socioeducativa específica -el procés de participació comunitària obert a Verdum sobre la situació dels joves al barri- atenent-se a un objectiu general d'oferir elements per la millora dels processos de participació a nivell participatiu i comunitari com a contribució al debat obert respecte aquestes qüestions i, particularment, en el si de l'Educació Social. Tot seguit, desglossem el seguit de components metodològics que han vertebrat la recerca.

62

Objectius de la recerca

Tenint en compte que l'objectiu general d'aquest TFG és:

- *Oferir elements per a la millora dels processos de participació, en les seves dimensions participativa i comunitària, des de l'Educació Social mitjançant l'avaluació del procés de participació de la situació dels joves al barri de Verdum (Nou Barris, Barcelona).*

Construïm el recorregut metodològic en base a l'articulació dels següents objectius específics (o accions), de manera que tant en la seva suma com en les particularitats de cadascun d'ells, es dibuixi l'itinerari que ens permeti transitar del conjunt de dades recollides a l'elaboració de conclusions que exigeix l'objectiu general:

- *Conèixer el disseny i execució del procés de participació amb joves al barri de Verdum*

És a dir, recollirem informació tant de la planificació del procés de participació com del seu propi desenvolupament. En aquest sentit, organitzarem la recollida de dades investigant quins han estat els antecedents comunitaris i participatius que s'han donat al barri de Verdum pel què fa a la realitat juvenil; acumulem informació respecte quins són els interessos, intencions i formes en com es planteja la necessitat de realitzar aquest procés participatiu, de manera que puguem analitzar-ne la seva idoneïtat; així com també conèixer la metodologia utilitzada i com aquesta s'ha desplegat i ha estat entomada pels joves convidats a participar. Respecte a la

metodologia utilitzada, posarem el focus tant en la seva tipologia, com en la planificació, evolució del pla d'accions, la seva avaluabilitat i els agents implicats. I pel què fa l'experiència viscuda per part dels participants, recollirem dades al voltant d'alguns elements necessaris per a què puguem discernir en quina mesura ens trobem davant una experiència participativa i quina és la caracterització d'aquesta (accés a la informació i als espais de participació, discurs, experiència subjectiva dels participants respecte la seva posició i identitat durant el procés: sensació d'inclusió, capacitat d'incidència i presa de decisions, etc.).

Aquest mateix exercici de recollida de dades al voltant de l'experiència participativa viscuda també estarà present en el segon objectiu específic que ens plantejem:

- *Observar els resultats i impactes que ha generat el procés de participació amb joves al barri de Verdum*

Tot i que emfatitzant més en l'anàlisi de les expectatives dels participants, del pas viscut al llarg de l'experiència i els impactes que es puguin haver donat a nivell d'aprenentatges i relació futura amb el fet participatiu. A més d'estudiar-ne els resultats i impactes que l'experiència ofereix a nivell comunitari. Tenint en compte quina i com ha estat la participació de diferents agents implicats en el procés de participació; el grau de confluència de punts de vista, interessos, definició d'horitzons compartits que s'ha donat; el reforç de les dinàmiques i la organització comunitària; i la capacitat de definició estratègica i projecció en el futur.

I, finalment, formulem el darrer objectiu específic:

- Generar, des de l'Educació Social, un espai de reflexió sobre la mateixa pràctica amb la finalitat de revisió de la intervenció així com de contribució en la producció de teoria.

Que com es pot apreciar en la seva articulació, apel·la més a la finalitat del procés d'investigació -i es pot llegir com a extensió de la formulació de l'objectiu general- a la vegada que descriu el terreny on aquesta operarà que no pas defineix continguts específics. En aquest sentit -i com es podrà veure- la lògica d'aquest objectiu específic prendrà força i es farà present en la fase d'anàlisi de dades i formulació de conclusions

dels resultats; mentre que durant la resta del desenvolupament metodològic restarà implícita i/o tindrà un paper testimonial.

Marc i Fonamentació metodològica

Com a resultes de la proposta d'estudi, el marc temàtic i els objectius van fent evident, la naturalesa d'aquesta recerca pressuposa desenvolupar una investigació assentada en el si d'un enfocament epistemològic *interpretatiu*, a cavall dels paradigmes *naturalista* i *sociocrític*.

Anem a pams. En primera instància, el que ens interessa deixar ben clar és que l'eix rector de la nostra tasca no és la de presentar veritats absolutes, ni lleis d'aplicació general, doncs tenim en consideració la diversitat i pluralitat d'escenaris, condicions i situacions que es presenten en la realitat, úniques i irrepetibles. Per tant les observacions i resultats de la nostra investigació pretenen ser vàlides, això sí, sols pel cas específic que ens ocupa i amb els termes en què metodològicament n'hem plantejat el seu estudi (Ortiz Arellano, 2013). És per això que entenem que el que ens guiarà no serà l'esclariment d'un cos de resultats íntegrament extrapolables degut la seva *predictibilitat*, sinó la voluntat de *comprensió* del fenomen estudiat i, en el millor dels casos, oferir les conclusions de la investigació com a modesta col·laboració a l'àmbit de recerca particular de la participació en l'acció comunitària.

Parlem que la recerca operarà en una perspectiva naturalista en la mesura que es requerirà una aproximació al context natural que s'investiga (Denzin & Lincoln, 2005)¹⁹ i sociocrític per no regir-se sols per una intencionalitat i una pràctica purament interpretativa, sinó també d'ancoratge *crític* i transformador (Alvarado & García, 2008).

Fem referència a aquests dos paradigmes perquè ens permeten assenyalar algunes de les característiques que determinaran la investigació, tot i que:

Esta diferenciación de enfoques atiende más a la finalidad o propósito que persiguen que a cuestiones relacionadas con el diseño metodológico. Véase a este respecto los elementos comunes que en aspectos metodológicos comparen el enfoque naturalista y el socio critico. (Ballesteros, 2003, p. 5)

¹⁹ Cita extreta de *Metdología de la Investigación* (Valledeoriola & Rodríguez, 2009)

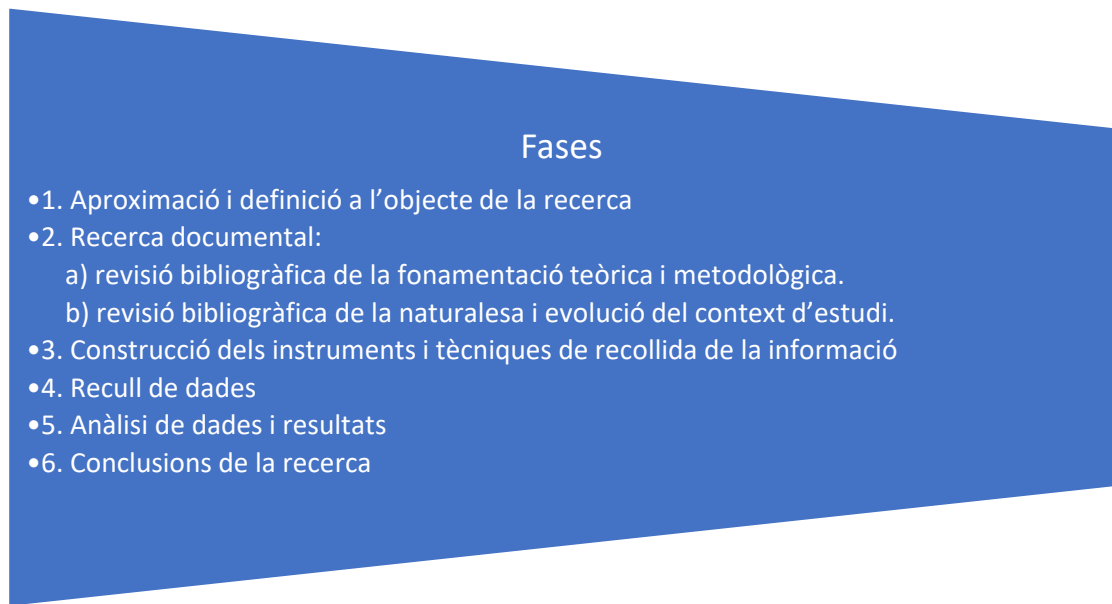
En aquest sentit, González proposa que aglutinem el conjunt d'aportacions epistemològiques i metodològiques esmentades al voltant del concepte-síntesi i de la idea que estarem treballant a partir d'un enfocament interpretatiu (2000).

En definitiva, doncs, el conjunt de la investigació es desenvoluparà a partir d'una metodologia qualitativa. Com s'observarà a continuació, al llarg del procés s'empraran les tres principals estratègies de recollida d'informació dels estudis qualitius: l'anàlisi documental, l'observació-participant, i l'entrevista i altres mètodes similars com els grups de discussió (Corbetta, 2007, p. 302). Pel què fa a l'anàlisi de les dades recollides, es treballarà mitjançant l'ús d'instruments d'elaboració pròpia que, fonamentalment, seran un seguit de taules de relació que codifiquen la informació recollida atenent-se a variables i diverses dimensions dels objectius de la recerca. Aquests instruments actuaran de sedàs tant per la informació recollida amb *observació directe*, això és, el conjunt de treball de camp realitzat amb l'observació participant, com mitjançant la *indirecte*, es a dir, les entrevistes (Quivy & Van Carnpenhoudt, 2005, p. 147-148). Així es procedirà en la construcció de l'anàlisi atenent-se a la informació codificada i s'organitzarà i es contrastarà amb els materials de referència presentats al marc teòric. Al document d'annexos es poden consultar el conjunt d'instruments elaborats per a la recollida d'informació i el posterior anàlisi.

Fases de la recerca

Tenint en compte els elements bàsics d'una investigació qualitativa i la inexistència d'una definició generalitzable i formal pel què respecte al seu desenvolupament (Corbetta, 2007, p. 302), hem elaborat el nostre propi recorregut de treball a partir de les següents fases. Sempre tenint en compte que estarem parlant d'un procés poc caracteritzat per a una evolució estrictament lineal (Valldioriola & Rodríguez, 2009):

Il·lustració 2. Fases de la recerca. Elaboració pròpia.

66

Tècniques i instruments de recollida d'informació

Tot seguit, fem una enumeració i descripció breu de les tècniques qualitatives que utilitzarem:

- **Observació-Participant:** pròpia del paradigma interpretatiu, es concreta en l'observació directa de l'investigador al medi natural on es donen els objectes d'estudi, no de manera externa, sinó inserint-se i essent partícip de les pròpies dinàmiques i fenòmens del context estudiat. Són dos, per tant, els principis d'aquest enfocament: primer, que un coneixement social profund s'ha d'assolir mitjançant la comprensió del punt de vista dels actors socials i, segon, que aquesta comprensió només es pot aconseguir mitjançant la integració a la seva quotidianitat, amb una interacció contínua i directa (Corbetta, 2007). En el cas que ens ocupa, gaudirem d'una posició privilegiada com a investigadors pel què fa a l'accés al context d'estudi, doncs l'investigador és a l'hora un dels professionals de l'equip comunitari, responsables de la dinamització del procés de participació. En aquest sentit, es seguirà el mètode de recollida d'informació propi de l'observació-participant: s'elaborarà un document de treball de camp on l'investigador anirà fent constar totes les seves observacions, descripcions i anàlisis que li suggereixin les situacions viscudes. També es compta poder fer-hi

constar, en aquest document de treball de camp, observacions i aportacions d'altres participants de la investigació com poden ésser el cas de les companyes d'equip o dels ApC's, que estaran presents en algunes sessions. A l'Annex 6 es podrà consultar el buidatge integral de tota la informació recollida mitjançant l'observació-participant.

- **Entrevista:** realitzarem entrevistes semiestructurades, amb un guió previ amb preguntes i un ordre lògic, però a la vegada poc rígid, i on introduïrem matisos, reflexions o noves preguntes si ens sembla pertinent en cada moment de les entrevistes. Es contemplen realitzar entrevistes a -com a mínim- més d'un informant clau, representatiu, de cada un dels agents participants (equip comunitari, altres agents professionals vinculats amb el procés, joves participants). En principi, se n'han planificat un mínim de 9. Consultant el document d'annexos es podran trobar: el conjunt de les entrevistes transcrites a l'Annex 7, la relació d'objectius de la recerca i les tècniques de recollida d'informació utilitzades a l'Annex 1, els guions de les entrevistes a l'Annex 2 i les taules de codificació i la informació codificada als annexos 4 i 5. Pel què fa a la selecció dels informants clau, ens regirem, per les següents consideracions: s'informarà a tots els participants de la investigació i que se'ls convida a ser entrevistats. Prioritzarem aquelles persones que manifestin voluntat de ser entrevistats i tinguem un grau de disponibilitat poc complicada entrevistador i entrevistat. Finalment, i sense que aquest últim criteri condicioni radicalment els altres, també es considerarà entrevistar a un subjecte o a uns altres per apreciacions subjectives del propi investigador en funció de l'interès que li puguin suggerir per la recerca.
- **Revisió Documental:** aquesta tècnica afecta a totes les parts del procés (marc teòric, contextual, metodologia...), tal com es pot apreciar al llarg del document. Ens interessa posar especial èmfasi, sobretot, en dos grans moments del procés d'investigació. En primera instància com a estratègia exploratòria -a resultat d'ella, hem realitzat l'aproximació al context i marc teòric d'estudi-, i una segona, on també estarà al servei de l'anàlisi de la

informació recollida. Tant com a material objecte d'anàlisi com també com a material instrumental de contrast de la informació recollida.

- **Grup de Discussió:** s'utilitzarà aquesta tècnica en un moment precís de la recollida d'informació, just al finalitzar les sessions amb el conjunt de grups de joves. Ens interessa tant l'ús d'aquesta tècnica pel moment en què es farà; i tant per l'espai obert d'intervencions que podran tenir els joves participants com de les interaccions que s'hi donin (Agència Catalana de la Joventut, 2011). Es procurarà que sigui una mostra diversa, amb gent que provingui de diferents grups de joves. Es pot consultar informació respecte d'ell als annexos esmentats anteriorment amb les entrevistes.

Consideracions ètiques

Pel què fa a la recollida de informació, s'han tingut les següents consideracions pel què fa a diverses qüestions pròpies del procés:

- Documentació per al consentiment informat dels participants en la investigació²⁰: d'elaboració pròpia però prenent els documents orientadors i de referència de la OMS²¹. S'utilitzaran dos tipus diferents de documents en funció del mètode de recollida de informació i la naturalesa dels contextos particulars de diferents moments de la investigació. Així, s'ha elaborat la documentació pel consentiment informat dels participants per a totes aquelles persones a les que se'ls hi faci una entrevista o participin a grups de discussió; mentre que pel què fa a les sessions de participació de grups de joves on es realitzarà observació participant, s'enregistraran les sessions i es recolliran dades en un diari de camp, s'informarà oralment de l'existència de la recerca, dels seus objectius i de l'ús de la informació i es preguntarà pel consentiment de tots els participants. Es facilitaran els enregistraments al tribunal acadèmic on es podrà contrastar el bon ús d'aquesta estratègia de consentiment. En aquells casos on no hi hagi consentiment, les dades enregistrades no es tractaran ni s'utilitzaran per l'anàlisi i conclusions de la recerca. A més, en aquells grups de joves on prèviament no es tingui autorització directa o indirecta (via demés agents professionals o voluntariat vinculat amb el grup) sobre els drets d'imatge, també es facilitarà un document d'autorització. En cas de participants menors d'edat, si els seus tutors legals amb facilitat poden autoritzar via la documentació facilitada, es podrà fer ús de les seves imatges; mentre que en aquells casos on l'autorització presenti obstacles de gestió i temps importants, directament es pactarà amb el menor que no es farà ús de la seva imatge (*de facto*, com si no hi hagués autorització o s'hagués denegat).

²⁰ Es poden consultar el conjunt de documents a l'Annex 3.

²¹ OMS Organització Mundial de la Salut: Model de formulari de consentiment informat. Consultat a <http://www.uchile.cl/portal/investigacion/centro-interdisciplinario-de-estudios-en-bioetica/documentos/75657/documentos-de-consentimiento-informado-elaborados-por-la-oms>

- Retorn de la investigació: es farà arribar la investigació a tothom qui ho vulgui.
- S'envia al Comitè de Bioètica de la Universitat de Barcelona.

Consideracions i apunts al voltant de l'execució de la recollida d'informació

En termes generals, s'ha pogut donar cobertura a la gran majoria de recollida d'informació contemplada en la planificació, com també s'han utilitzat la majoria d'instruments confeccionats.

70

Tècniques i instruments utilitzats

S'han realitzat un total de 12 entrevistes. Hi ha tres qüestions importants a apuntar:

- S'ha seguit majoritàriament el model d'entrevista semiestructurada, tot i que en alguns casos, s'ha acabat tendint a més a un model d'entrevista oberta (especialment pel que fa a les entrevistes amb l'Equip Comunitari). També s'ha incorporat la transcripció d'un enregistrament post-entrevista en què es dissol la figura de l'entrevistador i l'entrevistat. Per tant, podríem considerar-lo, simplement, com a un document propi del treball de camp. Als annexos l'adjuntem juntament amb les entrevistes i a continuació de la que el va precedir per a facilitar-ne una lectura lògica.
- Algunes entrevistes no s'han realitzat al moment que estaven planificades. En aquests casos es podrà comprovar al annexos que abans de la transcripció s'explica a tall d'anotació aquesta incidència, els motius i els possibles impactes que pot haver ocasionat. Per altra banda, hi ha hagut dues entrevistes que no s'han acabat realitzant: les dues entrevistes que estaven contemplades de realitzar a professionals del territori que treballen amb joves i han estat implicats en el procés. Hi ha dues raons que ho expliquen:
 1. Per les dificultats en trobar disponibilitat de l'investigador i els potencials entrevistats però, sobretot, per la necessitat de cloure a l'última setmana de juny la fase de recollida d'informació i tenir temps per a la resta de dedicacions de la recerca.
 2. Una contingència encara més important: estaven planificades per a realitzar-se en el trànsit de la Fase 1 a la 2, això és, just al haver-se

realitzat la Trobada de Retorn entre Professionals i Joves participants, esdeveniment que no es va acabar celebrant. Arrel d'aquesta situació, es va concloure que la informació que es podria recollir tindria un interès relativament menys significatiu del què estava planificat i se'n va prescindir.

71

- El conjunt de les entrevistes a joves estaven planificades per a què fossin individuals, però finalment s'han acabat realitzant un total de 4 entrevistes grupals. Tres d'elles per poder conciliar la disponibilitat horària d'entrevistats i entrevistador amb el nombre de joves a entrevistar. I pel què fa a l'altra, perquè es va acabar realitzant de manera espontània una entrevista al conjunt de tot un grup de joves amb els que s'havia acabat de realitzar una sessió participativa.

Pel què fa a la resta de tècniques -observació-participant i anàlisi documental- consultant als annexos es podran consultar el conjunt d'incidències anotades.

Tècniques i instruments no utilitzats

El grup de discussió queda contemplat a realitzar amb l'inici del proper curs, doncs a raó del calendari (realització de la Trobada de Joves a finals de juny) la disponibilitat dels participants era més bona a partir del setembre. En aquest sentit, els resultats del grup de discussió queden pendents d'incloure's en una ampliació futura de la investigació.

Anàlisi de dades i resultats obtinguts

Hem organitzat el següent anàlisi atenent-nos als objectius plantejats, cosa que, fent memòria, ens demana considerar i articular l'anàlisi a partir d'explorar els fenòmens que s'han donat a nivell d'objectius concrets (conèixer el disseny i execució del procés de participació/observar els resultats i impactes a nivell participatiu i comunitari) per a tal de poder elaborar un seguit de conclusions que ens aproximïn a l'objectiu general (oferir elements per a la millora dels processos de participació en les seves dimensions participativa i comunitària). Així doncs, hem elaborat el següent itinerari analític:

72

1. Descripció i evolució del procés de participació
2. La Participació Social en el procés de participació
3. L'Acció Comunitària en el procés de participació
4. L'Educació Social en el procés de participació

A més, com es podrà comprovar, la mirada socioeducativa no rebrà un tracte específic, doncs estarà present de manera transversal al llarg de l'exercici analític.

1. Descripció i evolució del procés de participació

Iniciarem l'anàlisi elaborant una breu descripció dels resultats i evolució del procés de participació. De moment, ens limitarem a confeccionar un recorregut de naturalesa narrativa²². La voluntat és que aquest exercici pugui facilitar als lectors l'adquisició d'una idea clara i general dels fets ocorreguts:

²² Com es farà evident, la participació explícita i directa de l'investigador en l'experiència, tant com a investigador a la vegada que com a membre de l'equip comunitari, pot haver condicionat que el relat dels fets ocorreguts parteixi d'un enfocament molt unidireccional. Per exemple, en la següent descripció de l'evolució del procés de participació no s'ha fet ús d'informació que no hagi estat recollida directament de les entrevistes de l'equip comunitari o del treball de camp. En aquest cas, aquest perill - més parlant de participació i acció comunitària- no el contemplem com un factor que degradi l'anàlisi, doncs hi haurà altres moments on prendran un protagonisme preferent altres agents implicats en el procés de participació; més enllà que:

- a) es posseeix molta més informació pròpia i de l'equip comunitari respecte l'evolució del procés en comparació a la resta d'agents, i que
- b) resulta evident que la proposta participativa en conjunt -és a dir, el procés en termes globals- ha estat liderada per l'equip comunitari, per tant, inevitablement tenint un paper predominantment més actiu que la resta d'actors en la presa de decisions respecte l'evolució de l'experiència.

El procés de participació amb joves va començar a planificar-se per part de l'equip comunitari entre el mes de març i mitjans d'abril. Simultàniament es van realitzar els primers passos de contacte per tal de presentar el procés i convidar-los a participar-hi. Entre abril i juny s'han realitzat les sessions de participació, amb un total de 9 grups de joves de Verdum.

Després d'haver recorregut les passes d'un camí, d'un procés, que s'inicia l'any passat amb la Trobada de Professionals, se li ha donat continuïtat amb les sessions de participació que s'han fet d'abril a juny amb varis grups de joves del barri. En total 9 grups i un total de 91 joves han participat i formulat propostes de millora pel barri. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31)

Tots els grups s'han caracteritzat per ser col·lectius de joves constituïts prèviament com a grup i s'ubiquen en més o menys mesura en l'àmbit formal (des de grups-classe

a associacions formals) (Sellarès, 2003). L'accés a la participació dels joves en el procés s'ha circumscrit en aquest marc:

És veritat que ens deixem fora grups informals. Segurament aquests grups formals amb els que estem parlant a nivell de grup formal també pertanyen a un grup informal, però ahí no vamos a llegar. (Annex 7, Equip Comunitari, Entrevista 1, pg.13)

Grup	Participants
Atrezzo (Teatre Xerínola)	7
Projecte FIL (FPM)	10
4t ESO Luz Casanova	22
GES CFA Freire (matins)	7
GES CFA Freire (tardes)	16
Futbol femení Babar	8
Tastet d'Oficis	9
Mou-te	7
Premonitors (FPM)	5
9	91

Taula 3. Grups i participants. Elaboració pròpia

Tots ells són grups que l'equip comunitari tenia identificats i s'hi tenia relació de manera directa -pel treball amb els propis joves o algun/a d'ells/es- o indirecta, és a dir, mitjançant alguna persona que tingués algun tipus de vincle amb el grup, a mitjà de la qual es convidava cada grup a conèixer el procés de participació i a realitzar una primera sessió:

El plantejament no és anar a porta freda: "jóvenes del barrio de Verdún! Veniu que farem una sessió de participació!" (riu). [...] Sinó a través d'entitats amb les que tens relació, de projectes amb els que tens relació, de... persones concretes amb les que tens relació. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

Les sessions han consistit en facilitar un espai de participació on els joves poguessin, en primera instància, dir la seva sobre la situació dels joves a Verdum, com es sentien, etc. mitjançant una dinàmica *-I tu què en penses?-* de frases provocadores²³, símil emprat per l'equip comunitari que ens pot evocar al cos metodològic feireà de les *paraules generadores* (Freire P. , 1969)²⁴, on s'havien de posicionar i argumentar-ne els motius. Les *frases provocadores* estaven fonamentades en els resultats i conclusions de la trobada de professionals del març del 2017, moment en què es pot considerar que s'enceta l'actual procés de participació. La finalitat d'aquesta primera activitat era estimular la participació i el debat de manera que es passés a un segon moment de la sessió on es convidava els joves a elaborar propostes de millora amb ells com a protagonistes. És a dir, que ells mateixos poguessin dissenyar i executar amb autonomia o juntament amb algun/s altre/s agents del barri. Es posaven en comú i s'explicava que les propostes quedarien recollides -de la mateixa manera que s'estava realitzant amb la resta de grups- a fi de trobar-nos de nou al juny, compartir-les i consensuar si alguna/es d'elles es volien portar a la pràctica. També es convidava a realitzar una dinàmica *-Què n'espero?/Què m'emporto?-* al voltant de les expectatives i l'emotivitat dels participants²⁵.

Més enllà de la participació concreta a la sessió, s'emfatitzava en la dimensió de procés de la proposta:

Nosaltres els hi plantejem participar, avui, en aquesta acció concreta que és una dinàmica, però el que els hi estem oferint [...] i no perquè nosaltres els hi haguem d'oferir res, sinó que... no? La porta que estem obrint és a participar en diferents moments d'un procés. Per tant, els hi estem oferint el procés en... tot sencer. (Annex 7, Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4)

²³ Per a consultar una possible font on s'explica el prototip de la dinàmica utilitzada: <http://dinamicasgrupales.com.ar/dinamicas/caldeamiento-o-rompehielo/dinamica-frases-celebres/>

²⁴ El mateix Freire a *Pedagogía de la Esperanza, un reencuentro con la Pedagogía del Oprimido* (2005) ens remet a l'obra referenciada per a conèixer amb profunditat la metodologia:

Sin muchos comentarios, remito al lector o a la lectora a *La educación como práctica de la libertad*, en cualquiera de sus ediciones. Se trata de la última parte del libro, en que hago un análisis de las diecisiete palabras generadoras escogidas del "universo vocabular" investigado en el estado de Río de Janeiro y que se aplicarían también en Guanabara, como se llamaba en aquella época Río. (p. 112)

²⁵ Per a poder conèixer més bé l'estructura de les sessions i els seus resultats es pot consultar l'Annex 6 on hi consta el buidatge dels resultats de les dinàmiques i les apreciacions realitzades per l'investigador.

Al finalitzar les sessions es realitzaria una devolució presencial dels resultats de les sessions, de manera que es generés un primer espai de trobada del conjunt de joves participants. En aquesta trobada es proposaria compartir impressions i analitzar les propostes, per mirar si alguna d'elles es volia tirar endavant. En aquesta trobada també es contemplava convidar-hi la resta d'agents que haguessin estat implicats en el procés, especialment els professionals que havien participat a la Trobada del curs anterior. Finalment, es va decidir sols convidar als joves. Heus ací algunes de les raons per part de l'equip comunitari:

Aquest dia, què ens interessa més: treballar, veure què, cuidar a qui hi ha, estar per la gent, no sé què... Que tenir a allà també als professionals i...? No ho sé. Igual necessitem una mica més de cuidar el grup de joves, de veure exactament quins joves venen i cap a on van les coses... Veure una mica quin és el panorama i fer aquest primer retorn amb joves. [...] I els hi expliquem "lo" dels professionals; i que també hi han treballat. [...] Que ens agradaria que ho poguéssim treballar amb els joves i els professionals junts. (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 17)

Estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta [...] quan els convoquem "de por libre". Ara és veritat que ho han fet perquè han volgut... Però hem pactat. I hem pactat amb algú que no són directament els joves. [...] Está en un marco, un poco condicionado. El primer dia que veurem si vienen perquè quieren y cuántos vienen será el dia del retorn. (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 16-17)

El que sí hauríem de fer és escriure, jo crec, algun "algo" pels professionals [...] i explicar una mica tota aquesta idea (la de treballar estratègicament en paral·lel) i de dir: que tenim previst de fer un retorn amb els joves; però que també ens servirà aquest dia de retorn per a veure quina és la resposta totalment voluntària. (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 28-29)

Així es manté informats als professionals de l'evolució del procés i es detalla la necessitat de modificar la idea de trobada conjunta. El 28 de juny es realitza la sessió de retorn. A la trobada hi assisteixen 10 persones, amb unes edats compreses entre els 18 i els 23 anys, provinents del grup Atrezzo i del Mou-te. 5 dones i 5 homes. La majoria de participants (7) eren joves del grup de teatre Atrezzo, mentre els 2 restants eren del Mou-te i una de les joves tant participa en un grup com en l'altre. La participació dels assistents va ser activa al llarg de la sessió. Totes les persones van intervenir i dir-hi la seva, en més o menys mesura, en diferents moments de la sessió (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29-30). Durant la trobada es van posar en

comú el total de propostes elaborades per tots els joves que havien participat de les sessions amb grup i es va establir una prioritització. Es va consensuar la prioritització i es va deliberar i acordar donar continuïtat al procés de participació amb l'inici de propostes a portar a la pràctica des del propi grup:

Han quedat dibuixats dos grans blocs temàtics a treballar: una línia al voltant de la sensibilització, la formació i auto-formació al voltant de la qüestió de gènere i LGTBI+; i una altra de generació d'activitats de lleure i oci al barri, primordialment a l'espai públic. [...] També es pren la decisió de començar a constituir-se com a grup de joves i realitzar la primera acció amb la planificació d'una Tarda Jove pel proper dimecres 19 de setembre. El grup decideix tornar-se a trobar el dijous 12 de juliol per construir la programació de la jornada i organitzar-se. Es decideix que després de la Tarda Jove, es reprendran les trobades del grup per a valorar l'esdeveniment i planificar les següents accions a desenvolupar. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31-32)

76

Des de l'equip comunitari es valora positivament que a la trobada hi hagin assistit 10 persones i que els joves comparteixin interès per a explorar les possibilitats de començar a treballar junts sobre les propostes que més els hi venen de gust traslladar a la pràctica. Tanmateix, també s'analitza que el conjunt de participants posseeixen un perfil força homogeni.

En aquest sentit, més enllà de les potencialitats que podem atrevir-nos a pressuposar a priori, també valorem que des d'un punt de vista comunitari és necessari seguir treballant i explorant les possibilitats de vinculació d'altres joves que no han assistit a la trobada. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29)

Arribats a aquest punt, ja no tenim més informació a l'abast, doncs al tractar-se d'un procés actiu i coetani a aquesta investigació, encara que es pretengués no podríem anticipar-nos a fets no ocorreguts. Això sí, més endavant dedicarem un espai a l'anàlisi de les expectatives dels participants i altres qüestions que ocupen al futur o en la dimensió de les possibilitats futuribles, com per exemple, la visió estratègica i planificació de l'equip comunitari o algunes apreciacions de joves participants. Per concloure, presentem la següent taula que mostra, des d'una òptica comunitària el conjunt d'agents implicats al llarg del procés (més endavant entrarem, també, en aquesta qüestió):

Agents		Implicació
	Educadors del Projecte FIL (FPM)	-Participants Trobada de Professionals (2017) -Via d'accés a Joves FIL -Acompanyament sessió participativa

Agents		Implicació
Recursos Tècnics, Serveis i Equipaments	Equip Directiu i Docents de l'Escola Luz Casanova	-Participants Trobada de Professionals (2017) -Via d'accés a 4t ESO i Mou-te -Acompanyament sessió participativa de 4t ESO
	Equip Directiu i Docents del CFA Freire	-Via d'accés a grups de joves GES
	Centre Obert i Educadors del grup de premonitors (FPM)	-Participants Trobada de Professionals (2017) -Via d'accés a Premonitors -Acompanyament sessió participativa Premonitors
	Educadors de Carrer ApC's	-Participants Trobada de Professionals (2017) -Dinamització i Suport a Equip Comunitari en sessions participatives
	Grup Motor Tastet d'Oficis i Equip d'Educadores	-Via d'accés a Joves Tastet d'Oficis -Acompanyament sessió participativa
	ASPB	-Impulsors del Diagnòstic de <i>Salut als Barris</i> (2016) -Participació a Trobada Professionals (2017) -Seguiment Planificació Equip Comunitari -Exploració de possibles fonts de finançament i encaix en serveis i programes de l'ASPB
	CAP Rio de Janeiro (pediatria, infermeria pediatria, atenció a la salut sexual i reproductiva – ASSIR- i direcció)	-Participació a Trobada Professionals (2017)
	CSS Guineueta-Prosperitat-Verdum	-Participació a Trobada Professionals (2017)
	CAS Nou Barris	-Participació a Trobada Professionals (2017)
	UEC Cruïlla	-Participació a Trobada Professionals (2017)
	Equip Dinamitzadors Pistes Antoni Gelabert	-Participació a Trobada Professionals (2017)
	Casal de Barri	-Facilitador d'ús d'espais
	Hotel d'Entitats-Casal Cívica de Verdum	-Facilitador d'ús d'espais
	Equip Comunitari	-Planificació i Dinamització del procés de participació
Veïnes amb vinculació o membres de grups de joves	Angie	-Via d'Accés al grup de joves Atrezzo -Facilitació ús d'espais Casal de Barri
	Liber	-Via d'Accés a Equip Femení Babar
	Sonia	-Via d'Accés a Atrezzo i Mou-te
Grups de joves	Atrezzo (Teatre Xerinola)	-Participants a sessions de grups -Participació a Trobada de Joves (2018)
	Joves del Projecte FIL (FPM)	-Participants a sessions de grups
	Grup-classe 4t ESO Escola Luz Casanova	-Participants a sessions de grups
	Grup GES CFA Freire (matins)	-Participants a sessions de grups
	Grup GES CFA Freire	-Participants a sessions de grups

Agents		Implicació
	(tardes)	
	Equip de Futbol Femení Babar	-Participants a sessions de grups
	Joves del Tastet d'Oficis	-Participants a sessions de grups
	Mou-te	-Participants a sessions de grups -Participació a Trobada de Joves (2018)
	Premonitors (FPM)	-Participants a sessions de grups
Entitats espais de treball comunitaris	ACV	-Anàlisi de l'estat del procés comunitari, de la situació juvenil i les necessitats i interessos expressats pels diferents actors -Lideratge en l'aposta comunitària per treballar la qüestió juvenil a nivell participatiu i comunitari
	Espai de Treball Tècnic <i>Verdum Famílies</i>	-Principal espai on s'aborda l'anàlisi de la situació juvenil i es realitzen els primers passos que originen el procés

Taula 4. Agents Implicats. Elaboració Pròpia

2. La Participació Social en el procés de participació

L'anàlisi operarà sota la base de dos marcs delimitadors: el segment temporal a analitzar, el qual anirà de la planificació de la proposta participativa per part de l'equip comunitari fins als resultats de la participació dels joves a la sessió de retorn i trobada del 28 de juny; i l'enfocament específic a la participació dels joves i les determinants i factors en què s'ha circumscrit.

Com a referència orientativa, l'estructura de l'anàlisi seguirà el recorregut elaborat anteriorment en el marc teòric. Així doncs la primera qüestió a considerar és determinar quina ha estat aquesta participació i com s'ha esdevingut; en quin context i quines característiques l'han definit.

El procés de participació, una oferta

Segons l'equip comunitari, la naturalesa de la proposta participativa consistia en:

Generar un espai de treball de joves al barri de Verdum en el què hi participin tant els tècnics o professionals com els joves. Nosaltres els hi plantejem participar, avui, en aquesta acció concreta que és una dinàmica, però el que els hi estem oferint [...] és a participar en diferents moments d'un procés. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4)

Llavors, evidentment, la proporcionalitat o la contundència de com continuarà això, la posaran els joves. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)

És a dir, estem parlant d'una *oferta*, per tant, no és una participació que es genera a iniciativa directa dels mateixos joves, sinó que és una participació que s'ofereix, que sorgeix *a iniciativa externa* del subjecte interpel·lat a participar. Atenent-nos a l'escala de Hart (1997) podríem situar la proposta participativa que s'ofereix en el sisè nivell de participació *-iniciada per adults, decisions compartides amb els joves-*, com a mínim, a nivell declaratiu i d'intencions. Anem a analitzar quina ha estat aquesta oferta.

És una proposta que apel·la a una **participació de tipus projectiu (1)**, és a dir, a prendre part activa en processos propis i/o compartits (Novella & Trilla, 2001):

La proposta que us posem sobre la taula [...] és una proposta de participació directa i immediata on, si ens ve de gust i hi estem d'acord, ens permeti conèixer, reflexionar i dialogar al voltant de propostes a consensuar i portar-les a la pràctica. Només actuant, encara que sigui amb petites coses, podrem provar que la realitat és transformable. La nostra humil proposta és [...] generar un espai, un grup motor de joves del barri que ell mateix decideixi, organitzi i posi en acció totes aquelles coses que li venen de gust fer com a agents protagonistes del canvi.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31

De moment, fins ara, l'avenç del procés no ens permet identificar a partir de pràctiques i fets concrets esdevinguts si podem parlar d'una participació projectiva, doncs la seqüència temporal analitzada -planificació, sessions grupals, sessió de retorn i trobada joves- només ens permet, com a màxim, temptar les possibilitats d'una participació projectiva en el futur atenent-nos als resultats de la trobada. Així, potser la forma més acurada de definir l'oferta participativa és a partir de les dues tipologies de participació a les que fa referència Rebollo a *Bases politico-metodològiques para la participación* (2003): **participació com a moment, participació com a procés (2)**. Així, la oferta consistiria en:

- La invitació a un espai de participació *momentani* -les sessions participatives per grups- amb possibilitat de convertir-se en una participació al llarg d'un *procés*.
- Procés que tindrà una continuïtat, que es construirà dia a dia, on l'evolució de la mateixa experiència es determinarà per la pròpia presa de decisions dels joves conjuntament o de manera compartida amb altres actors de la comunitat.

En els següents fragments podem copsar la doble dimensió de la proposta. Com a procés:

Nosaltres des del primer moment plantejem un procés que va més enllà de que avui quedem amb aquest grup i que fem una dinàmiques [...] Sinó que nosaltres estem plantejant que això és un principi. I per tant, sí que hi ha diferents passos, no? [...] Avui ens emportem una idea de: "¿por dónde va a ir esto?"; i aquell dia començarem a concretar (la sessió de retorn). Perquè el que volem que acabi passant és que això es transformi en una acció. Nosaltres hem d'oferir, això, com un pack. I després pel camí ja anirem veient quanta gent s'apunta. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)

Com a moment:

Però també que cada una de les coses que facin tingui sentit en ella mateixa. [...] El fet de poder reflexionar sobre quina és la meva realitat, com a jove, en el bari de Verdum; tingui un sentit en si mateix. Treballar en aquesta línia d'escoltar els altres. De rebatre arguments, d'expressar les opinions amb arguments, no amb "sí"/"no": "porqué sí, por qué no". Tot això és una feina que ja té valor en si mateixa [...] No esperar arribar al final per trobar-li el sentit. Perquè també sabem que molts d'aquests joves i d'aquestes joves no faran el recorregut sencer. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4)

És a dir, que malgrat que l'oferta apel·li a una participació projectiva en termes generals i, sobretot, com a finalitat, també es contempla la necessària existència d'altres formes de participació de menys complexitat, més accessibles i menys exigents; és a dir, no són excloents entre elles. Una mica més endavant, tornarem a l'anàlisi de la participació *com a moment* i *com a procés* observant com una i l'altra han estat viscudes pels joves. Però per ara, centrem-nos en acabar de caracteritzar l'oferta participativa. A més de la qüestió temporal (moment/procés), es pot definir la proposta com un procés que està determinat per a la presa de decisions dels joves però, també, per altres actors que hi seran presents. És a dir, malgrat emfatitzar en el rol de *protagonistes* on es vol situar els joves:

Tu com a adult i com a professional tens un poder que el jove que està començant a participar ara no té. [...] I això és una mica perillós, no? Perquè "a nadie le gusta ser el tonto en la reunión de los listos, no?". I de vegades... podem fer sentir a la gent així. Com a adults, i com a professionals. (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 22-23)

Això pots fer-ho i dissenyar-ho, i parlar-ho amb els quatre que es dediquen al tema de joves o bé incloure els joves en aquest procés que és la dinàmica que engegarem. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4).

Estarem parlant d'un **procés de participació comunitària (3)**, això és, creant espais d'aprenentatge i participació social de manera que tots els membres d'una comunitat tinguin les mateixes oportunitats d'influir en les decisions que els afecten (Ballester, 2013). Per tant, els joves han d'esdevenir un dels protagonistes de la presa de decisions, amb igualtat efectiva. Però no només, considerant la necessitat de relacionar-se amb altres actors diferents d'ells i desenvolupant habilitats pel treball en comú.

La nostra idea no és que això ho feu vosaltres sols. Ni això, ni res. [...] Que esto no va de que alguien piense por ti, sino que puedas pensar juntamente con ese alguien. (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 17)

Si tothom considera que és una necessitat (treballar el tema juvenil) nosaltres ho fem de la manera que creiem saber fer-ho metodològicament, que és a través de la participació. Per tant: hi han de ser els joves, hi han de ser els professionals.... Hi és l'entitat gestora que està composta per altres entitats. (Equip Comunitari, Entrevista 1, p. 5-6)

Finalment, també podem analitzar l'oferta participativa en relació a l'àmbit al qual pretén circumscriure's. En aquest cas, la participació s'assenta sobre la realitat més propera i quotidiana, el context local, el barri de Verdum; i els agents i les finalitats també fan referència en aquest àmbit, és per això que és una *participació social* i una *participació comunitària*: doncs a diferència de la participació ciutadana o política no està centrada en la incidència en l'esfera pública i política -si més no, no directament- i sí a l'esfera social i comunitària (Victoria, Madrid-Malo, & Marina, 2000)

En síntesi, articulant el seguit de components assenyalats **(1,2,3)** podríem definir l'oferta als joves com:

La invitació a un espai de participació *momentani* amb possibilitat de convertir-se en una participació al llarg d'un *procés*, la qual pretén operar en el si d'una lògica *projectiva* i en l'àmbit de la participació social i comunitària.

Marc d'accés a la participació

Ara bé, una oferta sempre es fonamenta en l'existència d'un moment clau: la voluntat de l'altra part a acollir-s'hi, a accedir a l'ofertament. Per tant, com s'ha presentat

aquesta oferta a la participació? Específicament, a qui ha anat dirigida aquesta oferta? I en segona instància, quina ha estat la resposta per part dels joves? Han accedit a participar-hi? De quina o quines maneres?

Pel què fa als termes i les formes en com s'ha elaborat la proposta, amb tot allò explicat fins ara, criem que ja queda suficientment clarificat. També a aquelles persones i col·lectius a qui ha anat dirigida. Entrem, doncs, a observar sota quines formes se n'ha garantit l'accés i quines han estat les respostes dels joves.

Com hem assenyalat, al no tractar-se d'una participació generada a iniciativa pròpia dels joves, han hagut d'existir algunes estratègies d'apropament i accés. En termes generals, la participació dels joves a les sessions grupals s'ha donat mitjançant la xarxa comunitària existent²⁶ i, com podem constatar, pactada de manera indirecta en la majoria de casos si no ja, en alguns d'ells, directament sota uns marcs propers a l'obligatorietat o, com a mínim, on la llibertat de decidir si es participava o no estaven condicionats. Podem distingir entre tres vies d'accés al procés de participació en funció del grau de llibertat que s'ha tingut a l'hora de decidir participar:

- Marc d'obligatorietat: és aquella on l'assistència a la sessió no es podia escollir ni era negociable. Aquest seria el cas del grup d'alumnes de 4t de l'ESO de l'Escola Luz Casanova, on la sessió de participació es va realitzar en horari lectiu:

La primera qüestió important a considerar és l'accés a la participació, doncs és un accés que es dona en un marc d'obligatorietat i en el si de la jornada lectiva dels participants. Aquesta qüestió no és insòlita, doncs la sessió realitzada amb els joves del Projecte FIL també reunia la majoria de les determinants pròpies d'un accés a la participació no basat en la lliure voluntat dels participants (malgrat en el cas del FIL, sí que es va deixar llibertat d'assistència a la sessió). Tanmateix, a més, cal tenir en compte que el Projecte FiL és un recurs formatiu sociolaboral no obligatori i per a majors de 16 anys, mentre que els alumnes de l'Escola Pia són menors de 16 anys i dins l'itinerari formatiu de l'educació obligatòria. En síntesi, aquesta limitació del dret a decidir si es vol participar o no, pot influir molt significativament al desenvolupament de la sessió, la

²⁶ Consultar Taula 4 per a poder veure els agents o persones que han actuat com a intermediaris o han sigut la via d'accés als grups.

participació dels adolescents o, com a mínim, a la voluntat i l'emotivitat inicial dels participants. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

- Marc de decisió condicionat: existia la capacitat de decidir si es volia participar a les sessions, però existien factors com per exemple realitzar-se en el si de la jornada lectiva -CFA Freire, Tastet d'Oficis i Projecte FIL- o que la sessió havia estat concertada prèviament amb l'equip d'educadors del Centre Obert i, després, traslladada al grup de premonitors i proposada de realitzar en una de les dates bimensuals de trobada de grup.

La quarta sessió s'ha realitzat en el si de l'horari lectiu del CFA Freire, La sessió s'ha realitzat en l'espai de tutoria del grup i l'assistència a la sessió era optativa. Prèviament durant l'anterior setmana a la celebració de la sessió, es van realitzar passa-clases per a explicar breument el procés de participació i la proposta de sessió. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 13)

La manera com hem arribat és a través de l'escola. Ens van informar que veníeu a fer la xerrada i, "bueno", vam baixar. A participar. (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 41)

La realització de la sessió de participació s'ha planificat i pactat en l'espai de treball tècnic, el grup motor del Tastet, del qual en formem part. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 20)

En aquest marc de decisió condicionat, igual que en un on la llibertat de participació és completament lliure, l'arribada, la quantitat i la qualitat d'informació que posseeixin els grups i persones cridades a participar esdevé un element clau a l'hora de poder distingir si ens trobem davant d'una participació *passiva* o, en canvi, d'una voluntat activa d'implicar-se en la proposta participativa (Novella & Trilla, 2001).

- Marc de participació voluntària: serien els casos dels tres grups on la pròpia pertinença i participació al grup també és de lliure adscripció i en el marc del temps de lleure -Atrezzo, Mou-te i Equip Femení Babar-, cosa que inevitablement requeria pactar la realització i participació de la sessió amb el grup o, com a mínim amb una persona intermediària. En aquest sentit, pel què fa al cas d'Atrezzo va ser el propi grup qui va decidir col·lectivament acollir-se a la proposta:

Bueno, vino creo que Judith, por parte de Sonia a hablar con nosotros para ver si nosotros podríamos hacer la dinámica y, bueno, nos interesó bastante la... como nos lo pintó, como nos lo explicó y dijimos que sí. Y nada [...] vino, hicimos la dinámica y bastante bien. (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 46)

Mentre que en els casos del Mou-te i l'Atrezzo mitjançant una persona integrant del grup, amb la qual es va presentar la proposta. En aquests dos casos no hem arribat a conèixer en quina mesura i de quina forma les figures intermediàries van fer arribar la informació respecte l'oferta a participar; així com tampoc si es va decidir col·lectivament i de quina manera. El que sí que és meridianament clar és que la participació a la sessió amb el grup era a iniciativa personal de cada u.

S'ha pactat la realització de la dinàmica amb una de les integrants del col·lectiu, amb la qual es té relació personal i ha participat en diferents projectes del Pla Comunitari i de la vida associativa del barri. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 17)

La manera com s'ha accedit a participar ha estat a partir de la bona relació amb el centre, el director de l'escola i una de les integrants del Mou-te respecte el Pla Comunitari. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)

Concloent, doncs, **podem distingir tres estratègies d'accés a la participació (obligatòria, condicionada, voluntària)**, amb les quals -a part de descriure-les- hem arribat a especular tímidament sobre les particularitats que cadascuna té pel què fa a les implicacions i impacte tant en l'accés com en la posterior participació. La qüestió més destacable a posar de relleu, però, no és si la participació lliure és més pertinent -ve més de gust decantar-se per ella i és més *bona*- que una participació obligatòria²⁷. Sinó:

²⁷ No sembla molt útil guiar-se estrictament per un punt de vista ètic sobre aquesta problemàtica, menys caure en algun tipus de pulsio moralista i romàntica (no tant difícil per altra banda) que sovint acaba tendint a reduir la complexitat del fet participatiu, limitar-lo, i idealitzar aquelles tipologies de participació i models més exigents i intensius de participació pel què fa a la presa de decisions i responsabilitat dels participants. Qüestió que per altra banda ens sembla força simple i evident des d'un punt de vista ètic, teleològic i polític: a qui no li sembla més desitjable -"en general i en abstracte"- aquella participació amb un grau de llibertat i, per tant, de presa de decisions més alt per part del conjunt d'actors implicats que no una que mini aquests elements? Ara bé, les realitats socioeducatives (així com les socioculturals, econòmiques o polítiques que les travessen) on s'acostuma a esdevenir el fet participatiu no acostumen a assemblar-se ni a l'arquitectura ni a les lògiques pertinentment simplificades que exigeix l'explicació científica i acadèmica del fenomen o d'algun dels seus elements. Un manual (però també sovint una investigació), no explica la realitat, tampoc la descriu, com a màxim

Quines funcions i possibilitats generen i fan més adequada una via d'accés o una altra davant de cada cas en particular, això és, quines són aquelles estratègies (insuficients però imprescindibles) que faciliten per a cada cas les condicions necessàries per a l'arribada i exercici del dret a la participació.

Respostes i implicació dels participants

I, quines han estat les respostes dels joves? Com ens podem imaginar, varies i diferents entre elles. Per a poder revisar-les amb claredat, anem a conèixer de quina manera els joves han viscut l'experiència.

Per analitzar la vivència participativa ens centrarem en l'emotivitat, és a dir, a totes aquelles qüestions pròpies de la dimensió emocional del fet participatiu i com aquesta juga un paper determinant en tots els actors participants. Doncs la participació, igual que l'educació:

Conlleva tomar parte en distintos y diversos aspectos de la persona. Por ello, este proceso parte de la importancia en la participación de [...] la parte emocional y los afectos de los individuos, ya que son a su vez su primera barrera y potencial. (Valderrama Hernández, 2013)

Des d'aquest punt de vista, tindrem en compte els elements més bàsics de la participació: inclusió *-sentir-se part-* i implicació *-prendre part-*. És a dir, el grau en què els participants s'han sentit personalment afectats pel procés de participació i la millora de la situació dels joves a Verдум; la major o menor distància que ha existit entre els joves i el contingut del procés on se'ls ha convidat a participar. També ens fixarem en la percepció i grau de satisfacció, així com en els seus motius; i acabarem parant atenció a les expectatives que han operat des del primer moment en què els joves tenen coneixement del procés fins a aquelles que fan referència al futur.

orienta l'apropament que hom pot fer per a descriure la realitat i, amb dedicació i mètode, intentar comprendre-la parcialment. I, encara més important i més elemental: les realitats socioeducatives on es dona la participació no acostumen a assemblar-se a les realitats socials que desitgem, amb igualtat d'oportunitats materials i culturals així com amb una ciutadania plenament conscient dels seus drets i amb capacitat d'exercir-los; sinó que més aviat la participació es dona en contextos més problemàtics i de més complexitat, fent necessari, doncs, polivalència d'estratègies i escenaris amb els que abordar la qüestió participativa.

Pel què fa a la inclusió, en termes generals, el conjunt de joves entrevistats apuntaven que s'havien sentit d'una manera similar:

Lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros. (Annex 7, Jove, Entrevista 5, pg. 37)

"Lo" que més em va agradar, per així dir-ho, va ser que per una vegada sí que vaig sentir que als joves se'ls escoltava de veritat. Com... escoltar la seva opinió. Perquè sempre sí (que) s'ha escoltat els joves però, aquí, sempre s'ha fet el que els demás... o els adults han dit o... mai s'han parat a escoltar què pensen o a què aspiren de veritat, o... no sé, coses com temes que vam parlar amb la "charla" aquesta, no sé. De la sexualitat, també, i tot això, no sé. (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 39)

Perquè m'identificava amb les preguntes que ens feien. (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 39)

Sí, sí, totalment. Des del principi fins al final perquè, "bueno", les persones encarregades de fer l'activitat, "bueno" (riu), són... no sé com dir-ho, però "bueno", són participatius i no... són "cercanos". (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 54-55)

Tal com es pot apreciar, sembla que els principals factors que van col·laborar a que sentissin que l'experiència participativa no els hi era una cosa aliena, sinó que es sentien còmodes i com a part del què passava són, fonamentalment, tres: la percepció que eren escoltats, que tenien la possibilitat de dir la seva i hi havia una voluntat sincera de tenir en compte la seva opinió; la proximitat amb les qüestions que es tractaven, és a dir, que d'alguna manera formaven part de la seva identitat; i la relació propera entre els joves i les persones dinamitzadores. Participar en una iniciativa que és sentida com quelcom que té (o pot arribar a tenir) repercussions en la vida quotidiana suposa una gran satisfacció (Novella & Trilla, 2011, p. 39). La conjuminació d'aquests factors, facilitava la sensació que la seva participació era quelcom significatiu i d'interès, on tenien un paper de protagonistes:

Sí, per exemple quan hem fet l'activitat de posicionar-nos crec que tots ens hem sentit una mica protagonistes, perquè el què ens preguntaven era sobre nosaltres, sobre els nostres pensaments i el què nosaltres sabem o coneixem, d'aquí del barri, o sigui... Jo crec que érem protagonistes per això. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

Les dinàmiques que es proposaven, doncs, podem pressuposar que facilitaven aquesta sensació d'inclusió, no només per la predisposició a escoltar, sinó sobretot perquè oferien la possibilitat que els joves sentissin que podien aportar i tenir un paper actiu en el diàleg, doncs podien parlar des d'una posició i un marc que es sentien com a

propi i així com de qüestions que també formaven part de la seva experiència vivencial.

Penso que utilitzar dinàmiques per a què els grups puguin expressar-se i això, em sembla una bona idea, em sembla súper educatiu. Perquè si a sobre ja fas que expliqui, la gent, la seva experiència professional o vivencial, ja fa... ja fa bastant. Després, jo penso, crec, que sí, que "cadascú" ens hem sentit escoltats, almenys per la meua part sí. I no se, jo estic, bastant content, la veritat. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

87

Per tant, pels joves entrevistats, la participació a les sessions grupals va ser quelcom *significatiu*, en la mesura que va poder existir una comunió entre l'espai de participació que es facilitava i les seves motivacions i camps d'interès. Com apunta Ballester, interessos, molt sovint, lligats a la vida quotidiana (2013):

S'ha aconseguit establir un vincle entre la proposta, les vivències personals, inquietuds i emotivitat dels participants. Doncs la majoria d'ells s'han sentit en un espai confortable per expressar-se pel què suggereix l'entusiasme i apassionament observat. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)

Pel què es recull d'algunes intervencions i reflexions del grup, sembla que la majoria d'ells es troben en un moment vital en què espais que convidin a donar el seu punt de vista sobre les seves vivències, trajectòria i opinió sobre la situació dels joves; els hi genera interès i es senten clarament interpel·lats. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)

Una altra variable a considerar és la que explicava una de les noies entrevistades:

I que hi havia feedback, no? de dir... doncs també vosaltres, com a experiència, també heu aportat i... no? Us heu mullat, en aquest sentit. Llavors ha estat una mica més: no "vosaltres" sou els protagonistes sinó "nosaltres", som un tot, no? (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

És a dir, l'actitud i paper de l'equip comunitari, durant la sessió, no havia estat sols de facilitar l'obertura d'un espai on els joves poguessin expressar-se, sinó que havia existit un diàleg on les figures dinamitzadores també havien pogut aportar matisos, reflexions, opinions al voltant dels temes que es discutien. No hi havia una actitud del delegativa on l'equip defugia el diàleg, això és, no generar una presència artificiosa ni recolzada sobre una presumpta neutralitat, sinó que amb la precaució i cautela necessària també s'evidenciava el punt de vista de l'equip comunitari respecte les qüestions que estaven al centre del debat. En aquest sentit, les aportacions anaven dirigides sobretot a aportar més informació sobre l'existència d'altres agents de la

comunitat que tenien relació amb el procés o sobre informació complementària al voltant de les discussions que permetessin ampliar la visió sobre la situació dels joves al barri; també sintetitzant i evidenciant acords, desacords, o traslladant les possibilitats d'intervenir a altres participants que no estaven intervenint tant. En definitiva, considerant en la pròpia pràctica algunes de les funcions i competències de la intervenció socioeducativa contemplades al *Catàleg de Funcions i Competències* de l'ASEDES (2007).

Els joves entrevistats també han tingut la percepció que ha sigut una experiència significativa pel què fa a aprenentatges i impacte de les seva implicació:

M'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

A ver, yo creo que fue muy interesante. Porque, es verdad, lo fue, pero... no aprendí nada de él porque creo que fui yo el que, en sí, o sea, nosotros, los que al final ayudamos a Judith y a Debora a comprender la parte que nos tocaba, entonces... Ensenyàvem una mica el que ens feia falta o com ens sentíem. Més que elles cap a nosaltres. Perquè eren preguntes que ens feien elles. (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47-48)

En aquest cas, podem observar una mostra clara de la no unidireccionalitat del fet educatiu sinó, en aquest cas els joves, com a subjecte educatiu alhora que educand (Civís, 2006). Més enllà del fet que, sumat a la funció socioeducativa que observem que els joves poden oferir a la comunitat mitjançant el procés de participació, a més, es té la capacitat de reconèixer-se com a *educadors*. Això és clarament el fenomen que Paulo Freire va elaborar en profunditat a l'hora d'explicar les relacions entre les transformacions individuals i col·lectives que oferia l'experiència educativa als protagonistes d'aquesta (educadors-educands) a la vegada que aquests mateixos eren la font generadora de les mateixes transformacions. La idea de *concientització*:

La concientización implica, pues, que uno trascienda la esfera espontanea de aprehensión de la realidad para llegar a una esfera crítica en la cual la realidad se da como objeto cognoscible. [...] La concientización es en este sentido un test de la realidad. A más concientización, más se "DES-VELA" la realidad, más se penetra en la esencia fenoménica del objeto. [...] Por esta misma razón, la concientización no puede existir fuera de la praxis, es decir sin el acto de acción-reflexión. Esta unidad dialéctica

constituye, de manera permanente, el modo de ser o de transformar el mundo que caracteriza a los Hombres. (Freire P. , Filosofía y problemática, 1974, p. 30)

Com també, que les sessions participatives han pogut arribar a mobilitzar altres inquietuds i aprenentatges significatius pel què fa les pròpies trajectòries de vida (Novella & Trilla, 2011):

-Lolita: *Per la meua part, sí, perquè és una manera de tractar amb la gent, amb persones. I és un tracte amb persones, amb grups. I a mi ja em va bé, ja em va bé, de fer aquestes "charlas"... per lo que vull fer... +Arenita #67: Sí, una manera de conèixer, de saber què pensen els altres, els que tens al costat... -Lolita: i per "lo" que vull fer a mi també m'agrada, aquesta forma que teniu de fer, més divertida, més dinàmica, participativa... llavors a mi, sí, em serveix. Jo vaig agafar idees i em va agradar molt.* (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 42)

Acabem amb algunes reflexions més al voltant dels aprenentatges i el sentiment d'haver aportat, molt lligades a les dues qüestions comentades:

Sí, con nuestras ideas, con nuestros conceptos... Como ya te digo hasta de lo que nosotros mismos hemos podido vivir, en el pasado. Yo creo que sí. (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 44)

Yo me vi que aportaba cosas. De nuestras experiencias. A lo mejor no ayudamos, no ayudan a todo el mundo, pero a algunos sí... la experiencia de cada uno. (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 44)

Sí. Com a grup que som nosaltres, com a Mou-te, jo penso que sí que hem aportat noves idees i potser coses que... punts comuns entre altres persones del barri. I penso que sí, que hem posat el nostre "granito de arena". Però també penso que no només aquí, sinó que dia a dia amb el que nosaltres fem pel barri, des del nostre petit lloc. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50)

Més enllà de la informació recollida a les entrevistes, a partir d'altres fonts d'informació com les observacions de l'investigador anotades al diari de camp o el buidatge de la dinàmica de les expectatives també podem observar punts de vista o matisos diferents respecte la inclusió i la implicació dels joves. Per exemple, podem veure com en algunes sessions o bé el grup en termes generals, o bé algunes persones participants, no van viure l'experiència amb l'interès exposat fins ara:

Podem especular al voltant de diverses lectures i factors a tenir en compte que ens condueixen a la nostra particular interpretació que la sessió ha generat, en termes

generals, d'interès (relatiu) a indiferència: moment del dia i hora específica de l'horari escolar en què s'ha realitzat la sessió (horari de tarda); dinàmiques pròpies i internes del grup-classe i l'esfera escolar en què s'ha circumscrit la sessió (en el si d'un grup amb relacions consolidades i quotidianes, amb totes les variables positives i negatives que s'hi puguin donar); quantitat de participants (22 persones); etc. I la limitació del dret a decidir si es vol participar o no." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11-12)

Què m'emporto?: Progreso / [...] / He participat / Res de nou, segueixo amb el mateix punt de vista / Nada / Alegria / Una nova perspectiva" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 7)

Les dinàmiques, rols i relacions intragrupals; la capacitat de dinamització i transmissió clara dels missatges respecte el propòsit de la sessió i del procés en general (Marchioni & Torrico, 2005); així com la qüestió apuntada anteriorment al voltant de l'arribada d'informació prèvia, el canal i la seva qualitat; són totes elles determinants que sembla que han jugat un paper important en la participació dels grups i les persones:

Condicionats pel clima distès i informal del propi grup, ens adonem que tenim dificultats importants per travar un bon discurs des del principi al final de la sessió. Ens adonem que en molts moments, el grup no segueix el relat i sentit que tenen les dinàmiques i propostes de la sessió. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 19-20)

Fenomen que no facilita la generació del context i les oportunitats pròpies o properes a la implicació (*sentiment personal d'afectació i voluntat d'intervenir-hi*):

La dinàmica general que ha seguit la sessió no ha permès generar gaires o inexistents expectatives de les participants respecte la sessió i el procés de participació. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 20)

I per tant, tampoc sobre les expectatives, les quals -com ja hem assenyalat anteriorment- també juguen un paper clau en el pla emocional de la vivència de l'experiència participativa.

Podem distingir sobre dos grans tipus d'expectatives en funció d'allò a què fan referència: unes sobre la vivència de la mateixa sessió participativa, les altres respecte el procés de participació. Heus ací algunes expectatives dels participants:

Sobre la sessió:

Jo he posat obrir la ment, com a expectativa al post-it (fent referència a la dinàmica inicial) de dir: a veure què passa i ... "bueno", tenim una idea, no? Que farem una dinàmica, de joves, però, això? o sigui... que vagi, que vagi a algun lloc, no? Llavors, clar, sí, al finalitzar la sessió, doncs sí, era de: possibilitat, d'esperança, d'altres visions...

llavors, sí que s'ha complert aquesta expectativa d'obrir la ment, no? I anar més enllà. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

Jo havia posat aprendre, riure i passar una bona estona. No tenia masses expectatives molt altes del què passaria avui aquí, però penso que... "bueno". Ha superat les meves expectatives perquè m'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

91

Sobre el procés:

Si ens porta a algun lloc, sí. Si és una "charla" per fer-la, no. Si després aquestes idees es porten i es transmeten als joves, i es canvien coses sí que tindrà utilitat. Però clar, moltes coses, a vegades, es queden a l'aire i no es fan. I llavors això "lo" interessant seria que arribes a fer-se, no? (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 42)

"Jo crec que si arriben al fi que elles volien, crec que sí, que és molt útil el que vam fer. Perquè és el que hem dit abans: sempre pregunten a metges, psicòlegs, eh... com són els joves; però no als joves, com som. I sí que és molt útil el que vam fer. Si s'arriba al que volien fer. Si no s'arriba crec que queda una mica a l'aire." (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47)

Les experiències no sempre són tant positives com es voldria i poden generar frustració, un element a tenir en compte i que s'ha de gestionar, el qual també és necessàriament font d'aprenentatge (saber observar les resistències existents, el reconeixement de fites no abastables, etc.) (Novella & Trilla, 2011). Si ens centrem específicament a analitzar les expectatives al voltant de la sessió aquesta qüestió no es farà molt evident, doncs la naturalesa momentània de l'experiència de participació tampoc no fa necessària una reflexió en un pla de meta-participació (*implicació en l'anàlisi i circumstàncies del propi fet participatiu*), o *metacongnitiu* en paraules de Trilla i Novella (2011, p. 39) Però en canvi, si que aquest fenomen es dona quan es pensa en el procés de participació en termes globals:

Jo crec que si es fes amb molts més joves, doncs, es sentirien una mica més motivats, no? Una mica més escoltats. I jo crec que sí que canviarien les aspiracions: a fer més coses... o a tenir millor comunicació amb els adults, o amb els nens. Perquè clar, a la societat també hi ha... [...] I els adolescents ens tenen a "ahí". Una mica a allà apartats. I més amb la comunicació amb els adults, o persones més majors que, clar, com... es pensen que no els i ens tenim respecte o coses així. Doncs jo crec que és una manera de, una forma d'apropar la societat. (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 40)

I que si som quatre els que venen a una sessió, [...] que aquests quatre s'emportin de aquesta sessió... tot i que siguin quatre, no? I que estigui proposat per vint. Que

s'inverteixi en aquests quatre que seran els que tiraran endavant el barri i que seran aquells que es tindran a allà. (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53-54)

Per la seva part hi havia molta iniciativa (equip comunitari) i si tots els joves ens ajuntem, jo crec que sí que té futur això. (silenci) Vaja, sí... (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 48)

Des de l'equip comunitari també s'ha estat sensible a la qüestió de les expectatives i, sobretot, més enllà de posar-hi el focus, s'ha tingut present quines podien ser aquelles estratègies que facilitessin la generació d'unes expectatives properes a la realitat.

Les expectatives de futur amb què puguin haver marxat els participants operen en un camp que es mou entre el realisme i l'escepticisme: és a dir, es generen expectatives força acurades a la proposta de participació i transformació que es presenta amb el procés participatiu, a la vegada que aquesta capacitat d'anàlisi crític i construcció d'expectatives aterrades a la realitat, genera una posició crítica i escèptica en la capacitat de canvi que pot suposar el procés de participació. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 17)

Marxem valorant que gràcies a les relacions de coneixença que es té amb el grup i la facilitat en la transmissió de la idea del procés de participació, es pot possibilitar la generació d'unes inquietuds i expectatives de futur força clares dels participants respecte la trobada de joves de finals de juny i en la continuïtat del treball amb joves. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 27)

Aquest plantejament, també es pot observar en la Trobada de Joves, posterior a les sessions, i que obre l'horitzó cap a les possibilitats que doni de si el procés:

Pel què fa a les expectatives dels joves, resulta difícil recollir evidències de quines eren, al principi, al final, la seva evolució... Doncs durant la trobada no es van treballar específicament, sinó que es va centrar l'espai de trobada en conèixer el conjunt de propostes i prioritzar aquelles que els joves volguessin portar a la pràctica. Evidentment, les expectatives del conjunt de participants prenen joc significativament en el seguit de qüestions, reptes, inquietuds, interessos que el procés planteja; com d'igual manera en la Trobada. Tanmateix, des de l'equip comunitari, estratègicament, es creu que possiblement la millor manera de tenir en compte les expectatives i posar-les en joc és poder acostar-les gradualment i conciliar-les amb qüestions fàctiques, és a dir, amb fets, decisions, accions i moments concrets. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 30)

Durant el final de la trobada, on després de la priorització es va obrir un espai de deliberació sobre el resultat d'aquesta i la forma de donar continuïtat a les decisions preses, sí que alguns participants van expressar explícitament valoracions que es movien en el camp de les expectatives, sobretot assenyalant la necessitat de definició i

articulació clara de les funcions, finalitat i sentit de la proposta de grup motor que es plantejava des de l'equip comunitari. Finalment, realitzant una lectura subjectiva i sense evidències sòlides –com hem estat comentant fins ara- el que sí que podem pressuposar és que les expectatives que estaven en joc a la trobada no van entrar en xoc de manera radical amb l'evolució i resultat d'aquesta. Doncs tant al llarg de la sessió com durant el tancament, on es van definir els propers passos a fer, es va viure amb comoditat i il·lusió per part del grup.

Recollint el conjunt d'apreciacions realitzades fins ara, podem considerar:

- La participació dels joves (inclusió-implicació) troba en la dimensió emotiva una de les principals variables que permeten explicar les respostes que s'han esdevingut, tant respecte a aquelles tendències més properes a l'adhesió a la proposta participativa com en aquelles més distants.
- Alguns dels factors que hi ha jugat un paper determinant són: la identificació i proximitat amb l'oferta participativa, la posició i comprensió del propi paper i el de la resta d'actors (en particular de l'equip comunitari com a dinamitzadors) o la percepció de possibilitat de poder aportar -o no- quelcom.
- Les expectatives són una de les expressions que operen en el pla emotiu entre les persones participants i la seva participació. Podem distingir entre aquelles expectatives que s'han donat en la *participació momentània* -a les sessions de participació- com aquelles al voltant de la *participació com a procés* -sobre el procés de participació i les seves possibilitats de futur-. Poder conèixer-les, ajuda a explicar com ha estat el fenomen participatiu, el comportament dels participants i quina ha estat la seva experiència vivencial.

Finalment, ens sembla pertinent analitzar específicament una última qüestió. Com ja hem descrit anteriorment, s'ha pogut constatar que aquells joves que van assistir a la Trobada i han manifestat la voluntat d'implicar-se en l'esdevenir del procés són aquells que provenen de grups associatius juvenils. Filant més prim: mentre que hi ha predisposició a implicar-se en la continuïtat del procés per part de la majoria de joves amb els que s'ha tingut accés mitjançant grups associatius (no tots, concretament del

Mou-te i de l'Atrezzo, en canvi cap del Babar), no hi ha cap persona de la resta de grups que així ho hagi manifestat clarament²⁸. Podem presumir que aquest fenomen ens sembla de sentit comú, evident, fins i tot lògic; o que pot ésser una simple casualitat del cas que ens ocupa. També que segurament cal contemplar moltes altres coses, per exemple, que limitar a un fet tant contingent -l'assistència a la Trobada- la voluntat i disponibilitat de manifestar la predisposició a implicar-se, pot ser una mica agosarat. Però, tot i així, intuïm que poden haver-hi alguns motius que permeten explicar per què els joves que mostren un interès més agut per implicar-se en el procés de participació han estat els del Mou-te i l'Atrezzo. Així com de manera general pot succeir en la participació de persones provinents de l'associacionisme en processos de participació que apel·len a diferents persones, grups i col·lectius.

Sempre tenint present que estem especulant sobre un fenomen que requeriria d'una investigació específica i en profunditat on poder disposar de moltes més evidències a contrastar amb la hipòtesi que estem plantejant, ens atrevim a proposar alguns dels factors que podrien explicar el suposat accés i major implicació a la participació de persones vinculades a grups associatius. El conjunt d'elles orbiten al voltant de la tesi contrastada que a major experiència i trajectòria participativa, més possibilitats d'estar en contacte i proximitat amb contextos participatius, així com més facilitats per a accedir-hi, a la vegada que simultàniament més coneixement i capacitat relacional es té davant la participació (Novella & Trilla, 2011). Per explicar aquest fenomen essencialment socioeducatiu, doncs les *competències participatives* abracen el conjunt de dimensions de l'educació (coneixements, destreses i habilitats, actituds i valors); la proximitat i inserció quotidiana en contextos de participació, això és la formació per a la participació a través de la pròpia pràctica participativa, esdevé l'estratègia més eficaç (Novella & Trilla, 2011). És el que es coneix com a *cultura de la participació*:

La cultura de la participación es aquella que [...] apoya la creatividad y la puesta en común de creaciones propias y colectivas. Los individuos creen en la importancia que tienen sus contribuciones y sienten una conexión entre lo que dicen los demás y sus propias aportaciones. Participar implica formar parte, colaborar con los demás y

²⁸ O almenys, a ulls de l'equip comunitari com també en la informació recollida al llarg d'aquesta investigació, no s'ha apreciat en els moments i sota les formes en què s'ha posat el focus d'atenció.

conformar el grupo de consenso para conseguir metas comunes. (Aparici & Osuna Acedo, 2013, p. 138)

En definitiva, és comprendre que la competència participativa es va adquirint a partir de l'experiència viscuda (Novella & Trilla, 2011, p. 38)

Així doncs, passem a concretar alguns dels possibles factors:

- En primera instància, un dels factors determinants podria ser que aquestes persones ja participen a iniciativa pròpia, per interessos personals a un espai, l'associacionisme. És a dir, la participació lliure i a iniciativa pròpia en espais i experiències participatives pot propiciar més facilitats d'acostament amb autonomia a altres contextos participatius.
- En segona que, a més, la pròpia experiència associativa també comporta un recorregut vivencial al voltant de la participació i una conformació individual i col·lectiva (compartida) d'una cultura participativa pròpia. Entre altres coses, com ja s'ha recordat, aquesta cultura participativa té a veure amb l'adquisició de competències participatives (Novella & Trilla, 2001).
- I tercerament que implicar-se conjuntament amb altres persones amb les quals

hi tens relacions properes facilita la predisposició a iniciar nous reptes. Doncs no podem oblidar que, per exemple en el nostre cas, la forma amb què s'ha convidat a la Trobada ha estat a títol personal -com a persona jove del barri- però que, si no s'hi ha assistit directament com a grup, sí que no podem menystenir el fet que en tots els casos s'hi ha assistit acompanyat d'alguna altra persona del propi grup, si no ja de la majoria d'aquest. És a dir, segurament és substancialment molt diferent assistir a la Trobada sota cada una de les circumstàncies que il·lustra la infografia.

Il·lustració 3. Factors grupals i col·lectius que faciliten la predisposició a participar. Elaboració pròpia

La constatació d'aquest fenomen, opinem, que ha de portar a la següent reflexió: davant la presumpta implicació activa de l'associacionisme en contrast a la presumpta passivitat de la resta de grups i persones joves que han accedit al procés de participació des d'instàncies properes o directament pròpies de l'àmbit de l'educació formal, en l'esdevenir del procés, l'equip comunitari i la xarxa sociocomunitària hauran de treballar per a trobar un equilibri entre les possibilitats de participació d'aquells sectors amb més capital participatiu i amb voluntat manifesta d'incidència i creació; i les de tots aquells altres joves que han participat -o encara no n'han tingut l'ocasió- i que no estant en una posició de més propensió privilegiada a la participació. Això és, a la llum de la següent anàlisi de Marchioni, democratitzar el procés de participació; on és més estimable aconseguir una participació *baixa* -o més aviat. *viable i sostenible* en el temps- però *ample*, és a dir, amb la *incorporació de més actors*:

Si la participación se convierte en un peso, un compromiso, un esfuerzo personal muy grande, sólo pocos participarán. Los demás delegarán, como ha ocurrido casi siempre hasta ahora, excepción hecha por momentos y ocasiones puntuales de gran y masiva participación que constituyen la excepción y no la regla. Lo fundamental en un proceso comunitario es que muchos participen, aunque su participación concreta sea, digamos, pequeña y/o limitada a algo concreto. El gran problema técnico de la intervención comunitaria es que, aunque participando poco y/o en algo limitado, quienes participan se sientan parte del todo, es decir, del proceso más general y más amplio que es el proceso comunitario. (Marchioni, 2001, p. 18)

3. L'acció comunitària en el procés de participació

Anem, ara, a centrar-nos en l'anàlisi de la dimensió comunitària de l'experiència participativa. Per dimensió comunitària pretenem fer referència a totes aquelles qüestions pròpies del procés de participació que podem identificar o circumscriure en el si de l'acció comunitària. És a dir, atenent-nos a la definició elaborada per l'Ajuntament de Barcelona (2005), a quelcom semblant a: l'existència d'unes formes de relació social determinades (metodologia) per uns valors i objectius de transformació social (axiologia i teleologia) i amb la implicació d'uns actors

determinats (*els 3 agents* de Marchioni²⁹) en un en territori-comunitat específic (context comunitari).

En definitiva, i prenent el risc de caure en reduccionismes, el que venim assenyalar és que analitzarem tot allò que ha tingut a veure i ha caracteritzat el procés de participació com quelcom més que un espai on només es contemplin els joves com a protagonistes. És a dir, obrir una mica més el focus d'anàlisi respecte els actors i aquells elements que també han jugat un paper en el procés de participació. Però, sobretot, analitzar com precisament aquesta dimensió comunitària pot haver col·laborat en la construcció de l'espai de participació protagonitzat pels joves. Centrem-nos doncs, en l'estudi de les qüestions apuntades.

El procés de participació, una aposta comunitària

Si en el cas de la participació dels joves hem apuntat que ens trobàvem davant una *oferta participativa*, això és, una participació que no es genera a iniciativa directa dels mateixos joves sinó que s'ofereix, que sorgeix *a iniciativa externa* del subjecte interpel·lat a participar; en aquest cas, podem observar com la construcció del procés s'ha generat des d'unes instàncies de naturalesa més col·lectiva:

Arrel de l'exercici de diagnosi de l'estat de salut de la població del barri [...] i producte del mateix procés participatiu que aquest exigia, es reinicia fins al present un conjunt d'accions professionals i ciutadanes encarades a aproximar-se a la situació de la població jove de Verdum. [...] Al llarg d'aquest any, doncs, des de l'espai professional *Verdum Famílies* del Pla Comunitari de Verdum s'ha vehiculat aquesta tasca gestant una sessió monogràfica sobre joves i adolescents. (Equip Comunitari de Verdum, 2017, p. 1)

Gènesi on trobem inscrita la idea de contemplar la participació dels joves i la resta d'agents de la comunitat propis de la realitat juvenil (Equip Comunitari de Verdum, 2017) i que, d'aquí, segueix prenent forma traslladant-se als espais de lideratge del procés comunitari, això és, l'entitat gestora del Pla Comunitari:

D'entrada amb l'entitat gestora (Associació Comunitària). I després, l'equip comunitari, d'alguna manera el què busca és la fórmula per arribar en allò que algun dia hem decidit entre tots. [...] Si tothom considera que és una necessitat -"s'ha de

²⁹ Constructe teòric ja explicat i referenciat anteriorment. Per a una nova aproximació al concepte, més actual, des de la mateixa literatura de l'autor, veure les pg. 114-115 de *De las comunidades y de lo comunitario* (Marchioni, 2014)

treballar amb joves al barri de Verdum”-, nosaltres ho fem de la manera que creiem que sabem fer-ho metodològicament, que és a través de la participació. Per tant: hi han de ser els joves, hi han de ser els professionals.... Hi és l'entitat gestora que està composta per altres entitats. No és que ens ho traquem de la màniga. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 5-6)

En síntesi, és el que podríem anomenar i conèixer com a *aposta comunitària*, és a dir, com aquella presa de consciència i voluntat de participació (IGOP, 2012) en la definició de prioritats compartides (Marchioni, 2001). Tanmateix, podríem objectar, ara i aquí, sobre la substantivitat comunitària de l'aposta: en si realment reuneix els suficients components que podem presumir que exigeix una aposta per a ser adjectivada com a comunitària. En aquest sentit, per exemple, podem argüir-ne les seves limitacions en base a una absència destacada, la dels joves, pel què fa al diàleg entre agents i els espais on s'ha construït la proposta. Com a mínim, no esdevinguda de manera activa i directa en el transcurs dels primers moments. Per a aquest motiu, si es vol, podem arribar a parlar d'una *aposta comunitària amb dèficits comunitaris*. Val a dir, però, en favor del fenomen analitzat, que com totes les apostes que es realitzen en el terreny de la pràctica, aquesta no esdevindrà una excepció que desafii la naturalesa més elemental de les lògiques socials i humanes, i per tant, es caracteritzarà per ser fal·lible i imperfecte. És més, atenent-nos a la pròpia naturalesa dels fenòmens comunitaris com a processos oberts de construcció social (Civís, 2006), podem observar com l'origen de les iniciatives comunitàries sol engendrar-se en el si de dinàmiques i debilitats molt similars, tal com suggereix Marchioni al referir-se a que: la correcta implicació dels tres protagonistes no és un punt de partida, sinó més aviat d'arribada (2001, p. 3). O com reblen Carmona i Rebollo a la *Guia Operativa d'Acció Comunitària* de l'Ajuntament de Barcelona (2009):

Tampoc es tracta que fins que no haguem aconseguit l'“organització perfecta” haguem d'estar tancats a casa sense relacionar-nos amb ningú. De fet, del que segurament es tracta és de tenir plena consciència de la importància que tenen les formes d'organització dels actors que volem ser promotors. (p. 21)

En definitiva, doncs, el que importa és que, malgrat tot, els actors implicats tinguin l'interès compartit per a tirar endavant l'aposta i buscar les formes d'organització més adequades per a fer-ho.

En tot cas, fins i tot, podem transitar per un últim exercici crític al voltant de les característiques originàries de l'aposta. Així, podem escollir tractar aquesta *aposta comunitària* com aquell únic i aïllat producte antecessor del procés de participació, o bé, tractar d'unir-la i comprendre'l en base a causes més remotes com també d'altres de col·laterals al seu moment de formació. En aquest cas, si ens decanem per la segona, això és, preocupar-nos de realitzar una lectura de més complexitat i abast històric, podrem observar una sèrie d'antecedents relacionables amb l'actual presa de consciència i voluntat de participació comunitària respecte la situació dels joves³⁰. Bé, en tot cas, més enllà de possibles objeccions entorn les qualitats comunitàries de l'aposta, segurament molt pertinents, seguim avançant en el nostre estudi.

Anàlogament al desenvolupament analític que hem realitzat anteriorment amb el procés de participació com a *oferta*, així com la resposta que ha existit per part dels joves, també aquí, podem prendre la mateixa posició crítica respecte l'*aposta comunitària*. És a dir: podem constatar que hi ha una sèrie d'actors amb voluntat de tirar endavant una acció -han fet una aposta-. Però, en quina mesura i de quina manera s'ha traduït en fets?

La participació comunitària en el procés de participació

Per conèixer quina ha estat la seqüència d'accions realitzades fins al moment des d'un punt de vista comunitari ens podem remetre al primer apartat de l'anàlisi -*Descripció i evolució del procés de participació*³¹- on podem veure recollides en una taula la implicació del conjunt d'agents en el procés, així com específicament quines han sigut les funcions i rols que hi han jugat.

Descartant l'anàlisi dels joves/grups de joves implicats com a actors comunitaris del procés (ja analitzat abastament), podem acabar d'evidenciar la metodologia comunitària del procés a partir de contemplar la tríada *organització-dinamització-processos relacionals* de Carmona i Rebollo (2009). En aquest sentit, podem destacar les següents formes d'implicació i els agents que les han assumit:

³⁰ Exercici ja realitzat al Marc Contextual (pg. 55-59), on queden clarament definits i explicats aquells antecedents -remots i immediats, protagonistes o secundaris- que originen l'aposta comunitària.

³¹ Veure pg. 71-77.

- Definició del procés: per part de tots aquells actors, fonamentalment recursos i serveis del territori vinculats a la realitat juvenil i a espais de treball i relació del Pla Comunitari, que han estat participants de diferents projectes i espais amb participació en la presa de decisions. Des de la l'elaboració del Diagnòstic de *Salut als Barris* (2016), juntament amb altres experiències recents -Street Art Verdum, Franja Jove 9b, etc.- o espais de treball -Verdum Famílies-, fins a la Trobada Monogràfica de Professionals que Treballen amb Joves (març 2017).
- Lideratge del procés: paper que recauria en l'AC, espai i conjunt d'actors on s'ha avaluat l'estat del procés comunitari, de la situació juvenil i les necessitats i interessos expressats pels diferents actors i que, per tant, assumint i donant forma, viabilitat pràctica, al desenvolupament del procés de participació. Entre altres coses per l'encàrrec i fiscalització que es realitza a l'equip comunitari respecte la tasca de dinamitzar el procés.

-Dinamització del procés: fonamentalment realitzada per l'equip comunitari³², però on també s'ha comptat amb la col·laboració de l'equip d'ApC's:

En algunes de les properes sessions comptarem amb la seva col·laboració. En aquest sentit, després de la sessió d'avui on assistien en qualitat d'observadores, en les properes sessions es planifica que assumeixin un rol més actiu en les tasques d'acompanyament en la dinamització de les sessions" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

Vam participar amb les dinàmiques [...] i recollir una mica el que deien (els joves) per a després traspasar-ho al Pla Comunitari de Verdum" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 34-35)

-Facilitadors de la participació dels joves en el procés: en aquest cas, tant actors professionals com veïns i veïnes o persones del teixit associatiu vinculades als grups de joves alhora que al Pla Comunitari. Aquesta facilitació tant es va donar en termes de relació amb l'equip comunitari a l'hora de possibilitar la negociació de la participació i apropament als grups de joves:

El plantejament no és anar a porta freda: "jóvenes del barrio de Verdún! Veniu que farem una sessió de participació!" (riu). [...] Sinó a través d'entitats amb les que tens

³² Pel què fa a la tasca de dinamització realitzada per a l'equip comunitari, més endavant, ens n'ocuparem de manera específica.

relació, de projectes amb els que tens relació, de... persones concretes amb les que tens relació. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

Com també en alguns casos, en termes d'acompanyament del propi grup de joves en les mateixes sessions. Aquest seria el cas dels premonitros del Centre Obert:

En la sessió celebrada amb ells comptem [...] i (amb) la presència d'una de les educadores que acompanya el grup." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 25-26)

De l'Escola Pia, del Tastet d'Oficis o del Projecte FiL:

Hi han participat 10 joves (7 noies, 1 noi; i 1 noi i 1 noia estudiants de pràctiques). Han estat acompanyades amb la presència intermitent de dues de les persones educadores del projecte. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 4)

En resum, podem agrupar en dos grans moments les accions descrites: unes que fan referència als mateixos actors -principalment de la xarxa de recursos i serveis professionals- com a participants directes o protagonistes de la presa de decisions de l'*objecte* del procés -la millora de la situació dels joves al barri-; esdevingudes durant el període d'anàlisi i deliberació entorn la situació juvenil i les possibles accions a realitzar, les quals trobarien el seu *clímax* en la Trobada de Professionals. I, unes altres, on la seva funció assumeix un paper de més subalternitat, tanmateix, imprescindible, com ens centrarem ara a aclarir. Aquest moment on la majoria d'actors comunitaris implicats abandonen la posició central pel què respecte a la presa de decisions i definició del procés, té a veure amb la seva pròpia naturalesa ideològica i estratègica en termes comunitaris:

Hem d'incloure els joves i, per això, muntem tot aquest "tingladu", no? Que podríem fer-ho només treballant... Vam fer una trobada amb professionals. I podríem haver dit: "Vale, pues ara fem la segona trobada amb professionals... Vinga! De tot això que vam parlar què creieu que és el més important treballar, i per on comencem, i..." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

Normalment el professional és el que fa una proposta, no? I és el jove qui s'hi apunta. [...] "Pues igual" hem de començar a treballar d'una altra manera. (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 10-11)

Que obeeix, en certa mesura, al concepte d'*obertura*-tancament de processos en l'acció comunitària:

Un concepte que ens pot ajudar a treballar el procés en moltes de les seves fases [...] és el d'“obertura/ tancament”. [...] “obrir” vol dir incorporar noves veus, opinions, propostes, vivències o discursos sobre una determinada realitat. Per treballar de manera participativa hem d'obrir. Però no podem estar sempre i permanentment “obrint”; també hem de ser capaços d'arribar a conclusions, d'escollir propostes o de dissenyar estratègies que prioritzen unes oportunitats per sobre d'unes altres; d'això en diem “tancar”. La idea clau d'aquesta reflexió és que moltes vegades és més interessant gestionar bé els moments d'obertura i tancament d'una determinada fase, que no pas la seqüència que segueixen o la fase concreta per la qual hem començat. (Carmona & Rebollo, 2009, p. 31)

En aquest cas, la situació a la que ens estem referint formaria part d'aquesta fase d'obertura on cal contemplar la incorporació dels joves en el procés. Mentre que el moment de tancament s'ubicaria, segons la planificació de l'equip comunitari, en la trobada entre joves i professionals al finalitzar les sessions de participació; espai que finalment no va reeixir a raó de *gestionar bé* l'inici d'aquest moment de tancament³³. Així doncs queda oberta, per ara i fins on el procés ha donat de si, l'entrada en aquesta fase de tancament que hauria de poder permetre que el conjunt d'actors i la presa de decisions tingués espais de trobada i confluència, tal com apuntava un dels joves a les sessions de participació:

Jo penso que, també, una altra cosa positiva de tot això serà el dia que es trobin tots els grups. Jo crec que, aquí, serà el quid de la qüestió, eh? Serà el moment clau de per a què tota la gent que fa coses pel barri i que potser ni es coneixen, es miraran a la cara i diran: "¡Ostras! a ti te he visto por el barrio. ¡Ostras! tú también trabajas como yo!" (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 51)

Així, comprenent que l'actual fase del procés ha estat encarada a afavorir la inclusió dels joves com a *subjectes* de la participació, això és, tenir la possibilitat de ser protagonistes, de prendre part en la presa de decisions; la participació de la resta d'actors ha adoptat una funció de caire més *instrumental*. Principalment -i com ja hem assenyalat- complint una funció de facilitadors en l'accés dels joves a la participació i a la seva dinamització. Aquesta *participació instrumental* en el procés ens sembla un aspecte determinant, estratègicament clau, doncs ha estat la principal garantia -al nostre entendre- de la possibilitat d'una àmplia i efectiva participació dels joves com a actor comunitari.

³³ Com ja queda exposat a la pg. 73.

La participación real y efectiva implica que se den, conjuntamente, al menos tres grandes condiciones: reconocimiento del derecho a participar; disponer de las capacidades necesarias para ejercerlo; y que existan los medios o los espacios adecuados para hacerlo posible. (Novella & Trilla, 2001, p. 156)

Així, ja hem vist anteriorment com en el procés s'ha donat reconeixement a la participació com a dret (pg. 81-84), n'hem observat algunes qüestions respecte les competències participatives així com el seus processos d'aprenentatge (pg. 91-95) i, ara, en destaquem l'existència de mitjans i espais adequats per a participar. És el que Carmona i Rebollo apunten, en una línia similar, parlant de *saber, voler i poder* com a condicions bàsiques de la implicació en afers comunitaris (2009, p. 90). L'accent ara estaria, com dèiem, en el *poder*. Condicions per a la participació que la xarxa comunitària de recursos, entitats i ciutadans/es esmentats fins al present ha procurat facilitar als joves mitjançant:

1. L'accés a la participació, això és, el que es pot conèixer com a *arquitectura comunitària*, és a dir, la construcció d'aquells mitjans i espais de relació on es pugui donar la participació (Carmona & Rebollo, 2009); en el nostre cas, les vies d'accés i l'acompanyament a les sessions de participació, així com les sessions en si mateixes.
2. La dinamització, és a dir, en:

Oferir oportunitats, facilitar recursos perquè la gent pugui organitzar-se, i capacitar, informar i formar perquè la gent sàpiga. Finalment, dinamitzar és també treballar perquè la gent guanyi poder. És molt diferent que nosaltres organitzem la gent o que la gent tingui capacitat de fer-ho per ella mateixa. Per a aquesta segona opció [...] la gent ha de tenir capacitat de prendre decisions i tenir poder sobre ella mateixa i el seu entorn. Així, una via per aconseguir enfortir les capacitats de la gent per organitzar-se pot ser construir espais o àmbits en els quals la gent guanyi poder de decisió sobre els temes que l'afecten. (Carmona & Rebollo, 2009, p. 24)

En el nostre cas, les sessions de participació com a moment específic, així com tot el procés de participació en termes generals.

Per tant, podem convenir que l'acció comunitària permet contemplar de manera més àmplia i efectiva l'accés i participació del conjunt de les parts d'una comunitat en tant que:

- a) Principi o cos axiològic: *la comunitat com a protagonista* (Marchioni, 2014, p. 115), entre altres valors; idea compartida per l'equip comunitari (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 3) i que evoca a l'exigència de contemplar la participació de tots els actors, com a mínim, amb alguna relació directa amb la qüestió que ocupi (en aquest cas, la juvenil).
- b) Resultat de la pròpia metodologia comunitària emprada. Assentada en el treball sobre les relacions socials per a la construcció de vincle (Carmona & Rebollo, 2009), i per tant, com a producte del *capital comunitari* acumulat³⁴, amb aquesta metodologia acostumen a existir més facilitats per a l'arribada a un nombre més gran de persones, així com amb més qualitat, gràcies a l'existència de vincles i canals articulats de manera prèvia, quotidiana i com a procés en el temps³⁵.

En definitiva, doncs, estem parlant d'una gran qüestió, allò que en aquesta investigació anomenem *capital comunitari*, i amb el qual pretenem explicar l'existència i potencialitats que pot oferir l'entramat relacional comunitari preexistent -producte de l'acció comunitària- en l'abordatge de nous escenaris de participació. Això és, partir de la idea -vàlida per a qualsevol realitat social, però més davant d'una realitat comunitària articulada- que "avui no comença tot" (Carmona & Rebollo, 2009), sinó que precisament el treball en concordança amb aquelles relacions ja construïdes, facilita la implicació dels agents. Però, tanmateix, per desenvolupar de manera integral i sistematitzada la nostra idea de *capital comunitari*, ens resta tenir en compte un segon subproducte de la consolidació i recorregut de les relacions socials construïdes en contextos d'acció comunitària: *la visió o mirada comunitària* (i la seva construcció).

³⁴ Al *Marc Municipal per a l'Acció Comunitària. Bases conceptuals i Metodològiques* (Ajuntament de Barcelona, 2005) s'utilitza en diverses ocasions els termes *capital social comunitari* i *capital relacional i comunitari*, malgrat no hi ha un desenvolupament teòric que els acompanyi ni gaudeixen, en la publicació, de la centralitat necessària per a poder conèixer-ne de manera acotada el significats específics i l'abast que se'ls hi vol donar. Fent un petit exercici de revisió bibliogràfica sembla que no existeix *a priori* una important producció teòrica al voltant del constructe més enllà de la publicació de John Durston *¿Qué es el capital social comunitario?* (2000); on es parla del capital social comunitari com aquella forma de capital social que es troba en l'existència de xarxes institucionals socials més complexes en contrast a la forma de capital social individual, fonamentada en aquelles interpersonals que varien de persona a persona (p. 36).

³⁵ Revisar la taula de les pg. 76-77 per si es vol tornar a poder evidenciar la qüestió apuntada.

Quan ens referim a aquesta *visió o mirada* comunitària el que intentem posar sobre la taula és que:

Per a l'acció comunitària necessitem sumar punts de vista, lectures de la realitat i construccions dels problemes que no tothom formula igual, perquè no l'afecten de la mateixa manera. (Carmona & Rebollo, 2009)

Per tant, la *mirada/visió* comunitària vol fer referència l'existència d'una mirada de més complexitat, *real*, a la vegada que amb més possibilitats de generar consensos i arribar a ser compartida (com a mínim en alguns aspectes parcials). Més *real* per ser més propera a la realitat, doncs l'existència d'una suma de mirades, fruit dels interessos i la manera com cada actor percep i es sent afectat per cada qüestió, aporta més densitat a la visió col·lectiva que es pugui tenir d'un afer. En tot cas, l'element clau que ens interessa remarcar de les potencialitats de la mirada compartida és en els fenòmens relacionals que es donen en la seva construcció. Doncs aquesta no esdevindrà en tant que s'hagi donat una assimilació de posicions o punts de vista per part d'un actor cap a un altre,

No podem pretendre que la gent s'impliqui i es motivi en un procés plural i compartit, si ha de pagar el preu de renunciar els seus interessos, si presentem els interessos individuals com quelcom contradictori amb els interessos col·lectius. [...] Díficilment aconseguirem que ningú s'apunti a allò que no l'interessa de veritat.

O, que "realment" hi hagi una exacte simetria en la visió de tot allò que un afer demana treballar plegats. Sinó que, més aviat, la mirada compartida (i els projectes) es construeix/en a partir de la mateixa participació. És a dir, en la mesura que sento que he aportat, que hi ha quelcom de la meua part que sento que forma part del producte final, desenvolupo un sentiment d'identitat, m'identifico amb allò comú. I per tant, puc compartir-ho amb l'altre (Orduna Allegrini, 2012).

En resum, podríem dir que:

- La participació des de l'acció comunitària garanteix una participació més àmplia tant a nivell quantitatiu (actors implicats) com qualitatiu (existència d'unes relacions socials consolidades) a raó del *capital comunitari* acumulat en una realitat determinada.

Així com més *efectiva*, és a dir, més eficaç en tant que li podem pressuposar més capacitat transformadora per les següents raons:

- Perquè, com portem exposant fins ara, la participació en el si de d'un context d'acció comunitària és un bon mecanisme per a una implicació social àmplia, a diferència d'altres formes de participació més basades en la implicació d'individus o grups específics. Mecanismes necessaris, tal com apunta Subirats (Reflexiones desde el ámbito económico y social. ¿Qué democracia para qué sociedad?, 2004), per raons pròpies de legitimació de la democràcia i la seva eficàcia:

Lo que hace falta es entender que cuando hablamos de participación no hablamos solo de los intereses afectados, o de aquellos grupos o colectivos más organizados y acostumbrados a movilizarse, sino del conjunto de la población afectada directa o indirectamente por la decisión. (p. 9)

És a dir, per realitzar-se el fet participatiu en el si d'un abordatge global i amb transversalitat d'agents (Marchioni, 2014), cosa garanteix més capacitat d'incidència i canvi.

- I per la mateixa transformació de les persones implicades. En la mesura que concebem que els processos que s'hi donen són de naturalesa socioeducativa, observarem com la principal eina pel canvi és la pròpia gent que hi participa:

La práctica nos demuestra cada día que [...] somos nosotros los que cambiamos y, al así hacer, conseguimos cambiar las cosas. A ese cambio nosotros lo llamamos educativo y, por tanto, para que las cosas cambien, debemos educarnos: colectivamente; porque estamos hablando del cambio de la gente. La educación (el cambio) es en valores, en actitudes, en formas de relacionarse (tanto en la cooperación como en el conflicto) y sólo es posible desde la práctica: es la práctica cotidiana la que, nos guste o no, nos educa. Es por aquí por donde se empieza a construir lo nuevo, por donde se transforma lo colectivo. No se empieza la casa por el tejado. (Rebollo, Bases politico-metodológicas para la participación, 2003, p. 2)

Així doncs, en conclusió, ens podríem aventurar a suggerir que:

La participació des de l'acció comunitària pot millorar la seva eficàcia i qualitat democràtica en tant que garanteix:

- Una participació més àmplia, tant a nivell quantitatiu com qualitatiu, a raó del capital comunitari acumulat en una realitat determinada.
- Així com efectivitat en les possibilitats de transformació social.

107

4. L'Educació Social en el procés de participació

Anem ara, finalment, per concloure l'anàlisi de l'experiència participativa, a observar en quina mesura ha emergit l'Educació Social o assenyalar quins elements propis d'ella podem identificar en el fenomen estudiat. Al procurar incorporar la mirada socioeducativa de manera transversal al llarg de l'exercici analític, a continuació sols ens limitarem a recollir i sintetitzar el conjunt d'apreciacions realitzades al voltant del fet educatiu.

Així doncs, podem considerar que el procés de participació ha esdevingut una *oportunitat*:

- En primera instància, *per a l'exercici directe del dret a la participació*: és a dir, podem observar com mitjançant un seguit d'estratègies efectuades per l'entramat comunitari d'actors implicats s'ha vetllat per un accés ampli a la participació d'un total de 91 persones joves del barri de Verdum. Considerant, així, les condicions necessàries per a la participació *-poder, voler, saber-* (Carmona & Rebollo, 2009) en funció de l'expressió de l'heterogeneïtat de casos que han existit sobre el terreny. O sigui, procurant treballar eficaçment sobre una realitat socioeducativa on no es dona una igualtat efectiva d'oportunitats culturals i materials, així com tampoc una ciutadania plenament conscient dels seus drets i capacitat d'exercir-los. A més, com a element propi d'aquest accés i exercici efectiu del dret a la participació, des d'una òptica educativa també hem vist que s'han generat les circumstàncies per a què els participants no només estiguessin immersos en un context socioeducatiu com a educands, sinó també com agents activament educatius (Civís, 2006).

- En segona instància, com una oportunitat instrumental *per a l'accés i aprenentatge al voltant de la participació*, això és, a la *formació de ciutadania*. Mitjançant l'adquisició de competències participatives a través d'una experiència pràctica i vivencial, s'ha promociat la capacitat d'implicar-se en accions col·lectives que ofereixen tant una possibilitat d'aportar al bé comú, com a la construcció d'identitat i significat en el propi projecte personal de cada participant (Novella & Trilla, 2011).
- En tercer lloc, també, una oportunitat per a la generació de contextos socioeducatius -el procés de participació- que ampliïn les perspectives educatives i de participació social (ASEDES - Asociación Estatal de Educación Social, 2007, p. 11). És a dir, podem identificar en la comunitat del barri de Verdum una capacitat *exitosa d'oferir espais per a la construcció de ciutadania* i col·laborar en l'enfortiment democràtic de la nostra societat.
- I finalment, com a quarta oportunitat a considerar, *per a la posada en joc i avaluació sistemàtica d'una intervenció socioeducativa professional*: la practicada per l'equip comunitari de Verdum des de l'acció comunitària.

Conclusions de la recerca

Arribats a aquest punt, presentem les següents conclusions finals de la nostra investigació:

1. **Necessitat, des de l'Educació Social, de contemplar l'ús polivalent d'estratègies participatives per a l'exercici universal del dret a la participació.**

La participació lliure i a iniciativa pròpia en espais i experiències participatives pot propiciar una major facilitat d'acostament a nous contextos participatius. I és, sobretot per això mateix, que s'han de considerar igual de vàlides totes aquelles altres estratègies participatives (insuficients però imprescindibles) que facilitin l'arribada i exercici del dret a la participació per al conjunt de la ciutadania, de manera que es garanteixi una igualtat d'oportunitats efectiva dels drets ciutadans i se'n promoció el seu desplegament de manera universal. Doncs no es pot oblidar que la capacitat de participar i de prendre decisions sobre si implicar-se o no en espais de participació social està determinada per un fort component socioeducatiu en conjunció amb d'altres de naturalesa cultural, econòmica, de gènere, etc.

2. **La participació social en el si de l'acció comunitària és un espai de l'Educació Social que consolida les potencialitats d'aquesta última en la construcció de ciutadania i en l'enfortiment de societats democràtiques.** Inscrit en el si de l'entorn de vida quotidià, així com dins un entramat articulat d'espais i relacions socials, el fet participatiu en contextos comunitaris pot incrementar les possibilitats a curt i a llarg termini de la incorporació del subjecte a la diversitat de xarxes socials així com a l'obertura de noves possibilitats d'adquisició de bens culturals gràcies a la promoció cultural i social que ofereix la participació.

3. **La participació social des de l'acció comunitària afavoreix a millorar la qualitat de les seves pràctiques participatives.** Doncs facilita una participació més àmplia i efectiva gràcies al capital comunitari acumulat, així com perquè s'ubica en l'àmbit més proper a la vida de les persones: la comunitat. Possibilitant un

accés a la participació menys exigent que la que demanen altres formes de participació, com per exemple, la participació ciutadana en el control i gestió de l'esfera pública; en la qual sovint existeix una relació més complexa entre la capacitat d'incidència real de la ciutadania, el coneixement i informació que es té dels afers a intervenir, així com dels interessos del conjunt d'actors implicats. En contrast, en l'àmbit comunitari, les possibilitats d'implicació passen per la relació amb el territori, els agents i els problemes més immediats i/o palpables de la vida de les persones, per tant, la ciutadania pot gaudir d'una participació on fàcilment es pot sentir més protagonista i identificada al llarg del temps. És per això que considerem que aquest seguit de circumstàncies pot aguditzar la capacitat d'incidència i transformació social de la ciutadania des d'instàncies comunitàries.

Difusió de la recerca

La investigació i els seus resultats es difondran mitjançant diverses estratègies:

- Es posarà al servei de l'Associació Comunitària de Verdum, el Pla Comunitari i a totes aquelles persones, recursos i serveis, teixit associatiu i administracions presents a Verdum i Nou Barris que ho desitgin. S'entregarà una còpia física del conjunt de materials elaborats a l'Associació Comunitària de Verdum, així com en format digital. De la mateixa manera també es procedirà amb l'Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris, facilitant que la recerca estigui a disposició pública i ciutadana.
- També s'emetrà una petició per a què es pugui registrar i posar-se a disposició pública mitjançant el Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona³⁶, així com es farà arribar a totes aquelles persones, col·lectius de professionals i acadèmics que així ho desitgin contactant amb l'investigador via: arnaupadrosrovira@gmail.com
- Seguint el compromís ètic adquirit durant la recollida d'informació, es farà arribar digitalment al conjunt de persones participants en la recerca.

³⁶ <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/1201?locale=ca>

- Es contempla la possibilitat i es mostra la predisposició a què la recerca, alguns dels seus components o futurs productes derivats d'ella (revisions, articles, etc.) puguin ser publicats en plataformes i mitjans de difusió de col·lectius professionals i científics.

Conclusions del TFG

- En aquest TFG s'analitza específicament una part d'un procés de participació comunitària més ampli i que encara està obert. La investigació realitzada, per tant, permet conèixer els primers passos que ha donat aquest procés. Per a poder-ho fer en profunditat i de manera global es requereix d'una investigació futura o exercicis similars que donin continuïtat a la realitzada.
- El procés de treball realitzat fins a la consumació final de la recerca actual ha estat llarg tant si en parlem des d'un punt de vista formatiu i personal, com si ens centrem en la investigació en particular. El treball específic en aquesta última, ha tingut una durada total d'un any i dos mesos. Però si observem el procés des d'un punt de vista personal, ha tingut una durada de dos anys, doncs es va començar a treballar en el mateix àmbit i context d'estudi durant el curs 2016-2017 sota una altra idea de TFG, el qual no es va acabar finalitzant per diversos motius de caire personal, laboral i acadèmic. L'objectiu, llavors, es concretava en la següent tasca: fer una revisió de l'obra de Paulo Freire per a evidenciar la seva influència en l'esfera de la participació social i comunitària, tant en la teoria com en les pràctiques socioeducatives actuals que s'hi donen i, específicament, il·lustrar aquesta relació amb una experiència viscuda, el procés i celebració de la Trobada Comunitària 2017 del barri de Verдум. Al juliol del mateix any, davant el compromís que s'adquireix per part de l'AC i l'equip comunitari de donar continuïtat el procés de participació per a la millora de la situació dels joves a Verдум, decideixo començar de zero centrant-me en el seguiment i anàlisi d'aquesta nova experiència.
- Aquest període de dos anys ha estat un aprenentatge constant tant pel què ocupa a l'aproximació teòrica al voltant de l'educació social, la participació i l'acció comunitària, de les quals, crec, que he pogut revisar amb prou rigor; així

com de l'adquisició de coneixements i experiència en la investigació social, particularment aquest últim curs; així com des d'un punt de vista professional treballant en el si de l'equip comunitari. En aquest sentit, m'agradaria posar de relleu les potencialitats que ofereix la convivència d'espais simultanis d'investigació i intervenció professional, doncs la relació dialèctica entre acció i reflexió (Freire P. , 1970) que s'hi dona enriqueix i millora les intervencions així com l'apropament científic als objectes i contextos d'estudi. És una llàstima que aquestes experiències brillin per la seva excepcionalitat enlloc que pel just reconeixement d'aquelles realment mereixedores, evitant fer necessari l'elogi a tota experiència que ho tempti degut a l'escassetat en què apareixen. I aquestes circumstàncies només canviaran si es realitza una aposta de calatge profund que contempli més promiscuïtat de relacions entre el món acadèmic i el món professional, però sobretot, en la defensa professional d'incorporar i gaudir de més espais i recursos per a la reflexió sobre la pràctica i la producció de teoria en el si del món del treball.

- Finalment, sols apuntar la principal limitació amb la que hem hagut d'operar i pensar-ne els seus efectes: l'autonomia temporal del procés de participació respecte els *tempos* exigits per a la investigació (Curs 2017-2018). Com tot procés que es fonamenta en la implicació d'una diversitat important d'actors i que requereix d'un encavalcament de condicions favorables per a què es pugui donar, la fase del procés d'investigació prevista a analitzar -l'inici de la participació dels joves- va iniciar-se a l'abril del 2018, pràcticament un trimestre *a posteriori* de la previsió de l'investigador. És per a aquest motiu que la recollida d'informació no es va poder cloure fins a finals de juny i, per tant, l'anàlisi i la presentació de les conclusions no ha gaudit del temps més òptim ni s'han donat en el moment esperat. Com ja s'ha apuntat, es requereix que el procés evolucioni del present en endavant per a poder realitzar, en primera instància, un anàlisi on hagin entrat en joc molts més elements propis de la dimensió comunitària, els quals en la fase estudiada han tingut una presència testimonial o inexistent (actors, moments de trobada, generació de noves accions i anàlisi de l'abast de les iniciades) producte de la naturalesa del

moment on ens trobàvem; així com, en segona, gaudir de més espai temporal per a poder observar i avançar en la validació d'algunes de les hipòtesis formulades pel què fa als impactes socioeducatius del procés de participació. Sobretot d'aquelles més ambicioses i que pretenen explicar una possible relació entre participació social en el si de contextos comunitaris i la millora de la qualitat de vida dels participants a partir de l'increment de les possibilitats de promoció social, cultural i a la incorporació i/o ampliació de xarxes socials.

Bibliografia

- Agència Catalana de la Joventut. (2011). *Guia Breu de Tècniques i Eines d'Anàlisi per a les Polítiques de Joventut*. Generalitat de Catalunya.
- Agència de Salut Pública de Barcelona. (2016). *Salut als Barris. Diagnòstic*. Barcelona: Ajuntament Barcelona.
- Agència de Salut Pública de Barcelona. (2016). *Salut als Barris. Diagnòstic Verdun 2016*. Barcelona.
- AIEJI . (2005). Marco conceptual de las competencias del Educador Social. *Asociación Internacional de Educadores Sociales*.
- Ajuntament de Barcelona. (2005). *Marc Municipal per a l'Acció Comunitària: bases conceptuais i metodològiques*. Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona. (2016). Observatori de barris. Verdum. Documents de Districtes i barris. Barcelona. Recollit de <https://goo.gl/QYgNhH>
- Alcántara, A. (abril / 2011). Els equipaments de caràcter sociocultural i els seus models de gestió.
- Alvarado, L., & García, M. (2008). Características más relevantes del paradigma sociocrítico. *Sapiens. Revista Universitaria de Investigación*, Nº 9, p. 187-202.
- Aparici, R., & Osuna Acedo, S. (2013). La Cultura de la Participación. *Revista Mediterranea de Comunicación*, Nº 4, p. 137-148.
- Àrea d'Acció Social i Ciutadania. (2010). *Plans, projectes i accions comunitàries. Barcelona per l'acció comunitària*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadana.
- ASEDES - Asociación Estatal de Educación Social. (2007). Catálogo de Funciones y Competencias de los educadores y educadoras sociales. A A. -A. Social, *Documentos Profesionalizadores* (p. 31-48).
- Asociación Estatal De Educación Social - ASEDES. (2007). *Documentos Professionalitzadors. Definició d'Educació Social*. Barcelona.
- Assemblea General de les Nacions Unides. (10 de desembre de 1948). *Declaració Universal de Drets Humans. Resolució 217 A (III)*.
- Associació Comunitària de Verdum. (2007). *Verdum i l'educació. Diagnòstic comuntari sobre l'educació al barri de Verdum*. Barcelona: (no publicat).
- Associació Comunitària Verdum. (2018). *Verdum, Barri Comunitari. Projecte 2018*. Barcelona: (no publicat).
- Associació Comunitària Verdum. (2018). *Verdum, un barri que creix. Projecte 2018*. Barcelona: (no publicat).
- Associació Triangle. (1999). *Verdum, visions d'un barri*. (no publicat).
- Ballester, M. (2013). La promoció de la participació juvenil des de l'acció comunitària. Aportacions d'un estudi de cas. *Col·lecció Aportacions*, 49.

- Ballesteros, B. (2003). *Investigación en Educación Social*. Universidad Nacional de Educación a Distancia - UNED.
- Blanco, I., Fleury, S., & Subirats, J. (2012). Nuevas miradas sobre viejos problemas. Periferias urbanas y transformación social. *Gestión y Política Pública*. VOLUMEN TEMÁTICO 2012, p. 3-40.
- BOE núm. 311. (de 29 de diciembre de 1978). *Constitució Espanyola*.
- Borja, J. (setembre-octubre / 2004). El optimismo de la voluntad. *La veu del carrer*. Publicació bimensual. Dossier Plans Comunitaris, p. 17.
- Cacho, X., Sánchez-Valverde, C., & Usurriaga, J. (2014). Los nombres y significados de la Educación Social. *RES. Revista Educación Social*, 19.
- Carmona, M., & Rebollo, Ó. (2009). *Guia operativa d'acció comunitària*. Barcelona: Acció Social i Ciutadana. Ajuntament de Barcelona.
- Casanovas, J. (2009). *Participació Juvenil. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitaria.
- Céspedes, A., Vegué, E., & Blanco, I. (2007). Políticas sociales, educación y ciudadanía. *RES Revista Educación Social*, Nº 6. Recollit de <http://www.eduso.net/res/?b=9&c=78&n=217>
- Civís, M. (2006). *Els projectes educatius de ciutat com a praxi de desenvolupament comunitari de gènesi socioeducativa (Tesi Doctoral)*. (Universitat Ramon Llull). Barcelona.
- Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES. (21-22-23 / Gener / 2016). Compromiso de Sevilla. *VII Congreso Estatal de Educación Social de Sevilla*.
- Consejo General del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales CGCEES. (21-22-23 / Gener / 2016). Conclusiones del VII Congreso Estatal de Educación Social de Sevilla.
- Corbetta, P. (2007). *Metodologías y Técnicas de Investigación Social*. Edición Revisada. Madrid: Mc Graw Hill.
- Cordero, G. (2006). Educación y Humanismo. *PRAXIS*, 59, p. 36-50.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2005). *The Sage Handbook of Qualitative Research*.
- Departament d'Estadística. (2015). Distribució territorial de la renda familiar a Barcelona. Barcelona. Recollit de <https://goo.gl/94eanJ>
- Departament d'Estadística. (2016). *Guies estadístiques. Nou Barris en xifres*. Recollit de Ajuntament de Barcelona: <https://goo.gl/SJy581>
- Direcció General de Joventut. (2013). *Pla Nacional de Joventut de Catalunya 2020*. Departament de Benestar Social i Família. Generalitat de Catalunya.
- Durston, J. (2000). ¿Qué es el capital social comunitario? *Serie de la CEPAL. Políticas Sociales*. Recollit de <https://www.cepal.org/es/publicaciones/5969-que-es-capital-social-comunitario>
- Equip Comunitari de Verdum. (agost / 2017). *Esbós de la proposta de treball amb joves del barri de Verdum*. Barcelona: (no publicat).

- Equip Comunitari de Verдум. (2017). *Situació de les persones joves a Verдум. Trobada de Professionals*. Barcelona: (no publicat).
- Equip del Servei APC del CSSB Guineueta, Verдум i Prosperitat. (2016). *Diagnosi dels barris Guineueta, Verдум i Prosperitat*. Barcelona: Prograss. Acció Social.
- Feixa, C., Fernández-Planells, A., & Figueras-Maz, M. (2016). Generación Hashtag. Los movimientos juveniles en la era de la web social. *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales. Niñez y Juventud*, 14 (1), p. 107-120.
- Fermoso, P., Touriñán, J., & Tarrío, J. (1993). *La educación y su problemática*.
- Freire, P. (1969). *La educación como práctica de libertad* (45ª (1997) ed.). Siglo XXI.
- Freire, P. (1970). *Pedagogía del Oprimido* (1ª (20ª reimpressió a Espanya) ed.). (J. Mellado, Trad.) Madrid: Siglo XXI.
- Freire, P. (1974). Filosofía y problemática. A P. Freire, *Concientización: Teoría y Práctica de la Liberación* (3ª ed., Vol. Vol. 4 de Colección Educación hoy. Perspectivas latinoamericanas., p. 29-37). Bogotá (Colòmbia): Asociación de Publicaciones Educativas.
- Freire, P. (2005). *Pedagogía de la Esperanza, un reencuentro con la Pedagogía del Oprimido*. Mèxic: S.XXI.
- Fullat, O. (1983). *Filosofías de la educación* (3ra ed.). Barcelona: Ceac.
- Galeano, E. (1982). *Memoria del Fuego*. Madrid: Siglo XXI.
- Generalitat de Catalunya. (2006). *Llei orgànica 6/2006, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya*.
- Gijón, M., Montané, A., Sánchez-Valverde, C., & Usurriaga, J. (2013). Derechos Humanos y Marcos Legales en Educación Social: la propuesta docente de la UB (Universitat de Barcelona). A A. Montané, & C. Sánchez-Valverde, *Derechos Humanos y Educación Social* (p. 25-44). Barcelona: Germania.
- Gómez Serra, M. (2000). *Els serveis socials i la seva avaluació*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Gómez, M. (2003). Aproximación conceptual a los sectores y ámbitos de intervención de la Educación Social. *Universitat de Barcelona*.
- González, J. (2000). El paradigma interpretativo en la investigación social i educativa: nuevas propuestas para viejos interrogantes. *Cuestiones pedagógicas: Revista de ciencias de la educación*, Nº 15 2000-2001, p. 227-240.
- Grup d'Investigació Acció Participativa Verдум. (2001). *Diagnòstic i Proposta d'Intervenció Comunitària al barri de Verдум*. Barcelona: (no publicat).
- Guerau de Arellano, F. (1985). *La vida pedagógica*. Barcelona Impressions.
- Hart, R. (1997). Children's Participation. The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care. *UNICEF*.

- Hernani, F. (1970). Aprender a decir su palabra (pròleg). A P. Freire, *Pedagogía del Oprimido* (J. Mellado, Trad., 1ª, 20ª reimpressió de 2008 ed.). Madrid: Siglo XXI.
- IGOP. (2010). *Informe 2009. Plans de Desenvolupament Comunitari*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadana.
- IGOP. (2012). *Barcelona per l'acció comunitària. Projecte Eumed Cities. 2010 - 2012*. Barcelona: Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona.
- Institut d'Estudis Catalans. (2007). Diccionari de la Llengua Catalana (DIEC). (2ª edició). Barcelona.
- Marchioni, M. (2001). *Organización y desarrollo de la comunidad. La intervención comunitaria en las nuevas condiciones sociales*. Fuerteventura.
- Marchioni, M. (2006). Cambios sociales, crisis del Estado Social y participación de la ciudadanía. *Instituto Marco Marchioni. Comunidad, Participación y Desarrollo*.
- Marchioni, M. (2014). De las comunidades y de lo comunitario. *Revista Espacios Transnacionales, Nº 3. Julio-Diciembre 2014*, p. 112-118. Recollit de <http://espaciostransnacionales.org/wp-content/uploads/2015/03/8-De-las-comunidades.pdf>
- Marchioni, M. (Gener / 2017). La educación social, las ciencias y profesiones sociales ante la crisis global. VII Congreso Educación Social. Sevilla 21,22,23 d'abril de 2016. *RES. Revista Educación Social*, 24, p. 168-176.
- Marchioni, M., & Torrico, A. (2005). *A propósito de planes y procesos comunitarios*. El Viejo Topo.
- Morales, E., & Rebollo, Ó. (2010). Informe 2009. Barcelona per l'Acció Comunitària. A I. I. Públiques, *Plans de Desenvolupament Comunitari*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadana.
- Novella, A., & Trilla, J. (2001). Educación y participacion social de la infancia. *Revista Iberoamericana*, 26.
- Novella, A., & Trilla, J. (2011). Participación, democracia y formación para la ciudadanía. Los Consejos de Infancia. *Grup de Recerca en Educació Moral (GREM). Departament de Teoria i Història de l'Educació. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona*.
- Núñez Rivero, C., & Aular Viamonte, L. (2013). El Humanismo contemporáneo como fuente y fundamento de los Derechos Humanos. *Revista de Derecho de la UNED*, 12, p. 667-668.
- Oficina del Pla Jove i Oficina de Participació Ciutadana. (2010). *Participació del jovent en les polítiques locals de joventut*. Àrea d'Igualtat (Diputació de Barcelona).
- OMS Organització Mundial de la Salut. (sense data). *Model de formulari de consentiment informat*.
- Orduna Allegrini, M. G. (2012). *Identidad e identidades: Potencialidades para la cohesión social y territorial* (Vol. 05. Colección de Estudios sobre Políticas Públicas Locales y Regionales de Cohesión Social). Barcelona: Diputació de Barcelona.

- Ortega, J., Caride, J. A., & Úcar, X. (2013). La Pedagogia Social en la formación-profesionalización de los educadores sociales, o de como el pasado construye futuros. *RES. Revista Educación Social*, Nº 17, p. 1-24. Recollit de http://www.eduso.net/res/pdf/17/ps_res_17.pdf
- Ortiz Arellano, E. (15 / desembre / 2013). Epistemología de la Investigación Cuantitativa y Cualitativa: Paradigmas y Objetivos. *Revista de Claseshistoria. Publicación digital de Historia i Ciencias Sociales*, Article Nº 408.
- Pindado, F., Rebollo, O., & Martí, J. (2002). *Eines per a la participació ciutadana. Bases, mètodes i tècniques*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Pla Comunitari de Verdum. (2015). *Projecte 2015*. Barcelona: (no publicat).
- Quivy, R., & Van Carnpenhoudt, L. (2005). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Mèxic: Limusa.
- Rebollo, Ó. (2002). La participación en el ámbito social. *Universitat Internacional de la Pau. Recull de ponències*, Nº. 16, p. 61-67.
- Rebollo, Ó. (setembre / 2003). Bases politico-metodològiques para la participación. *Boletín Ciudades para un futuro más sostenible*, Nº 24.
- Sánchez-Valverde, C. (2013). De lo legal y lo legítimo. A A. Montané, & C. Sánchez-Valverde, *Derechos Humanos y Educación Social* (p. 102-118). Barcelona: Editorial Germania.
- Sellarès, A. (2003). La participació jove. *Sinergia. Col·lecció de guies pràctiques*.
- Subirats, J. (Enero-agosto / 1996). Democracia, participación y eficiencia. *GAPP*, Nº 5-6.
- Subirats, J. (2004). Reflexiones desde el ámbito económico y social. ¿Qué democracia para qué sociedad? *Trabajo presentado en el Ciclo de conferencias «Democracia y disidencia: 25 años de evolución e involución en la convivencia» en la Fundación Bartolomé de Carranza, Pamplona, España*.
- Subirats, J. (setembre-octubre / 2004). Una eina de transformació social. *La Veu del Carrer. Publicació Bimensual*, p. 12.
- Subirats, J. (2005). Democracia, participación y transformación social. *POLIS. Revista Latinoamericana*, 12. *Individualismo y bien común: los límites de las instituciones*. Recollit de <https://journals.openedition.org/polis/5599>
- Tolino, A., & Hernández, M. (2014). El educador social en Europa. Una mirada a las competencias del Grado de Educación Social en la Universidad de Murcia. *RES Revista de Educación Social*, Nº 19. Recollit de <http://www.eduso.net/res/19/articulo/el-educador-social-en-europa-una-mirada-a-las-competencias-del-grado-de-educacion-social-en-la-universidad-de-murcia>
- Trilla, J. (1999). L' «Aire de Família» de la pedagogia social. *Temps d'Educació*, Núm. 15.
- Valderrama Hernández, R. (2013). Los procesos de participación como un espacio educativo de desarrollo de la pedagogía. *Cuestiones Pedagógicas*, Nº 22 2012-2013, p. 351-376.

- Valldeoriola, J., & Rodríguez, D. (2009). *Metodología de la investigación*. Barcelona: UOC Universitat Oberta de Catalunya.
- Victoria, E., Madrid-Malo, E., & Marina, L. (2000). La participación está en juego. *Proyecto "Estrategia para garantizar con calidad los derechos a la educación, la salud y la participación vinculando a las familias de niños y niñas con experiencia de calle"*.
- Walther, A. (2002). Youth transitions, youth policy and participation. State of art report. *Yoyo Working Paper, 1*.
- Ytarte, R. (2017). La identidad de la Educación Social como profesión: compromiso y competencia del trabajo educativo para la ciudadanía. *RES Revista Educación Social*, 24. Recollit de <http://www.eduso.net/res/admin/archivo/docdow.php?id=836>

Annexos

Índex de continguts

ANNEX 1. TAULES CONFECCIONADES PER LA RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

Relació d'objectius i tècniques de recollida d'informació

Relació d'objectiu, dimensions i concreció de les tècniques i instruments de recollida d'informació

ANNEX 2. ESTRUCTURA I GUIÓ DE LES ENTREVISTES

Entrevista I a Equip Comunitari

Entrevista I a altres agents professionals que treballen amb joves al territori

Entrevista a joves participants seleccionats

Entrevista II a Equip Comunitari

Entrevista II a altres agents professionals que treballen amb joves

Grup de discussió amb joves participants

ANNEX 3. DOCUMENTS DE CONSENTIMENT INFORMAT

Document de Consentiment Informat

Formulari de Consentiment Informat del Participant

ANNEX 4. TAULES CONFECCIONADES PER A L'ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ

Taula de codificació

ANNEX 5. CODIFICACIÓ DE LA INFORMACIÓ RECOLLIDA

ANNEX 6. BUIDATGE DEL TREBALL DE CAMP

Sessió 1. Atrezzo, Teatre Xerinola

Dinàmica 1. Frases provocadores (I tu què en penses?)

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Sessió 2. Grup de joves del Projecte Fil de la Fundació Pare Manel

Dinàmica 1. Frases provocadores (I tu, què en penses?)

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Dinàmica 3. Què m'emporto?

Descripció i Observacions

Sessió 3. amb el grup de joves de la classe de 4t ESO Escola Luz Casanova

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

Dinàmica 2. Frases provocadors (I tu què en penses?)

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Observacions dels Educadors de Carrer (ApC's)

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 4. Grup de matins d'estudiants del Graduat en Educació Secundària (GES) del Centre de Formació d'Adults Freire

Dinàmica 1. Què n'espero / Què m'emporto? (expectatives)

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 5. Grup de joves estudiants del GES de tardes del CFA Freire

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 6. Grup de joves del Futbol Femení Babar

Dinàmica 1. Què n'espero / Què m'emporto? (expectatives)

Dinàmica 2. Frases provocadores

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 7. Grup de joves del Tastet d'Oficis

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

Dinàmica 2. Frases provocadores

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 8. Grup de joves del MOU-TE

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto?

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 9. Grup de joves del Curs de Premonitors de la Fundació Pare Manel

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto?

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Descripció i Observacions de l'investigador

Sessió 10. Trobada Oberta de Joves Participants. Dijous 28 de juny

Descripció General

Descripció i Observacions de l'investigador a partir de categories d'anàlisi:

ANNEX 7. Transcripcions de les entrevistes

Entrevista I Equip Comunitari

Entrevista 1. Equip Comunitari

Entrevista 2. Gravació de reunió de treball de l'Equip Comunitari

Entrevista I Altres Agents Professionals que Treballen amb Joves

Entrevista 3. Educador Projecte FiL

Entrevista 4. Educadors de Carrer – A partir del Carrer (ApC's) Verdum-Guineueta-Prosperitat

Entrevistes a Joves Participants

Entrevista 5. Participant Projecte FiL

Entrevista 6. Participant Projecte FiL

Entrevista 7. Participants CFA Freire

Entrevista 8. Participants CFA Freire

Entrevista 9. Participants Atrezzo

Entrevista 10. Participants Mou-te

Entrevista 11. Participant Tastet d'Oficis

Entrevista II Equip Comunitari

Entrevista 12. Equip Comunitari

Entrevista II Altres Agents Professionals que Treballen amb Joves

Grup de discussió de Joves

ANNEX 1. TAULES CONFECCIONADES PER LA RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

Relació d'objectius i tècniques de recollida d'informació

Objectiu General	Objectius Específics	Tècniques de recollida de informació
Oferir elements per a la millora dels processos de participació, en les seves dimensions participativa i comunitària, des de l'Educació Social mitjançant l'avaluació del procés de participació de la situació dels joves al barri de Verdum (Nou Barris, Barcelona).	Conèixer el disseny i execució del procés de participació amb joves al barri de Verdum	-Revisió Documental -Entrevistes qualitatives -Grup de discussió -Buidatge d'Observacions (Treball de Camp) dels Tallers de participació -Qüestionari -Observació – Participant
	Observar els resultats i impactes que ha generat el procés de participació amb joves al barri de Verdum	-Entrevistes qualitatives -Grup de discussió -Buidatge d'Observacions (Treball de Camp) dels Tallers de participació -Observació – Participant

Relació d'objectiu, dimensions i concreció de les tècniques i instruments de recollida d'informació

1

Taula de Dimensions i Concreció dels Instruments i Tècniques de Recollida d'Informació		
Objectius Específics	Dimensions	Instruments de recollida de informació
Conèixer el disseny i execució del procés de participació amb joves al barri de Verdum	Antecedents, justificació i idoneïtat del procés participatiu	Revisió Documental -Diagnòstic Comunitari (2001) -Diagnòstic d'Educació (2006) -Diagnòstic Salut Als Barris (2016) -Projecte 2016. Pla Comunitari de Verdum (2016) -Document de retorn del Monogràfic sobre Joves (2017) -Proposta de desplegament del Pla de Treball amb Joves (2017) Entrevista I Equip comunitari: -Quins actors han participat en l'anàlisi de la situació juvenil de Verdum fins al moment? -Quines són les raons que fan necessària la participació dels joves? -Què es vol aconseguir? Entrevista I a altres agents professionals que treballen amb joves del territori: -Teniu coneixement i heu pres part en algun moment de l'anàlisi de la situació dels joves al barri conjuntament amb altres professionals, equipaments, entitats, col·lectius? Grup discussió joves participants: -Se us ha tingut en compte en algun moment a l'hora de reflexionar sobre la vostra situació com a joves del barri? -Si és així, creieu que ha valgut la pena? Buidatge Treball de Camp per part de l'Investigador
	Metodologia utilitzada i desenvolupament del procés participatiu	Entrevista I Equip comunitari: -Què s'ha tingut en compte per vetllar per la qualitat participativa del procés? -Quins agents han estat implicats en el disseny del procés participatiu dels joves? -Es contempla avaluar el desenvolupament i resultat del procés participatiu? -Es contempla que els joves també prenguin part d'aquesta avaluació? Entrevista a altres agents professionals que treballen amb joves del territori: -Coneixeu l'actual procés de participació que s'està fent amb els joves? Hi esteu implicats d'alguna forma? Buidatge Treball de Camp per part de l'investigador
Observar els resultats i impactes que ha	A nivell participatiu	Buidatge Treball de Camp per part de l'investigador

generat el procés de participació amb joves al barri de Verdum		Entrevista a joves participants seleccionats: -De quina manera has arribat a participar en aquest procés? -Quines expectatives tenies? S'han complert? -T'has sentit part i protagonista? -Sents que has aportat quelcom? -Quins aprenentatges t'emportes de l'experiència? -La manera en com s'ha explicat i acompanyat el procés participatiu per part de l'equip comunitari t'ha semblat adequada i entenedora? -Des del teu punt de vista, ha sigut útil aquesta experiència? I de cara al futur? Grup de discussió joves participants -Creus que és important que els joves digueu la vostra i pugueu prendre part en coses que us afectin? -Què podem fer a partir d'ara?
	A nivell comunitari	Entrevista II Equip comunitari: -Quins agents han estat implicats en el desenvolupament del procés de participació amb joves? -Quina continuïtat pot tenir l'experiència i resultats del procés amb joves? Entrevista II a professionals que treballen amb joves/implicats: -En quina mesura heu participat del procés de participació? Quin ha estat el vostre paper? -Teniu coneixement dels resultats i propers passos que es plantegen realitzar? -Quina continuïtat li veieu al procés de participació? Buidatge Treball de Camp per part de l'Investigador

ANNEX 2. ESTRUCTURA I GUIÓ DE LES ENTREVISTES

Entrevista I a Equip Comunitari

-
- Quins actors han participat al voltant del treball i millora de la situació dels joves del fins al moment?
 - Quines són les raons que fan necessària la participació dels joves?
 - Què es vol aconseguir?
 - Què s'ha tingut en compte per vetllar per la qualitat participativa del procés de participació?
 - Quins agents han estat implicats en el disseny del procés participatiu?
 - Es contempla avaluar el desenvolupament i resultat del procés participatiu?
 - Es contempla que els joves també en prenguin part d'aquesta avaluació?

Entrevista I a altres agents professionals que treballen amb joves al territori

- Teniu coneixement i heu pres part en algun moment de l'anàlisi de la situació dels joves al barri conjuntament amb altres professionals, equipaments, entitats, col·lectius?
- Coneixeu l'actual procés de participació que s'està fent amb els joves? Hi esteu implicats d'alguna forma?

Entrevista a joves participants seleccionats

- De quina manera has arribat a participar en aquest procés?
- Quines expectatives tenies? S'han complert?
- T'has sentit part i protagonista?
- Sents que has aportat quelcom?
- La manera en com s'ha explicat i acompanyat el procés participatiu per part de l'equip comunitari t'ha semblat adequada i entenedora?
- Quins aprenentatges t'emportes de l'experiència?
- Des del teu punt de vista, ha sigut útil aquesta experiència? I de cara al futur?

Entrevista II a Equip Comunitari

- Quins agents han estat implicats en el desenvolupament de la diagnosi participativa amb joves?
- Quina continuïtat pot tenir l'experiència i resultats del procés de diagnosi amb joves?

Entrevista II a altres agents professionals que treballen amb joves

- En quina mesura heu participat del procés de participació? Quin ha estat el vostre paper?
- Teniu coneixement dels resultats i propers passos que es plantegen realitzar?

-Quina continuïtat li veieu al procés de participació?

Grup de discussió amb joves participants

-Se us ha tingut en compte en algun moment a l'hora de reflexionar sobre la vostra situació com a joves del barri?

-Si és així, creieu que ha valgut la pena?

-Creus que és important que els joves digueu la vostra i pugueu prendre part en coses que us afectin?

-Què podem fer a partir d'ara?

ANNEX 3. DOCUMENTS DE CONSENTIMENT INFORMAT

Document de Consentiment Informat Arnau Padrós Rovira

Investigador Principal: Arnau Padrós Rovira

Organització: Universitat de Barcelona

Contacte: arnaupadrosrovira@gmail.com / 628 046 710

Aquest Document de Consentiment Informat es dirigeix a aquelles persones del barri de Verdum que participin en el procés de participació que es realitzarà d'abril a juny del 2018 en el marc del Pla Comunitari. En aquest sentit, la informació recollida permetrà donar cobertura a una investigació al voltant de la millora dels processos de participació des de les seves dimensions participativa i comunitària.

Quin és el propòsit de la investigació?

En les últimes dècades s'estan desplegant un gran nombre d'experiències i iniciatives amb joves que posen l'accent i/o tenen en consideració tant la participació dels mateixos joves com la de la resta d'agents de l'entorn, així com els impactes que ambdues generen en la comunitat en general, en les relacions entre agents i en cada un d'ells en particular. Concretament, està prenent una gran força *el procés de participació* com un dels principals instruments per a la participació juvenil. El propòsit d'aquesta investigació és oferir i aportar elements per a la millora d'aquests processos de participació des de les seves dimensions participativa i comunitària.

Qui està fent aquesta investigació?

Aquesta investigació és part del Treball de Final de Grau (TFG) realitzat per l'Arnau Padrós Rovira com a estudiant del grau d'Educació Social a la Universitat de Barcelona.

Què se'm demanarà?

Se li demanarà que es pugui utilitzar la informació recollida en la següent entrevista/grup de discussió. La informació recollida es posarà al servei de l'anàlisi dels processos participatius.

Vostè és lliure de negar-se a contestar qualsevol pregunta o a deixar de participar en qualsevol moment si no està còmode. S'espera que respongui les preguntes amb sinceritat, basant-se en la seva pròpia experiència i opinions.

Una vegada que he acceptat participar, puc canviar d'opinió?

Sí, després d'haver llegit aquesta informació i d'haver realitzat les preguntes que cregui convenientes li demanarem que ompli el *Formulari de Consentiment Informat*. Així i tot, si en qualsevol moment d'abans, durant o després de la seva participació en la investigació, desitja retirar-se, si us plau, posi's en contacte amb l'investigador principal. Es podrà retirar sempre i pel motiu que sigui, no se li demanarà cap explicació. Tanmateix, una vegada que la informació hagi estat recollida i es comenci l'anàlisi (previst pel 5 de juny de 2018), no serà possible retirar les seves dades individuals de la investigació.

¿Quina informació personal se'm demanarà?

Li preguntarem i tindrà espais on poder donar el seu punt de vista sobre com veu la realitat dels joves al barri de Verdum. Així mateix, també es requeriran algunes dades com el nom i cognoms, via d'accés a la investigació, el sexe, contacte de correu o telefònic, data i lloc de naixement.

¿La meua participació a aquesta investigació serà confidencial?

Sí, la informació serà tractada de manera confidencial i cap dada podrà conduir a la seva identificació.

Els passos a seguir pel tractament i emmagatzematge de la informació seran els següents:

- Si vostè hi està d'acord, l'entrevista serà gravada en format àudio i audiovisual. Si prefereix no donar permís per a les gravacions, l'investigador prendrà nota durant la recollida de informació. En cas que prefereixi que no se l'enregistri a nivell audiovisual però sí amb àudio, comunica-li a l'investigador abans de començar.
- Si permet la gravació de vídeo y àudio, els arxius s'emmagatzemaran durant un temps a les bases de dades dels equips digitals del Pla Comunitari de Verdum i al de l'investigador. Si es veu pertinent per l'interès públic que pugui desprendre's dels materials, es valorarà el seu arxivament a l'Arxiu Històric de Roquetes – Nou Barris; com també es contempla que es pugui donar l'eventualitat d'utilitzar fragments dels materials recollits per a l'ús públic pel què fa al Pla Comunitari de Verdum.
- Es farà una transcripció nominativa, és a dir, que s'utilitzaran noms ficticis per a cada un dels participants.

Quin benefici obtinc participant en aquesta investigació?

Aquesta investigació no té cap compensació econòmica. Tanmateix, durant les sessions de dinàmiques de grup, entrevistes i grups de discussió tindrà a la seva disposició alguna beguda o refrigeri, així com quelcom de menjar. En general, la seva contribució ajudarà a proporcionar informació necessària per a l'anàlisi i consideració de possibles elements a tenir en compte per a la millora dels processos de participació des de les seves dimensions comunitària i participativa.

Tinc algunes preguntes més: amb qui he de contactar?

Per a qualsevol pregunta sobre la investigació, pot posar-se en contacte amb l'investigador (veure les dades de contacte a la capçalera de la primera pàgina).

Què passarà amb els resultats de l'estudi?

Els resultats de la investigació es faran públics davant un tribuna constituït per personal docent de la Universitat de Barcelona. Una vegada acabat el procés d'avaluació es farà arribar la investigació i els seus resultats a les persones participants. També es contempla la possibilitat de publicar la investigació a nivell digital, així com a material d'ús de referència per a l'Associació Comunitària Verdum i el seu equip tècnic.

Gràcies per la seva consideració a participar a la investigació

Formulari de Consentiment Informat del Participant

Títol del projecte d'Investigació: El procés de participació sobre joves del barri de Verdum (Nou Barris, Barcelona). Elements per a la millora dels processos de participació des de la seva dimensió participativa i comunitària.

La persona participant ha de llegir i contestar les següents preguntes:

- Ha llegit tota la informació que se li ha estat facilitada sobre aquest projecte? ☐ Sí ☐ No
- Ha rebut informació escrita i oral sobre la investigació, ha llegit i entès el Document de Consentiment Informat? ☐ Sí ☐ No
- Ha tingut la oportunitat de fer preguntes al voltant de la seva participació en aquesta investigació? ☐ Sí ☐ No
- Ha comprès que vostè és lliure d'abandonar aquest projecte sense que aquesta decisió pugui ocasionar-li cap perjudici? ☐ Sí ☐ No
- Està d'acord en participar d'aquesta investigació? ☐ Sí ☐ No
- Dona el seu consentiment per a què la seva entrevista i/o aportacions a les dinàmiques grupals i de grups de discussió sigui gravada i transcrita? ☐ Sí ☐ No
 - Àudio ☐ Sí ☐ No
 - Vídeo ☐ Sí ☐ No
- Dona el seu consentiment per a què es pugui utilitzar un pseudònim o nom fictici respecte la seva persona en tant que participant? ☐ Sí ☐ No
 - En cas que no, el farem constar sota la categoria "*anònim*"
 - En cas que sí, si vol, ens pot especificar sota quin pseudònim, nom fictici o sigles vol que se l'identifiqui:
- Dona el seu consentiment per a que pugui ser utilitzada la seva imatge en futures reproduccions audiovisuals d'aquesta investigació? ☐ Sí ☐ No
- Està d'acord que les dades i informacions que proporcionis siguin arxivades i, si es creu pertinent, puguin formar part de l'Arxiu Històric de Roquetes – Nou Barris? ☐ Sí ☐ No

Firma:

Data:

.....

Nom i cognoms de la persona participant:

Edat:

Sexe:

Via d'accés a la participació en aquesta investigació:

En cas que més endavant vostè vulgui fer alguna pregunta o comentari sobre aquesta investigació, o si vol revocar la seva participació, per favor, contacti amb:

Arnau Padrós Rovira (investigador principal)

Grau d'Educació Social. Universitat de Barcelona.

Correu electrònic: arnaupadrosrovira@gmail.com

Telèfon: 628 046 710

Lloc, data i firma de l'investigador.

.....

Exemplar per a la persona participant/ Exemplar per a l'investigador

ANNEX 4. TAULES CONFECCIONADES PER A L'ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ

Taula de codificació

Dimensions	Variable	Definició	Categoria	Codi
Antecedents, justificació i idoneïtat del procés	Antecedents	Les persones entrevistades expliquen quins processos i experiències s'ha donat a nivell comunitari i participatiu fins al present pel què fa la situació dels joves a Verdum	Joves	ANJOV
			Tècnics	ANTEC
			Situació Actual	ANSAC
	Justificació i idoneïtat	Les persones entrevistades evidencien quines han estat les qüestions que motiven la realització del procés participatiu amb joves	Necessitat	JINEC
			Finalitat	JIFIN
Metodologia utilitzada i desenvolupament del procés participatiu	Desenvolupament metodològic	Les persones entrevistades i la informació recollida evidencien la naturalesa i els principals aspectes del disseny metodològic i la seva execució	Tipologia	METOT
			Planificació	METOP
			Execució	METEX
			Avaluabilitat	METAV
			Agents Implicats	METAG
			Implicacions socioeducatives de la intervenció	METSE
	Joves	Les persones entrevistades i la informació recollida expliquen de quina manera els joves han viscut l'experiència participativa	Accés	JOACC
			Missatge/Discurs	JOMIS
			Emotivitat (com t'has sentit)	JOEMO
			Inclusió (sentir-se part)	JOSEN
			Implicació (prendre part)	JOPREN
Resultats i impactes a nivell participatiu	Joves	Les persones entrevistades i la informació recollida expliquen de quina manera els joves han viscut l'experiència participativa	Expectatives	JOEXP
			Aprenentatge	JOAPR
			Futur	JOFUT
			Itinerari participatiu	JOIP
			Emotivitat (com t'has sentit)	JOEMO
			Inclusió (sentir-se part)	JOINC
			Implicació (prendre part)	JOIMP
	Resultats i impacte (producte)	Constatar si el conjunt de l'experiència esdevinguda és en si mateixa un producte participatiu o conté alguns elements a considerar.	Participació	RPART
			Grup Motor	RGMOT
			Agents implicats	RAGIM

Resultats i impactes a nivell comunitari	Resultat (producte)	Constatar si el conjunt de l'experiència esdevinguda és en si mateixa un producte comunitari o conté alguns elements a considerar.	Confluència (visió, interessos, estratègia..)	RCONF
	Impacte	Constatar quin ha sigut l'abast i els efectes de l'experiència a nivell comunitari	Enfortiment comunitari	IENFO
			Definició estratègica	IDEFI
			Futur	IFUTU
Resultats i impactes a nivell socioeducatiu	Intervenció Socioeducativa	Les persones entrevistades i la informació recollida expliquen de quina manera han viscut i s'ha donat la intervenció socioeducativa	Joves	ISJOV
			Tècnics	ISTEC
	Dret ciutadà	Constatar en quina mesura la intervenció socioeducativa i el conjunt de l'experiència han operat en un marc de desplegament de drets	Sociabilitat, circulació i ampliació xarxes socials	DREXA
			Adquisició de coneixements entorn l'espai social, la participació i els joves	DREAD

ANNEX 5. CODIFICACIÓ DE LA INFORMACIÓ RECOLLIDA

Codi	Informació
ANJOV	<i>"No. Mai m'he trobat a ningú que em vingués a preguntar sobre aquesta situació, ni penso que ningú... no sé. [...] En l'escola a mi m'han agafat per parlar, però... jo crec que a lo millor no era la millor manera o... mhh, no era una cosa que em "trucara" l'atenció sinó... hi ha hagut gent que sí que m'ha fet canviar però no... no tot el barri. Sinó gent en concret." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 52)</i>
ANTEC	<i>"Judith: com ara la Trobada de Professionals (fent referència a la trobada celebrada al març de 2017), no?</i> <i>[...]</i> <i>Debora: "Pues" sí. Fins ara han participat a nivell tècnic, i adults. " (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg.2-3)</i> <i>"Sí... el que passa és que penses: i per què no hi eren abans? "Bueno", també perquè tampoc han... tampoc estava com definida una línia d'intervenció amb joves com la tenim definida ara, no? I que les coses que es feien eren més, "poder" activitats. Que eren eines per contactar amb joves a les que no li podíem donar continuïtat; per "lo" tant, acabes fent activitats que només es consumeixen però no li pots donar una activitat per a generar aquest grup motor. [...] Fins ara, igual, el que havíem fet era activitats puntuals que ens portessin a establir relació, tenir vincle amb els joves per poder genera no sé què." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg.3)</i> <i>"De Verдум concretament el coneixement que tinc és partint de que treballo aquí (Projecte FIL), amb el què puc fer, doncs, una "mínima" diagnosi -així, molt cutre, diguem-ne.. (riures)- però... I d'algunes xerrades informals amb altres professionals que també treballen per aquí: del Pla Comunitari, el meu company de feina... o la gent de Infància del Centre Obert." (Educador FIL, Entrevista 3, pg. 33)</i> <i>"Aquí a Verдум, l'experiència que jo tinc d'aquests dos anys que porto aquí, és la primera vegada que es fa un anàlisi tant complet. Des de, primer, la vessant dels professionals, no? Dels professionals que treballen amb joves com, ara, aquesta segona part, directament amb els joves." (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 34)</i>
ANSAC	<i>"Principio básico del Trabajo Comunitari, no? (riu) Els joves com a protagonistes de la seva realitat hi han de ser presents." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 3)</i> <i>"Ara, l'estratègia ha estat una altra. És a dir: anem amb l'objectiu de generar el grup motor. I només parlem de participació. I fins ara, igual, el que havíem fet era activitats puntuals que ens portessin a establir relació, tenir vincle amb els joves per poder genera no sé què. Ara hem anat com... directes al tema." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 3)</i>
JINEC	<i>"Sí... el que passa és que penses: i per què no hi eren abans? "Bueno", també perquè tampoc han... tampoc estava com definida una línia d'intervenció amb joves com la tenim definida ara, no? I que les coses que es feien eren més, "poder" activitats. Que eren eines per contactar amb joves a les que no li podíem donar continuïtat; per "lo" tant, acabes fent activitats que només es consumeixen però no li pots donar una activitat per a generar aquest grup motor." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 3)</i> <i>"Hi ha una necessitat de treballar amb joves en aquest sentit -a nivell d'espais, a nivell de... no? No hi ha oferta per joves a nivell de barri, no?-" "bueno", doncs tu això pots fer-ho i dissenyar-ho, i parlar-ho amb els quatre que es dediquen al tema de joves o bé incloure els joves en aquest procés que és la dinàmica que engegarem." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4).</i>

	<i>"Si tothom considera que és una necessitat -"s'ha de treballar amb joves al barri de Verdum"-, nosaltres ho fem de la manera que creiem que sabem fer-ho metodològicament, que és a través de la participació. Per tant: hi han de ser els joves, hi han de ser els professionals.... Hi és l'entitat gestora que està composta per altres entitats." (Equip Comunitari, Entrevista 1, p. 5-6)</i> <i>"No... El procés participatiu, no, però bé, crec que és molt necessari i si puc col·laborar en alguna cosa, doncs també hi estic disposat" (Educador FIL, Entrevista 3, pg. 34)</i>
JIFIN	<i>"Ara, l'estratègia ha estat una altra. És a dir: anem amb l'objectiu de generar el grup motor. I només parlem de participació. I fins ara, igual, el que havíem fet era activitats puntuals que ens portessin a establir relació, tenir vincle amb els joves per poder genera no sé què. Ara hem anat com... directes al tema." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg.3)</i> <i>"O sigui, la idea és generar un grup motor... (rectifica) Generar accions per joves però, també, a partir de generar un grup motor de joves que siguin els que generin aquestes accions. Que, evidentment, no ho facin sols; que ho facin amb els tècnics, amb els professionals que pertoqui, no? I amb les entitats o amb... la comunitat, no? Però que ells també hi siguin" (Equip Comunitari, Entrevista 1,, pg. 4)</i> <i>"si a tu, ara, et van prometent que hi haurà un espai de participació de joves i que serà, bàsicament, que t'hauràs de relacionar amb joves... que crees un grup que no coneixes. Ostres, més enllà de que et sembli més o menys interessant [...] t'ha de venir molt de gust. Perquè si no també anant bé només et fa enrere aquest aspecte. [...] Per això hem de tenir objectius comuns. Encara que siguem diferents, tenim aquest objectiu comú. Com que amb això sí que estem d'acord i partim d'objectius comuns [...] me será más o menos igual." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 21-22)</i>
METOT	<i>"Nosaltres els hi plantejem participar, avui, en aquesta acció concreta que és una dinàmica, però el que els hi estem oferint [...] i no perquè nosaltres els hi haguem d'oferir res, sinó que, no? La porta que estem obrint és a participar en diferents moments d'un procés, no? Per tant, els hi estem oferint el procés en... tot sencer" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4)</i> <i>"Però també que cada una de les coses que facin tingui sentit en ella mateixa. [...] El fet de poder reflexionar sobre quina és la meua realitat, com a jove, en el bari de Verdum; tingui un sentit en si mateix. [...] No esperar arribar al final per trobar-li el sentit. Perquè també sabem que molts d'aquests joves i d'aquestes joves no, no... no faran el recorregut sencer. Però, "bueno", allò que has fet aquell dia, amb aquesta gent del Pla Comunitari, doncs ja t'ha servit per alguna cosa, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4)</i> <i>"Judith: De debatre, no? De poder parlar. [...] De poder canviar d'opinió....</i> <i>Debora: Clar, de treballar en aquesta línia d'escoltar els altres, de... no? De rebatre arguments, d'expressar les opinions amb arguments, no amb "sí"/"no": "porqué sí, por qué no". Tot això és una feina que ja té valor en si mateixa, encara que després no facis res més, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4-5)</i> <i>"Treballem amb la idea que això ha de tenir continuïtat. Perquè si acaba amb un retorn al mes de juny [...] no té gaire sentit. Llavors, evidentment, la proporcionalitat o la contundència de com continuarà això, la posaran els joves." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)</i>
METOP	<i>"Bueno", el plantejament no és anar a porta freda: "jóvenes del barrio de Verdún! Veniu que farem una sessió de participació!" (riu). Perquè, "bueno"... no? [...] Sinó anar a través d'entitats amb les que tens, ja, relació, de projectes amb els que tens relació, de... persones</i>

concretes amb les que tens relació. I estirar d'aquí, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 4-5)

"Judith: Clar, potser ara ens podem plantejar de fer una avaluació participativa de...ebora: Clar, la idea... el retorn està pensat com a moment. Però no està pensat com a dinàmica...

Judith: No, encara no.

Debora: No? De, de... de quina forma tindrà aquest retorn i, això, "bueno", haurem de pensar-ho, doncs, ja! En breu. Però sí que està pensat com a pas, però no està acabat de dissenyar. Perquè una mica, també, la idea és de: un cop que ho haguem recollit tot, veiem el què tenim; i també el material que tens et dona peu a muntar-ho d'una manera o d'una altra, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 8)

"Treballem amb la idea que això ha de tenir continuïtat. Perquè si acaba amb un retorn al mes de juny [...] no té gaire sentit. Llavors, evidentment, la... la proporcionalitat o la contundència de com continuarà això, la posaran els joves; i, en la mesura que nosaltres tinguem capacitat per engrescar, per a fer una oferta que sigui prou atractiva... per a què, no? I després, està la seva part que ells hauran de decidir. I clar, no serà el mateix si són quatre els que s'apunten, si són catorze o si són vint-i-quatre." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)

"La idea és de continuïtat. I jo crec que nosaltres des del primer moment plantejem un procés que va més enllà de que avui quedem amb aquest grup i que fem una dinàmiques [...] Sinó que nosaltres estem plantejant que això és un principi. I per tant, sí que hi ha diferents passos, no? [...] Avui ens emportem una idea de: "¿por dónde va a ir esto?"; i aquell dia començarem a concretar (la sessió de retorn). Perquè el que volem que acabi passant és que això (l'inici del procés i la interpel·lació als joves) es transformi en una acció. Però... Nosaltres ja hem d'oferir, això, com un pack. I després pel camí ja anirem veient quanta gent s'apunta" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)

"O ho fem i ho plantejem tots junts (sessió de retorn professionals i joves). Això vol dir que haurem d'establir uns horaris en què els joves puguin venir i que els professionals hauran de veure si poden venir o no poden venir... I si todo esto es factible. O (dues), treballem per separat joves i professionals amb... amb les mateixes línies." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 10)

Pot ser pedagògic el rotllo aquest de que tothom es troba i veu que tothom té els seus interessos i, després, ja amb aquesta cosa més de realitat [...] ens podem plantejar fer coses junts. [...] També es interessant potser aquesta trobada per facilitar tenir una mica més de dosi de realitat o de coneixement. Desconec en quina mesura podem tenir capacitat per a fer això en una sola trobada." (Equip Comunitari, Reunió, pg. 12)

"Sembla gairebé més estratègic -o més important- aconseguir que els joves segueixin tenint interès per trobar-se al setembre! I que si la trobada del juny ha d'anar més encarada, només, a treballar amb els joves i prou, sense els professionals; potser casi bé és més important o prioritari que no pas tenir moments de trobada perquè segur que en trobarem pel camí si els joves existeixen (com a grup motor). [...] Estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta." (Equip Comunitari, Reunió, pg. 16)

"Aquest dia, què ens interessa més: treballar, veure què, cuidar a qui hi ha, estar per la gent, no sé què... Que tenir a allà també als professionals i...? No ho sé. Igual necessitem una mica més de cuidar el grup de joves, de veure exactament quins joves venen i cap a on van les coses... Ah, "bueno", veure una mica quin és el panorama i fem aquest primer retorn amb

joves. [...] I de proposar-los-hi: "La nostra idea no és que això ho feu vosaltres sols. Ni això, ni res. Sinó que [...] els hi expliquem "lo" dels professionals; i que també hi han treballat. [...] Que ens agradaria que ho poguéssim treballar amb els joves i amb els professionals junts. Que esto no va de que alguinen piense por ti (fent referència als joves); sinó que puedas pensar conjuntamente con ese alguien." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 17)

"Només que ens mirem i que ens reconeguem a allà com: "Hòstia. No soy yo y mis colegas. Aquí hi ha altra gent que puc conèixer o no conèixer, que és diferent que jo... Però, som joves". Vull dir que al igual, aquí, un tema de fer algun tipus de dinàmica d'aquestes històries d'identitats múltiples, no? De dir: "Bueno, jo sóc dona, mare, nascuda a no sé on, que treballe de no sé què..." Bueno, pues com a joves, què és el que tenim en comú, no? A part de que som joves diferents, no? Tu no estudias, yo estudio... Yo soy un tío, tu una tía. A mi me gusta el fútbol, yo no sé qué, yo no sé cuantos... Papapapapapa" [...] Eh... Com trobem el punt de partida comú i a partir d'aquí comencem a treballar. I el punt de partida comú és molt probablement allò que surti del retorn." (Annex 5, Equip Comunitari, Reunió, pg. 20)

"Igual també necessitem una mica aquest treball de reconèixer-nos joves entre joves i dir... Que uno también pueda decidir: "Yo con ésta no me apunto. [...] Jo crec que nosaltres hem de treballar una miqueta més aquest grup. I que aquest retorn ens pot servir per això. I plantejant aquest retorn de dir: "Ei! ¿Nos atrevemos a montar la primera acción de jóvenes para fiesta mayor?" "¡Sí!". Pues llavors tornem a quedar la setmana que ve, no? Comencem a treballar un poco, no?" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 21)

"Una cosa és el plantejament i una altra cosa és com ens organitzem. [...] El que pretenem és generar un espai de treball de joves al barri de Verdum en el què hi participin tant els tècnics o professionals com els joves. Després: com organitzem això? Si han de ser sempre espais compartits. Si els joves poden tenir el seu espai de grup motor i la seves històries i els tècnics les seves. I ens trobem, ah... en tots els moments que sigui necessari. Si hem de muntar un espai conjunt en el que ens trobem els joves i els professionals. Si hem de muntar aquests espais paral·lels... Paral·lels però que... no? Amb el... Però sí que hem marcat i hem decidit unes línies d'actuació en les que tots i treballem. [...] Sí que en aquesta manera d'organitzar-nos, hòstia, "pues" ens plantejem que un cop cada trimestre fem una trobada de joves i professionals? Que treballen el tema de joves. O sigui, de la... ja no de joves i professionals, sinó de la línia jove de Verdum" (Equip Comunitari, Reunió, pg. 14-15)

"Tu com a adult i com a professional tens un poder que el jove que està començant a participar ara -perquè la majoria no han participat en res més- no tens el mateix poder. [...] I això és una mica perillós, no? Perquè, bueno, jo recordo altres moments, també, on es feien reunions de veïns i professionals i, algú, s'atrevia a dir: "Clar. Es que a nadie le gusta ser el tonto en la reunión de los listos, no?". I de vegades... podem fer sentir a la gent així. Com a adults, i com a professionals. [...] Pues vamos a darles un poco de vidilla a la gente, un poco de cuerpo como grupo... ¿no? I després, ens ajuntem, no? I en paral·lel també anem-nos treballant els professionals! Els hi hem d'anar dient: "Ei, esto no va del què vosaltres sabeu i ells (fent referència als joves) no saben. Amb els joves estem treballant això... Els joves... pam..." No?" (Annex 5, Equip Comunitari, Reunió, pg. 22-23)

"[...] I això no vol dir que no comencem a fer, ja, accions concretes amb els joves. Perquè... Porqué el movimiento lleva al movimiento. I jo crec que amb els joves no els podem retenir fins que ens trobem un dia amb els professionals. Hem de començar a fer accions concretes. I les accions concretes, pues, poden passar per la Festa Major; per fer una proposta de tallers a poder fer des de l'octubre al Casal de Barri... I si hem d'anar a la comissió aquesta (la gestora del Casal de Barri) o a on sigui, nosaltres -o algú de nosaltres- amb un jove, doncs hi anem. Mira, como equipo, no?: "Però és que volem plantejar-vos que ens agradaria que es fes un taller de joves de -no sé què- història..." (fent veure que interpel·la a la gent de la

comissió). *Comencem a fer una mica de moviment.*" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 23)

"El que sí hauríem de fer és escriure, jo crec, algun "algo" pels professionals [...] i explicar una mica tota aquesta idea (la de treballar estratègicament en paral·lel) i de dir: que tenim previst de fer un retorn amb els joves; però que també ens servirà aquest dia de retorn per a veure quina és la resposta totalment voluntària." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 28-29)

"Jo penso que nosaltres ens hem d'oferir a nivell de joves com a facilitadors. Hem de tenir cura, en aquest sentit, de sobretot... De no "retornar sin elaborar". No sé com dir-ho. Que nosaltres retornem el que vosaltres... "Vale, entonces lo que estamos diciendo es... ¿Esto, esto y esto? Vale, guay". No? Però que nosaltres no hi hem de posar el contingut -no?- sinó de retornar el... d'ordenar les idees, de retornar en aquest sentit, no? . I hem de fugir de facilitar en excés. Jo crec que s'ha de facilitar, però no s'ha de facilitar en excés. Hay cosas que són una... una putada hacerlas; pero es que... Però hi ha coses que -no?- no poden ser tampoc... "Bueno", no ho sé: que s'ha de trobar l'equilibri, no? I que jo crec que moltes vegades quan es treballen temes de participació amb joves és té la tendència a que els joves siguin "un poco azucarillo", no? I, llavors, ens hem de plantejar coses que els joves... O sigui, ens hem d'arribar a plantejar accions que els joves puguin fer... Necessitant a algú més, potser, però que puguin ser ells els que les facin. No que els fem participar de coses més macros que ells en fan una part. Ya llegaremos ahí. Pero hem de començar per coses que siguin ells qui les puguin fer. I, ent tot cas que, hòstia, claro, estaria bé "pos" que... "Els hi demanem als educadors de carrer que ens facin un cop de mà en no sé què, no sé què, no sé cuantos? Perfecto." Però que el pal de pallar siguin els joves." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 32-33)

"Planificació prèvia i apropament al perfil del grup: s'ha tingut en compte que el grup tindria una naturalesa de perfils diferent a les passades dues sessions amb els joves del Teatre Xerínola i el Projecte FiL. Sobretot per dos factors: el numèric (grup molt més gran) i l'accés a la participació i el context on es donaria (escolar, en el si d'un grup classe en horari lectiu). Per tant, hem planificat la sessió revisant i essent molt més estrictes amb la temporalitat del conjunt de moments de la sessió. Tant per les possibles majors dificultats a l'hora de dinamitzar el grup i mantenir l'atenció i interès dels participants, com també per no utilitzar més temps lectiu de l'acordat amb el centre (1,30h)" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

"La sessió es va planificar atenent-se al següent guió:

19.10h Inici / Qüestionari (opció A, en cas d'assistència de menys de 8 persones)

19.15h Vídeo retorn procés + Presentació del procés per part Equip Comunitari

- Relat desenvolupament del procés, punt on ens trobem i cap a on anem (amb suport del mural "del camí" utilitzat al llarg de les sessions amb grups)
- Assenyalar conjunt d'actors, individus i propostes generades durant les sessions prèvies
- Situar objectiu de la trobada: estudiar propostes i decidir quines ens escauen per passar a l'acció.

19.20h Dinàmica Identitats Múltiples (Opció B, més de 8 assistents) / Dinàmica "Quién es quién?" (Opció A, utilitzant dades del qüestionari inicial).

- Objectiu: evidenciar existència de diversitat alhora que identitats i interessos comuns

19.30h Priorització: "anem a consensuar com passem a l'acció"

	• Presentació i explicació del procés de buidatge per part de l'Equip Comunitari: ús de l'analogia del pèndul de Newton per parlar de l'impacte i retroalimentació de les propostes que es prioritzin i es portin a l'acció / Explicar classificació del buidatge entre accions concretes i efectes/millores a aconseguir recollits de la formulació de propostes dels joves. • Selecció de propostes a partir del vot per gomets (3 vots/persona) atenent-se a tres eixos on situar els vots en cada proposta (motivació/factible/participativa) i amb resultat a partir de suma absoluta dels eixos per cada una d'elles. • 19.50h Berenar + Recompte de vots i estudi dels resultats per part Equip Comunitari • 20h Posada en comú de resultats, deliberació i consensuar prioritziació. Possibilitat d'utilitzar dinàmica de la "Diana del Consens". 20. 15h Tancament: quan ens tornem a veure? (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 32)
METEX	<i>"Cada vegada que es fa una... una dinàmica, un grup; sí que s'intenta... ah... emportar-te (fent referència a emportar-se com a joves) una mínima valoració subjectiva de: "tinc la sensació que això m'ha servit d'alguna cosa". No? Això, sí que es fa a cada sessió." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 8)</i> <i>"Estem plantejant que això és un principi. I per tant, sí que hi ha diferents passos, no? I ja els hi hem dit: que hi haurà un pas que serà el retorn que el farem abans de l'estiu i, allà, els hi direm que el proper dia que ens veiem serà tal dia -i hauré de proposar una data" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)</i> <i>"Vam participar amb les dinàmiques: en unes fent d'observadores, no? I recollir una mica el que deien (els joves) per a després traspasar-ho al Pla Comunitari de Verdum" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 35)</i> <i>"Jo, l'únic, és una aportació, que és: en el moment d'implementar les dinàmiques amb els joves, tenir una miqueta més de temps amb cada grup per a poder aprofundir amb les preguntes que obrien les dinàmiques, no? Per extreure'n una mica més de profunditat. Eren moltes preguntes. I cada pregunta podia durar per parlar molt i aprofundir, no? Vam fer-ne, potser, masses, no? Que està bé per a fer un tastet i treure una idea general -no?- del què pensen els joves en els diferents àmbits; però, "bueno", potser dues o tres -no?- i aprofundir una mica més" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 35)</i> <i>"El desenvolupament de la sessió, pel què fa a les finalitats més específiques de la mateixa sessió -obrir un espai on els joves es sentin convidats i interpel·lats a expressar el seu punt de vista sobre la situació dels joves al barri i formulin possibles propostes de millora amb ells com a protagonistes- sembla que han estat assolides. Així es constata amb el recull de informació realitzat de les dues dinàmiques i amb el retorn de percepcions i emotivitat dels participants. Tanmateix, pel què fa al desenvolupament formal del pla d'accions planificat, ens adonem que ens hem oblidat de detalls significatius (roda de reconeixement, recull de correus electrònics i contacte de joves interessats a donar-lo, preguntar si coneixen més joves/grups interessats a participar del procés, etc.); així com també una falta de control més estricta del temps planificat per a cada moment de la sessió." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6)</i> <i>"Observacions dels Educadors de Carrer (ApC's)</i>

	<i>-Situat al principi de la sessió el concepte participació.</i> <i>-En la dinàmica on el grup es posiciona, potser fer menys preguntes i aprofundir una mica més en el debat amb el grup" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 10)</i> <i>"Condicionats pel clima distès i informal del propi grup, ens adonem que tenim dificultats importants per travar un bon discurs des del principi al final de la sessió. Ens adonem que en molts moments, el grup no segueix el relat i sentit que tenen les dinàmiques i propostes de la sessió." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg 19-20)</i> <i>"La presentació del Pla Comunitari, el procés de participació i la proposta de sessió l'expliquem amb facilitat i claredat. Iniciem la dinàmica de <i>I tu què en penses</i>, la qual genera interès amb els joves. Es dedica una mica més del temps previst en aquesta dinàmica al donar bastant de si a nivell d'intervencions per part dels joves. Passem a la fase de propostes, on es treballa en tres grups de tres i fem la posada en comú; força organitzada malgrat probablement durant el treball per a grups no hem aconseguit facilitar un clima de treball seriós i on cada grup treballi en equip. Finalment tanquem la sessió amb la dinàmica del <i>Què m'emporto</i> i aconseguim mantenir uns breus moments d'atenció i diàleg amb els joves on poder matisar o ampliar informacions al voltant del procés, la futura trobada de joves i una clarificació de quina feina es fa a nivell de Pla Comunitari i on ens poden trobar" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22)</i> <i>"La participació dels joves és activa al llarg de la sessió pel conjunt d'assistents. S'evidencia la cohesió i dinàmiques de treball i relació existents entre els participants, així com també el bagatge i cultura participativa dels joves. [...] La nostra dinamització té un paper testimonial, doncs no resulta pràcticament necessària durant el desenvolupament de les dinàmiques, cosa que ens facilita poder treballar el desenvolupament de la sessió i recollir anàlisis amb menys dificultats que amb la resta de grups." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)</i>
METAV	<i>"Estamos recogiendo dadas de todas las sesiones. De... información relevante, importante. Para luego hacer los informes y luego recogerlo todo, claro." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 7)</i> <i>"'Bueno', i que tu penses una dinàmica, i tu penses que la faràs així... I llavors quan la fas veus que: 'hòstia, doncs això ha funcionat, això no ha funcionat... aquesta frase provocadora que fem servir el principi: 'hòstia, doncs si la posem al final, genera més debat'. També és cert que cada grup és diferent, no? Però vas una mica... no? I hem anat revisant la dinàmica cada vegada que la fas, te la vas revisant. Perquè cada vegada, també es donen situacions diferents o hi ha coses que funcionen....Llavors les repeteixes, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 7)</i> <i>"Les entrevistes... que després -no?- tu fas també ens dona informació, després, sobre aquest tema. I que probablement sí que és cert que en aquest dia de retorn ens haurem de plantejar, també, com [...] avaluem aquestes coses que han passat fins ara. Que evidentment, el procés, "igual" l'hem d'avaluar, ah... Al final, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 8)</i> <i>"Estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta. [...] Ens interessa treballar, veure què, cuidar a qui hi ha, estar per la gent. [...] Igual necessitem una mica més de cuidar el grup de joves, de veure exactament quins joves venen i cap a on van les coses... Veure una mica quin és el panorama i (què) fem aquest primer retorn amb joves" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 16-17)</i>
METAG	<i>"D'entrada amb l'entitat gestora. I després, l'equip comunitari, d'alguna manera el què busca és la fórmula per arribar en allò que algun dia hem decidit entre tots, o hem vist entre tots que era interessant, no? Vull dir que no ens inventem això "de la nada", no? Si tothom</i>

considera que és una necessitat -"s'ha de treballar amb joves al barri de Verdum"-, nosaltres ho fem de la manera que creiem que sabem fer-ho metodològicament, que és a través de la participació. Per tant: hi han de ser els joves, hi han de ser els professionals.... Hi és l'entitat gestora que està composada per altres entitats. No és que ens ho traguem de la màniga." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 5-6)

"Hem d'incloure els joves i, per això, muntem tot aquest "tingladu", no? Que podríem fer-ho només treballant... Vam fer una trobada amb professionals. I podríem haver dit: "Vale, pues ara fem la segona trobada amb professionals... Vinga! De tot això que vam parlar què creieu que és el més important treballar, i per on comencem, i..." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

"Normalment el professional és el que fa una proposta, no? I el joves s'hi apunta. [...]"Pues igual" hem de començar a treballar d'una altra manera. [...]En aquest retorn, sí que els hi proposem que vinguin, també, els professionals. I que entre tots puguem, una mica, veure cap a on va això. Quan fem la segona... la següent sessió. Que és: anem a concretar acció. Emhh... "Bueno"... [...] O (una) ho fem i ho plantejem tots junts (professionals i joves). Això vol dir que hauréu d'establir uns horaris en què els joves puguin venir i que els professionals hauran de veure si poden venir o no poden venir... I si todo esto es factible. O (dues), treballem per separat joves i professionals amb... amb les mateixes línies" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 10-11)

"Per "lo" tant, treballem una mica en el..."bueno": com a joves, tenim aquesta proposta "x". A qui necessitem per a fer això? I llavors, és el professional el que s'apunta. Perquè és aquest grup motor de joves que [...] li diu: "Ei! Ens agradaria fer això, estem fent això. I necessitem que...necessitaríem, no? [...] Estem parlant de... no sé què de sexualitat, no sé "cuantos", tal...: "Hòstia! Pues igual podem tibar dels professionals que s'hi dediquen d'aquest tema al territori, no?" Eh... I que aportin la seva part, no?" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 11)

"Pot ser pedagògic el rotllo aquest de que tothom es troba i veu que tothom té els seus interessos i, després, ja amb aquesta cosa més de realitat de que dius: "hosti, doncs... tot el dia estem dient coses dels esports!" Per exemple. Els professionals que tinguin el moment per poder parlar amb els joves sobre les propostes que estan sobre la taula i comentar: "Ostres, és que hi ha les Pistes (equipament existent)! No? Ens podem plantejar fer coses junts però aquesta proposta que esteu dient, d'alguna manera, en el fons o el que assenyala, ja existeix, no?" Per a què es trobin, per a què hi hagi aquest moment abans de començar a fer aquest procés dels joves [...]on van proposant coses. També es interessant potser aquesta trobada per facilitar tenir una mica més de dosi de realitat o de coneixement. Desconec en quina mesura podem tenir capacitat per a fer això en una sola trobada." (Equip Comunitari, Reunió, pg. 12)

"Muntem unes línies de treball en les que conjuntament joves i professionals treballem per accions concretes, no? "Perfecto". Ara, el tema està en com ho fem, això, quadrar en el... "espacio-tiempo". Vull dir: com trobem un moment en què joves i professionals es pugin trobar" (Equip Comunitari, Reunió, pg. 13)

"Igual també necessitem una mica aquest treball de reconèixer-nos joves entre joves i dir... Que uno también pueda decidir: "Yo con ésta no me apunto." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 21)

"Però jo crec que amb els professionals si que estaria guai... Que ens serveixi explicar-ho als professionals, per explicar-ho que ho hem fet de [...] de paraula... Però per explicar-ho als professionals, per explicar-ho a l'entitat (Associació Comunitària), al Nucli Tècnic (Associació Comunitària + Administracions), a... una associació que ens ho preguntí....Per explicar-ho a

allà on ens faci falta; escriure una mica què és el que estem fent, "que esto tiene que ver con esto"... "Bueno", dibuixar el procés, "en qué punto estamos" i... "¿hacia dónde vamos, no?". I mantenir al dia, una mica, a la gent." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 30)

"Moltes vegades quan es treballen temes de participació amb joves és té la tendència a que els joves siguin "un poco azucarillo", no? I, llavors, ens hem de plantejar coses que els joves... O sigui, ens hem d'arribar a plantejar accions que els joves puguin fer... Necessitant a algú més, potser, però que puguin ser ells els que les facin. No que els fem participar de coses més macros que ells en fan una part. Ya llegaremos ahí. Pero hem de començar per coses que siguin ells qui les puguin fer. I, ent tot cas que, hòstia, claro, estaria bé "pos" que... "Els hi demanem als educadors de carrer que ens facin un cop de mà en no sé què, no sé què, no sé cuantos? Perfecto." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 32-33)

"Implicats total. Sí, en el sentido de... Bueno, tant en poder participar en la dinàmica -poder implementar les dinàmiques amb els joves- com en tot el procés paral·lel que també hi ha hagut amb la Franja Jove 9B de qüestionar-nos què és la participació, a quin nivell estan els projectes i com participen o podem fer participar als joves... Vull dir... Doncs, sí, sí. [...] Vam participar amb les dinàmiques: en unes fent d'observadores, no? I recollir una mica el que deien (els joves) per a després traspasar-ho al Pla Comunitari de Verдум" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 34-35)

"Pel què fa a l'equip d'educadors del projecte FiL, malgrat la nostra preocupació d'haver-nos extralimitat en el temps i atenció al grup que estava pactat, també han valorat molt positivament l'experiència. Així ens ho han fet saber amb converses informals i per correu" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 5)

"En aquesta sessió es va comptar amb la presència de l'equip d'Educadors de Carrer del barri. Van assumir un rol d'observadors i van facilitar algunes petites tasques a l'equip comunitari a fi de fer més lleugera la dinamització (moure i posar cadires, repartir material, matisar i resoldre dubtes durant la dinàmica de treball de propostes en grups,...). A més, van encarregar-se de la recollida d'informació de la sessió. De manera que a part de les observacions personals de l'investigador, la resta d'informació present a continuació està cedida per part de l'equip d'educadors." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 6-7)

"La sessió d'avui, dimecres 2 de maig, s'ha realitzat amb el grup-classe de 4t d'ESO de l'Escola Luz Casanova al Casal de Barri de Verдум, en horari lectiu. Hi ha participat 23 alumnes, acompanyades pel seu tutor i el director del centre. A més de l'equip comunitari, també hem comptat amb el suport dels Educadors de Carrer del barri (2), els quals han col·laborat en el recull de informació i han pogut revisar el desenvolupament de la sessió, la nostra intervenció i la participació dels adolescents. En algunes de les properes sessions també comptarem amb la seva col·laboració. En aquest sentit, després de la sessió d'avui on assistien en qualitat d'observadores, en les properes sessions es planifica que assumeixin un rol més actiu en les tasques d'acompanyament en la dinamització de les sessions" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

"La percepció que s'enduu l'equip comunitari i els educadors de carrer -també presents a la sessió, observadors i facilitadors de la dinamització en alguns moments de les activitats- és positiva pel què fa la participació" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)

"Ens trobem al vespre amb l'equip de futbol femení del Babar, club esportiu arrelat i amb una trajectòria consolidada al barri de Verдум. En la sessió, també hi és present

	l'entrenador de l'equip. Les edats de les participants són diverses: d'entre 17 anys i 39. S'ha pactat la realització de la dinàmica amb una de les integrants del col·lectiu, amb la qual es té relació personal i ha participat en diferents projectes del Pla Comunitari i de la vida associativa del barri." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 17) "El Tastet d'Oficis és un projecte d'orientació, formació i acompanyament en la inserció sociolaboral per a persones de 16 a 30 anys dirigida i impulsada pel treball en xarxa de diferents entitats i recursos de Verdum, Roquetes i Trinitat Nova (Pla Comunitari Roquetes, Pla Comunitari Verdum, Inserció Fundació Pare Manel, Serveis Socials). Durant el primer semestre de curs es realitzen sessions d'orientació laboral i selecció de joves per a la constitució d'un grup on es realitza formació bàsica, laboral i pràctiques a diferents centres de treball. La realització de la sessió de participació s'ha planificat i pactat en l'espai de treball tècnic, el grup motor del Tastet, del qual en formem part." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 20) "El Mou-te és una agrupació d'ex-alumnes de l'Escola Luz Casanova d'entre 16 i 24 anys que participen de manera voluntària en diferents activitats pròpies de l'escola i la seva comunitat educativa (gestió i realització d'extraescolars, participació i organització d'esdeveniments festius, acompanyament en colònies, esplai amb grups d'alumnes del centre, etc.). És un grup amb una funció específica i estratègica en el si de l'Escola, on es pretén que el pas per l'escola trobi traduccions de retorn de l'ex-alumnat en el centre i es mantingui la vinculació amb el projecte educatiu. El perfil de participants es caracteritza per estar constituït de persones amb trajectòries formatives i participatives significatives, fenomen causa-efecte que determina la pròpia participació i itineraris realitzats durant el pas per l'escola i la incorporació al Mou-te." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 23) "Ens trobem durant el vespre del dilluns 4 de juny al Centre Obert Muntanyès, recurs gestionat per la FPM. Els premonitors són un grup de 5 joves d'entre 16 i 18 anys vinculats al Centre Obert. Des de l'equip educatiu s'acompanya als adolescents en aquest últim pas pel recurs a més que es facilita orientació i formació per a l'adquisició del títol de monitor de lleure, entre altres. És un projecte estratègic a nivell d'entitat i Centre Obert on donar continuïtat al treball i acompanyament realitzat a adolescents a la vegada que es facilita la formació i les oportunitats laborals en l'àmbit del lleure al territori. En la sessió celebrada amb ells comptem al principi amb tots ells i la presència d'una de les educadores que acompanya el grup." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 25-26) "L'assistència va ser de 10 persones, amb unes edats compreses entre els 18 i 23 anys. La meitat dones, l'altra, homes. La majoria de participants (7) eren joves del grup de teatre <i>Atrezzo</i>, de l'Agrupació Teatral Xerínola, amb els quals es va realitzar la primera del total de 9 sessions que es van realitzar amb grups de joves del barri. Mentre els 2 restants eren del Mou-te i una de les joves tant participa en un grup com en l'altre." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 28)
METSE	"Igual també necessitem una mica aquest treball de reconèixer-nos joves entre joves i dir... Que uno también pueda decidir: "Yo con ésta no me apunto." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 21) "Tu com a adult i com a professional tens un poder que el jove que està començant a participar ara -perquè la majoria no han participat en res més- no tens el mateix poder. [...] I això és una mica perillós, no? Perquè, bueno, jo recordo altres moments, també, on es feien reunions de veïns i professionals i, algú, s'atrevia a dir: "Clar. Es que a nadie le gusta ser el

	tonto en la reunión de los listos, no?". I de vegades... podem fer sentir a la gent així. Com a adults, i com a professionals." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 22-23) "[...] I això no vol dir que no comencem a fer, ja, accions concretes amb els joves. Porqué el movimiento lleva al movimiento. I jo crec que amb els joves no els podem retenir fins que ens trobem un dia amb els professionals. Hem de començar a fer accions concretes. I les accions concretes, pues, poden passar per la Festa Major; per fer una proposta de tallers a poder fer des de l'octubre al Casal de Barri... I si hem d'anar a la comissió aquesta (la gestora del Casal de Barri) o a on sigui, nosaltres -o algú de nosaltres- amb un jove, doncs hi anem. Mira, como equipo, no?: "Però és que volem plantejar-vos que ens agradaria que es fes un taller de joves de -no sé qué- història..." (fent veure que interpel·la a la gent de la comissió). Comencem a fer una mica de moviment." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 23) "I si la resposta és molt mínima no ens ho hem de prendre com un fracàs; sinó com que queden moltes coses per fer. I hem de reforçar més a nivell d'activitats, hem de generar més espais de trobada i... generar-los nosaltres, eh... no? Cosa que tenim que... Que sorgeixi d'una altra manera. Però igual hem de treballar més les relacions!" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 26-27) "Moltes vegades quan es treballen temes de participació amb joves és té la tendència a que els joves siguin "un poco azucarillo", no? I, llavors, ens hem de plantejar coses que els joves... O sigui, ens hem d'arribar a plantejar accions que els joves puguin fer... Necessitant a algú més, potser, però que puguin ser ells els que les facin. No que els fem participar de coses més macros que ells en fan una part. Ya llegaremos ahí. Pero hem de començar per coses que siguin ells qui les puguin fer. I, ent tot cas que, hòstia, claro, estaria bé "pos" que... "Els hi demanem als educadors de carrer que ens facin un cop de mà en no sé què, no sé què, no sé cuantos? Perfecto." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 32-33) "Jo crec que escoltar l'altre ja es útil, no? Vull dir... Escoltar l'altre, que som nosaltres, no? Escoltar i prendre...o sigui tenir temps un divendres a les 8 del vespre, diu molt de... si més no d'actitud, no, que hi ha? Llavors, crec que això ja val la pena." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50-51) "Al llarg de la sessió ens adonem que tot i haver planificat i treballat prèviament amb l'equip [...] se'ns escapen i obliden idees i reflexions a transmetre, ens costa fer arribar certes idees amb un registre de llenguatge proper als joves i ens falten estratègies i definició de moments clau on els joves se'ls pugui acompanyar i recordar el recorregut que estem fent al llarg de la sessió i del procés en general. Malgrat tot, sembla que el diàleg establert amb els joves, tot i fluïxer pel què fa a discurs i intencionalitat estratègica, sí que pel què suposa la comunicació i relació directa entre equip comunitari i joves, és fluid i arriba als joves" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6) "S'ha aconseguit establir un vincle entre la proposta, les vivències personals, inquietuds i emotivitat dels participants. Doncs la majoria d'ells s'han sentit en un espai confortable per expressar-se pel què suggereix l'entusiasme i apassionament observat" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14) "Iniciem la sessió 20 minuts tard a l'espera de l'arribada de tots els joves. Aprofitem per informalment establir relació amb els joves que ja estan presents a l'inici o que van arribant fins al final; aspecte que ens permet iniciar la sessió amb un clima de més confiança i proximitat amb els joves, qüestió important al ser el primer contacte directe que tenim amb el grup de joves." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22)
JOACC	"El plantejament no és anar a porta freda: "jóvenes del barrio de Verdún! Veniu que farem una sessió de participació!" (riu). [...] Sinó a través d'entitats amb les que tens relació, de

projectes amb els que tens relació, de... persones concretes amb les que tens relació" (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

"És veritat que ens deixem fora grups informals. Segurament aquests grups formals amb els que estem, ah... Xavals amb els que estem parlant a nivell de grup formal també pertanyen a un grup informal, pero ahí no vamos a llegar." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 6)

"Muntem unes línies de treball en les que conjuntament joves i professionals treballem per accions concretes, no? "Perfecto". Ara, el tema està en com ho fem, això, quadrar en el... "espacio-tiempo". Vull dir: com trobem un moment en què joves i professionals es pugin trobar" (Equip Comunitari, Reunió, pg. 13)

"Llavors, ehmm... Si ho fem el dematí, estem fent fora a joves que haurien d'estar fent una altra cosa, no? Que probablement sigui estudiar, no? [...] Si ho fem en una altra hora de la tarda ens deixem fora a professionals que "por muy profesionales que sean -y entregados a su trabajo- també tenen dret a no treballar un divendres a les vuit del vespre! Jo què sé!" (Equip Comunitari, Reunió, pg. 14)

"Estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta [...] quan els convoquem "de por libre". Ara és veritat que ho han fet perquè han volgut... Però hem pactat. I hem pactat amb algú que no són directament els joves. [...] Está en un marco, un poco condicionado. El primer día que veurem si vienen porque quieren y cuántos vienen será el día del retorn." (Equip Comunitari, Reunió, pg. 16-17)

"El que no podem pretendre és que gent que es pugui entendre o no, conèixer o no conèixer... Ah, ara, nosaltres us hem ficat tots aquí dins i ara tots fareu una... Bah! Bueno! Si nos envian a la mierda yo lo voy a entender, ¿no?" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 25)

"Podem convidar als referents amb els que nosaltres hem contactat i que han estado allí presentes quan nosaltres hem fet la dinàmica de participació. Como mucho, eh! Penso jo. I sinó ni això. Perquè també hem de veure "hasta donde van a ir los chavales si... si no va el Dani (educador dels premonitors)." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 26)

"[...] Porqué a lo otro (sessions de participació) no es que hayan ido obligados ¡Pero la mayoría han ido casi obligados! Vull dir... Els xavals del Luz Casanova (alumnes de 4t de la ESO) estaven a allà perquè els van portar! Els del FiL estaven a allà perquè els van portar! Els de Tastet, estaran a allà perquè els portaran, vull dir... ¡Claro que se puede hacer campana! Pero... no? És una participació voluntària (allargant lentament la paraula)... "jentre comillas! Es una participació induïda, por llamarla de alguna manera. Només el grup de... "bueno", i quan vinguin les del futbol ja veurem quina és la resposta. Però jo crec que és bastant induïda. Que ja ens va bé, perquè s'ha de començar per alguna cosa. Però el dia 28, si ho fem el 28 de juny (la sessió de retorn i trobada joves)... I que estaria poder contrastar una mica amb els grups si aquell dia va bé, perquè no sé... "bueno", assegurant-se que el 28 els premonitors no estiguin de colònies -que no ho estaran perquè comencen els casals, però...-; que els de futbol no tinguin una sortida aquell dia... O de un torneo... Que els de Xerínola no tinguin una actuació... Això, crec que sí que ho hauríem d'intentar preveure amb els grups amb qui tenim més contacte. Para intentar que hayan los menos obstáculos posibles para la participación. Porqué, claro: "ya es difícil. Pero si me lo pones difícil y tengo que dejar de hacer algo -no?- ya no voy a ir". Això sí que ho hauríem de... no? Que, això, és una manera de cuidar el procés, no? [...] Hem de muntar les coses els dies... tenint en compte quan juga el Barça? Doncs, mira. Doncs, potser sí! Pues si quiero que vengan los del futbol... Potser sí. ¡Claro!" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 29)

"la manera com hem arribat és a través de l'escola. Ens van informar que veníeu a fer la xerrada i, "bueno", vam baixar. A participar." (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 41)

"Bueno, vino creo que Judith, por parte de Sonia a hablar con nosotros para ver si nosotros podríamos hacer la dinámica y, bueno, nos interesó bastante la... como nos lo pintó, como nos lo explicó y dijimos que sí. Y nada [...] vino, hicimos la dinámica y bastante bien" (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 46)

"La primera qüestió important a considerar és l'accés a la participació, doncs és un accés que es dona en un marc d'obligatorietat i en el si de la jornada lectiva dels participants. Aquesta qüestió no és insòlita, doncs la sessió realitzada amb els joves del Projecte FiL també reunia la majoria de les determinants pròpies d'un accés a la participació no basat en la lliure voluntat dels participants (malgrat en el cas del FiL, sí que es va deixar llibertat d'assistència a la sessió). Tanmateix, a més, cal tenir en compte que el Projecte FiL és un recurs formatiu sociolaboral no obligatori i per a majors de 16 anys, mentre que els alumnes de l'Escola Pia són menors de 16 anys i dins l'itinerari formatiu de l'educació obligatòria. En síntesi, aquesta limitació del dret a decidir si es vol participar o no, pot influir molt significativament al desenvolupament de la sessió, la participació dels adolescents o, com a mínim, a la voluntat i l'emotivitat inicial dels participants." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

"La quarta sessió s'ha realitzat en el si de l'horari lectiu del CFA Freire, concretament amb estudiants del Graduat en Educació Secundària (GES) per a majors de 18 anys en horari de matins. La sessió s'ha realitzat en l'espai de tutoria del grup i l'assistència a la sessió era optativa. Prèviament durant l'anterior setmana a la celebració de la sessió, es van realitzar passa-classes per a explicar breument el procés de participació i la proposta de sessió" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 13)

"L'assistència a la sessió realitzada amb els estudiants de la CFA Freire era optativa i es realitzava en el marc de l'espai de tutoria. En aquest sentit, van assistir-hi tots aquells estudiants que van voler, concretament 7 (desconeixem, per ara, quants representen sobre el total del grup-classe). L'horari en què es va fer la sessió es trobava inserit al mig de la jornada lectiva; aspecte, probablement, facilitador de l'assistència voluntària d'estudiants." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)

"S'ha pactat la realització de la dinàmica amb una de les integrants del col·lectiu, amb la qual es té relació personal i ha participat en diferents projectes del Pla Comunitari i de la vida associativa del barri." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 17)

"La realització de la sessió de participació s'ha planificat i pactat en l'espai de treball tècnic, el grup motor del Tastet, del qual en formem part." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 20)

"La manera en com s'ha accedit a participar (a partir de la bona relació entre el centre, el directe de l'escola i una de les integrants del grup respecte el Pla Comunitari." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)

"Des de l'equip comunitari es van realitzar diverses estratègies de difusió per a fer arribar la informació i convidar al conjunt de joves que havien assistit a les trobades prèvies a la trobada del 28 de juny:

- Correu: es va enviar un correu a tots aquells joves que durant les sessions amb els grups l'havien facilitat a l'equip comunitari. Es va fer arribar el divendres 22 de juny, una setmana abans de la celebració de la trobada. (adjuntar correu)
- Whatsapp: tenint en compte l'ús de la missatgeria instantània mòbil com a principal canal de comunicació en el present de la majoria de la població i, en

	particular, del col·lectiu jove, es va elaborar un missatge breu, de naturalesa cordial i amb un llenguatge proper. [...] Aquest missatge de whatsapp es va fer arribar als contactes tres dies abans de la trobada de joves, de manera que tingués un impacte temporal menys allunyat al dia de la trobada. • Xarxes socials: es van realitzar dues publicacions iguals -una al facebook, l'altra a l'instagram del Pla Comunitari- durant la setmana de la trobada. • Cartellatge digital: es va elaborar el següent cartell que es va fer arribar juntament amb el missatge de whatsapp i es va difondre en les publicacions de les xarxes socials. • Difusió oral: ha estat la principal estratègia de difusió i aquella on l'equip i ha posat més cura i esforç. Es va contactar amb els grups mitjançant algun jove o amb algun professional o persona de referència vinculada amb els grups per tal de poder assistir en algun moment de trobada dels grups i poder convidar-los de manera presencial i resoldre dubtes. Es va poder tenir presència en 6 dels 9 grups amb els que s'havia treballat. Els tres amb què no es va poder ser-hi foren l'equip femení del Babar i els dos grups d'estudiants del CFA Freire, doncs no es va treballar amb prou anticipació i durant la fase de difusió i invitació a la trobada ja s'havia acabat el curs escolar. Totes aquestes estratègies de difusió pretenien perseguir l'objectiu de facilitar tant com es pogués l'arribada d'informació i l'accés a la participació a la trobada. En aquest sentit, es va posar especial atenció en cuidar tant l'arribada d'informació (diversificació de canals) com el contingut d'aquesta. Procurant que el missatge i el seu contingut fossin atractius pels joves a partir d'interpel·lar-los en tant de protagonistes d'un procés i un resultat (91 joves, 9 sessions, 81 propostes de millora) a compartir entre tots ells, poder valorar-lo, i discutir si hi havia interessos compartits al voltant d'algunes propostes que estarien disposat a planificar i passar a l'acció." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 28-29)
JOMIS	<i>"Nosaltres des del primer moment plantejem un procés que va més enllà de que avui quedem amb aquest grup i que fem una dinàmiques... que ens serveixen per a fer una mena de diagnosi i no sé què. Sinó que nosaltres estem plantejant que això és un principi. I per tant, sí que hi ha diferents passos, no? I ja els hi hem dit: que hi haurà un pas que serà el retorn que el farem abans de l'estiu i, allà, els hi direm que el proper dia que ens veiem serà tal dia -i hauré de proposar una data..." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)</i> <i>"Perquè el que volem que acabi passant és que això (l'inici del procés i la interpel·lació als joves) es transformi en una acció. Però... Nosaltres ja hem d'oferir, això, com un pack. I després pel camí ja anirem veient quanta gent s'apunta. [...] Però no és, en plan: "Bueno, i ara... ens tornem a veure?". Jo crec que és més: "Ei! Ens tornem a veure amb totes les que vulgueu... perquè això ho hem de concretar més, perquè... Va, va! -aquí, no? El subidón de emoción...- Ens tornem a veure..." (Equip Comunitari, Entrevista 1, pg. 9)</i> <i>"El que sí hauríem de fer és escriure, jo crec, algun "algo" pels professionals: "Des del mes "de tal" estem fent les trobades amb els joves, tenim previstes fer-ne 8, n'hem fet "tal"... Properament ens trobarem tots junts...L'acceptació d'entrada... no? Tenint en compte que són grups, mmm... Formats i formals. I explicar una mica tota aquesta idea (la de treballar estratègicament en paral·lel) i de dir: que tenim previst de fer un retorn amb els joves; però que també ens servirà aquest dia de retorn per a veure quina és la resposta totalment voluntària." (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 28-29)</i> <i>"-I la manera com es va explicar, com es va presentar, doncs, una mica tot el que s'anava a fer, tota la sessió... Et va semblar més o menys adequada i que s'entenia? Sí. Sí, sí. Jo ho vaig entendre des del principi i molt bé, la veritat. "Lo" que és la comunicació i això, tot molt bé." (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 39)</i>

"Sí. No, yo lo entendí todo a la perfección, a la primera, la verdad es que lo explicasteis muy bien. No tuve duda ninguna. Y después lo último, que nos quedamos nosotras, que luego nos explicaste más: de lo que hacéis o de lo que tratáis.... Ahí me quedo muy claro" (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 44)

"Marxem amb la sensació que tenim més facilitat, després de quatre sessions, per articular bé el conjunt del discurs i els missatges a comunicar a cada moment de la sessió. Desconeixem, tanmateix, el grau de comprensió real del discurs expressat en termes globals a nivell de procés de participació, en particular pel què fa a les seves fases; tot i així, sí que creiem que s'ha entès la magnitud del procés (trobada amb diferents grups del barri) i la finalitat general (proposades de millora). [...] Tenim la sensació que la proposta concreta de futur del procés de participació, és aquell aspecte que hem transmès amb més indefinició o, si més no, no hem recalcat o emfatitzat en ell en prou moments diferents de la sessió" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)

"S'ha estat treballant amb l'equip comunitari una definició clara del discurs i missatges amb els que operar durant les sessions; tant el voltant de facilitar la comprensió del procés de participació en termes globals, com pel què fa específicament al desenvolupament de la sessió. La idea és construir una narrativa atractiva i comprensible pels joves, a la vegada que planera i realista; que permeti situar els joves com a agents clau del procés al llarg dels diferents moments (sessions grup, retorn i trobada, continuïtat trobades al setembre, priorització i definició de línies d'actuació, planificació i execució d'accions). Procurant que la proposta participativa sigui compresa i no generi expectatives impracticables." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 5-6)

"Al llarg de la sessió ens adonem que tot i haver planificat i treballat prèviament amb l'equip la construcció i modulació del discurs a utilitzar durant el curs de les sessions; se'ns escapen i obliden idees i reflexions a transmetre, ens costa fer arribar certes idees amb un registre de llenguatge proper als joves i ens falten estratègies i definició de moments clau on els joves se'ls pugui acompanyar i recordar el recorregut que estem fent al llarg de la sessió i del procés en general. Malgrat tot, sembla que el diàleg establert amb els joves, tot i fluïxer pel què fa a discurs i intencionalitat estratègica, sí que pel què suposa la comunicació i relació directa entre equip comunitari i joves, és fluid i arriba als joves" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6)

"Hem facilitat informació i hem transmès la voluntat de poder estar presents i acompanyar als i les joves en qualsevol moment que creguin oportú fer-nos partícips. També ha quedat clar que quan acabem la roda de sessions grupals, tindran informació de com ha anat i els convidarem a trobar-nos de nou juntament amb la resta de joves participants i professionals. Per altra banda, marxem amb la sensació que no hem emfatitzat prou en la naturalesa i abast del procés de participació" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6)

"Sortim de la sessió amb la percepció que estem millorant la capacitat de relatar i transmetre amb més facilitat el discurs general del procés de participació i les propostes d'activitat de la sessió i el sentit de cada una d'elles. Tanmateix, les dificultats que observem en el moment de la creació de propostes de millora i la posada en comú, ens fan evident que segurament no acabem aconseguir transmetre amb prou claredat i amb un llenguatge adequat el què proposem (generació de propostes de millora per la situació dels joves amb la idea que les propostes continguin un paper participatiu i protagonista per part dels mateixos joves del barri)." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 12)

"Més enllà de la capacitat de transmissió de l'equip, altra vegada situem l'èxit de la comunicació i comprensió dels missatges en la composició i perfils del grup." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 17)

	"No sabem arribar a valorar quin grau de comprensió i impacte ha tingut el discurs elaborat al voltant de la sessió, però sí que pensem la sessió i el seu desenvolupament ha pogut seguir-se amb facilitat per part del conjunt del grup" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22) "Creiem que l'articulació del discurs ha sigut bona i rebuda amb una comprensió elevada i propera per part del grup a conseqüència, també, de la pròpia naturalesa i cultura participativa del grup, la qual permetia que el nostre llenguatge i discursos fossin comuns amb els que operen en el grup de manera natural" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24) "La relació prèvia amb alguns d'ells i el coneixement del conjunt d'ells -de manera més o menys clara- de l'existència del Pla Comunitari, facilita l'arribada del discurs generat al voltant del procés de participació i la seva inserció en el marc del Pla Comunitari. Marxem amb la percepció que tant l'objectiu de la sessió com la comprensió del conjunt del procés de participació ha estat fàcil pel conjunt d'ells. En aquest sentit, pensem que tant el factor de coneixement "de barri" degut a la seva vinculació i trajectòries en el si de la FPM com el perfeccionament de l'articulació dels missatges per part nostre, són elements que poden tenir a veure amb aquesta accessibilitat i adequació del discurs." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 27) "Pel què fa al contingut dels discursos es van utilitzar els següents missatges clau: "Procés/camí", "joves protagonistes", "prioritzar per passar a l'acció", "grup motor de joves del barri", "Identitats múltiples: tots som més d'una identitat, podem compartir/tenir en comú xxxx amb l'altre". [...] Resseguint el guió de dinamització de la sessió es pot observar com el desenvolupament discursiu tenia espai i moments específics de la sessió que l'acompanyessin o permetessin relatar-lo. A més, es van confeccionar materials gràfics que servissin per il·lustrar les idees i missatges exposats." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 30-31) "La composició de perfils dels participants -ja abastament explicats- va facilitar un ús de llenguatge clar i planer tot i que a la vegada amb possibilitats de recórrer i fer ús de vocabulari específic de la participació des d'un punt de vista tècnic." (Annex 6, Treball de Camp, pg. 31) <i>"Ara mateix ens trobem aquí [...] després d'haver recorregut les passes d'un camí, d'un procés, que s'inicia l'any passat amb la Trobada de Professionals [...] en què aquest any vosaltres li heu donat continuïtat prenent protagonisme amb les sessions de participació. [...] En total 9 grups i un total de 91 joves han participat i formulat propostes de millora pel barri. Avui podrem conèixer i compartir el resultat conjunt d'aquestes sessions de manera que ens permeti decidir conjuntament quines són aquelles propostes d'accions que volem prioritzar, tirar, i organitzar-nos per posar-les en pràctica. La proposta que us posem sobre la taula, no busca dedicar-nos a reflexionar sobre la naturalesa de les propostes, quines hi ha, perquè han sortit, si són relacionables amb necessitats més imperioses a resoldre o no... Sinó que és una proposta de participació directa i immediata, on si ens ve de gust i hi estem d'acord, ens permeti posar-nos mans a l'obra amb alguna o varies accions. No creiem en l'anàlisi per l'anàlisi, creiem en conèixer, reflexionar i dialogar per a consensuar, prendre decisions i actuar. Només actuant, encara que sigui amb petites coses, podrem provar que la realitat és transformable. I la nostra humil proposta, per avui i de treball en endavant és aquesta: generar un espai, un grup motor de joves del barri que ell mateix decideixi, organitzi i posi en acció totes aquelles coses que li venen de gust fer com a agents protagonistes del canvi en el barri i les pròpies vides." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31)</i>
2JOEMO	"Si a tu, ara, et van prometent que hi haurà un espai de participació de joves i que serà, bàsicament, que t'hauràs de relacionar amb joves... que crees un grup que no coneixes.

Ostres, més enllà de que et sembli més o menys interessant, o que potser tampoc no et genera interès això... Si et genera interès el fet de que estàs coneixent a gent o que estaràs fent grup amb altres joves [...] t'ha de venir com molt de gust. Perquè si no també anant bé només et fa enrere aquest aspecte.” (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 21)

“Tu com a adult i com a professional tens un poder que el jove que està començant a participar ara -perquè la majoria no han participat en res més- no tens el mateix poder. [...] I això és una mica perillós, no? Perquè, bueno, jo recordo altres moments, també, on es feien reunions de veïns i professionals i, algú, s'atrevia a dir: "Clar. Es que a nadie le gusta ser el tonto en la reunión de los listos, no?". I de vegades... podem fer sentir a la gent així. Com a adults, i com a professionals.” (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 22-23)

“Lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros” (Annex 7, Jove, Entrevista 5, pg. 37)

“Lo” que més em va agradar, per així dir-ho, va ser que per una vegada sí que vaig sentir que als joves se'ls escoltava de veritat. Com... escoltar la seva opinió. Perquè sempre sí (que) s'ha escoltat els joves però, aquí, sempre s'ha fet el que els demés... o els adults han dit o... mai s'han parat a escoltar què pensen o a què aspiren de veritat, o... no sé, coses com temes que vam parlar amb la “charla” aquesta, no sé. De la sexualitat, també, i tot això, no sé” (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 39)

“M'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari.” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

“Sí, per exemple quan hem fet l'activitat de posicionar-nos perquè.... crec que tots ens hem sentit una mica protagonistes, perquè el què ens preguntaven era sobre nosaltres, sobre els nostres pensaments i el què nosaltres sabem o coneixem, d'aquí del barri, o sigui... Jo crec que érem protagonistes per això.” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

“Què m'emporto?

-Desahogo [icon] / Empatía [icon] // Tiempo de escucha a los jóvenes

-Tengo las cosas más claras

-Me ha gustado, porque nos hemos podido expresar

-Hay mucho que aprender y escuchar

-Hay mucho por hacer”

(Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 4)

“El conjunt del grup s'ha mostrat predisposar a escoltar i tenir una posició proactiva davant el conjunt d'activitats que se li proposaven. Sempre més des d'una lògica d'atenció escolar a la figura educativa -en aquest cas, l'equip comunitari- que no per un entusiasme generalitzat a nivell de grup davant la proposta participativa” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11)

“Pel què respecte a l'Escola, veiem que hi ha dues visions força diferenciades al voltant de les sensacions i satisfacció. La primera, per part del docent assistent a la sessió i el director del centre (també present); molt entusiasta; en contrast a la segona, la dels adolescents participants, molt més continguda en termes generals. [...] Pel què fa als primers, sembla que l'activitat és llegida amb interès, així com també -en més o menys mesura- la resposta del grup-classe. Pel què fa als adolescents, podem especular al voltant de diverses lectures i factors a tenir en compte que ens condueixen a la nostra particular interpretació general que la sessió ha generat interès (relatiu) a indiferència: moment del dia i hora específica de l'horari escolar en què s'ha realitzat la sessió (horari de tarda); dinàmiques pròpies i internes del grup-classe i l'esfera escolar en què s'ha circumscrit la sessió (en el si d'un grup amb relacions consolidades i quotidianes, amb totes les variables positives i negatives que s'hi

	puguin donar); quantitat de participants (22 persones); etc. (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11-12) “Pel què es recull d’algunes intervencions i reflexions del grup, sembla que la majoria d’ells es troben en un moment vital en què espais que convidin a donar el seu punt de vista sobre les seves vivències, trajectòria i opinió sobre la situació dels joves; els hi genera interès i es senten clarament interpel·lats.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14) “Ràpidament iniciem la dinàmica de <i>I tu què en penses</i>. La dinàmica genera interès i intervencions força apassionades entre la majoria de joves. Sembla que senten que tenen força coses a dir i que és important compartir-les a nivell grupal i que hi ha certa intencionalitat al darrera que d’alguna manera quedin recollides i tinguin impacte. [...] Passem a la dinàmica de formulació de propostes on qualla ràpidament la idea de treball en grups i el conjunt de participants es disposen amb seriositat i ganes de treballar propostes. [...] Tanquem la sessió i [...] el grup ràpidament es dispersa, un petit grup de noies es queda amb interès per a poder conèixer més bé les possibilitats futures del procés de participació i la feina que es fa a des de l’equip comunitari.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 16) “Observem com són un grup clarament cohesionat i que assisteixen a la sessió amb actitud i expectatives de passar una estona divertida, més pel propi fet de reunir-se com a grup que per la sessió que s’ofereix.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 17) “La sessió es desenvolupa en un clima distès i força informal, condicionat clarament per a les dinàmiques i relacions que el grup té com a tal. Pel què respecte a les sensacions a nivell emotiu generades per a la mateixa sessió, valorem que no han sigut gaire significatives ni han despertat molt interès.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 19) “La sessió s’ha desenvolupat en un clima distès, on els joves s’han sentit còmodes a l’hora d’intervenir i poder expressar-se. La dinàmica de <i>I tu què en penses?</i>, en aquest sentit, ha donat força joc a l’hora d’abordar les temàtiques de manera lleugera i amb humor a la vegada que els joves han mostrat força interès a poder exposar els seus punts de vista de manera reflexiva i argumentada.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 26)
JOSEN	“Només que ens mirem i que ens reconeguem a allà com: “Hòstia. No soy yo y mis colegas. Aquí hi ha altra gent que puc conèixer o no conèixer, que és diferent que jo... Però, som joves. [...] Què és el que tenim en comú, no? A part de que som joves diferents, no? Com trobem el punt de partida comú i a partir d’aquí comencem a treballar. I el punt de partida comú és molt probablement allò que surti del retorn.” (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 20) “Lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros” (Annex 7, Jove, Entrevista 5, pg. 37) “-I et vas sentir part de la sessió? Que podies ser-hi com a protagonista? Sí, sí. -I, més o menys, per què? Perquè m’identificava amb les preguntes que ens feien” (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 39) “Perquè, bueno, porque hacían preguntas que más que nada nos afectaban a nosotros. Que son preguntas que se hacen más que nada a los mayores.... pero que no tienen en cuenta a los jóvenes. Y eran cosas como en plan: “nosotros como jóvenes, joder, iqueremos que nos escuchan!” Y con las preguntas que nos hacían: “joder, nos están escuchando.” Emma: Sí, sí, això. Érem molt part de tot i les preguntes eren molt directes als joves. Totes en general.” (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47) “Javier: Sí, per exemple quan hem fet l’activitat de posicionar-nos perquè.... crec que tots ens hem sentit una mica protagonistes, perquè el què ens preguntaven era sobre nosaltres,

sobre els nostres pensaments i el què nosaltres sabem o coneixem, d'aquí del barri, o sigui... Jo crec que érem protagonistes per això perquè no és una cosa que dèiem "jo crec que sí, jo crec que no" sinó que parlo, i parlo perquè és el que sabem i coneixem.

Sonia: I que hi havia feedback, no? de dir... doncs també vosaltres, com a experiència, també heu aportat i... no? Us heu mullat, en aquest sentit. Llavors ha estat una mica més: no vosaltres, sou els protagonistes (fent referència a l'equip comunitari), sinó "nosaltres", som un tot, no?

Adrià: Sí, ha estat bé. No ha sigut nomes fer-nos preguntes, sinó fer-nos participar també.

Christian: jo penso que utilitzar dinàmiques per a què els grups puguin expressar-se i això, em sembla una bona idea, em sembla súper educatiu. Perquè si a sobre ja fas que expliqui, la gent, la seva experiència professional o vivencial, ja fa... ja fa bastant. Després, jo penso, crec, que sí, que "cadascú" ens hem sentit escoltats, almenys per la meua part sí. I no se, jo estic, bastant content la veritat.

Valen: Jo crec que ha sigut la millor manera de.. com fer-te sentir, sentir protagonista d'això, perquè és la millor manera que tens." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49-50)

"Sí, sí, totalment. Des del principi fins al final perquè, "bueno", les persones que... les encarregades de fer l'activitat, "bueno" (riu), són... no sé com dir-ho, però "bueno", són participatius i no... són "cercanos"". (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 54-55)

*"Hi ha hagut un creixement de l'interès per part dels estudiants a mesura que s'anaven realitzant les activitats. Hi ha hagut un ritme d'intervencions força elevat durant la dinàmica de *I tu què en penses*, moment en què sembla que els joves s'han sentit clarament interpel·lats i en un entorn prou confortable per a dir-hi la seva." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14)*

*"Dos nois assumeixen una actitud passiva al llarg de la dinàmica i es fa difícil fer-los participants de l'activitat. Sobretot, totes aquestes qüestions en la dinàmica grupal de *I tu què en penses?*" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22)*

"La percepció és que el desenvolupament general de la sessió i la possibilitat de que els joves sentin que poden expressar-se i dir la seva sobre com veuen els joves i la seva realitat, de manera planera i sense exigir la necessitat de madurar o desenvolupar intervencions molt sofisticades; ha generat un clima agradable i motivador, que apel·lava i interpel·lava els joves de manera personal, fent-los sentir part de la sessió, en termes generals." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg.22)

"La participació dels joves és activa al llarg de la sessió pel conjunt d'assistents. S'evidencia la cohesió i dinàmiques de treball i relació existents entre els participants, així com també el bagatge i cultura participativa dels joves tant pel què fa al desenvolupament de les dinàmiques com en els continguts i aproximacions que es realitzen al llarg del conjunt d'activitats. La nostra dinamització té un paper testimonial, doncs no resulta pràcticament necessària durant el desenvolupament de les dinàmiques, cosa que ens facilita poder treballar el desenvolupament de la sessió i recollir anàlisis amb menys dificultats que amb la resta de grups." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)

"Estem parlant d'un grup petit (5 adolescents) d'entre 16 i 18 anys, amb unes relacions interpersonals i grupals consolidades; factors, tots ells, que afavoreixen a generar un clima de seguretat al llarg de la sessió al conjunt de participants. En aquest sentit, a més, val a dir que la sessió es realitza en una de les sales del Centre Obert i amb la presència d'una de les

	educadores que acompanya el grup. A més, des de l'equip comunitari també es té coneixement i relació prèvia -en alguns casos més propera, amb d'altres menys- amb la majoria de premonitors. La presència de l'educadora no sembla influir de manera determinant en la participació dels joves ni condicionar les seves intervencions." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 26)
JOPREN	<i>"Sí, con nuestras ideas, con nuestros conceptos... Como ya te digo hasta de lo que nosotros mismos hemos podido vivir, en el pasado. Yo creo que sí.</i> <i>Gala: yo me vi que aportaba cosas. De nuestras experiencias. A lo mejor no ayudamos, no ayudan a todo el mundo, pero a algunos sí... la experiencia de cada uno."</i> (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 44) <i>"A ver, yo creo que fue muy interesante. Porque, es verdad, lo fué, però... no aprendí nada de él porque creo que fui yo el que en sí, o sea, nosotros, los que al final ayudámos a Judith y a Debora a comprender la parte que nos tocava, entonces... Ensenyàvem una mica el que ens feia falta o com ens sentíem. Més que elles cap a nosaltres. Perquè eren preguntes que ens feien elles"</i> (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47-48) <i>"M'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari."</i> (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49) <i>"Sí. Com a grup que som nosaltres, com a Mou-te, jo penso que sí que hem aportat noves idees i potser coses que... punts comuns entre altres persones del barri, en aquest cas els joves. I penso que sí, que hem posat el nostre "granito de arena". Però també penso que no només aquí, sinó que dia a dia el que nosaltres fem pel barri, des del nostre petit lloc, ja fem molt. I ja... "pos" almenys, doncs, donem una mica la cara pel barri, pels joves, i per l'educació; que és per això que estem aquí."</i> (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50) Aquesta limitació del dret a decidir si es vol participar o no, pot influir molt significativament al desenvolupament de la sessió, la participació dels adolescents o, com a mínim, a la voluntat i l'emotivitat inicial dels participants. podem especular al voltant de diverses lectures i factors a tenir en compte que ens condueixen a la nostra particular interpretació general que la sessió ha generat interès (relatiu) a indiferència: moment del dia i hora específica de l'horari escolar en què s'ha realitzat la sessió (horari de tarda); dinàmiques pròpies i internes del grup-classe i l'esfera escolar en què s'ha circumscrit la sessió (en el si d'un grup amb relacions consolidades i quotidianes, amb totes les variables positives i negatives que s'hi puguin donar); quantitat de participants (22 persones); etc." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 11-12) "No ha sigut molt complicat que el conjunt de participants intervinguessin en la dinàmica, doncs no ha sigut necessari dinamitzar l'ordre d'intervencions. Amb facilitat, s'ha passat del <i>I tu què en penses</i> a la formulació de propostes, on s'ha treballat amb dos grups de tres persones i un de dos; tot i que la dinàmica general s'ha caracteritzat per a dialogar i discutir sobre temes, inquietuds i posterior formulació de propostes de manera grupal pel conjunt d'estudiants, equip comunitari i educadors de carrer." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14) "La dinàmica genera interès i intervencions força apassionades entre la majoria de joves. Sembla que senten que tenen força coses a dir i que és important compartir-les a nivell grupal i que hi ha certa intencionalitat al darrera que d'alguna manera quedin recollides i tinguin impacte. [...] Passem a la dinàmica de formulació de propostes on qualla ràpidament la idea de treball en grups i el conjunt de participants es disposen amb seriositat i ganes de treballar propostes. [...] Com es pot observar en el recull de propostes, ha estat la sessió on els grups han treballat més la generació de propostes, sobretot per la quantitat de propostes formulades per cada grup. La posada en comú es realitza amb un clima d'atenció

	i seguiment de les propostes de tots els grups. Sembla que és un moment que el grup troba interessant.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 16) “La participació s’ha caracteritzat per la discontinuïtat i un seguiment escàs del desenvolupament de les participants al llarg de la sessió; cosa que no ha implicat que no hi hagués força interès i intervencions tant en la formulació de propostes i exposició d’opinions respecte diferents temàtiques abordades amb <i>I tu què en penses?</i>” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 19) “Iniciem la dinàmica de <i>I tu què en penses</i>, la qual genera interès amb els joves. Es dedica una mica més del temps previst en aquesta dinàmica al donar bastant de si a nivell d’intervencions per part dels joves. Passem a la fase de propostes, on es treballa en tres grups de tres i fem la posada en comú.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22) “La participació dels joves, a trets generals, es força activa. De manera similar a la sessió amb el grup del Projecte FIL, observem uns perfils similars (diversitat d’origen cultural, nivell de formació bàsica,...) i unes dinàmiques internes de grup on hi ha persones amb un grau d’intervencions elevat i que lideren les discussions, persones que dinamitzant el ritme d’intervencions també participen i aporten el seu punt de vista, i dos nois que assumeixen una actitud passiva al llarg de la dinàmica i es fa difícil fer-los participants de l’activitat. Sobretot, totes aquestes qüestions en la dinàmica grupal de <i>I tu què en penses?</i>. En la formulació per grups i posada en comú de propostes, aconseguim que es treballin propostes per grups però que es generin a nivell individual. Les posem en comú, moment en què de manera natural els mateixos grups es distribueixen la posada en comú de les diferents propostes que han formulat. Durant la posada en comú, malgrat cal dinamitzar-la, el grup posa força atenció en les propostes formulades pels diferents grups.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22) “Propostes. Dinàmica 3. Trobada i Relació Joves -Aplec de joves: Trobada de joves dels diferents grups, entitats per millorar coneixença” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24) “La participació dels joves és força activa tant en la dinàmica del <i>I tu què en penses?</i> com en la de Formulació de Propostes. El petit nombre de participants i el coneixement i relació entre ells facilita que la majoria d’ells intervinguin de manera activa, tot i que des de l’equip comunitari es procura dinamitzar l’ordre d’intervencions en algun moment per tal de que el nivell d’intervencions sigui equitatiu i, concretament, no quedi monopolitzat en alguns moments per a dues persones en concret.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 26) “(A la Trobada) hi van assistir 10 persones joves provinents de l’Atrezzo i el Mou-te. [...] La participació dels assistents va ser activa al llarg de la sessió. Totes les persones van intervenir i dir-hi la seva, en més o menys mesura, en diferents moments de la sessió. No hi ha cap moment a destacar [...] on la participació dels joves s’alterés gaire del què va ser la dinàmica general. L’existència de relació prèvia entre assistents i l’experiència en el treball col·lectiu i la participació en espais de deliberació del conjunt d’assistents va evidenciar-se tant en la posició i evolució que va tenir el grup al llarg de la sessió.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29-30)
JOEXP	“Sí. (riures) Es que tenía muchas... muchas, muchas... cosas. Pero lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros, pero... me gustaría que se hicieran más cosas aquí en el barrio. - ¿Y de lo que tú te esperabas (las expectativas), se han cumplido, más o menos, del día que hicimos la trobada?

Bueno, ahora quizás no, pero quizás un poco más adelante, quizás sí.” (Annex 7, Jove, Entrevista 4, pg. 37)

“No ho sé. Expectatives al principi de començar era com “bé, és un charla més que ens donaran i ja està”. Però no sé, després, al temps, després, una mica després ja vaig canviar l'opinió de mica en mica.

-Per tant, es van complir les expectatives que tu tenies? O van ser diferents...

No, van ser diferents, però en part positiva, perquè pensava de mala manera el principi. Pensava que era una “charla” més com qualsevol que ja en han donat o... saps?” (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 38)

“Si es porta a, si ens porta a algun lloc, sí. Si és una “charla” per fer-la, no. Si després aquestes idees es porten i es transmeten als joves, i es canvien coses sí que tindrà utilitat. Però clar, moltes coses, a vegades, es queden a l'aire i no es fan. I llavors això “lo” interessant seria que arribes a fer-se, no?” (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 42)

“Podríamos ayudar a muchos jóvenes, vamos, sí. Yo pienso que sí. Yo pienso que hay una parte de jóvenes que sí que les gustaría que les diésemos un poco unos consejillos. Gala: sobre todo, ayudarlos. [...] Ponernos nosotros, o nosotros ir a dar una charla yo creo que a lo mejor les puede ayudar.” (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 45)

“Creieu que pot ser complicat, però, que s'ajuntin molts joves per a fer coses i decidir quina cosa es fa, com es tiraria endavant o... creieu que és una cosa més il·lusionant que no que fa mandra?

Fran: las ganas, la ganas. Si tienes ganas, sí.

Gala: yo creo que es complicado porque la gente joven ahora no tiene ganas de hacer nada. Entonces, pero si vas hablando y vas como intentando convencerles de que esto... no es que sea así, no es que sea una obligación: es que es mejor así, que no por el camino que vas. Yo creo que sí que se podría hacer, más gente...” (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 45)

“Jo tenia expectatives de que s'interessessin una mica més pels joves. Perquè sí que és veritat que en aquest barri no comptem molt, però... i al final va acabar bé perquè és el que volen (en referència a l'equip comunitari), tenir-nos en compte.” (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 46)

“Jo crec que si arriben al fi que elles volien, crec que sí, que és molt útil el que vam fer. Perquè és el que hem dit abans: sempre pregunten (s'entén que fa referència als professionals i altres agents que treballen amb joves) a metges, psicòlegs, eh... com són els joves; però no als joves, com som. I sí que és molt útil el que vam fer. Si s'arriba al que volien fer. Si no s'arriba crec que queda una mica a l'aire.” (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47)

“Sonia: Jo he posat obrir la ment, com a expectativa al post-it (fent referència a la dinàmica inicial) de dir: a veure què passa i ... bueno, tenim una idea, no? Que farem una dinàmica, de joves, però, això? o sigui... que vagi, que vagi a algun lloc, no? Llavors, clar, sí, al finalitzar la sessió, doncs sí, era de: possibilitat, d'esperança, d'altres visions... Llavors, sí que s'ha complert aquesta expectativa d'obrir la ment, no? I anar més enllà.

Christian:: “pos” jo havia posat aprendre, riure i passar una bona estona. No tenia masses expectatives molt altes del què passaria avui aquí, però penso que... “bueno”. Ha superat les meves expectatives perquè m'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari.

Valen: Jo en el meu post-it he posat escoltar, escoltar al barri. Jo crec que en aquestes sessions s'ha escoltat, a nosaltres, i en altes sessions s'haurà escoltat a altres persones; i que “cadascú” pot aportar una mica i fer que això vagi millor” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49)

“marxem amb la sensació que els joves han rebut amb interès la proposta i la oferta de seguir trobant espais de relació amb l'equip comunitari i els esdeveniments futurs que es puguin desprendre del propi procés de participació

Per altra banda, marxem amb la sensació que no hem emfatitzat prou en la naturalesa i abast del procés de participació, cosa que mesclat amb la il·lusió que sembla haver-se construït al voltant de la sessió, potser ha quedat poc definit el recorregut i marc real del procés, cosa que pot haver generat expectatives més ambiciosos de les que pot assumir el mateix procés.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6)

“Què m'emporto?

-Progreso

-[...]

-He participat

-Res de nou, segueixo amb el mateix punt de vista

-Nada

Alegria

-Una nova perspectiva” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 7)

“Revisant el *Què m'emporto* ens quedem amb la valoració que la sessió ha generat un clima d'esperança i ganes de fer per part dels participants, però que desconexim en quina mesura hi veuen el succedani concret de moments que proposem realitzar (sessions, retorn i trobada conjunta, prioritització, planificació i execució de propostes).” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 4, pg. 14-15)

“Les expectatives de futur amb què puguin haver marxat els participants operen en un camp que es mou entre el realisme i l'escepticisme: és a dir, es generen expectatives força acurades a la proposta de participació i transformació que es presenta amb el procés participatiu, a la vegada que aquesta capacitat d'anàlisi crític i construcció d'expectatives aterrades a la realitat, genera una posició crítica i escèptica en la capacitat de canvi que pot suposar el procés de participació.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 17)

“La dinàmica general que ha seguit la sessió (dificultats en l'explicació del procés i el sentit de la sessió, clima i actitud de la majoria de participants) no ha permès generar gaires o inexistents expectatives de les participants respecte la sessió i el procés de participació.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 6, pg. 20)

“La percepció és que el desenvolupament general de la sessió i la possibilitat de que els joves sentin que poden expressar-se i dir la seva sobre com veuen els joves i la seva realitat, de manera planera i sense exigir la necessitat de madurar o desenvolupar intervencions molt sofisticades; ha generat un clima agradable i motivador, que apel·lava i interpel·lava els joves de manera personal, fent-los sentir part de la sessió, en termes generals. Valorem que des de l'inici de la sessió fins al final s'ha passat d'unes expectatives poc clares del què s'anava a fer o desapassionades, a una sensació positiva que la sessió havia tingut algun sentit.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg.22)

“No tenim clar del tot quines han sigut les expectatives que al llarg de la sessió i amb el tancament s'han generat; ni el seu grau de concreció i connexió amb el procés de participació. Però sí que marxem amb la sensació que els joves han trobat sentit i han trobat interessant la sessió; i que el lloc des d'on les dinàmiques permeten situar els joves (expressar-se i poder opinar sense necessitat de consensuar o aprofundir en les idees compartides) genera expectatives positives respecte la possibilitat de seguir treballant amb ells i mirar si de tot el que sorgeix a la sessió en algun moment troba traduccions pràctiques.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22-23)

	<i>“Què n’esperes?</i> -Ser escuchado -[...] -Abrir la mente -Espero rebre més informació i poder donar la meva opinió. També poder proposar coses. -Que llegue a ser una realidad <i>Què t’emportes?</i> -Esto es una oportunidad muy buena para darnos a conocer en el barrio, y gracias a esto podemos llevarlo a cabo creo que será interesante y aprenderemos todos. -[...] -Esperança i ganas d’acció -Esperanza para Verdun. He podido proponer mis ideas. -Buenas ideas y buenas intenciones” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 23) “Marxem valorant que gràcies a les relacions de coneixença que es té amb el grup i la facilitat en la transmissió de la idea del procés de participació pot possibilitar la generació d’unes inquietuds i expectatives de futur força clares dels participants respecte la trobada de joves de finals de juny i en la continuïtat del treball amb joves. Això sí, més pel vincle i les facilitats de contacte, relació i certa referencialitat que pot tenir l’equip comunitari amb els joves i amb l’equip d’educadors del projecte, que no per la construcció sòlida de la proposta treballada al llarg de la sessió (visió de la situació dels joves al barri, formulació de propostes, trobada joves i constitució de grup motor per portar-les a la pràctica).” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 27) “Pel què fa a les expectatives dels joves, resulta difícil recollir evidències de quines eren, al principi, al final, la seva evolució... Doncs durant la trobada no es va treballar específicament al voltant d’elles, sinó que es va centrar l’espai de trobada en tractar de conèixer el conjunt de propostes i prioritzar aquelles que els joves volguessin portar a la pràctica. Evidentment, en el conjunt d’aquest recorregut i el seguit de qüestions, reptes, inquietuds, interessos que el procés planteja i, concretament, el moment de la trobada; les expectatives del conjunt de participants prenen joc significativament. Tanmateix, des de l’equip comunitari, estratègicament, es creu que possiblement la millor manera de tenir en compte les expectatives i posar-les en joc és poder acostar-les gradualment i conciliar-les amb qüestions fàctiques, és a dir, amb fets, decisions, accions i moments concrets. Durant el final de la trobada, on després de la priorització es va obrir un espai de deliberació sobre el resultat d’aquesta i la forma de donar continuïtat a les decisions preses, sí que alguns participants van expressar explícitament valoracions que es movien en el camp de les expectatives, sobretot assenyalant la necessitat de definició i articulació clara de les funcions, finalitat i sentit de la proposta de grup motor que es plantejava des de l’equip comunitari. Finalment, realitzant una lectura subjectiva i sense evidències sòlides –com hem estat comentant fins ara- el que sí que podem pressuposar és que les expectatives que estaven en joc per part del conjunt de participants assistents a la trobada i l’evolució i resultat d’aquesta no van entrar en joc de manera radical, doncs tant al llarg de la sessió com el tancament on es van definir els propers passos a fer es van viure amb comoditat i il·lusió per part del grup.” (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 30)
JOAPR	<i>“Lolita: Per la meua part, sí, perquè és una manera de tractar amb la gent, amb persones. I és un tracte amb persones, amb grups. I a mi ja em va bé, ja em va bé, de fer aquestes “charlas”... per lo que vull fer...</i> <i>Arenita #67: Sí, una manera de conèixer, de saber què pensen els altres, els que tens al costat...</i>

	Lolita: i per "lo" que vull fer a mi també m'agrada, aquesta forma que teniu de fer, més divertida, més dinàmica, participativa... llavors a mi, sí, em serveix. Jo vaig agafar idees i em va agradar molt. (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 42) "Yo creo que siempre aprendes de algo. Entonces ahí yo creo que aprendimos que también hay distintas opiniones, también hay distintas opiniones y cada uno ve, pues, su perspectiva." (Annex, 7, Joves, Entrevista 8, pg. 44-45) "A ver, yo creo que fue muy interesante. Porque, es verdad, lo fué, però... no aprendí nada de él porque creo que fui yo el que en sí, o sea, nosotros, los que al final ayudamos a Judith y a Debora a comprender la parte que nos tocaba, entonces... Ensenyàvem una mica el que ens feia falta o com ens sentíem. Més que elles cap a nosaltres. Perquè eren preguntes que ens feien elles" (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 47-48) "M'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49) "Pensava que era per saber... "bueno" que podía arribar a saber algun tipus d'informació del barri, o els projectes que fan i les iniciatives que fan al barri de Verдум. [...] (Les expectatives han sigut) una miqueta diferent perquè més que per informar-se era per, mmhh... proposar activitats" (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 54) "He pogut escoltar opinions d'alguns temes que hem tractat durant la sessió, com... sobre la gent jove i, mira: he "apregut" coses!" (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 55) "Què m'emporto? -Desahogo Empatía // Tiempo de escucha a los jóvenes -Tengo las cosas más claras -Me ha gustado, porque nos hemos podido expresar -Hay mucho que aprender y escuchar -Hay mucho por hacer" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 4) "Creiem que és un grup on les expectatives tant prèvies, inicials, momentànies com finals-futures, han tingut i gaudeixen d'un paper important. Tant per la manera en com s'ha accedit a participar (a partir de la bona relació entre el centre, el directe de l'escola i una de les integrants del grup respecte el Pla Comunitari); com pel tarannà i perfils dels integrants del grup, els quals en la seva participació en el propi projecte quotidià operen en un marc molt proper a la proposta participativa que oferim a nivell comunitari. De la mateixa manera, apreciem interès des d'un principi així com expectatives de futur significatives pel què respecte a les possibilitats que es poden obrir amb el procés de participació, on recollim que hi ha interès general en poder ser-ne protagonista a la vegada que es té una visió crítica respecte la capacitat i viabilitat real de la proposta." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)
JO FUT	"-Pensant en el futur, pensant en el que us vam plantejar, no? Que no és només una sola sessió, la que vam fer, sinó que hi ha un procés i que això continuarà, com ho veus? Et sembla que... Molt bé, la veritat. Que jo crec que si es fes amb molts més joves, doncs, es sentirien una mica més motivats, no? Una mica més escoltats. I jo crec que sí que canviarien les aspiracions: a fer més coses... o a tenir millor comunicació amb els adults, o amb els nens. Perquè clar, a la societat també hi ha... la societat està una mica com distribuïda, no? Per edats, més o menys. I els adolescents ens tenen a "ahí". Una mica a allà apartats. I més amb la comunicació amb els adults, o persones més majors que, clar, com... es pensen que no els i ens tenim respecte o coses així. Doncs jo crec que és una manera de, una forma d'apropar

la societat. No sé, i està molt bé per fomentar, els adolescents i la seva comunicació.” (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 40)

“I després de la sessió? Quan es va acabar, vosaltres, li veieu futur? Li veieu recorregut en això? O quines són les coses que us fan pensar de que potser sí, o que potser no...”

Dani: yo creo que sí. Porque si todos los jóvenes nos alzamos, metafóricamente hablando, y nos hacemos escuchar, ¿no? Como nos escucharon el otro día Judith i Debora, creo que sí que podemos llegar a un punto de que nos tomen en cuenta en esta sociedad. [...] “Entonces, sí que creo que en un futuro servirá. En un futuro próximo.

Emma: Sí, jo crec que també. Que també per la seva part hi havia molta iniciativa i si tots els joves ens ajuntem, jo crec que sí que té futur això. (silenci) Vaja, sí...” (Annex 7, Joves, Entrevista 9, pg. 48)

“Jo penso que, també, una altra cosa positiva de tot això serà el dia que es trobin tots els grups. Jo crec que, aquí, serà el quid de la qüestió, eh? Serà el moment clau de per a què tota la gent que fa coses pel barri i que potser ni es coneixen, es miraran a la cara i diran: “¡Ostras! a ti te he visto por el barrio. ¡Ostras! tú también trabajas como yo!”[...] Però, “bueno”, jo penso que és una gran iniciativa amb... de cara a això de poder, doncs, veure cares i veure la gent de veritat. I que puguis reconèixer la gent i dir.. Almenys jo penso que: si tots treballem pel mateix, com, fins ara, no hem tingut aquest moment de trobar-nos?” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 51)

“El compromís. Jo crec que el compromís. Que no.. al final. O el compromís i la paciència, no? Jo crec que al final fem tot això però al final s'acaben cansant o...”

-Ahà.

Valen: I no... i no et porta endavant.

Christian: Constància, també, no? De que no sigui només un moment...

(En Valen complementa la frase d'en Christian): y luego despúes ya...

Christian: I ja, després, res; sinó que sigui alguna cosa, doncs, que de veritat es continuï fent, no? [...] Llavors que a partir d'aquí, el Pla Comunitari agafi consciència i treballi per això: que continuï seguint aquesta cadena de que la gent treballi per l'altra gent.” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53)

“I que si som quatre els que venen a una sessió, la qual s'ha preparat per conscienciar aquests joves (fent referència al conjunt de joves en general), que aquests quatre s'emportin de aquesta sessió... tot i que siguin quatre, no? I que estigui proposat per vint. Que s'inverteixi en aquests quatre que seran els que tiraran endavant el barri i que seran aquells que es tindran a allà. [...] Tot i que pensem que marxen. I que volen marxar (els joves). Jo penso que hi ha gent que es vol quedar, que vol viure a gust, i treballant pel barri. Per exemple, jo, en el meu cas... jo ho deixo caure...Que jo, vull estar aquí” (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53-54)

“Continuar treballant per a què s'ampliï la diversitat del grup, no? I per a què es facin coses al barri. A partir d'accions concretes. No només amb les accions concretes perseguir l'objectiu de l'acció -el contenido, no?- sinó també de tots aquells objectius que tenen a veure amb la participació més enllà, no? Vull dir que no és igual el que acabis muntant si, no sé, si fas un cinefòrum per parlar temes de sexualitat i no sé què que és una història que els interessa, doncs... Evidentment, tu treballaràs per a què el contingut -el cinefòrum, no?-

	<i>funcioni, però també per a què passin totes les altres coses que volem que passin, no? Bueno, i que jo diria que un grup... No podem dir que tenim un grup motor fins que, no sé... No haguem fet... Fins que no haguem fet com a mínim tres sessions per planificar "algo" i hagi vingut gent. Vull dir, ara tenim... Una cosa incipient, no? Pero yo no me atrevería a llamarlo grupo hasta que no nos hagamos puesto... No? Ara hem decidit l'acció, o més aviat, una línia d'acció; però fins que no entrem amb la fase de planificar... i fem tres reunions seguides -seguides amb el marge de temps que la gent vulgui- i la gent vingui, no m'atreviria a dir que tenim un grup, no? [...] Las cosas también las tienes que llamar de alguna manera... No? Pero nosotros tenemos que ser conscientes de que no tenemos una cosa consolidada ¿no? Bueno, sí, tenim un grup, no? Però hem de treballar per a què es consolidi -no?- el grup?" (Annex 7, Equip Comunitari, Entrevista 12, pg. 58-59)</i> "Van assistir (a la trobada) 10 persones joves provinents de l'Atrezzo i el Mou-te. Des de l'equip comunitari es valora molt positivament que com a resultat de les sessions amb grups, en la trobada oberta hi hagi assistència, i que aquesta sigui d'una desena de persones; doncs <i>a priori</i> resulta una quantitat de persones interessants amb les que poder començar a treballar i consolidar un grup motor de joves." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29)
JOIP	<i>"Bé, però li faltava diversitat (a la trobada de joves). [...] Eren joves que ja estaven organitzats de forma voluntària abans de... no? I en grups que tenen uns interessos molt concrets. No eren grups... Vull dir, que un grup de teatre té una afinitat i uns objectius molt concrets. És diferent d'un grup una mica més -no?- mhh.... El Mou-te. Bueno, sí, el Mou-te, també, en realitat. Són grups com molt definits d'entrada. [...] Són joves que ja estan participant; i aquests són els que van venir. Joves que ja estan participant per voluntat pròpia. Els altres van participar de les dinàmiques.... Pero en un contexto que no se te puede decir no a lo que propones. Llavors van venir els únics joves que ja van als llocs per voluntat pròpia. Que també són els que ja tenen un grup de... No és veritat, perdoneu, també hi han els premonitors que hi van com per voluntat pròpia; però estan encara com... molt lligats a l'entitat, no? Igual si hagués vingut el Dani (educador) sí que hauria vingut algun joves més. Clar, són més joves, també.... Diecisiete, tenían" (Annex 7, Equip Comunitari, pg. 56-57)</i> "Des de l'equip comunitari es valora molt positivament que com a resultat de les sessions amb grups, en la trobada oberta hi hagi assistència, i que aquesta sigui d'una desena de persones. [...] Tanmateix, també s'analitza que el conjunt de participants posseeixen un perfil força homogeni, doncs provenen de dos grups molt particulars –Mou-te i Atrezzo– amb certa relació formal a nivell d'agrupacions, com també informal a nivell de relació entre els seus membres, provinents del teixit associatiu del barri i on s'hi participa de manera voluntària. Així doncs, estem parlant d'un perfil de joves amb una cultura i recorregut participatiu força significatiu; qüestió de gran valor pel què fa a la formació i possible recorregut del grup (coneixença entre membres, familiaritat amb cultura participativa, etc.). En aquest sentit, més enllà de les potencialitats que podem atrevir-nos a pressuposar <i>a priori</i>, també valorem que des d'un punt de vista comunitari al voltant de la qüestió juvenil al barri és necessari seguir treballant i explorant les possibilitats de vinculació d'altres joves amb itineraris participatius i vinci amb altres grups que no han assistit a la trobada, com una de les línies de treball de l'equip comunitari en paral·lel a l'engegada i evolució dels actuals components del grup." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29)
JOEMO	<i>Que jo crec que si es fes amb molts més joves, doncs, es sentirien una mica més motivats, no? Una mica més escoltats. I jo crec que sí que canviarien les aspiracions: a fer més coses... o a tenir millor comunicació amb els adults" (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 40)</i> <i>"Jo crec que també la incertesa, no, dels resultats? El fet de treballar la constància, l'actitud tal... vull dir, la idea, no? Com a resultat òptim seria que hi pogués haver un resultat positiu. I potser no és té, no, a vegades? I aquest fet de no tenir-ho, a vegades fa que la feina feta o que a nivell més... mmh... sentimental, més d'actitud, doncs, endarrerixi el procés. No? Que</i>

	<i>és sempre la incertesa aquesta de dir: "¿Va a dar fruto? ¿Va a dar algo, algun resultado positivo?" És aquesta incertesa de sempre que a vegades ens té..." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53)</i> <i>"Senten que de vegades, només participen en forma de consumidors/es i com a molt, de col·laboradors/es en realitzar activitats." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 1, pg. 2)</i>
JOINC	<i>"Tenen ganes de fer coses plegats. Aquest grup, encara que ja fa coses plegats i ells/elles mateixes s'organitzen, pensen que potser podrien fer més coses, però que no els hi donen l'oportunitat. En aquest sentit, també creuen que moltes vegades no fan més coses o no participen més al barri o comunitat perquè no es senten convidats" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 1, pg. 2)</i>
JOIMP	<i>"Sembla gairebé més estratègic -o més important- aconseguir que els joves segueixin tenint interès per trobar-se al setembre! I que si la trobada del juny ha d'anar més encarada, només, a treballar amb els joves i prou, sense els professionals; potser casi bé és més important o prioritari que no pas tenir moments de trobada perquè segur que en trobarem pel camí si els joves existeixen (com a grup motor). [...] Estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta." (Equip Comunitari, Reunió, pg. 16)</i> <i>"Sí. Porqué, por ejemplo, yo después a mi hermana le di la misma charla [...] Me senté con ella, hablé, ¿sabes? Un poco enfocando lo que nos dijisteis a nosotros, pues un poco yo se lo transmití..." (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 45)</i> <i>"Sí, porqué podríamos ayudar a muchos jóvenes, vamos, sí. Yo pienso que sí. Yo pienso que hay una parte de jóvenes que sí que les gustaría que les diésemos un poco unos consejos. [...] Sobre todo, ayudarlos, porqué a lo mejor no saben salir de donde están... entonces quieren salir, pero no saben el cómo. Ponernos nosotros, o nosotros ir a dar una charla yo creo que a lo mejor les puede ayudar o tener una idea de cómo puedes salir del camino aquel que no sabes pero que no quieres llevar." (Annex 7, Joves, Entrevista 8, pg. 45)</i> <i>"Sí. Com a grup que som nosaltres, com a Mou-te, jo penso que sí que hem aportat noves idees i potser coses que... punts comuns entre altres persones del barri, en aquest cas els joves. I penso que sí, que hem posat el nostre "granito de arena". Però també penso que no només aquí, sinó que dia a dia el que nosaltres fem pel barri, des del nostre petit lloc, ja fem molt. I ja... "pos" almenys, doncs, donem una mica la cara pel barri, pels joves, i per l'educació; que és per això que estem aquí." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50)</i> <i>"I que si som quatre els que venen a una sessió, la qual s'ha preparat per conscienciar aquests joves (fent referència al conjunt de joves en general), que aquests quatre s'emportin de aquesta sessió... tot i que siguin quatre, no? I que estigui proposat per vint. Que s'inverteixi en aquests quatre que seran els que tiraran endavant el barri i que seran aquells que es tindran a allà. [...] Tot i que pensem que marxen. I que volen marxar (els joves). Jo penso que hi ha gent que es vol quedar, que vol viure a gust, i treballant pel barri. Per exemple, jo, en el meu cas... jo ho deixo caure...Que jo, vull estar aquí" (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53-54)</i> <i>"Bé, però li faltava diversitat (a la trobada de joves). [...] Eren joves que ja estaven organitzats de forma voluntària abans de... no? I en grups que tenen uns interessos molt concrets. No eren grups... Vull dir, que un grup de teatre té una afinitat i uns objectius molt concrets. És diferent d'un grup una mica més -no?- mhh.... El Mou-te. Bueno, sí, el Mou-te, també, en realitat. Són grups com molt definits d'entrada. [...] Són joves que ja estan participant; i aquests són els que van venir. Joves que ja estan participant per voluntat pròpia. Els altres van participar de les dinàmiques.... Però en un contexto que no se te puede decir no a lo que propones. Llavors van venir els únics joves que ja van als llocs per voluntat pròpia. (Annex 7, Equip Comunitari, pg. 56-57)</i>

	"Participar no es només fer coses i consumir activitats, també es ajudar els demès" [...] "Si no guanyo res a canvi, no participo". (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 3, pg. 8)
RPART	"El primer resultat del procés i la trobada és l'assistència en si mateixa de 10 joves a la trobada. Així com també la suma del conjunt de propostes realitzades per tots els grups." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31)
RGMOT	"Podem parlar d'un segon producte resultat de la prioritització realitzada al voltant de les propostes, on han quedat dibuixats dos grans blocs temàtics a treballar: una línia al voltant de la sensibilització, la formació i autoformació al voltant de la qüestió de gènere i LGTBI+; i una altra de generació d'activitats de lleure i oci al barri, primordialment a l'espai públic. Del consens al voltant dels blocs temàtics prioritzats d'accions a començar a treballar, també es pren la decisió de començar a constituir-se com a grup de joves i realitzar la primera acció amb la planificació d'una Tarda Jove pel proper dimecres 19 de setembre" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31-32) "[...] han quedat dibuixats dos grans blocs temàtics a treballar: una línia al voltant de la sensibilització, la formació i autoformació al voltant de la qüestió de gènere i LGTBI+; i una altra de generació d'activitats de lleure i oci al barri, primordialment a l'espai públic. Del consens al voltant dels blocs temàtics prioritzats d'accions a començar a treballar, també es pren la decisió de començar a constituir-se com a grup de joves i realitzar la primera acció amb la planificació d'una Tarda Jove pel proper dimecres 19 de setembre. Fruit d'aquest primer objectiu, el grup decideix tornar-se a trobar el dijous 12 de juliol per construir la programació de la jornada i organitzar-se per a planificar-la i celebrar-la. Es decideix que després de la celebració de la Tarda Jove, es reprendran les trobades del grup per a valorar l'esdeveniment i planificar les següents accions a desenvolupar (activitats lleure i oci/formació gènere)." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31-32) "Sense deliberar amb profunditat ni tractar específicament el destí, funcions, finalitats, formes de funcionament, etc. del grup; el conjunt d'assistents a la trobada comparteixen la proposta i marc de treball de l'Equip Comunitari: creació d'un grup motor veïnal de joves obert a tots els joves del barri amb l'objectiu de tirar endavant accions de canvi pel jovent del barri des del propi jovent (i/o amb companyia d'altres col·lectius, actors,...). Es recullen diverses intervencions on alguns participants mostren interès per la voluntat d'incrementar la pluralitat de joves participants del grup o de les accions que es tirin endavant. També es discuteix i es consensua el rol de l'equip comunitari: facilitar els processos de presa de decisions a nivell de grup motor i col·laborar en el treball per a l'apropament i accés a la participació d'altres perfils i col·lectius de joves del barri." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 32)
RAGIM	<i>"Jo penso que, també, una altra cosa positiva de tot això serà el dia que es trobin tots els grups. Jo crec que, aquí, serà el quid de la qüestió, eh? Serà el moment clau de per a què tota la gent que fa coses pel barri i que potser ni es coneixen, es miraran a la cara i diran: "¡Ostras! a ti te he visto por el barrio. ¡Ostras! tú también trabajas como yo!"[...] Però, "bueno", jo penso que és una gran iniciativa amb... de cara a això de poder, doncs, veure cares i veure la gent de veritat. I que puguis reconèixer la gent i dir.. Almenys jo penso que: si tots treballem pel mateix, com, fins ara, no hem tingut aquest moment de trobar-nos?" (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 51)</i> <i>"Una cosa és el grup de... clar, perquè vinguin el grups dels de 4t de l'ESO de l'Escola Pia... Pues hi ha d'haver un agent, que és l'Escola Pia -no?- en aquest sentit... O per... amb els joves del Tastet d'Oficis, igual... Ahm... O els del FIL, no? Amb els de la Freire, també, en certa manera. Perquè, clar, primer ho vam anar a explicar al Víctor (director del centre), no? Eh... al Fil, exactament (assentint cap a la Judith), igual. Premonitors, el mateix... O sigui, que són grups que tots han tingut un intermediari, no? Hi ha com dos tipus d'agents, no? Que nos podemos inventar un nombre. ¿No? (silenci) Els agents que faciliten l'accés als grups de joves a la participació; i els grups de joves en si. I, després, mh... Els ApC's que tenen una acció més</i>

	<i>concreta, no? Una participació una mica més enllà, no?" (Annex 7, Equip Comunitari, Entrevista 12, pg. 56-57)</i>
RCONF	<i>Que jo crec que si es fes amb molts més joves, doncs, es sentirien una mica més motivats, no? Una mica més escoltats. I jo crec que sí que canviarien les aspiracions: a fer més coses... o a tenir millor comunicació amb els adults" (Annex 7, Jove, Entrevista 6, pg. 40)</i> <i>"I que hi havia feedback, no? de dir... doncs també vosaltres, com a experiència, també heu aportat i... no? Us heu mullat, en aquest sentit. Llavors ha estat una mica més: no vosaltres, sou els protagonistes (fent referència a l'equip comunitari), sinó "nosaltres", som un tot, no?" (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49-50)</i> <i>"Jo penso que, també, una altra cosa positiva de tot això serà el dia que es trobin tots els grups. Jo crec que, aquí, serà el quid de la qüestió, eh? Serà el moment clau de per a què tota la gent que fa coses pel barri i que potser ni es coneixen, es miraran a la cara i diran: "¡Ostras! a ti te he visto por el barrio. ¡Ostras! tú también trabajas como yo!"[...] Però, "bueno", jo penso que és una gran iniciativa amb... de cara a això de poder, doncs, veure cares i veure la gent de veritat. I que puguin reconèixer la gent Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 51)</i> <i>"No estan informats sobre els recursos i serveis del barri/districte. Diuen que, encara que com a joves són un públic exigent (perquè mai estan contents amb tot), el i la professional ha de ser proper als joves. D'altra banda, expressen que no els hi arriba informació sobre els recursos i serveis que hi ha al barri o al districte respecte als joves" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 1, pg. 2)</i> <i>"Buscar les maneres de trobar-se/fer arribar quines són aquelles coses que podrien millorar el professionals." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 4)</i>
IENFO	
IDEFI	<i>"Una cosa és el plantejament i una altra cosa és com ens organitzem. [...] El que pretenem és generar un espai de treball de joves al barri de Verdum en el què hi participin tant els tècnics o professionals com els joves. Després: com organitzem això? Si han de ser sempre espais compartits. Si els joves poden tenir el seu espai de grup motor i la seves històries i els tècnics les seves. I ens trobem, ah... en tots els moments que sigui necessari. Si hem de muntar un espai conjunt en el que ens trobem els joves i els professionals. Si hem de muntar aquests espais paral·lels... Paral·lels però que... no? Amb el... Però sí que hem marcat i hem decidit unes línies d'actuació en les que tots i treballem. [...] Sí que en aquesta manera d'organitzar-nos, hòstia, "pues" ens plantejem que un cop cada trimestre fem una trobada de joves i professionals? Que treballen el tema de joves. O sigui, de la... ja no de joves i professionals, sinó de la línia jove de Verdum" (Equip Comunitari, Reunió, pg. 14-15)</i> <i>"I si la resposta és molt mínima no ens ho hem de prendre com un fracàs; sinó com que queden moltes coses per fer. I hem de reforçar més a nivell d'activitats, hem de generar més espais de trobada i... generar-los nosaltres, eh... no? Cosa que tenim que... Que sorgeixi d'una altra manera. Però igual hem de treballar més les relacions!" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 26-27)</i> <i>"Continuar treballant per a què s'ampliï la diversitat del grup, no? I per a què es facin coses al barri. A partir d'accions concretes. No només amb les accions concretes perseguir l'objectiu de l'acció -el contenido, no?- sinó també de tots aquells objectius que tenen a veure amb la participació més enllà, no? Vull dir que no és igual el que acabis muntant sí, no sé, si fas un cinefòrum per parlar temes de sexualitat i no sé què que és una història que els interessa, doncs... Evidentment, tu treballaràs per a què el contingut -el cinefòrum, no?- funcioni, però també per a què passin totes les altres coses que volem que passin, no? Bueno,</i>

	<i>i que jo diria que un grup... No podem dir que tenim un grup motor fins que, no sé... No haguem fet... Fins que no haguem fet com a mínim tres sessions per planificar "algo" i hagi vingut gent. Vull dir, ara tenim... Una cosa incipient, no? Però yo no me atreviria a llamarlo grupo hasta que no nos hagamos puesto... No? Ara hem decidit l'acció, o més aviat, una línia d'acció; però fins que no entrem amb la fase de planificar... i fem tres reunions seguides -seguides amb el marge de temps que la gent vulgui- i la gent vingui, no m'atreviria a dir que tenim un grup, no? [...] Las cosas también las tienes que llamar de alguna manera... No? Pero nosotros tenemos que ser conscientes de que no tenemos una cosa consolidada ¿no? Bueno, sí, tenim un grup, no? Però hem de treballar per a què es consolidi -no?- el grup?" (Annex 7, Equip Comunitari, Entrevista 12, pg. 58-59)</i> "Paral·lelament a la difusió directa que es va fer amb els joves per a convidar a l'assistència, es va elaborar un correu de retorn a tots aquells professionals del territori que des de la trobada de professionals del març del 2017 han estat participants en més o menys mesura del procés. Principalment per a tots aquells professionals que treballen el dia a dia amb els grups de joves amb els que s'han realitzat les sessions, però no només. L'objectiu del missatge era poder retornar l'evolució del procés esdevingut amb els joves des de finals d'abril. A més, el correu també resultava important per a informar de la substitució de la trobada entre professionals i joves per a la trobada solament amb joves, doncs abans i durant les sessions amb joves s'havia traslladat la idea que al finalitzar les sessions, també tindrien un espai a la trobada. La idea de fons, és mantenir un canal d'informació estable per a què tots els actors puguin fer-ne un seguiment, amb la voluntat que de cara a l'inici del proper curs, els actors professionals, també puguin prendre part i establir relacions de treball amb el grup de joves." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 29)
IFUTU	<i>"I si la resposta és molt mínima no ens ho hem de prendre com un fracàs; sinó com que queden moltes coses per fer. I hem de reforçar més a nivell d'activitats, hem de generar més espais de trobada i... generar-los nosaltres, eh... no? Cosa que tenim que... Que sorgeixi d'una altra manera. Però igual hem de treballar més les relacions!" (Annex 7, Equip Comunitari, Reunió, pg. 26-27)</i> <i>"Estaria guai que pogués sortir un grup motor. Però veient una mica la realitat d'aquí, de Verdum, no ho tinc molt clar... A no sé que, això (el procés de participació), es continuï fent. No? Donant espais als joves per a poder continuar parlant. Amb l'oportunitat de què volen, què són, què... Quines demandes, quins interessos, com veuen ells la realitat i tal... Jo continuaria fent una mica el mateix. Perquè no sé vosaltres que heu aportat, que teniu la visió de tots els grups, si pot ser que sí que surti un grup motor" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 35-36)</i> <i>"Que sigui alguna cosa, doncs, que de veritat es continuï fent, no? Aquest procediment que nosaltres estem començant, o s'ha començat, o... no sé com dir-ho exactament, però... Però que no sigui només un procediment que nosaltres el fem ara mateix perquè som joves. Sinó que quan ja no siguem tant joves encara hi hagi gent que, de veritat, encara estigui treballant pels que venen darrere, no? Com nosaltres estem treballant pels que hi ha darrere nostre. Llavors que a partir d'aquí, el Pla Comunitari agafi consciència i treballi per això: que continuï seguint aquesta cadena de que la gent treballi per l'altra gent." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 53)</i> <i>"[...] han quedat dibuixats dos grans blocs temàtics a treballar: una línia al voltant de la sensibilització, la formació i autoformació al voltant de la qüestió de gènere i LGTBI+; i una altra de generació d'activitats de lleure i oci al barri, primordialment a l'espai públic. Del consens al voltant dels blocs temàtics prioritzats d'accions a començar a treballar, també es pren la decisió de començar a constituir-se com a grup de joves i realitzar la primera acció amb la planificació d'una Tarda Jove pel proper dimecres 19 de setembre. Fruit d'aquest primer objectiu, el grup decideix tornar-se a trobar el dijous 12 de juliol per construir la</i>

	programació de la jornada i organitzar-se per a planificar-la i celebrar-la. Es decideix que després de la celebració de la Tarda Jove, es reprendran les trobades del grup per a valorar l'esdeveniment i planificar les següents accions a desenvolupar (activitats lleure i oci/formació gènere)." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 31-32) "Es recullen diverses intervencions on alguns participants mostren interès per la voluntat d'incrementar la pluralitat de joves participants del grup o de les accions que es tirin endavant. També es discuteix i es consensua el rol de l'equip comunitari: facilitar els processos de presa de decisions a nivell de grup motor i col·laborar en el treball per a l'apropament i accés a la participació d'altres perfils i col·lectius de joves del barri." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 10, pg. 32)
ISJOV	"Lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros" (Annex 7, Jove, Entrevista 5, pg. 37) "M'agrada aquesta forma que teniu de fer, més divertida, més dinàmica, participativa..." (Annex 7, Joves, Entrevista 7, pg. 42) "Jo penso que utilitzar dinàmiques per a què els grups puguin expressar-se i això, em sembla una bona idea, em sembla súper educatiu. Perquè si a sobre ja fas que expliqui, la gent, la seva experiència professional o vivencial, ja fa... ja fa bastant. Després, jo penso, crec, que sí, que "cadascú" ens hem sentit escoltats, almenys per la meua part sí." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 49-50) "Jo crec que escoltar l'altre ja es útil, no? Vull dir... Escoltar l'altre, que som nosaltres, no? Escoltar i prendre...o sigui tenir temps un divendres a les 8 del vespre, diu molt de... si més no d'actitud, no, que hi ha? Llavors, crec que això ja val la pena." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50-51) "Valen: No. Des del primer moment ha anat tot encaminat i hem pogut seguir la sessió molt fàcilment. Sonia: Sí. La metàfora, aquesta de... Valen: Del procés. Sonia: Sí. El mural del procés, no? Un esquema d'on volem arribar, els post-its que són molt -a part de visuals perquè... les coloraines- és com... és molt estructurat, no? Ah, també, a l'hora de reagrupar les propostes... (intervenció paral·lela) Christian: és un bon fil conductor... Sonia: Sí. També hem tancat bé la sessió, no? Perquè el principi, vull dir: ja no és com a barri, sinó com a tu, què esperes, no? Llavors, després, el feedback aquest de com t'has sentit o... Aha... Sonia. No sé, estava bé..." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 52) "Les persones que... les encarregades de fer l'activitat, "bueno" (riu), són... no sé com dir-ho, però "bueno", són participatius i no... són "cercanos". [...] Si no s'entenia "algo" es repetia i... cap tipus de problema." (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 55)
ISTEC	"Jo, l'únic, és una aportació, que és: en el moment d'implementar les dinàmiques amb els joves, tenir una miqueta més de temps amb cada grup per a poder aprofundir amb les preguntes que obrien les dinàmiques, no? Per extreure'n una mica més de profunditat. Eren

	<i>moltes preguntes. I cada pregunta podia durar per parlar molt i aprofundir, no? Vam fer-ne, potser, masses, no? Que està bé per a fer un tastet i treure una idea general -no?- del què pensen els joves en els diferents àmbits; però, "bueno", potser dues o tres -no?- i aprofundir una mica més" (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 35)</i>
DREXA	<i>A nosaltres, com... "Bueno", directament com a educadors de carrer el que ens ha facilitat això és, per exemple, poder fer algun acompanyament o intervenció individual amb algun jove. De fet, avui, tenim una intervenció amb un jove per a acompanyar-lo a un servei perquè ens va fer una demanda de trobar feina, no? [...] En lo que és el nostre àmbit més directe. Després, clar, es muy difícil, no sé... Eh... Estaria guai que pogués sortir un grup motor. Però veient una mica la realitat d'aquí, de Verdum, no ho tinc molt clar..." (Annex 7, Educadors de Carrer, Entrevista 4, pg. 35)</i> <i>"Hem facilitat informació i hem transmès la voluntat de poder estar presents i acompanyar als i les joves en qualsevol moment que creguin oportú fer-nos partícips" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 2, pg. 6)</i> <i>"Marxem amb la sensació que els joves han trobat sentit i han trobat interessant la sessió; i que el lloc des d'on les dinàmiques permeten situar els joves (expressar-se i poder opinar sense necessitat de consensuar o aprofundir en les idees compartides) genera expectatives positives respecte la possibilitat de seguir treballant amb ells i mirar si de tot el que sorgeix a la sessió en algun moment troba traduccions pràctiques." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 7, pg. 22-23)</i> <i>"S'evidencia la cohesió i dinàmiques de treball i relació existents entre els participants, així com també el bagatge i cultura participativa dels joves tant pel què fa al desenvolupament de les dinàmiques com en els continguts i aproximacions que es realitzen al llarg del conjunt d'activitats." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 8, pg. 24)</i>
DREAD	<i>"Jo crec que escoltar l'altre ja es útil, no? Vull dir... Escoltar l'altre, que som nosaltres, no? Escoltar i prendre...o sigui tenir temps un divendres a les 8 del vespre, diu molt de... si més no d'actitud, no, que hi ha? Llavors, crec que això ja val la pena." (Annex 7, Joves, Entrevista 10, pg. 50-51)</i> <i>"He pogut escoltar opinions d'alguns temes que hem tractat durant la sessió, com... sobre la gent jove i, mira: he "apregut" coses!" (Annex 7, Jove, Entrevista 11, pg. 55)</i> <i>"els participants troben en la sessió un moment on poder expressar-se i un reconeixement de valor en les seves reflexions i opinions. Que la seva opinió és important i que és interessant compartir-la, doncs és de valor. Pensem que la sessió ho facilita, però que aquest fenomen té a veure amb el perfil dels participants: forquilla d'edat de les més altes amb què hem treballat -d'entre 20 i 30 anys-, capacitat de retrospectiva, visió i anàlisi de l'experiència vital i situació del jovent, etc. Observem com ja s'ha descrit que la dinàmica de les propostes també es converteix en un moment on els participants es senten clarament interpel·lats i que les seves aportacions poden ser importants. La valoració general és que la sessió ha interpel·lat clarament als joves i han sentit que se'ls reconeixia com a persones amb les quals cal comptar i les seves aportacions són de valor" (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 5, pg. 17)</i> <i>"La relació prèvia amb alguns d'ells i el coneixement del conjunt d'ells -de manera més o menys clara- de l'existència del Pla Comunitari, facilita l'arribada del discurs generat al voltant del procés de participació i la seva inserció en el marc del Pla Comunitari. [...] En aquest sentit, pensem que tant el factor de coneixement "de barri" degut a la seva vinculació i trajectòries en el si de la FPM com el perfeccionament de l'articulació dels missatges per part nostre, són elements que poden tenir a veure amb aquesta accessibilitat i adequació del discurs. [...] Gràcies a les relacions de coneixença que es té amb el grup i la facilitat en la transmissió de la idea del procés de participació pot possibilitar la generació</i>

d'unes inquietuds i expectatives de futur força clares dels participants respecte la trobada de joves de finals de juny i en la continuïtat del treball amb joves. [...] Això sí, més pel vincle i les facilitats de contacte, relació i certa referencialitat que pot tenir l'equip comunitari amb els joves i amb l'equip d'educadors del projecte, que no per la construcció sòlida de la proposta treballada al llarg de la sessió (visió de la situació dels joves al barri, formulació de propostes, trobada joves i constitució de grup motor per portar-les a la pràctica)." (Annex 6, Treball de Camp, Sessió 9, pg. 27)

ANNEX 6. BUIDATGE DEL TREBALL DE CAMP

Sessió 1. Atrezzo, Teatre Xerinola

Teatre Xerinola

26/04/2018

Participants: 7

(En aquesta sessió l'investigador no va poder estar present a la sessió. Per tant, tota aquella informació present a continuació ha estat recollida per les altres dues tècniques de l'equip i cedides a l'investigador. En aquest sentit, evidentment, no trobarem l'apartat de descripció i observacions realitzades per l'autor.)

Dinàmica 1. Frases provocadores (I tu què en penses?)

Conflictes familiars

- Familiars antiquats.
- Molta informació de l'exterior. *Inputs* de fora.

Cada família és un món, i en quasi totes hi ha conflictes familiars, per a ells i elles és normal. A més, fan constar que saben que durant l'adolescència/joventut els conflictes entre fills/es i pares/mares és normal per la seva evolució psicoemocional.

Diuen que la generació dels seus pares i mares està antiquada i que reben molta informació exterior que pot modificar les maneres de fer i ser, i que aquestes poden ser diferents de la dels seus progenitors/es.

Sexe

- 100% d'acord que tenen molta informació sobre salut sexual.
- És un tema tabú a casa.
- Les xerrades de l'institut les veuen més o menys bé.
- Ha internet està tota la informació.

Es posicionen en 100% d'acord que hi tenen molta informació, no obstant això, no mencionen cap recurs per a joves vers la sexualitat, només mencionen el CAP però no el servei específic de la Tarde Jove. També diuen que aquest tema a casa no es sol tractar perquè és un tema tabú i creuen que els pares i mares tenen vergonya de parlar amb els seus fills. Les xerrades als instituts estan bé, més o menys, diuen que faltaria informació sobre temes de sexualitat i relacions més enllà de l'heterosexualitat. Per a ells i elles tota la informació que necessiten la poden trobar a Internet.

Drogues

- S'està retornant als anys 80.
- Són habituals.

Tres dels participants s'han posicionat en 100% d'acord mentre que dues persones en el 50%, diuen que depèn dels amics i de per on et mous, a més afegeixen que hi ha molta

desconeixença vers al consum i els efectes de substàncies psicotròpiques i que a més s'afegeix una mirada negativa a les persones que les consumeixen. Alguns participants afegeix que s'està retornant als anys 80, potser perquè a que ha passat a ser una cosa habitual entre joves.

A la pregunta: "és preocupant el consum de drogues entre els i les joves?" es posicionen en el 100% d'acord, ja que com han dit, en ser una cosa habitual s'ha normalitzat el consum, el que fa que els i les joves no siguin conscients dels riscos que suposa el consum de substàncies psicotròpiques.

Falten espai per joves

- Estan 100% d'acord que falta un espai per joves al barri.

Creuen sense cap dubte que falta un espai per joves al barri perquè ells i elles puguin fer les seves activitats. També s'entén que de vegades, només participen en forma de consumidors/es i com a molt, de col·laboradors/es en realitzar activitats.

Ganes de fer coses

- Tenen ganes de fer coses plegats.

Aquest grup, encara que ja fa coses plegats i ells/elles mateixes s'organitzen, pensen que potser podrien fer més coses, però que no els hi donen l'oportunitat. En aquest sentit, també creuen que moltes vegades no fan més coses o no participen més al barri o comunitat perquè no es senten convidats.

Recursos i serveis

- Els i les professionals que treballen amb joves han de ser més propers.
- No estan informats sobre els recursos i serveis del barri/districte.

Diuen que, encara que com a joves són un públic exigent (perquè mai estan contents amb tot), el i la professional ha de ser proper als joves. D'altra banda, expressen que no els hi arriba informació sobre els recursos i serveis que hi ha al barri o al districte respecte als joves.

Esperances de futur

- Panorama desolador.
- Esperances fora d'aquí.

La majoria es posiciona en el 100% en desacord en què els joves tenen moltes esperances de futur, en aquest sentit, creuen que el seu futur està fora d'Espanya, ja que, aquí hi ha molt atur i no es valora la formació. Una de les participants no va començar la carrera per por a no trobar feina després. Tanmateix, a la pregunta: "els joves no hi poden fer res?" Creuen que sí, ells poden posar de la seva part però és un treball conjunt entre tots i totes.

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Per ordre de prioritat:

- Col·laboració amb barris amb més força: establir comunicació amb altres grups de joves organitzats dels territoris propers, per tal d'aprendre dels precedents que hi ha.
 - Construir una assemblea juvenil per a vincular a joves de barris propers.
- Accions de joves per a joves: establir un espai per a que els joves puguin organitzar i assistir a diferents activitats i events.
 - Promoure la cultura en general i oferir espais culturals pels joves.
- Xerrades a escoles (educació/valors/tolerància): fetes per persones properes (podrien ser els mateixos joves, però son conscients que els hi faltaria formació).

Sessió 2. Grup de joves del Projecte Fil de la Fundació Pare Manel

Temps: 01:46 h

Dinàmica 1. Frases provocadores (I tu, què en penses?)

- Els joves no participen
-Hay de todo. Que sí i que no. Depende de la personalidad
- Els joves molesten a la gent gran
-
- Els joves consumeixen cànnabis de forma habitual i normalitzada
-No es normal que niños de 12 o 13 empiezen a fumar
-
-Les preocupa que fuman porros però no porqué.
-Us responsable (quan es consumeix)
- Falten espais per a joves al barri
-

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Activitat Física/Esport

- Gimnàs Social per Joves: espai de trobada de joves/Activitats saludables per joves i entreteniment/ Facilitats econòmiques d'accés a les activitats/Començar a promocionar gimnàs entre joves amb difusió (festes, començar a fer activitats a carrer o espais existents). Classes de gimnàs/moviment/Relaxació amb moviment/Bodybalance.

Sexualitat

- Sessions amb grup per a joves i per a adults (famílies) sobre sexualitat.
- Atenció individual
- Temes: no només mètodes anticonceptius i malalties de transmissió sexual. També de com ens sentim, com ens relacionem sexualment.

Educació Emocional

- Taller i xerrades al voltant de l'autoconeixement i les emocions als centres educatius del barri

Professionals que treballen amb joves

- Buscar les maneres de trobar-se/fer arribar quines són aquelles coses que podrien millorar el professionals

Festes

- Utilitzar les festes per socialitzar o implicar projectes i col·lectius del territori que col·laboren en la transformació del barri / presentar o col·laborar en entitats i projectes solidaris...
- Utilitzar les festes pel finançament de projectes i col·lectius

Dinàmica 3. Què m'emporto?

- Desahogo / Empatía // Tiempo de escucha a los jóvenes
- Tengo las cosas más claras
- Me ha gustado, porque nos hemos podido expresar
- Está bien que tengan (*equip comunitari*) pensamientos positivos. Espero que de verdad ayuden a mejorar estas situaciones.
- Hay mucho que aprender y escuchar
- Emoción
- Hay mucho por hacer
- Me llevo poder proponer idea para el futuro o ideas para el casal...
- Me ha gustado mucho. Me abrió los ojos mucho.

Descripció i Observacions

La sessió d'avui, divendres 27 d'abril, s'ha realitzat durant el matí amb algunes de les persones joves del Projecte FiL de la Fundació Pare Manel. És un projecte educatiu d'acompanyament a la formació i a la inserció sociolaboral per a joves de Verdum d'entre 16 i 30 anys. Hi ha participat 10 joves (7 noies, 1 noi; i 1 noi i 1 noia estudiants de pràctiques). Han estat acompanyades amb la presència intermitent de dues de les persones educadores del projecte.

La sessió estava planificada per a realitzar-se de 10:00h a 11.30h. Finalment s'ha allargat i s'ha realitzat de 10.00h a 11.50h.

Participació joves: dues noies pràcticament no han intervingut al llarg de la sessió. La resta, sí, en major o menor grau. Una de les participants ha tingut un grau molt alt d'intervencions i ha hegemonitzat en certs moments el diàleg i les intervencions. Des de l'equip comunitari s'ha procurat donar-li veu i no interrompre la dinàmica natural en què es donaven les discussions tot

i que també s'ha procurat facilitar la intervenció d'altres participants en cada un dels moments i temes que apareixien sobre la taula al llarg de l'activitat.

Sensacions/emocions: la percepció sobre el grup en general és que la proposta ha sigut atractiva. Des del principi de la sessió els nois i noies han tingut ganes d'intervenir, dir la seva, escoltar amb interès les reflexions de la resta de companys i de l'equip comunitari. D'alguna manera, ha esdevingut una experiència excitant per molts d'ells. Sembla que s'han sentit clarament interpel·lats i reconeguts com a joves del barri, i com a tals, amb dret i responsabilitat a dir la seva sobre la realitat i situació del jovent a Verdum. Al final de la sessió hem rebut moltes mostres d'agraïment i gratitud, tant durant la dinàmica de valoració *-què m'emporto-* com en converses informals amb la majoria d'ells ja a fora al carrer al acabar la sessió. També és cert, però, que algunes de les participants han assumit una actitud més passiva pel què fa a la participació en determinats moments tant de la dinàmica de les frases provocadores com en la de les propostes. Podem pressuposar que originat per diferents factors: hegemonització de les intervencions per part d'altres persones més actives; extensió de temps massa llarga del conjunt de la sessió i de les dinàmiques; dificultats per seguir i reflexionar al voltant d'algunes qüestions que han aparegut o es proposaven (elaborar propostes concretes amb els joves com a protagonistes; analitzar la sensació de desesperança/expectatives de futur dels joves, etc.); sensació de novetat i experiència participativa dèbil, etc.

Pel què fa a l'equip d'educadors del projecte FiL, malgrat la nostra preocupació d'haver-nos extralimitat en el temps i atenció al grup que estava pactat, també han valorat molt positivament l'experiència. Així ens ho han fet saber amb converses informals i per correu:

Hola

companyes!

res de disculpes, la sessió ha anat súper bé, de fet el tema de la participació en la xarxa comunitària és un àmbit que ens agradaria treballar més amb els joves i no ho fem prou, en general les joves han respost molt bé (exceptuant algun excés d'intervencions per part d'alguna però bueno) i han donat la seva opinió de manera lliure i això té un gran valor.

*Les joves (i jove) que han participat són:
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX*

Bon cap de setmana!!!!

Discurs/missatge: com en la resta de sessions, prèviament a començar-les, s'ha estat treballant amb l'equip comunitari una definició clara del discurs i missatges amb els que operar durant les sessions; tant el voltant de facilitar la comprensió del procés de participació en termes globals, com pel què fa específicament al desenvolupament de la sessió. La idea és construir una narrativa atractiva i comprensible pels joves, a la vegada que planera i realista; que permeti situar els joves com a agents clau del procés al llarg dels diferents moments (sessions grup,

retorn i trobada, continuïtat trobades al setembre, prioritització i definició de línies d'actuació, planificació i execució d'accions). Procurant que la proposta participativa sigui compresa i no generi expectatives impracticables. Al llarg de la sessió ens adonem que tot i haver planificat i treballat prèviament amb l'equip la construcció i modulació del discurs a utilitzar durant el curs de les sessions; se'ns escapen i obliden idees i reflexions a transmetre, ens costa fer arribar certes idees amb un registre de llenguatge proper als joves i ens falten estratègies i definició de moments clau on els joves se'ls pugui acompanyar i recordar el recorregut que estem fent al llarg de la sessió i del procés en general. Malgrat tot, sembla que el diàleg establert amb els joves, tot i fluïxer pel què fa a discurs i intencionalitat estratègica, sí que pel què suposa la comunicació i relació directa entre equip comunitari i joves, és fluid i arriba als joves.

Desenvolupament de la sessió i dinamització: el desenvolupament de la sessió, pel què fa a les finalitats més específiques de la mateixa sessió -obrir un espai on els joves es sentin convidats i interpellats a expressar el seu punt de vista sobre la situació dels joves al barri i formulin possibles propostes de millora amb ells com a protagonistes- sembla que han estat assolides. Així es constata amb el recull de informació realitzat de les dues dinàmiques i amb el retorn de percepcions i emotivitat dels participants. Tanmateix, pel què fa al desenvolupament formal del pla d'accions planificat, ens adonem que ens hem oblidat de detalls significatius (roda de reconeixement, recull de correus electrònics i contacte de joves interessats a donar-lo, preguntar si coneixen més joves/grups interessats a participar del procés, etc.); així com també una falta de control més estricta del temps planificat per a cada moment de la sessió.

Itineraris futurs/trajectòria: marxem amb la sensació que els joves han rebut amb interès la proposta i la oferta de seguir trobant espais de relació amb l'equip comunitari i els esdeveniments futurs que es puguin desprendre del propi procés de participació. Hem facilitat informació i hem transmès la voluntat de poder estar presents i acompanyar als i les joves en qualsevol moment que creguin oportú fer-nos partícips. També ha quedat clar que quan acabem la roda de sessions grupals, tindran informació de com ha anat i els convidarem a trobar-nos de nou juntament amb la resta de joves participants i professionals. Per altra banda, marxem amb la sensació que no hem emfatitzat prou en la naturalesa i abast del procés de participació, cosa que mesclat amb la il·lusió que sembla haver-se construït al voltant de la sessió, potser ha quedat poc definit el recorregut i marc real del procés, cosa que pot haver generat expectatives més ambicioses de les que pot assumir el mateix procés.

Sessió 3. amb el grup de joves de la classe de 4t ESO Escola Luz Casanova

(En aquesta sessió es va comptar amb la presència de l'equip d'Educadors de Carrer del barri. Van assumir un rol d'observadors i van facilitar algunes petites tasques a l'equip comunitari a fi de fer més lleugera la dinamització (moure i posar cadires, repartir material, matisar i resoldre dubtes durant la dinàmica de treball de propostes en grups,...). A més, van encarregar-se de la recollida d'informació de la sessió. De manera que a part de les observacions personals de l'investigador, la resta d'informació present a continuació està cedida per part de l'equip d'educadors.)

02/05/2018

Hora i Lloc: Casal de Barri de Verdum. 15.00h-16.30

Participants: 22

Dinàmica Valoració

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

Què n'espero?

- Aprendre
- Progreso
- Informació
- Participació
- Millorar el barri
- Aprendre
- Que ens ensenyin coses que no sabem, o que no se solen tractar
- Mítica xerrada amb activitats
- Aprendre
- Participació
- Ajudar al barri
- Col·laboració
- Participació
- Col·laboració
- Nothing
- Participar
- Participar
- Entendre als joves
- Ayudar
- Millorar l'activitat dels joves al barri

Què m'emporto?

- Divertit
- Progreso
- He participat
- Res de nou, segueixo amb el mateix punt de vista
- Informació
- Idea (dibuix d'una bombeta)
- Hem participat

- Felicitat
- Momentos buenos
- Un buen rato, gracias cracks
- Nada
- Diversió
- Alegria
- El mateix (ayudar)
- Una nova perspectiva

Dinàmica 2. Frases provocadors (I tu què en penses?)

1- Els joves no participen.

Acord: 9

Desacord: 13

Comentaris: "Participar no es només fer coses i consumir activitats, també es ajudar els demès". "Si no guanyo res a canvi, no participo".

2-La gent jove molesta.

Acord: 12

Desacord:3

No sap: 7

Els comentaris:

- Això no es veritat perquè els joves som actius per a la societat fem coses.
- Depenent de que s'entengui amb molestar.
- Potser els adults diuen que molestem perquè fem soroll.
- Tothom molesta, però es cert que es joves tenim més rebel·lia.

3- Els joves consumeixen haixix amb normalitat

Acord: 17

Desacord: 5

3a) Es preocupant que consumeixin?

D'acord: 11 " Perquè el consum es relaciona amb "males influències" "Perquè la marihuana es el nou tabac, aquell que van consumir els adults d'ara als anys 80".

Desacord 11: "La marihuana es lo mateix que el tabac i l'alcohol" "Però s'ha de tenir llibertat personal per fer el que vulguis".

4- Falten espais per a joves en el barri

Acord: 2

Desacord: 18

No sap: 2

Que són espais? Escoles, llocs esportius, Casal, Biblioteca, llocs on fer coses productives, la Maquinista no es un lloc on fer coses productives.

"Prefereixo a d'altres llocs; platja, carrer..."

"No només podem fer coses al barri, hi ha altres coses a Barcelona"

5- Els professionals no són propers als joves

D'acord: 8

Desacord: 6

NS: 8

- Hi ha alguns profes cremats
- Els joves s'han d'acompar als profes.
- Els professionals que treballen amb joves, han de ser joves.
- Jo prefereixo a un professor madur, que hagi viscut perquè així te experiència.

6- Els joves no es hi agrada anar a l'institut

Acord: 9

Desacord: 5

No sap: 8

7- Els joves tenen poca informació sobre salut sexual

D'acord: 13

Desacord: 9

- "Treuen la informació d'internet"
- "Treuen la informació dels pares o de compartir amb els amics"

8- Les relacions amb la família són conflictives

Acord: 9

Desacord: 10

No sap: 3

“Depèn de la família”

9- Els joves tenen molta esperança en el futur

D'acord: 8

Desacord: 12

No sap: 2

-“El futur depèn de les expectatives del propi jove, no tant del conjunt de la societat”

-“Hi ha molt paro”

-Hi ha més oportunitats fora d'Espanya”

9a) Els joves poden canviar aquest panorama?

“No hi ha res a fer “(9)

“S’ha de millorar i esforçar-se”

“Es crearan noves professions de futur amb les noves tecnologies”

10- Els joves tenen ganes de fer coses junts

D'acord la gran majoria menys 3

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

PROPOSTES:

1. Més instal·lacions lúdiques
2. Espais on poder expressar els teus talents
3. Descomptes per a preservatius
4. Xarrades sobre drogues, conscienciació, perquè es consumeix?
5. Espais fets per i pels joves per a festes
6. Tallers de ciències: química, psicologia....coses didàctiques.
7. Torneig de futbol

Observacions dels Educadors de Carrer (ApC's)

-Situat al principi de la sessió el concepte participació.

-En la dinàmica on el grup es posiciona, potser fer menys preguntes i aprofundir una mica més en el debat amb el grup.

MOLT BONA FEINA COMPANYYES!!!!

Descripció i Observacions de l'investigador

La sessió d'avui, dimecres 2 de maig, s'ha realitzat amb el grup-classe de 4t d'ESO de l'Escola Luz Casanova al Casal de Barri de Verdum, en horari lectiu. Hi ha participat 23 alumnes, acompanyades pel seu tutor i el director del centre. A més de l'equip comunitari, també hem comptat amb el suport dels Educadors de Carrer del barri (2), els quals han col·laborat en el recull de informació i han pogut revisar el desenvolupament de la sessió, la nostra intervenció i la participació dels adolescents. A continuació adjuntem el recull de informació i observacions que han realitzat. En algunes de les properes sessions també comptarem amb la seva col·laboració. En aquest sentit, després de la sessió d'avui on assistien en qualitat d'observadores, en les properes sessions es planifica que assumeixin un rol més actiu en les tasques d'acompanyament en la dinamització de les sessions.

Planificació prèvia i apropament al perfil del grup: s'ha tingut en compte que el grup tindria una naturalesa de perfils diferent a les passades dues sessions amb els joves del Teatre Xerínola i el Projecte FiL. Sobretot per dos factors: el numèric (grup molt més gran) i l'accés a la participació i el context on es donaria (escolar, en el si d'un grup classe en horari lectiu). Per tant, hem planificat la sessió revisant i essent molt més estrictes amb la temporalitat del conjunt de moments de la sessió. Tant per les possibles majors dificultats a l'hora de dinamitzar el grup i mantenir l'atenció i interès dels participants, com també per no utilitzar més temps lectiu de l'acordat amb el centre (1,30h).

Participació dels joves: la primera qüestió important a considerar és l'accés a la participació, doncs és un accés que es dona en un marc d'obligatorietat i en el si de la jornada lectiva dels participants. Aquesta qüestió no és insòlita, doncs la sessió realitzada amb els joves del Projecte FiL també reunia la majoria de les determinants pròpies d'un accés a la participació no basat en la lliure voluntat dels participants (malgrat en el cas del FiL, sí que es va deixar llibertat d'assistència a la sessió). Tanmateix, a més, cal tenir en compte que el Projecte FiL és un recurs formatiu sociolaboral no obligatori i per a majors de 16 anys, mentre que els alumnes de l'Escola Pia són menors de 16 anys i dins l'itinerari formatiu de l'educació obligatòria. En síntesi, aquesta limitació del dret a decidir si es vol participar o no, pot influir molt significativament al desenvolupament de la sessió, la participació dels adolescents o, com a mínim, a la voluntat i l'emotivitat inicial dels participants. Malgrat tot, el conjunt del grup s'ha mostrat predisposat a escoltar i tenir una posició proactiva davant el conjunt d'activitats que se li proposaven. Sempre més des d'una lògica d'atenció escolar a la figura educativa -en aquest cas, l'equip comunitari- que no per un entusiasme generalitzat a nivell de grup davant la proposta participativa. A nivell general, pel què sembla, ha estat rebuda amb més interès la dinàmica de *I tu què en penses?* - on el conjunt del grup ha seguit amb atenció el seu desenvolupament i hi ha hagut una pluralitat d'intervencions- que no en la dinàmica de formulació de propostes per grups.

Sensacions/emotivitat participants, educadors i docents: pel què respecte a l'Escola, veiem que hi ha dues visions força diferenciades al voltant de les sensacions i satisfacció. La primera, per part del docent assistent a la sessió i el director del centre (també present); molt entusiasta; en contrast a la segona, la dels adolescents participants, molt més continguda en termes generals. Almenys aquesta és la percepció que es té des de l'equip comunitari, a més del què expressen

alguns dels missatges recollits de la dinàmica del *Què m'emporto?*: Pel què fa als primers, sembla que l'activitat és llegida amb interès, així com també -en més o menys mesura- la resposta del grup-classe. Pel què fa als adolescents, podem especular al voltant de diverses lectures i factors a tenir en compte que ens condueixen a la nostra particular interpretació general que la sessió ha generat interès (relatiu) a indiferència: moment del dia i hora específica de l'horari escolar en què s'ha realitzat la sessió (horari de tarda); dinàmiques pròpies i internes del grup-classe i l'esfera escolar en què s'ha circumscrit la sessió (en el si d'un grup amb relacions consolidades i quotidianes, amb totes les variables positives i negatives que s'hi puguin donar); quantitat de participants (22 persones); etc. En la dinàmica de les propostes, ens adonem que no hem aconseguit transmetre els criteris orientatius a tenir en compte a l'hora de formular-les -paper protagonista dels joves/circumscribit al context del barri de Verdum-, doncs força grups han elaborat propostes que incorporen més elements de demanda que no d'acció. Tanmateix, també resulta important poder conèixer quines són aquelles demandes -que sense haver de sistematitzar-les ni analitzar-ne amb profunditat els motius i necessitat- que en el pas de la sessió als joves se'ls hi ha suscitat.

Discurs/missatge: sortim de la sessió amb la percepció que estem millorant la capacitat de relatar i transmetre amb més facilitat el discurs general del procés de participació i les propostes d'activitat de la sessió i el sentit de cada una d'elles. Tanmateix, les dificultats que observem en el moment de la creació de propostes de millora i la posada en comú, ens fan evident que segurament no acabem aconseguir transmetre amb prou claredat i amb un llenguatge adequat el què proposem (generació de propostes de millora per la situació dels joves amb la idea que les propostes continguin un paper participatiu i protagonic per part dels mateixos joves del barri).

Planificació i desenvolupament de la sessió i tasques de dinamització: pel què fa al desenvolupament temporal de la sessió, la lectura que en fem és positiva, doncs hem tingut temps per a passar pel conjunt de moments i activitats planificades amb el marge de temps pactat (1.30h). El trànsit per cada una de les activitats també és força positiu. Pel què fa a la primera dinàmica (*I tu què en penses*) s'evidencia que el temps planificat resulta molt limitat per l'elevat nombre de persones del grup; cosa que no neutralitza la principal finalitat que persegueix la dinàmica -obrir un espai de diàleg on els joves hi diguin la seva i recorrem diferents temàtiques, fenòmens, preocupacions de la vida dels joves... sense entrar-hi en profunditat ni haver de consensuar anàlisis- però que potser no estimula ni facilita generar tant entusiasme per part del grup com en anteriors sessions; aspecte que pot haver arribat a condicionar la segona dinàmica (*Propostes*).

Sessió 4. Grup de matins d'estudiants del Graduat en Educació Secundària (GES) del Centre de Formació d'Adults Freire

Dimecres 9 de maig

11h-12.30h

Participants: 7

La quarta sessió s'ha realitzat en el si de l'horari lectiu del CFA Freire, concretament amb estudiants del Graduat en Educació Secundària (GES) per a majors de 18 anys en horari de matins. La sessió s'ha realitzat en l'espai de tutoria del grup i l'assistència a la sessió era optativa. Prèviament durant l'anterior setmana a la celebració de la sessió, es van realitzar passa-classes per a explicar breument el procés de participació i la proposta de sessió.

Dinàmica 1. Què n'espero / Què m'emporto? (expectatives)

Què n'esperes?

- Mejoras del barrio
- Aclarar dudas
- Cambio
- Expresar lo que pensamos
- Pues que ayuden mucho a los jóvenes
- Me puede ayudar en algunas dudas

Què t'emportes?

- Esperança d'un barri 10.
- Esperanza
- Buena sensación
- Importancia a cosas que no hi pensàvem
- Me llevo una idea para algo futuro
- La sensación que se preocupan por los jóvenes

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Esport

- Torneig de futbol
- Tornejos de futbol amb premi
- Pistes de futbol

Espai i cultura

- Concert de Trap (*a la gente de ahora le gusta*)
- Cada dos caps de setmana, posar música a algun espai del barri per joves
- Més espais per a joves
- Gimnàs al barri

Descripció i Observacions de l'investigador

Participació joves: tal com s'assenyalava, l'assistència a la sessió realitzada amb els estudiants de la CFA Freire era optativa i es realitzava en el marc de l'espai de tutoria. En aquest sentit, van

assistir-hi tots aquells estudiants que van voler, concretament 7 (desconeixem, per ara, quants representen sobre el total del grup-classe). L'horari en què es va fer la sessió es trobava inserit al mig de la jornada lectiva; aspecte, probablement, facilitador de l'assistència voluntària d'estudiants. La percepció que s'enduu l'equip comunitari i els educadors de carrer -també presents a la sessió, observadors i facilitadors de la dinamització en alguns moments de les activitats- és positiva pel què fa la participació; sobretot pel què en fa a l'evolució esdevinguda al llarg de la sessió. La percepció, en resum, ha estat que hi ha hagut un creixement de l'interès per part dels estudiants a mesura que s'anaven realitzant les activitats. Hi ha hagut un ritme d'intervencions força elevat durant la dinàmica de *I tu què en penses*, moment en què sembla que els joves s'han sentit clarament interpel·lats i en un entorn prou confortable per a dir-hi la seva. En general, no ha sigut molt complicat que el conjunt de participants intervinguessin en la dinàmica, doncs no ha sigut necessari dinamitzar l'ordre d'intervencions. Amb facilitat, s'ha passat del *I tu què en penses* a la formulació de propostes, on s'ha treballat amb dos grups de tres persones i un de dos; tot i que la dinàmica general s'ha caracteritzat per a dialogar i discutir sobre temes, inquietuds i posterior formulació de propostes de manera grupal pel conjunt d'estudiants, equip comunitari i educadors de carrer.

Sensacions/emotivitat participants: durant la sessió s'evidencia que s'ha aconseguit establir un vincle entre la proposta, les vivències personals, inquietuds i emotivitat dels participants. Doncs la majoria d'ells s'han sentit en un espai confortable per expressar-se pel què suggereix l'entusiasme i apassionament observat; sobretot en la primera dinàmica al voltant dels posicionaments personals respecte les diferents temàtiques plantejades. Pel què es recull d'algunes intervencions i reflexions del grup, sembla que la majoria d'ells es troben en un moment vital en què espais que convidin a donar el seu punt de vista sobre les seves vivències, trajectòria i opinió sobre la situació dels joves; els hi genera interès i es senten clarament interpel·lats.

Discurs/missatge: marxem amb la sensació que tenim més facilitat, després de quatre sessions, per articular bé el conjunt del discurs i els missatges a comunicar a cada moment de la sessió. Desconeixem, tanmateix, el grau de comprensió real del discurs expressat en termes globals a nivell de procés de participació, en particular pel què fa a les seves fases; tot i així, sí que creiem que s'ha entès la magnitud del procés (trobad amb diferents grups del barri, les fetes i les que queden per a realitzar) i la finalitat general (proposar de millorar aquelles coses que no ens agraden de la situació que vivim al barri com a joves essent participants directes d'aquest canvi).

Expectatives/futur: tenim la sensació que la proposta concreta de futur del procés de participació, és aquell aspecte que hem transmès amb més indefinició o, si més no, no hem recalcat o emfatitzat en ell en prou moments diferents de la sessió. En aquest sentit, revisant el *Què m'emporto* ens quedem amb la valoració que la sessió ha generat un clima d'esperança i ganes de fer per part dels participants, però que desconeixem en quina mesura hi veuen el succedani concret de moments que proposem realitzar (sessions, retorn i trobada conjunta, priorització, planificació i execució de propostes).

Sessió 5. Grup de joves estudiants del GES de tardes del CFA Freire

Dimecres 9 de maig

18.30h-19.30h

Participants: 16

15

Realitzem aquesta segona sessió amb els estudiants de la CFA Freire del curs del GES en horari de tardes al mateix dia que al matí hem fet la primera amb els de matins. En aquest cas, hi ha una assistència de 16 persones. Només hi som presents l'equip comunitari, els educadors de carrer no tenien disponibilitat.

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

Què n'esperes?

- Información
- Ni idea :)
- Saber diferentes opiniones
- Espero sacar partido y buena información, sobre la charla.
- Algo positivo
- Aclararnos
- Informarme
- Interesante
- Entender y comprender la situación de los jóvenes del barrio.
- Nada
- No tengo ninguna expectativa de momento
- Saber la opinión de los demás
- Que sea útil

Què t'emportes?

- Me he aclarado
- Información
- Estoy más concienciado
- Aclarar algunas dudas
- He sacado una realidad de todo
- Súper productivo. Nice.
- Ha estado bien la clase
- Ha servido algo para mejorar cosas entre jóvenes
- Esperanza que los jóvenes tienen futuro.
- Esperanza para los jóvenes
- Más información
- La he escuchado!
- Hay que luchar!

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Espai per a joves

- Fires anuals sobre tecnologia, nutrició, esports, etc. al barri. I més accessibles.
- Trobades per a fer activitats que millorin el barri (neteja, etc...)
- Centres d'oci amb més informació per als joves i activitats
- Espais lúdics i variats al carrer, a l'aire lliure degudament equipats.
- Espai per a què als joves es puguin incentivar i no estar al carrer. Formant...
- Recinte per a fer activitats gratuïtes

Formació ciutadana, laboral i inserció

- Formació professional gratuïta i sense un mínim de titulació per a poder accedir-hi
- Més informació sobre els cicles formatius als col·legis públics.
- Tallers per la era digital
- Respectar el medi ambient (donar consciència)
- Més espais per a joves
- Més formacions per a joves (+ incentius)
- Informació al voltant de les ofertes de formació laboral, ...
- Xerrades informatives: drogues, estudis, sexualitat, respecte... a partir de casos reals
- Més xerrades per a joves (en general). Donar una perspectiva diferent als joves.

Descripció i Observacions de l'investigador

Desenvolupament i dinamització de la sessió: iniciem la sessió amb puntualitat i amb una assistència elevada de persones en contrast amb la quantitat del grup de matins. Ens presentem, presentem el procés de participació i ràpidament iniciem la dinàmica de *I tu què en penses*. La dinàmica genera interès i intervencions força apassionades entre la majoria de joves. Sembla que senten que tenen força coses a dir i que és important compartir-les a nivell grupal i que hi ha certa intencionalitat al darrera que d'alguna manera quedin recollides i tinguin impacte. Cal ordenar i dinamitzar alguns moments de la dinàmica per la generació de converses paral·leles que generen les intervencions i temàtiques tractades. Passem a la dinàmica de formulació de propostes on qualla ràpidament la idea de treball en grups i el conjunt de participants es disposen amb seriositat i ganes de treballar propostes. Com es pot observar en el recull de propostes, ha estat la sessió on els grups han treballat més la generació de propostes, sobretot per la quantitat de propostes formulades per cada grup. La posada en comú es realitza amb un clima d'atenció i seguiment de les propostes de tots els grups. Sembla que és un moment que el grup troba interessant. Tanquem la sessió de manera una mica desordenada i el grup ràpidament es dispersa, sortint uns de l'aula -doncs ja era hora del descans entre classes- i un petit grup de noies es queda amb interès per a poder conèixer més bé les possibilitats futures del procés de participació i la feina que es fa a des de l'equip comunitari.

Participació dels joves: la participació dels joves, com hem comentat, ha estat molt activa al llarg de tota la sessió.

Emotivitat/sensacions dels participants: sembla que els participants troben en la sessió un moment on poder expressar-se i un reconeixement de valor en les seves reflexions i opinions. Que la seva opinió és important i que és interessant compartir-la, doncs és de valor. Pensem que la sessió ho facilita, però que aquest fenomen té a veure amb el perfil dels participants: forquilla d'edat de les més altes amb què hem treballat -d'entre 20 i 30 anys-, capacitat de retrospectiva, visió i anàlisi de l'experiència vital i situació del jovent, etc. Observem com ja s'ha descrit que la dinàmica de les propostes també es converteix en un moment on els participants es senten clarament interpel·lats i que les seves aportacions poden ser importants. La valoració general és que la sessió ha interpel·lat clarament als joves i han sentit que se'ls reconeixia com a persones amb les quals cal comptar i les seves aportacions són de valor.

Discurs/missatge: creiem que l'articulació del discurs i dels missatges transmesos al llarg de la sessió, així com les formes en com l'equip ha dinamitzat el grup, són les adequades i han estat clares i compreses pel grup. Més enllà de la capacitat de transmissió de l'equip, altra vegada situem l'èxit de la comunicació i comprensió dels missatges en la composició i perfils del grup.

Expectatives/futur: creiem que, seguint amb la naturalesa i característiques del grup, les expectatives de futur amb què puguin haver marxat els participants operen en un camp que es mou entre el realisme i l'escepticisme: és a dir, es generen expectatives força acurades a la proposta de participació i transformació que es presenta amb el procés participatiu, a la vegada que aquesta capacitat d'anàlisi crític i construcció d'expectatives aterrades a la realitat, genera una posició crítica i escèptica en la capacitat de canvi que pot suposar el procés de participació.

Sessió 6. Grup de joves del Futbol Femení Babar

Dijous 24 de maig. 20h - 21.30h

Participants: 8

Dones: 8

Homes: 0

Ens trobem al vespre amb l'equip de futbol femení del Babar, club esportiu arrelat i amb una trajectòria consolidada al barri de Verdum. En la sessió, també hi és present l'entrenador de l'equip. Les edats de les participants són diverses: d'entre 17 anys i 39. S'ha pactat la realització de la dinàmica amb una de les integrants del col·lectiu, amb la qual es té relació personal i ha participat en diferents projectes del Pla Comunitari i de la vida associativa del barri.

Observem com són un grup clarament cohesionat i que assisteixen a la sessió amb actitud i expectatives de passar una estona divertida, més pel propi fet de reunir-se com a grup que per la sessió que s'ofereix.

Dinàmica 1. Què n'espero / Què m'emporto? (expectatives)

- *Què n'esperes?*
 - Espero que surjan ideas para la mejora del barrio y los jóvenes
 - Aprender cosas sobre el barrio
 - Aprender cosas nuevas

- Proyecto divertido
- Descubrir lo que pensamos del barrio, las actividades que se hacen
- Como funciona el proyecto sobre la Fundación Pare Manel
- Explicar lo que pensamos cada una
- *Què t'emportes?*
 - Ideas positivas y seguir creyendo en los jóvenes del barrio
 - Buen rato / risas/ merienda / conocimientos
 - He aprendido muchas cosas. Un buen rato
 - Buena tarde!! La xxxxx es una bienqueda...
 - Unas risas / cosas sobre los jóvenes / tarde divertida
 - Reflexión y acercamiento a la realidad del barrio
 - Buen rato y parar a pensar cosas que hace tiempo que no me paraba a pensar
 - Pasar un buen rato y saber lo que piensa cada una
 - Hacer más.

Dinàmica 2. Frases provocadores

- **Ganes de fer coses:**

2 en d'acord i 3 en desacord perquè diuen que la majoria de joves estan jugant a la play, en general es comenta que abans la gent estava més al carrer. 3 es posicionen en depèn.

- **Espai per joves:**

Estan en desacord al 100%, diuen que sí que hi ha espais per a joves on es poden fer coses, però quan parlem de Verdum sí que estan d'acord que no hi ha espais.

- **Professionals:**

Diuen que els professionals sí que saben tractar amb els joves, no obstant això també depèn de les persones.

- **Joves molesten:**

El 50% està en desacord i l'altra d'acord. Diuen que hi ha de tot, però sí que s'ha perdut una mica el respecte cap a la gent gran, però també diuen que la gent gran s'ha és massa "quisquilloso". D'altra banda, diuen que falten figures "d'autoritat", en el sentit educatiu.

- **Salut sexual:**

Una persona està en desacord, diu que hi ha informació però que no es sap utilitzar. 3 persones estan d'acord de hi ha molta informació i 3 es posicionen en el depèn. No obstant, totes coincideixen en que falta informació sobre les relacions sexuals, la gestió de sentiments, etc.

- **Cannabis:**

100% d'acord que el consum s'ha generalitzat i normalitzat, a més creuen que és preocupant perquè "lo raro es que no fumes"

- **Esperanzas:**

Encara que hi ha de tot, creuen que els joves no tenen ganes de fer res, que volen viure de les ajudes.

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Esport

- Cursas de Orientación: buscar tesoro / Hacer una por las montañas
- Torneo femenino: Un día exclusivo para nosotras
- Salidas naturaleza
- Rebajas (preus accessibles) a piscinas y demás
- Torneos femeninos

Oci, cultura i espai públic

- Cine en la calle: que la gente venga / películas buenas / que se relacionen
- Más actividades de ocio en plaza Verdun: gastronómicas / bailes, conciertos / salidas culturales para conocer más el barrio
- Salidas para los jóvenes: Port Aventura / a la montaña / a la playa
- Hacer más actividades en la calle: mejora la relación entre la gente
- Excursiones (salidas)
- Concurso de comida/gastronómico: cocido / tortilla / paella / master cheff

Espais i equipaments

- Casal Joves Verdun
- Más pistas de deporte (polideportivo): mejora la relación entre la gente
- Polideportivo Verdun

Descripció i Observacions de l'investigador

Participació dels joves: la participació s'ha caracteritzat per la discontinuïtat i un seguiment escàs del desenvolupament de les participants al llarg de la sessió; cosa que no ha implicat que no hi hagués força interès i intervencions tant en la formulació de propostes i exposició d'opinions respecte diferents temàtiques abordades amb *I tu què en penses?*; però s'han realitzat en el si d'una dinàmica de diàleg força intragrupal on la dinamització i la nostra presència no ha tingut molta cabuda.

Emotivitat/sensacions dels participants: la sessió es desenvolupa en un clima distès i força informal, condicionat clarament per a les dinàmiques i relacions que el grup té com a tal. Pel què respecte a les sensacions a nivell emotiu generades per a la mateixa sessió, valorem que no han sigut gaire significatives ni han despertat molt interès.

Discurs/missatge: en aquesta sessió, condicionats pel clima distès i informal del propi grup, ens adonem que tenim dificultats importants per travar un bon discurs des del principi al final de la sessió. Ens adonem que en molts moments, el grup no segueix el relat i sentit que tenen les dinàmiques i propostes de la sessió.

Expectatives/futur: pensem que la dinàmica general que ha seguit la sessió (dificultats en l'explicació del procés i el sentit de la sessió, clima i actitud de la majoria de participants) no ha

permès generar gaires o inexistents expectatives de les participants respecte la sessió i el procés de participació.

Sessió 7. Grup de joves del Tastet d'Oficis

Divendres 25 de maig. 9.30h - 10.30h

Participants: 9

El Tastet d'Oficis és un projecte d'orientació, formació i acompanyament en la inserció sociolaboral per a persones de 16 a 30 anys dirigida i impulsada pel treball en xarxa de diferents entitats i recursos de Verдум, Roquetes i Trinitat Nova (Pla Comunitari Roquetes, Pla Comunitari Verдум, Inserció Fundació Pare Manel, Serveis Socials). Durant el primer semestre de curs es realitzen sessions d'orientació laboral i selecció de joves per a la constitució d'un grup on es realitza formació bàsica, laboral i pràctiques a diferents centres de treball. La realització de la sessió de participació s'ha planificat i pactat en l'espai de treball tècnic, el grup motor del Tastet, del qual en formem part. Ens trobem amb el grup a les acaballes del curs actual, moment on gran part dels joves ja han acabat l'experiència de pràctiques i on fa dos mesos que s'ha acabat la fase formativa. En aquest sentit, i molt probablement per a altres factors, assisteixen 9 joves d'una vintena amb els que s'ha treballat durant el curs a la sessió que fem amb el grup.

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto? (expectatives)

- *Què n'esperes?*
 - Divertirme
 - Información
 - Risa
 - Saber más sobre el barrio
 - Que lo pasemos bien.
 - Aprender
 - Info del barrio. Interès.
- *Què t'emportes?*
 - Me he relajado, he compartido un momento en el que he podido dar mis idea y he podido expresar mi opinión. Lo más important: me he divertido.
 - Conocimiento
 - Información. Me ha parecido interesante.
 - Risa i saber como son, como piensan mis compañeros, y he estado muy a gusto.
 - Me llevo información sobre las actividades que se pueden hacer
 - Lo veo genial
 - Propuestas para los jóvenes. Hay lugares que apoyan mucho a los jóvenes
 - Saber que los del Pla Comunitari de Verдум se preocupan por los jóvenes

Dinàmica 2. Frases provocadores

- **Professionals:**

La majoria està en desacord, depèn de la persona, una noia afegeix "Si les tratas bien, te tratan bien"

- **Salut sexual:**

100% en desacord, hi ha molta informació però es fa repetit, sobretot a les xerrades de l'institut. També creuen que seria interessant treballar el tema de la relacions i gestió de sentiments, etc.

- **Els joves molesten**

La majoria està 100% d'acord, encara que alguns es posen en el depèn ja que hi ha de tot.

- **Cannabis:**

Estan d'acord, sí que està molt normalitzat, però diuen que cadascú faci el que vulgui.

- **Institut:**

El 50% està d'acord i l'altra en desacord, diuen que fa mandra. Que els professors haurien de saber fer les classes millors.

- **Esperanza:**

Depèn de la persona però sí que hi ha gent que té ganes de fer coses.

Dinàmica 3. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Activitats d'oci i esport

-Competiciones de Video Games. Relaciones públicas/relaciones entre jóvenes/Habría rivalidad y competitividad buena y los jóvenes pasarían un buen rato (MILLORES)

-Competiciones de Ping-Pong. MILLORES: Beneficioso para la salud / la gente se relaciona / Divertirse

-Evento friki: MILLORES: se puede relacionar diferente gente y conocer gente nueva a parte de dar dinero al sitio que se participe

-Competiciones de comida

-Cine al aire libre: para entretener a los niños o jóvenes en verano

-Campeonato de volei y futbol y ping-pong:

-Hacer excursiones com al Tibidabo con más jóvenes para conocerse

Espai de joves

-Un espacio para jóvenes que olviden sus problemas familiares i relacionarse con más

-Un lugar de juegos, películas, deportes y muchas actividades y pelis.

Descripció i Observacions de l'investigador

Desenvolupament i dinamització de la sessió: iniciem la sessió 20 minuts tard a l'espera de l'arribada de tots els joves. Aprofitem per informalment establir relació amb els joves que ja

estan presents a l'inici o que van arribant fins al final; aspecte que ens permet iniciar la sessió amb un clima de més confiança i proximitat amb els joves, qüestió important al ser el primer contacte directe que tenim amb el grup de joves. La presentació del Pla Comunitari, el procés de participació i la proposta de sessió l'expliquem amb facilitat i claredat. Iniciem la dinàmica de *I tu què en penses*, la qual genera interès amb els joves. Es dedica una mica més del temps previst en aquesta dinàmica al donar bastant de si a nivell d'intervencions per part dels joves. Passem a la fase de propostes, on es treballa en tres grups de tres i fem la posada en comú; força organitzada malgrat probablement durant el treball per a grups no hem aconseguit facilitar un clima de treball seriós i on cada grup treballi en equip. Finalment tanquem la sessió amb la dinàmica del *Què m'emporto* i aconseguim mantenir uns breus moments d'atenció i diàleg amb els joves on poder matisar o ampliar informacions al voltant del procés, la futura trobada de joves i una clarificació de quina feina es fa a nivell de Pla Comunitari i on ens poden trobar.

Participació dels joves: la participació dels joves, a trets generals, es força activa. De manera similar a la sessió amb el grup del Projecte FIL, observem uns perfils similars (diversitat d'origen cultural, nivell de formació bàsica,...) i unes dinàmiques internes de grup on hi ha persones amb un grau d'intervencions elevat i que lideren les discussions, persones que dinamitzant el ritme d'intervencions també participen i aporten el seu punt de vista, i dos nois que assumeixen una actitud passiva al llarg de la dinàmica i es fa difícil fer-los participants de l'activitat. Sobretot, totes aquestes qüestions en la dinàmica grupal de *I tu què en penses*?. En la formulació per grups i posada en comú de propostes, aconseguim que es treballin propostes per grups però que es generin a nivell individual. Les posem en comú, moment en què de manera natural els mateixos grups es distribueixen la posada en comú de les diferents propostes que han formulat. Durant la posada en comú, malgrat cal dinamitzar-la, el grup posa força atenció en les propostes formulades pels diferents grups.

Emotivitat/sensacions dels participants: la percepció és que el desenvolupament general de la sessió i la possibilitat de que els joves sentin que poden expressar-se i dir la seva sobre com veuen els joves i la seva realitat, de manera planera i sense exigir la necessitat de madurar o desenvolupar intervencions molt sofisticades; ha generat un clima agradable i motivador, que apel·lava i interpel·lava els joves de manera personal, fent-los sentir part de la sessió, en termes generals. Valorem que des de l'inici de la sessió fins al final s'ha passat d'unes expectatives poc clares del què s'anava a fer o desapassionades, a una sensació positiva que la sessió havia tingut algun sentit.

Discurs/missatge: no sabem arribar a valorar quin grau de comprensió i impacte ha tingut el discurs elaborat al voltant de la sessió, però sí que pensem la sessió i el seu desenvolupament ha pogut seguir-se amb facilitat per part del conjunt del grup.

Expectatives/futur: de manera similar a la valoració que fem de l'arribada i impacte del discurs, no tenim clar del tot quines han sigut les expectatives que al llarg de la sessió i amb el tancament s'han generat; ni el seu grau de concreció i connexió amb el procés de participació. Però sí que marxem amb la sensació que els joves han trobat sentit i han trobat interessant la sessió; i que el lloc des d'on les dinàmiques permeten situar els joves (expressar-se i poder opinar sense necessitat de consensuar o aprofundir en les idees compartides) genera expectatives positives

respecte la possibilitat de seguir treballant amb ells i mirar si de tot el que sorgeix a la sessió en algun moment troba traduccions pràctiques.

Sessió 8. Grup de joves del MOU-TE

Divendres 25 maig. 20h-21.15h

Participants: 7

El Mou-te és una agrupació d'ex-alumnes de l'Escola Luz Casanova d'entre 16 i 24 anys que participen de manera voluntària en diferents activitats pròpies de l'escola i la seva comunitat educativa (gestió i realització d'extraescolars, participació i organització d'esdeveniments festius, acompanyament en colònies, esplai amb grups d'alumnes del centre, etc.). És un grup amb una funció específica i estratègica en el si de l'Escola, on es pretén que el pas per l'escola trobi traduccions de retorn de l'ex-alumnat en el centre i es mantingui la vinculació amb el projecte educatiu. El perfil de participants es caracteritza per estar constituït de persones amb trajectòries formatives i participatives significatives, fenomen causa-efecte que determina la pròpia participació i itineraris realitzats durant el pas per l'escola i la incorporació al Mou-te.

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto?

- *Què n'esperes?*
 - Ser escuchado
 - Buena sensación, me he sentido escuchado y contento
 - Abrir la mente
 - Espero rebre més informació i poder donar la meva opinió. També poder proposar coses.
 - Que llegue a ser una realidad
 - Idees
 - Informació
- *Què t'emportes?*
 - Esto es una oportunidad muy buena para darnos a conocer en el barrio, y gracias a esto podemos llevarlo a cabo creo que será interesante y aprenderemos todos.
 - Aprender, viure i passar una bona estona.
 - Esperança i ganes d'acció
 - Esperanza para Verdun. He podido proponer mis ideas.
 - Buenas ideas y buenas intenciones
 - Idees i coneixement
 - Informació

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Esport

-Juegos

Salut i drogues

-Charlas con gente que ha tenido problemas con la droga para ver las consecuencias que lleva consumir. Que vean las dificultades que han tenido: trabajo, sociabilidad, "las etiquetas"....

Millora: Tener más conocimiento y ver las consecuencias que van a tener si siguen así.

-Formació (química) dels efectes de les drogues.

Millora: conocimiento de estos

Dar a conocer cómo salir de ellas

Educació i Família

-Talleres para familias primerizas

Millora: como educarlos (*als fills?*)

ayudas sociales

Diversitat

-Formación de tipos de familias

Millors: acceptació i coneixement

dinàmicas

-Formación sobre tipos de géneros

Millors: aceptación LGTB+

conocimientos sobre las personas

-Relaciones abusivas: hacer un test para que lo hagan los jóvenes con preguntas que les hagan reflexionar sobre si las relaciones que tienen con su pareja son "peligrosas" sin que nadie se lo diga, viéndolo ellos mismos.

Millora: mejoraría muchas relaciones

darse cuenta antes si realmente es un problema

Espais Joves

-Espai obert on poder estudiar, trobar-se, ... = mitjans!

-Centro juvenil + Centro de recursos -> Espacio abierto para los jóvenes

-> sitio de encuentro para grupos adecuado a esto

Trobada i Relació Joves

-Aplec de joves: Trobada de joves dels diferents grups, entitats per millorar coneixença

-Participar en activitats com a joves: dinàmica Ludo, Casal de gent gran, festes...) a valorar i definir el què per part dels joves

-Más reuniones de jóvenes pero con el tema con un gancho que llame a la gente

Millors: pues que la gente no pase de ello y acuda

Descripció i Observacions de l'investigador

Participació dels joves: la participació dels joves és activa al llarg de la sessió pel conjunt d'assistents. S'evidencia la cohesió i dinàmiques de treball i relació existents entre els participants, així com també el bagatge i cultura participativa dels joves tant pel què fa al desenvolupament de les dinàmiques com en els continguts i aproximacions que es realitzen al llarg del conjunt d'activitats. La nostra dinamització té un paper testimonial, doncs no resulta pràcticament necessària durant el desenvolupament de les dinàmiques, cosa que ens facilita poder treballar el desenvolupament de la sessió i recollir anàlisis amb menys dificultats que amb la resta de grups.

Emotivitat/sensacions dels participants: creiem que

Discurs/missatge: creiem que l'articulació del discurs ha sigut bona i rebuda amb una comprensió elevada i propera per part del grup a conseqüència, també, de la pròpia naturalesa i cultura participativa del grup, la qual permetia que el nostre llenguatge i discursos fossin comuns amb els que operen en el grup de manera natural.

Expectatives/futur: creiem que és un grup on les expectatives tant prèvies, inicials, momentànies com finals-futures, han tingut i gaudeixen d'un paper important. Tant per la manera en com s'ha accedit a participar (a partir de la bona relació entre el centre, el directe de l'escola i una de les integrants del grup respecte el Pla Comunitari); com pel tarannà i perfils dels integrants del grup, els quals en la seva participació en el propi projecte quotidià operen en un marc molt proper a la proposta participativa que oferim a nivell comunitari. De la mateixa manera, apreciem interès des d'un principi així com expectatives de futur significatives pel què respecte a les possibilitats que es poden obrir amb el procés de participació, on recollim que hi ha interès general en poder ser-ne protagonista a la vegada que es té una visió crítica respecte la capacitat i viabilitat real de la proposta.

Sessió 9. Grup de joves del Curs de Premonitors de la Fundació Pare Manel

Dilluns 4 de juny. 20h - 21.10h

Participants: 5

Darrera sessió realitzada amb grups de joves identificats del territori. Ens trobem durant el vespre del dilluns 4 de juny al Centre Obert Muntanyès, recurs gestionat per la FPM. Els premonitors són un grup de 5 joves d'entre 16 i 18 anys vinculats al Centre Obert. Des de l'equip educatiu s'acompanya als adolescents en aquest últim pas pel recurs a més que es facilita orientació i formació per a l'adquisició del títol de monitor de lleure, entre altres. És un projecte estratègic a nivell d'entitat i Centre Obert on donar continuïtat al treball i acompanyament realitzat a adolescents a la vegada que es facilita la formació i les oportunitats laborals en l'àmbit del lleure al territori.

En la sessió celebrada amb ells comptem al principi amb tots ells i la presència d'una de les educadores que acompanya el grup. Durant la segona meitat de la sessió, un d'ells s'excusa.

Dinàmica 1. Què n'espero? / Què m'emporto?

- *Què n'esperes?*
 - Que los jóvenes opinen y se involucran sobre estos temas que también les afectan a ellos
 - Pasarlo bien y aportar cosas para los jóvenes
 - Aprender algo interesante y pasarlo bien
 - Reunión de fracasados
 - Que propositen plans per veure com poder millorar aquest barri
 - Pienso que esta charla es para que nos conozcan y nos orienten personalmente o profesionalmente
- *Què t'emportes?*
 - La verdad está bien porque intentan ayudar a los jóvenes y también dejar que ellos se involucren
 - Información, risas, propuestas.
 - Saber o conocer diferentes opiniones de otros jóvenes

Dinàmica 2. Propostes de millora amb els joves com a protagonistes

Orientació i intercanvi d'experiència de vida entre joves / organització joves

- Dar una charla y explicar diferentes temas para que los jóvenes se planteen que hacer con su vida y su futuro.
- Explicar experiencias para que los jóvenes se centren
- Conocer más nosotras formas de pensar para hacer más estructuras que nos hiciesen falta o para cosas que nos gustase para aprovecharlas.

Esport

- Más lugares para practicar deporte que sea público, polideportivos.
- Organizar torneos femeninos de fútbol, básquet, voley.

Formació i educació

- Dedicar tiempo a hacer otros voluntariados: dibujo, jardinería, ...
- Talleres: educación sexual, drogas, feminisme

Trobada i Oci

- Excursiones para conocer cultura sobre el barrio
- Fiesta de la espuma
- Hacer una quedada para que los jóvenes se despejen y dejen el estrés (fiestas)

Descripció i Observacions de l'investigador

Participació dels joves: tal com queda recollit, estem parlant d'un grup petit (5 adolescents) d'entre 16 i 18 anys, amb unes relacions interpersonals i grupals consolidades; factors, tots ells, que afavoreixen a generar un clima de seguretat al llarg de la sessió al conjunt de participants. En aquest sentit, a més, val a dir que la sessió es realitza en una de les sales del Centre Obert i amb la presència d'una de les educadores que acompanya el grup. A més, des de l'equip comunitari també es té coneixement i relació prèvia -en alguns casos més propera, amb d'altres menys- amb la majoria de premonitors. La presència de l'educadora no sembla influir de manera determinant en la participació dels joves ni condicionar les seves intervencions. La participació dels joves és força activa tant en la dinàmica del *I tu què en penses?* com en la de Formulació de Propostes. El petit nombre de participants i el coneixement i relació entre ells facilita que la majoria d'ells intervinguin de manera activa, tot i que des de l'equip comunitari es procura dinamitzar l'ordre d'intervencions en algun moment per tal de que el nivell d'intervencions sigui equitatiu i, concretament, no quedi monopolitzat en alguns moments per a dues persones en concret.

Emotivitat/sensacions dels participants: tal com hem anat assenyalant, la sessió s'ha desenvolupat en un clima distès, on els joves s'han sentit còmodes a l'hora d'intervenir i poder expressar-se. La dinàmica de *I tu què en penses?*, en aquest sentit, ha donat força joc a l'hora d'abordar les temàtiques de manera lleugera i amb humor a la vegada que els joves han mostrat força interès a poder exposar els seus punts de vista de manera reflexiva i argumentada.

Discurs/missatge: la relació prèvia amb alguns d'ells i el coneixement del conjunt d'ells -de manera més o menys clara- de l'existència del Pla Comunitari, facilita l'arribada del discurs generat al voltant del procés de participació i la seva inserció en el marc del Pla Comunitari. Marxem amb la percepció que tant l'objectiu de la sessió com la comprensió del conjunt del procés de participació ha estat fàcil pel conjunt d'ells. En aquest sentit, pensem que tant el factor de coneixement "de barri" degut a la seva vinculació i trajectòries en el si de la FPM com el perfeccionament de l'articulació dels missatges per part nostre, són elements que poden tenir a veure amb aquesta accessibilitat i adequació del discurs.

Expectatives/futur: marxem valorant que gràcies a les relacions de coneixença que es té amb el grup i la facilitat en la transmissió de la idea del procés de participació pot possibilitar la generació d'unes inquietuds i expectatives de futur força clares dels participants respecte la trobada de joves de finals de juny i en la continuïtat del treball amb joves. Això sí, més pel vincle i les facilitats de contacte, relació i certa referencialitat que pot tenir l'equip comunitari amb els joves i amb l'equip d'educadors del projecte, que no per la construcció sòlida de la proposta treballada al llarg de la sessió (visió de la situació dels joves al barri, formulació de propostes, trobada joves i constitució de grup motor per portar-les a la pràctica).

Sessió 10. Trobada Oberta de Joves Participants. Dijous 28 de juny
28/06/2018

Casal de Barri de Verдум

Participants: 10**Descripció General**

La trobada de joves, la qual posava punt i final a la fase de realització de sessions de participació amb els grups de joves detectats al territori, es va celebrar el passat dijous 28 de juny de 19h a 20.30h de la tarda al Casal de Barri de Verdum. L'assistència va ser de 10 persones, amb unes edats compreses entre els 18 i 23 anys. La meitat dones, l'altra, homes. La majoria de participants (7) eren joves del grup de teatre *Atrezzo*, de l'Agrupació Teatral Xerinola, amb els quals es va realitzar la primera del total de 9 sessions que es van realitzar amb grups de joves del barri. Mentre els 2 restants eren del Mou-te i una de les joves tant participa en un grup com en l'altre. El plantejament, finalitat i estructura de la sessió amb la que l'Equip Comunitari va planificar i dinamitzar la sessió es pot consultar en les següents pàgines. En síntesi, cal situar la trobada com a moment de retorn del conjunt de sessions realitzades i resultats recollits per part de l'equip comunitari, així com també com a primer moment de trobada i participació rigorosament voluntària i a iniciativa personal de cada jove al procés de participació. A més de la funció de retorn i trobada dels joves, el principal objectiu de la trobada passava per a analitzar el conjunt de propostes formulades per tots els grups, prioritzar-les, i dialogar i consensuar les possibilitats i formes de buscar-les-hi una traducció pràctica i portar-les a l'acció pels mateixos joves.

Descripció i Observacions de l'investigador a partir de categories d'anàlisi:

-Estratègies de difusió i accés a la participació: Des de l'equip comunitari es van realitzar diverses estratègies de difusió per a fer arribar la informació i convidar al conjunt de joves que havien assistit a les trobades prèvies a la trobada del 28 de juny:

- Correu: es va enviar un correu a tots aquells joves que durant les sessions amb els grups l'havien facilitat a l'equip comunitari. Es va fer arribar el divendres 22 de juny, una setmana abans de la celebració de la trobada. (adjuntar correu)
- Whatsapp: tenint en compte l'ús de la missatgeria instantània mòbil com a principal canal de comunicació en el present de la majoria de la població i, en particular, del col·lectiu jove, es va elaborar un missatge breu, de naturalesa cordial i amb un llenguatge proper a aquells joves que havien facilitat el seu telèfon al llarg de la investigació (la majoria d'ells, joves entrevistats i amb els que era necessari tenir-hi contacte telefònic per citar-se) i amb aquells amb què ja s'hi tenia relació prèviament; de manera que a partir de les seves xarxes informals (contactes telefònics per amistat, grups de whatsapp, etc.) el poguessin fer arribar a la resta de joves participants. Aquest missatge de whatsapp es va fer arribar als contactes tres dies abans de la trobada de joves, de manera que tingués un impacte temporal menys allunyat al dia de la trobada.
- Xarxes socials: es van realitzar dues publicacions iguals -una al facebook, l'altra a l'instagram del Pla Comunitari- durant la setmana de la trobada.
- Cartellatge digital: es va elaborar el següent cartell que es va fer arribar juntament amb el missatge de whatsapp i es va difondre en les publicacions de les xarxes socials.

- **Difusió oral:** ha estat la principal estratègia de difusió i aquella on l'equip i ha posat més cura i esforç. Es va contactar amb els grups mitjançant algun jove o amb algun professional o persona de referència vinculada amb els grups per tal de poder assistir en algun moment de trobada dels grups i poder convidar-los de manera presencial i resoldre dubtes. Es va poder tenir presència en 6 dels 9 grups amb els que s'havia treballat. Els tres amb què no es va poder ser-hi foren l'equip femení del Babar i els dos grups d'estudiants del CFA Freire, doncs no es va treballar amb prou anticipació i durant la fase de difusió i invitació a la trobada ja s'havia acabat el curs escolar.

Totes aquestes estratègies de difusió pretenien perseguir l'objectiu de facilitar tant com es pogués l'arribada d'informació i l'accés a la participació a la trobada. En aquest sentit, es va posar especial atenció en cuidar tant l'arribada d'informació (diversificació de canals) com el contingut d'aquesta. Procurant que el missatge i el seu contingut fossin atractius pels joves a partir d'interpel·lar-los en tant de protagonistes -tots ells- d'un procés i un resultat (91 joves, 9 sessions, 81 propostes de millora) a compartir entre tots ells, poder valorar-lo, i discutir si hi havia interessos compartits al voltant d'algunes propostes que estarien disposat a planificar i passar a l'acció.

-Estratègies de difusió i traspàs d'informació a altres agents comunitaris: paral·lelament a la difusió directa que es va fer amb els joves per a convidar a l'assistència, es va elaborar un correu de retorn a tots aquells professionals del territori que des de la trobada de professionals del març del 2017 han estat participants en més o menys mesura del procés. Principalment per a tots aquells professionals que treballen el dia a dia amb els grups de joves amb els que s'han realitzat les sessions, però no només. L'objectiu del missatge era poder retornar l'evolució del procés esdevingut amb els joves des de finals d'abril. A més, el correu també resultava important per a informar de la substitució de la trobada entre professionals i joves per a la trobada solament amb joves, doncs abans i durant les sessions amb joves s'havia traslladat la idea que al finalitzar les sessions, també tindrien un espai a la trobada. La idea de fons, és mantenir un canal d'informació estable per a què tots els actors puguin fer-ne un seguiment, amb la voluntat que de cara a l'inici del proper curs, els actors professionals, també puguin prendre part i establir relacions de treball amb el grup de joves.

-Assistència i Perfil dels participants: tal com s'explica a la descripció general, van assistir 10 persones joves provinents de l'Atrezzo i el Mou-te. Des de l'equip comunitari es valora molt positivament que com a resultat de les sessions amb grups, en la trobada oberta hi hagi assistència, i que aquesta sigui d'una desena de persones; doncs *a priori* resulta una quantitat de persones interessants amb les que poder començar a treballar i consolidar un grup motor de joves. Tanmateix, també s'analitza que el conjunt de participants posseeixen un perfil força homogeni, doncs provenen de dos grups molt particulars –Mou-te i Atrezzo– amb certa relació formal a nivell d'agrupacions, com també informal a nivell de relació entre els seus membres, provinents del teixit associatiu del barri i on s'hi participa de manera voluntària. Així doncs, estem parlant d'un perfil de joves amb una cultura i recorregut participatiu força significatiu; qüestió de gran valor pel què fa a la formació i possible recorregut del grup (coneixença entre membres, familiaritat amb cultura participativa, etc.). En aquest sentit, més enllà de les potencialitats que podem atrevir-nos a pressuposar *a priori*, també valorem que des d'un punt de vista comunitari al voltant de la qüestió juvenil al barri és necessari seguir treballant i explorant les possibilitats de vinculació d'altres joves amb itineraris participatius i vincle amb

altres grups que no han assistit a la trobada, com una de les línies de treball de l'equip comunitari en paral·lel a l'engegada i evolució dels actuals components del grup.

-Participació dels assistents: la participació dels assistents va ser activa al llarg de la sessió. Totes les persones van intervenir i dir-hi la seva, en més o menys mesura, en diferents moments de la sessió. No hi ha cap moment a destacar del desenvolupament de la sessió on realitzar apreciacions significatives al voltant de variacions o moments clau on la participació dels joves s'alterés gaire del què va ser la dinàmica general de la jornada. L'existència de relació prèvia entre assistents i l'experiència en el treball col·lectiu i la participació en espais de deliberació del conjunt d'assistents va evidenciar-se tant en la posició i evolució que va tenir el grup al llarg de la sessió, així com en les facilitats de dinamització de grup que va realitzar l'equip comunitari.

-Expectatives dels participants

Pel què fa a les expectatives dels joves, resulta difícil recollir evidències de quines eren, al principi, al final, la seva evolució... Doncs durant la trobada no es va treballar específicament al voltant d'elles, sinó que es va centrar l'espai de trobada en tractar de conèixer el conjunt de propostes i prioritzar aquelles que els joves volguessin portar a la pràctica. Evidentment, en el conjunt d'aquest recorregut i el seguit de qüestions, reptes, inquietuds, interessos que el procés planteja i, concretament, el moment de la trobada; les expectatives del conjunt de participants prenen joc significativament. Tanmateix, des de l'equip comunitari, estratègicament, es creu que possiblement la millor manera de tenir en compte les expectatives i posar-les en joc és poder acostar-les gradualment i conciliar-les amb qüestions fàctiques, és a dir, amb fets, decisions, accions i moments concrets. Durant el final de la trobada, on després de la prioritització es va obrir un espai de deliberació sobre el resultat d'aquesta i la forma de donar continuïtat a les decisions preses, sí que alguns participants van expressar explícitament valoracions que es movien en el camp de les expectatives, sobretot assenyalant la necessitat de definició i articulació clara de les funcions, finalitat i sentit de la proposta de grup motor que es plantejava des de l'equip comunitari. Finalment, realitzant una lectura subjectiva i sense evidències sòlides –com hem estat comentant fins ara- el que sí que podem pressuposar és que les expectatives que estaven en joc per part del conjunt de participants assistents a la trobada i l'evolució i resultat d'aquesta no van entrar en joc de manera radical, doncs tant al llarg de la sessió com el tancament on es van definir els propers passos a fer es van viure amb comoditat i il·lusió per part del grup.

-Sensacions i dimensió emocional de la participació a la trobada: de la mateixa manera i en relació molt íntima amb les expectatives, durant la trobada no es van planificar estratègies i accions concretes per poder recollir i avaluar les sensacions i emotivitat dels participants al llarg de la trobada. Tanmateix, partint del mateix anàlisi perceptiu i superficial al voltant de les expectatives, la valoració de l'equip comunitari és que la trobada i la continuïtat del procés de participació que es va obrir amb l'assistència dels joves a la sessió genera il·lusió i entusiasme. El clima general en què es va desenvolupar la sessió va caracteritzar-se per a ser distès i de confortabilitat.

-Discurs/missatge/llenguatge: pel què fa al contingut dels discursos es van utilitzar els següents missatges clau: “Procés/camí”, “joves protagonistes”, “prioritzar per passar a l’acció”, “grup motor de joves del barri”, “Identitats múltiples: tots som més d’una identitat, podem compartir/tenir en comú xxxx amb l’altre”.

La construcció i articulació del discurs en forma de relat, d’acompanyament narrat de la participació i proposta de treball realitzat a la sessió de Trobada amb joves, es podria concretar, més o menys, en: *ara mateix ens trobem aquí tots nosaltres, després d’haver recorregut les passes d’un camí, d’un procés, que s’inicia l’any passat amb la Trobada de Professionals sobre joves i en què aquest any vosaltres li heu donat continuïtat prenent protagonisme amb les sessions de participació que s’han estat fent d’abril a juny amb varis grups de joves del barri. En total 9 grups i un total de 91 joves han participat, dit la seva i formulat propostes de millora pel barri. Avui podem conèixer i compartir el resultat conjunt d’aquestes sessions de manera que ens permeti decidir conjuntament quines són aquelles propostes d’accions que volem prioritzar, tirar, i organitzar-nos per posar-les en pràctica. La proposta que us posem sobre la taula, no busca dedicar-nos a reflexionar sobre la naturalesa de les propostes, quines hi ha, perquè han sortit, si són relacionables amb necessitats més imperioses a resoldre o no... Sinó que és una proposta de participació directa i immediata, on si ens ve de gust i estem d’acord en posar-nos mans a l’obra amb alguna o varies accions. No creiem en l’anàlisi per l’anàlisi, creiem en conèixer, reflexionar i dialogar per a consensuar, prendre decisions i actuar. Només actuant, encara que sigui amb petites coses, podem provar que la realitat és transformable. I la nostra humil proposta, per avui i de treball en endavant és aquesta: generar un espai, un grup motor de joves del barri que ell mateix decideixi, organitzi i posi en acció totes aquelles coses que li venen de gust fer com a agents protagonistes del canvi en el barri i les pròpies vides.*

Resseguint el guió de dinamització de la sessió (consultable en els següents apartats) es pot observar com el desenvolupament discursiu tenia espai i moments específics de la sessió que l’acompanyessin o permetessin relatar-lo.

A més, es van confeccionar materials gràfics que servissin per il·lustrar les idees i missatges exposats.

La composició de perfils dels participants -ja abastament explicats- va facilitar un ús de llenguatge clar i planer tot i que a la vegada amb possibilitats de recórrer i fer ús de vocabulari específic de la participació des d’un punt de vista tècnic.

-Resultats i productes (presa de decisions, productes, línies estratègiques, propers passos)

El primer resultat del procés i la trobada és l’assistència en si mateixa de 10 joves a la trobada. Així com també la suma del conjunt de propostes realitzades per tots els grups.

Podem parlar d’un segon producte resultat de la priorització realitzada al voltant de les propostes, on han quedat dibuixats dos grans blocs temàtics a treballar: una línia al voltant de la sensibilització, la formació i autoformació al voltant de la qüestió de gènere i LGTBI+; i una altra de generació d’activitats de lleure i oci al barri, primordialment a l’espai públic.

Del consens al voltant dels blocs temàtics prioritzats d’accions a començar a treballar, també es pren la decisió de començar a constituir-se com a grup de joves i realitzar la primera acció amb la planificació d’una Tarda Jove pel proper dimecres 19 de setembre. Fruit d’aquest primer

objectiu, el grup decideix tornar-se a trobar el dijous 12 de juliol per construir la programació de la jornada i organitzar-se per a planificar-la i celebrar-la.

Sense deliberar amb profunditat ni tractar específicament el destí, funcions, finalitats, formes de funcionament, etc. del grup; el conjunt d'assistents a la trobada comparteixen la proposta i marc de treball de l'Equip Comunitari: creació d'un grup motor veïnal de joves obert a tots els joves del barri amb l'objectiu de tirar endavant accions de canvi pel jovent del barri des del propi jovent (i/o amb companyia d'altres col·lectius, actors,...). Es recullen diverses intervencions on alguns participants mostren interès per la voluntat d'incrementar la pluralitat de joves participants del grup o de les accions que es tirin endavant. També es discuteix i es consensua el rol de l'equip comunitari: facilitar els processos de presa de decisions a nivell de grup motor i col·laborar en el treball per a l'apropament i accés a la participació d'altres perfils i col·lectius de joves del barri.

Es decideix que després de la celebració de la Tarda Jove, es reprendran les trobades del grup per a valorar l'esdeveniment i planificar les següents accions a desenvolupar (activitats lleure i oci/formació gènere).

-Desenvolupament i dinamització de la sessió

La sessió es va planificar atenent-se al següent guió:

19.10 Inici / Qüestionari (opció A, en cas d'assistència de menys de 8 persones)

19.15h Vídeo retorn procés + Presentació del procés per part Equip Comunitari

- Relat desenvolupament del procés, punt on ens trobem i cap a on anem (amb suport del mural "del camí" utilitzat al llarg de les sessions amb grups)
- Assenyalar conjunt d'actors, individus i propostes generades durant les sessions prèvies
- Situar objectiu de la trobada: estudiar propostes i decidir quines ens escauen per passar a l'acció.

19.20h Dinàmica Identitats Múltiples (Opció B, més de 8 assistents) / Dinàmica "Quién es quién?" (Opció A, utilitzant dades del qüestionari inicial).

- Objectiu: evidenciar existència de diversitat alhora que identitats i interessos comuns

19.30h Priorització: "anem a consensuar com passem a l'acció"

- Presentació i explicació del procés de buidatge per part de l'Equip Comunitari: ús de l'analogia del pèndul de Newton per parlar de l'impacte i retroalimentació de les propostes que es prioritzin i es portin a l'acció / Explicar classificació del buidatge entre accions concretes i efectes/millores a aconseguir recollits de la formulació de propostes dels joves.
- Selecció de propostes a partir del vot per gomets (3 vots/persona) atenent-se a tres eixos on situar els vots en cada proposta (motivació/factible/participativa) i amb resultat a partir de suma absoluta dels eixos per cada una d'elles.
- 19.50h Berenar + Recompte de vots i estudi dels resultats per part Equip Comunitari

- 20h Posada en comú de resultats, deliberació i consensuar prioritització. Possibilitat d'utilitzar dinàmica de la "Diana del Consens".

20. 15h Tancament: quan ens tornem a veure?

La dinamització de la sessió es va realitzar per part dels tres integrants de l'equip comunitari.

ANNEX 7. Transcripcions de les entrevistes

Les transcripcions de les entrevistes s'ha realitzat simultàniament al temps en què es continuaven fent noves sessions de participació amb joves, fins a les últimes, realitzades posteriorment a la Trobada de Joves celebrada el 28 de juny. Es van iniciar durant la tercera setmana de maig i s'han acabat de realitzar i transcriure totes durant la primera de juliol.

Com es podrà observar i atenent-nos al conjunt d'informacions que s'han considerat clau de recollir i considerades en els documents de consentiment informat, a l'inici de cada transcripció hi consten les següents dades: data de l'entrevista, nominació dels participants, sexe, edat, i via d'accés a l'experiència participativa.

Pel què fa a elements propis del model de transcripció -on és important reconèixer-hi la voluntat objectiva pel què fa la interpretació però tenint en compte la immanent subjectivitat que tota interpretació comporta- i a qüestions formals de llenguatge; hem procurat presentar la informació recollida de la manera més acurada i amb totes aquelles apreciacions extralingüístiques que poden facilitar una comprensió més aguda del moment (riures, interrupcions, pauses i silencis, etc.). En aquest sentit, també, en les transcripcions hem preservat l'ús de llengües, registres i argot amb què entrevistats i entrevistador han dialogat. Aquelles paraules i expressions pròpies del registre informal, incorreccions lingüístiques, etc. estan acompanyades de cometes -“.....”-. També s'han utilitzat les cometes per a aquelles frases o expressions en què les persones entrevistades feien referència a diàlegs d'altres persones, converses passades, futures o fictícies. I en aquelles frases on per la naturalesa de l'expressió oral s'eludeix informació però que la intencionalitat de la frase i el seu significat la connota, les hem completat o aclarit afegint informació entre parèntesis -(....)- i sense cursiva. Els parèntesis només tindran aquest ús en la transcripció; per a la resta, quan han estat necessaris, s'han substituït per guionets - - .

Finalment, a nivell formal i estètic, les intervencions dels entrevistats estan escrites en lletra cursiva i amb entrada de la seva nominació, mentre que les de l'entrevistador estant sense nominar i sense cursiva.

En cas que es cregui necessari o sigui d'interès per la lectura de la investigació, en el conjunt de documents d'aquesta investigació es facilita l'accés a les gravacions digitalitzades, les quals són consultables mitjançant un llapis electrònic o CD que es facilitarà al tribunal acadèmic; o que posteriorment es podran trobar a l'Arxiu Històric de Roquetes-Verdum sota prèvia autorització de l'investigador.

2

Entrevista I Equip Comunitari

Entrevista 1. Equip Comunitari

Data: 17/05/2018

Pseudònims: Debora, Judith

Sexe: Dona, Dona

Edats: 44 / 30

Via d'accés: Equip Comunitari

(Com es pot comprovar contrastant la data de l'inici de les sessions de participació amb grups i la data de l'entrevista, finalment, aquesta ha estat realitzada quan ja s'havien realitzat algunes sessions. Aquesta no era la idea, doncs estava planificada per a fer-se abans de començar les sessions. Tanmateix tot i que no s'ha acabat realitzant de manera deliberada durant el període de sessions grupals en curs, sinó per manca de temps; s'objecta que aquesta qüestió no ha condicionat de manera determinant el plantejament general de l'entrevista ni influït en el contingut de les respostes. Ans al contrari, ha permès recollir més informació al voltant del procés de participació en curs. Per altra banda, com s'observarà, la posició de l'investigador al llarg de l'entrevista es caracteritzarà de manera general per l'assumpció d'un rol neutral al voltant del curs dels diàlegs malgrat també formar part del propi Equip Comunitari)

Transcripció:

-Mireu, és una entrevista que, clar, estava plantejada per a fer abans que comencessin les sessions amb els joves. Però, "bueno", que més o menys segueix sent com... té vigència.

Debora: "Sí, o sigui, fem veure com..."

-No, no. Jo crec que podeu parlar, està bé que reflexioneu -també, ja- sobre com veieu tot el que ja ha passat (fins al moment de l'entrevista ja s'havien realitzat 4 sessions amb joves). La primera pregunta és: quins actors, quins han sigut els agents que han participat fins al moment en qualsevol tipus d'anàlisi, diagnosi... De revisió de quina és la situació dels joves al barri?

Judith: com ara la Trobada de Professionals (fent referència a la trobada celebrada al març de 2017), no?

-Exacte... Vull dir, sí, és una cosa (la pregunta formulada) com més d'antecedents, eh?

Debora: "Pues" sí. Fins ara han participat a nivell tècnic, i adults.

Judith: Ahà.

Debora: Bàsicament.

Judith: I professionals, no? De serveis socials, del CAP, ¿Qué más?... O de gent gran que va venir, no? Ah, no, això era a la Trobada Comunitària.

-Sí...

Judith: Sí...

-Ah, i després, mira: les raons que fan necessària la participació, ara mateix, dels joves en aquests processos -que la gent reflexioni, pensi com està la situació dels joves al barri- per què... Per què creieu, quines són les raons que fan que sigui important que els joves també hi diguin la seva?

Debora: Principio básico del Treball Comunitari, no? (riu) Els joves com a protagonistes de la seva realitat hi han de ser presents.

Judith: Ahà.

Debora: Sí... el que passa és que penses: i per què no hi eren abans? "Bueno", també perquè tampoc han... tampoc estava com definida una línia d'intervenció amb joves com la tenim definida ara, no? I que les coses que es feien eren més, "poder" activitats. Que eren eines per contactar amb joves a les que no li podíem donar activitats; per "lo" tant, acabes fent activitats que només es consumeixen però no li pots donar una activitat per a generar aquest grup motor. Llavors, ara, l'estratègia ha estat una altra. És a dir: anem amb l'objectiu de generar el grup motor. I només parlem de participació. I fins ara, igual, el que havíem fet era activitats puntuals que ens portessin a establir relació, tenir vincle amb els joves per poder genera no sé què. Ara hem anat com... directes al tema.

-I, en concret, el que es vol aconseguir amb aquest procés és una mica el que estaves explicant ara mateix... no?

Debora: Sí.

Judith: El grup motor...

Debora: Clar.

Judith: I joves que participin a la seva comunitat, no?

Debora: Clar, i que a partir d'aquest grup motor els joves siguin protagonistes en aquest té... o sigui, per tant, participin, no? En tot el què tingui a veure en el què... en principi amb joves, però no només amb joves. Però... Hi hauran diferents nivells, no?

Judith: Sí...

Debora: També és una manera de: donat que hi ha una necessitat de, mm... es veu que hi ha una necessitat de treballar amb joves en aquest sentit -a nivell d'espais, a nivell de... no? No hi ha oferta per joves a nivell de barri, no?-"bueno", doncs tu això pots fer-ho i dissenyar-ho, i parlar-ho amb els quatre que es dediquen al tema de joves o bé incloure els joves en aquest procés que és la dinàmica que engegarem. O sigui, la idea és generar un grup motor... (rectifica) Generar accions per joves però, també, a partir de generar un grup motor de joves que siguin els que generin aquestes accions. Que, evidentment, no ho facin sols; que ho facin amb els tècnics, amb els professionals que pertoqui, no? I amb les entitats o amb... la comunitat, no? Però que ells també hi siguin.

Judith: Ahà.

-Arnau: Ahà. I, en concret, pensant en el procés aquest d'aquests mesos: quins, quines són aquelles coses -o reflexions, idees o components- que penseu que s'han treballat, que s'han dissenyat... per tenir en compte la qualitat participativa del procés, del què s'està plantejant fer amb els joves? Quines són aquelles coses que considereu que són importants de... o que heu treballat, saps? De: "és que això és una cosa, precisament, és una cosa, doncs, que és de rellevància, que hem de tenir molt en compte per a què el desenvolupament del procés, el tracte i la relació amb els joves funcioni al llarg de tot el procés".

Debora i Judith: Hmm...

-Arnau: A nivell participatiu, no? És a dir, quins són els components que considereu que a nivell participatiu heu treballat com a equip comunitari a l'hora de preparar les sessions, de preparar tot el procés.

Judith: Ahà...

(silenci)

Debora: Jo crec que tenir clar què és el que proposem, no? Vull dir, que és... Vull dir que tu has de tenir clar l'objectiu per a què després el que tu transmetis quedi clar, no? I que els xavals, ah... intentar que en aquests moments que tenim de relació amb ells a partir de les dinàmiques i tal; "bueno", que surtin d'allà com a mínim amb la idea de: "he entès el que aquesta gent em proposen". No que fem coses i que no sàpiguen ben bé cap a on van (les coses) o... no? Jo crec que és important això a l'hora de plantejar-te el procés, o les dinàmiques que faràs servir, o tot en general... I després, que cada una de les... Clar, nosaltres els hi plantejem participar, avui, en aquesta acció concreta que és una dinàmica, però el que els hi estem oferint o... Oferint, i no perquè nosaltres els hi haguem d'oferir res, sinó que, no? La porta que estem obrint és a participar en diferents moments d'un procés, no? Per tant, els hi estem oferint el procés en... tot sencer. Però també que cada una de les coses que facin tingui sentit en ella mateixa. Vull dir, que els xavals que participen en aquestes dinàmiques, "pues", ah... el fet de poder reflexionar sobre quina és la meua realitat, com a jove, en el bari de Verdum; tingui un sentit en si mateixa. Que cada una de les accions tingui un sentit en si mateixa. No esperar arribar al final per trobar-li el sentit. Perquè també sabem que molts d'aquests joves i d'aquestes joves no,

no... no faran el recorregut sencer. Però, "bueno", allò que has fet aquell dia, amb aquesta gent del Pla Comuntari, doncs ja t'ha servit per alguna cosa, no?

Judith: De debatre, no? De poder parlar.

Debora: Clar.

Judith: De poder canviar d'opinió....

Debora: Clar, de treballar en aquesta línia d'escoltar els altres, de... no? De rebatre arguments, d'expressar les opinions amb arguments, no amb "sí"/"no": "porqué sí, por qué no". Tot això és una feina que ja té valor en si mateixa, encara que després no facis res més, no?

-Arnau: ahà

Judith: I surten (els joves al final de les sessions realitzades) reflexionant, no?

Debora: Clar.

Judith: De dir: "Hòstia, doncs sí que igual... estamos un poco mal. O no..." (riu)

-Arnau: Clar. I en... tant en la mesura en com s'ha arribat fins ara a plantejar que es fa aquest procés de participació amb joves, com en el mateix procés: en la construcció específica del procés com en el llarg de com es desenvolupa... Ara m'he enrevessat una mica, eh?

Judith i Debora: Sí... (riures). Torna-hi, torna-hi.

-Arnau: la idea, és de dir: l'equip comunitari és com... l'única persona (fent referència més aviat a la idea d'agents/actors) responsable o ha sigut l'únic actor que ha col·laborat o ha impulsat aquest procés? O també hi ha altres agents implicats, altres actors que s'han de tenir en consideració per comprendre el que està passant ara mateix? Tant sigui a nivell professional com de gent del barri, com de... altres joves, vull dir: realment és una cosa que l'equip comunitari s'ho treu de la màniga i decideix impulsar-ho ell sol...

Judith: No.

-Arnau: Planificar-ho tot sol o es té en compte, també, altres agents que estan per aquí al barri?

Judith: No... bueno, ¿la entidad gestora (del Pla Comunitari), no....? Ya de por sí...

Debora: Clar, d'entrada ja...

Judith: que se constituye de diferentes entidades...

Debora: D'entrada amb l'entitat gestora. I després, l'equip comunitari, d'alguna manera el què mmm... el què busca és la fórmula per arribar en allò que algun dia hem decidit entre tots o hem vist entre tots que era interessant, no? Vull dir que no ens inventem això

"de la nada", no? Si tothom considera que és una necessitat -"s'ha de treballar amb joves al barri de Verdum"-, nosaltres ho fem de la manera que creiem que... que sabem fer-ho metodològicament, que és a través de la participació. Per tant: hi han de ser els joves, hi han de ser els professionals.... Hi és l'entitat gestora que està composta per altres entitats. No és que ens ho traguem de la màniga.

Judith: Hi ha una necessitat sentida, no?

Debora: Clar, hi ha una necessitat i nosaltres la treballem de la manera que sabem treballar-la, que és a partir de la participació. Per tant, hem d'incloure els joves i, per això, muntem tot aquest "tingladu", no? Que podríem fer-ho... Que podríem fer-ho només treballant... Vam fer una trobada amb professionals. I podríem haver dit: "Vale, pues ara fem la segona trobada amb professionals... Vinga! De tot això que vam parlar què creieu que és el més important treballar, i per on comencem, i...

Judith: Ahà.

Debora: Mmm... però... s'ha incorporat els joves en aquest procés, no?

-Arnau: ahà. I la manera en com s'ha decidit treballar amb els grups, doncs... com s'ha aconseguit fer això? Saps, vull dir, al final: amb aquest grup de joves, és (treballar-hi) perquè ja el coneixies, perquè ja hi tenies relació... has tirat "cables" a partir "d'algo"... De quina manera, has accedit als grups, no?

Judith: Claro, a través de les entitats que ja tenien grups, no? Formats.

-Arnau: sí...

Judith: De veïns que ja coneixien a... no?

Debora: "Bueno", el plantejament no és anar a porta freda: "jóvenes del barrio de Verdún! Veniu que farem una sessió de participació!" (riu). Perquè, "bueno"... no?

Judith: no vindrà "ni dios".

Debora: Clar. Sinó anar a través d'entitats amb les que tens, ja, relació, de projectes amb els que tens relació, de... persones concretes amb les que tens relació. I estirar d'aquí, no? ¿De tus contactos, no? I hi ha grups que ja.... clar, grups

Judith: formats i formals...

Debora: clar... formals, bàsicament.

Judith: Sí...

Debora: És veritat que ens deixem fora grups informals. Segurament aquests grups formals amb els que estem, ah... Xavals amb els que estem parlant a nivell de grup formal també pertanyen a un grup informal, pero ahí no vamos a llegar.

-Arnau: Ahà...

Judith: Però que també ¿nos lanzamos a veces, no? De decir: oye, si conocéis a alguien que esté interesado en hacerlo (participar del procés de participació) ...

Debora: Clar.

Judith: ...hacerlo, o vuestro grupo de amigos. Pues, poneos en contacto con nosotros y hacemos una sesión.

-Arnau: Ahà.

Judith: Pero bueno, de momento nadie nos ha dicho nada. (riu)

-Ja. I després. Més a nivell de com està passant ara, doncs, totes les sessions amb cada grup i tot plegat... fins que s'arribi al final, no? Que està més o menys, doncs, pensat de concloure's al juny -almenys aquest recorregut més concret, fins ara a finals (de curs), que arribi l'estiu-, ah... Des de l'equip comunitari està contemplat o: com s'està fent el seguiment de com evoluciona tot, no? Realment s'està mirant de fer un seguiment, d'avaluar, de revisar coses... És una cosa que es fa? I de quina manera s'està fent?

Debora: La fa l'Arnau i...

(riures)

Debora: Que ho està fent molt bé...! (fent veure que interpel·la al tribunal acadèmic del TFG).

(riures)

Judith: No.... estamos recogiendo dadas de todas las sesiones. De... información relevante, importante. Para luego hacer los informes y luego recogerlo todo, claro.

-I... es revisa, per exemple, doncs -no sé si dir la intervenció, però...-, sessió rere sessió com evoluciona (el procés), com es fan les coses....

Debora: clar. "Bueno", i que tu penses una dinàmica, i tu penses que la faràs així... I llavors quan la fas veus que: "hòstia, doncs això ha funcionat, això no ha funcionat".

Judith: Clar.

Debora: ...aquesta frase provocadora que fem servir el principi: "hòstia, doncs si la posem al final, genera més debat". També és cert que cada grup és diferent, no? Però vas una mica... no? I hem anat revisant la dinàmica cada vegada que la fas, te la vas revisant. Perquè cada vegada, també es donen situacions diferents o hi ha coses que funcionen....Llavors les repeteixes, no?

-Ahà... I de cara ja més a la finalització, no? D'aquest primer moment, de relació amb joves... Quan s'acabin aquestes sessions es planteja fer una trobada amb professionals, amb vària gent de la comunitat i amb els joves que han participat; que estaran convidats a d'allò... a trobar-se, no? Per fer una mica de tancament.

Debora i Judith: Sí.

-Aquest tancament és una cosa que ja està planificada? O encara no? És una cosa que, també, es contempla la manera de pensar com s'ha d'avaluar (l'esdevingut fins llavors) o com... com podem revisar què ha passat -no?- amb tot el procés? És una cosa que només farà l'equip comunitari? És una cosa que també esteu pensant que potser és interessant de que... tota la gent que hi ha participat pugui dir-hi la seva en com ha anat, en què veu, en quines perspectives de futur hi ha?

Debora: Ah... "Pos bueno", és molt bona aportació, perquè llavors, sí, haurem de pensar amb totes aquestes coses! (riu)

Judith: Clar, potser ara ens podem plantejar de fer una avaluació participativa de...

Debora: Clar, la idea... el retorn està pensat com a moment. Però no està pensat com a dinàmica...

Judith: No, encara no.

Debora: No? De, de... de quina forma tindrà aquest retorn i, això, "bueno", haurem de pensar-ho, doncs, ja! En breu. Però sí que està pensat com a pas, però no està acabat de dissenyar. Perquè una mica, també, la idea és de: un cop que ho haguem recollit tot, veiem el què tenim; i també el material que tens et dona peu a muntar-ho d'una manera o d'una altra, no?

Judith: Sí.

-Arnau: Ahà.

Debora: No? Esto, una (raó). Després, és cert que cada vegada que es fa una... una dinàmica, un grup; sí que s'intenta... ah... emportar-te una mínima valoració subjectiva de: "tinc la sensació que això m'ha servit d'alguna cosa". No? Això, sí que es fa a cada sessió.

-Arnau: Ahà.

Debora: Que les entrevistes... que després -no?- tu fas també ens dona informació, després, sobre aquest tema. I que probablement sí que és cert que en aquest dia de retorn ens haurem de plantejar, també, com...

Judith: ...acabar el procés, no?

Debora: Com avaluem aquestes coses que han passat fins ara. Que evidentment, el procés, "igual" l'hem d'avaluar, ah... Al final, no?

(silenci)

Debora: No?

-Clar. I una mica en relació amb aquest moment i, amb això de pensar com ha anat tot o de... tot, tot aquest tema; a nivell de dir: "Vale, doncs hem arribat en aquest moment". En aquest moment final de juny, també es plantejarà o es treballarà d'alguna manera, doncs, per a pensar: "I ara què?" Ah... Quina continuïtat tindrà tot això que ha estat passant ara? O, des de l'equip comunitari, com es contempla que... Que s'arribi en aquest moment, i què es posarà sobre la taula, llavors? O... De quines maneres es pensa que és important aquest moment de cara a pensar si ha de tenir continuïtat o no el que està passant?

Debora: Nosaltres treballem amb la idea que això ha de tenir continuïtat. Perquè si acaba amb un retorn al mes de juny, on nosaltres els hi diem: "mireu, tot això és el què heu dit". I aquí acabamos...

Judith: No...!

(riures)

Debora: No té, no té gaire sentit. Llavors, evidentment, la... la proporcionalitat o la contundència de com continuarà això, la posaran els joves; i, en la mesura que nosaltres tinguem capacitat per engrescar, per a fer una oferta que sigui prou atractiva... per a què, no? I després, està la seva part que ells hauran de decidir. I clar, no serà el mateix si són quatre els que s'apunten, si són catorze o si són vint-i-quatre.

Judith: I si els professionals també estan predisposats, no?

Debora: Clar, clar.

Judith: A treballar, també, amb els joves. A acompanyar-los en aquest moment, no?

Debora: Però... clar, la idea és de continuïtat. I jo crec que nosaltres des del primer moment plantejem un procés que va més enllà de que avui quedem amb aquest grup i que fem una dinàmiques... que ens serveixen per a fer una mena de diagnosi i no sé què. Sinó que nosaltres estem plantejant que això és un principi. I per tant, sí que hi ha diferents passos, no? I ja els hi hem dit: que hi haurà un pas que serà el retorn que el farem abans de l'estiu i, allà, els hi direm que el proper dia que ens veiem serà tal dia -i haurem de proposar una data- i, aquell dia, passarà, això.

Judith i Arnau: Ahà...

Debora: "Bueno", passarà, això... (rectifica) Aquell dia treballarem, això, no? Avui ens emportem una idea de: "¿por dónde va a ir esto?"; i aquell dia començarem a concretar. Perquè el que volem que acabi passant és que això (l'inici del procés i la interpel·lació als joves) es transformi en una acció. Però... Nosaltres ja hem d'oferir, això, com un pack. I després pel camí ja anirem veient quanta gent s'apunta, però... Però no és, en plan: "Bueno, i ara... ens tornem a veure?". Jo crec que és més: "Ei! Ens tornem a veure amb totes les que vulgueu... perquè això ho hem de concretar més, perquè... Va, va! -aquí, no? El subidón de emoción...- Ens tornem a veure..." No? Evidentment que, aquí, hi haurà la decisió de cada u de si vindrà o no, no?

-Ahà.

Judith: Home, però si ja vens al retorn, igual ya estás predispuesto, también, ya, a seguir, ¿no..? Digo yo, no sé, eh...

Debora: Suposem que sí, suposem que sí... Esperem que sí.

(riuen)

-A veure, llavors, ja és la última pregunta, eh? Més enllà de l'itinerari que es pugui fer o les coses que puguin arribar a esdevenir només amb els joves, en específic, que és ara amb els que es treballa de manera més concreta; doncs, esteu explicant que una mica el procés té un plantejament comunitari, no? I que, per tant, més enllà dels joves en exclusiva que són un agent central; la resta d'agents -que com expliqueu ara, també, us plantegeu que per la trobada també hi puguin assistir, i estiguin convidats: professionals o gent que ha treballat amb joves- que no són els joves... Com us plantegeu o quina és la idea o...? Què ha de passar, també? Són peces que han de formar part, en certa manera, també, amb continuïtat d'això (procés)? O...

Judith: Home, estaria molt bé que...

Debora: Hmm, doncs... Sí, però jo crec que hem d'acabar de pensar de quina manera. Perquè jo crec que... "bueno", no ho sé, eh? Que "igual" hem de... Normalment, normalment el professional és el que fa una proposta, no? I el joves s'hi apunta.

Arnau: ahà.

Debora: "Pues igual" hem de començar a treballar d'una altra manera i, és dir: "bueno", quan, quan... Si aconseguim, no? Todo esto es si... aconseguim, no? Estem fent això (en referència a que l'equip comunitari explica que s'està treballant amb joves), fem el retorn, ah... Quan fem la primera sessió per concretar aquestes línies... En aquest retorn, sí que els hi proposem que vinguin, també, els professionals. I que entre tots puguem, una mica, veure cap a on va això. Quan fem la segona... la següent sessió. Que és: anem a concretar acció. Emhh... "Bueno": una (enumerant amb els dits)!...

Judith: Potser no fa falta que hi siguin...

Debora: O ho fem i ho plantegem tots junts (professionals i joves). Això vol dir que haurém d'establir uns horaris en què els joves puguin venir i que els professionals hauran de veure si poden venir o no poden venir... I si todo esto es factible. O (dues), treballem per separat joves i professionals amb... amb les mateixes línies.

Judith i Arnau: Ahà.

Debora: Per "lo" tant, treballem una mica en el... "bueno": com a joves, tenim aquesta proposta "x". A qui necessitem per a fer això? I llavors, és el professional el que s'apunta. Perquè és aquest grup motor de joves que...

Judith: Que li demana...

Debora: Que li diu: "Ei! Ens agradaria fer això, estem fent això. I necessitem que...necessitaríem, no?"

Judith: Un tema es la predisposición de los profesionales que están al territorio.

Debora: però igual en aquesta línia de que siguin els professionals els que s'apunten a la proposta dels joves. No sé, eh! Ara estic dient...

Judith: Que siguin com una eina pels joves, no?

Debora: Clar. Ara ho estic dient...

Judith: tenim un professional, aquí, que en sap de tal. No? Professionals per tibar d'ells.

Debora: Clar, clar. Estem parlant de... no sé què de sexualitat, no sé "cuantos", tal...: "Hòstia! Pues igual podem tibar dels professionals que s'hi dediquen d'aquest tema al territori, no?" Eh... I que aportin la seva part, no? "Bueno", no ho sé, eh! Emhh... Una altra és construint propostes conjuntes, no?

(sona el telèfon. Es tanca l'entrevista amb la trucada.)

Entrevista 2. Gravació de reunió de treball de l'Equip Comunitari

Data: 17/05/18

Pseudònims: Debora / Judith / Arnau

Sexe: Dona / Dona / Home

Edat: 44 / 30 / 23

Via d'accés: Equip Comunitari

(Aquesta reunió de treball on es reflexiona i es discuteix sobre qüestions estratègiques de la intervenció i l'evolució del procés de participació amb joves es desencadena com a conseqüència de l'entrevista realitzada a l'equip comunitari minuts abans. Per tant, cal ubicar-la i dotar-la de context en la continuïtat dels continguts i diàlegs esdevinguts al llarg i, especialment, al final de l'entrevista. Malgrat no estar-ne contemplat el seu enregistrament s'ha cregut convenient poder-ne transcriure el seu contingut segons el criteri de l'investigador. En aquest cas, al ésser un moment d'enregistrament espontani i sense la creació de cap guió previ a l'hora d'orientar-ne els continguts a tractar, l'investigador-participant, en aquest cas passa a formar part dels informants clau i, en tant d'això, també se'l contempla com a tal i apareixerà en la transcripció amb el seu propi nominatiu)

Debora: No sé si hem de començar a treballar uns per una banda i els altres per l'altra, i llavors en aquest retorn de professionals també dir-los-hi: com ho fem això?

(interrupció del diàleg per entrada de l'equip d'educadores del projecte d'Espai Familiar del Pla Comunitari)

Debora: no sé, jo...

Judith: Yo me lo imaginaba como todos juntos.

Arnau: una trobada...

Judith: perquè "igual" així es guai perquè, també, els joves veuen els professionals, no? Les ponen cara. Y podemos decidir, igual, ya juntos, ¿no? O sea, y trabajar con grupos mezclados, profesionales y jóvenes, en lo de las acciones (en la definició de propostes que es recullen de les sessions amb joves). Igual, no sé, ¿eh?

12

Arnau: clar, jo crec que és com... pot ser pedagògic el rotllo aquest de que tothom es troba i veu que tothom té els seus interessos i, després, ja amb aquesta cosa més de realitat de que dius: "hosti, doncs... tot el dia estem dient coses dels esports!" Per exemple. Els professionals que tinguin el moment, així, per poder parlar amb els joves i sobre les propostes que estan sobre la taula i comentar: "Ostres, és que hi ha les Pistes (equipament existent)! No? Ens podem plantejar fer coses junts però aquesta proposta que esteu dient, d'alguna manera, en el fons o el que assenyala, ja existeix, no?" Per a què es trobin, per a què hi hagi aquest moment abans de començar a fer aquest procés unilateral, així, sols, dels joves...

Judith: Claro.

Arnau: on van proposant coses. També es interessant potser aquesta trobada per facilitar tenir una mica més de dosi de realitat o de coneixement. Desconec en quina mesura podem tenir capacitat per a fer això en una sola trobada. Però si tu veus a la gent cara a cara, sembla que també, com a mínim, identifiqués més, doncs...

Debora i Judit: Sí...

Debora: Clar, el tema és que: normalment estem acostumats a treballar de manera unilateral.

Arnau: Ya.

Debora: I llavors...

Arnau: Clar, jo crec que no servirà, eh, tampoc aquesta trobada per a res d'això (adquirir coneixement de la realitat i els interessos i possibilitats de treball entre professionals i joves)? Però sí per veure-ho...

Debora: No, però que tu pots treballar, mm... pots trobar la... Pots trobar-te físicament i treballar de manera unilateral.

Arnau: Ah, també, clar, sí, sí.

Debora: No? Llavors, aquí, la història és com fem aquesta construcció que sigui més col·lectiva, no? És cert que, probablement, si en aquest retorn convidem al professionals i els hi diem: mireu, aquella feina que vosaltres va començar a fer aquell dia (revisió i diagnosi situació dels joves a Verdum, Trobada Professionals abril 2017) i us en vam fer aquest retorn -i els hi adjuntem el retorn que vam fer, no?- ah... Amb els joves, des del mes de no sé què, pa-pa-pa-pa-pa (fent veure que escriu quelcom a l'ordinador) i, ells han treballat, en certa manera, sobre aquestes coses que surten i que va treballar vosaltres, no? I aquell dia farem el retorn amb els joves: esteu convidats a venir. L'objectiu d'aquest retorn és que puguem dibuixar les línies...

Judith i Arnau: Ahà...

Debora: No? De futures accions concretes a desenvolupar al llarg, no? Ah.. en un temps no immediat, però no volem anar lluny, no? Vull dir que tot això hauríem d'intentar explicar-ho a nivell de professionals. Llavors, vénen aquell dia. Llavors, aquell dia muntem una dinàmica en la que puguem prioritzar o marcar unes línies -sense acabar de concretar en accions, però sí que marcar unes línies d'acció-... "Pos": "volem treballar el tema de... de... els hàbits saludables a nivell d'esport, consum de drogues i sexualitat." I, això, hi ha moltíssimes maneres diferents de treballar-ho. O: "volem treballar una línia de generar espais de trobada per joves". Que va més en la línia de, "pues", un Casal de Joves? Una programació d'activitats per joves al Casal de Barri? No? Vull dir que... Llavors, igual que els joves, també, s'apuntaran, no?... Que després la idea és que: això ho farem tots junts? Depèn. Si som prou gent: "Yo me puedo apuntar al tema de activitats i no sé què; perquè em motiva més i m'agrada més, i tu t'apuntes a més al tema de salut i no sé "quantos" perquè et motiva més?"

Arnau: Sí, ahà.

Debora: ...com a professional, jo també puc decidir en quina comissió, en quina línia de treball m'apunto, no?

Judith i Arnau: Ahà. Sí, sí...

Debora: "Vale". Llavors, muntem unes línies de treball en les que conjuntament joves i professionals treballem per accions concretes, no? "Perfecto". Ara, el tema està en com ho fem, això, quadrar en el... "espacio-tiempo". Vull dir: com trobem un moment en què joves i professionals es pugin trobar.

Judith: Sí.

Debora: Hi ha professionals amb els que serà fàcil: amb els educadors de carrer, igual amb els de la Fundació (Pare Manel)...

Judith: Clar, igual no fa falta que...

Debora: Hi ha altres professionals amb els que serà més difícil i dependrà molt de l'interès que tinguin els professionals.

Arnau: Clar.

Debora: Llavors, ehmm... Si ho fem el dematí, estem fent fora a joves que haurien d'estar fent una altra cosa, no?

Arnau: Sí.

Debora: Que probablement sigui estudiar, no?

Arnau: Sí, sí..

Debora: "Vale". Si ho fem en una altra hora de la tarda ens deixem fora a professionals que "por muy profesionales que sean -y entregados a su trabajo- també tenen dret a no treballar un divendres a les vuit del vespre! Jo què sé!

(riures)

Arnau i Judith: Sí, sí, sí.

Debora: jo crec que també amb això, tampoc cal posar-se en plan, així... Llavors, ehmm... Podem, també, pensar en si tenim fórmules per a aquella gent que no pugui estar(-hi), però, hòstia, amb la que també sigui interessant fer coses amb la que tots creiem que és interessant fer coses i no sé què. O sigui que...

Arnau: ya, sí.

Debora: Després hi ha una organi... de com ens organitzem. Vull dir: el nostre plantejament... Però, una cosa és el plantejament i una altra cosa és com ens organitzem per arribar en això que nosaltres pretenem.

Judith i Arnau: ahà.

Debora: el què, el què pretenem és generar un espai de treball de joves al barri de Verdum en el què hi participin tant els tècnics o professionals com els joves. Després: com organitzem això? Si han de ser sempre espais compartits. Si els joves poden tenir el seu espai de grup motor i la seves històries...

Judith: Clar.

Debora: I els tècnics les seves. I ens trobem ah... en tots els moments que sigui necessari.

Arnau: Sí.

Debora: Si hem de muntar un espai conjunt en el que ens trobem els joves i els professionals. Si hem de muntar aquests espais paral·lels... Paral·lels però que... no? Amb el... Però sí que hem marcat i hem decidit unes línies d'actuació en les que tots i treballem però que després, hòstia, "pues cada uno se juntará cuando pueda y en el moment que pueda"...

Judith: Claro, clar...

Arnau: Ahà, ahà.

Debora: i, probablement, hi haurà coses que els joves voldran treballar només entre els joves...

Judith: Clar! Sí, sí...

Debora: i que els professionals hauran de treballar només amb professionals. I després igual podem... Sí que en aquesta manera d'organitzar-nos, "pues", hòstia, "pues" ens plantejem que un cop cada trimestre fem una trobada de joves i professionals, no? Que treballen el tema de joves. O sigui, de la... ja no de joves i professionals, sinó de la línia jove de Verdum, i ens trobem i ens expliquem i és el moment en què, "bueno", com acaba funcionant una entitat, no?

Arnau i Judith: Ahà...

Debora: *O qualsevol projecte que treballa per comissions i que de tant en tant s'ajunten i, allà, decideixen les línies estratègiques.*

Judith i Arnau: Ahà.

Debora: ... i cadascú pot treballar pel seu compte. No ho sé. Hem d'estudiar fórmules d'organitzar-nos, no?

Arnau: Clar...

Debora: *Tenint en compte que el que volem aconseguir és que tots plegats treballem aquest tema (situació dels joves a Verdum). No que el treballin només els professionals o no només els joves. Ara, això vol dir que ho hem de treballar sempre tots juntets?*

Arnau: No.

Debora: "Pos" no ho sé!

Arnau: no, clar, no...

Debora: *Llavors, "esto, pues, bueno", això és el que ens forçarà a buscar fórmules d'organització que ens vagin una mica bé a tots, no?*

Judith: Sí, sí.

Debora: "Bueno", que li vagin una mica bé a tothom! Nosaltres ens intentarem adaptar a...

Judith: Sí, sí...

Debora: *Que jo crec que aquí és una mica on està el problema (fent referència a la decisió estratègica de si generar una trobada de joves o de joves i professionals conjuntament).*

(silenci)

Arnau: *Home, jo fins ara havia pensat més la idea aquesta de... d'això: s'ha obert un procés ja treballat amb professionals i, ara, els joves en prenen part; llavors, està "guai" de nou aquest moment de comunió, de que et trobes...*

Debora: Clar...

Arnau: *I que és important, no? I que al final, doncs, potser la trobada aquesta del final de juny pugui servir per a això (trobada joves i professionals). Però, "bueno"! També és veritat tot el que expliques (a la Debora). Que també, al final, està clar que si... Que em sembla gairebé més estratègic -o més important- aconseguir que els joves segueixin tenint interès per trobar-se al setembre! I que si la trobada del juny ha d'anar més encarada, només, a treballar amb els joves i prou, sense els professionals; potser casi bé és més important o prioritari que no pas tenir moments de trobada perquè segur que en trobarem pel camí si els joves existeixen (com a grup motor).*

Debora: Clar.

Arnau: Si no existeixen al setembre no...

Debora: Clar! Jo el que no sé és si estratègicament ens interessa mesurar, primer, quina és la resposta.

Arnau: Ja.

Debora: Quan els convoquem "de por libre". Ara és veritat que ho han fet perquè han volgut...

Judith: Ahà.

Debora: Però hem pactat. I hem pactat amb algú que no són directament els joves.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Només amb el grup de teatre hem pactat directament amb els joves.

Arnau: Sí, sí.

Judith: O els del Mou-te.

Debora: O amb el Mou-te. És veritat que els de la Freire podrien haver dit: "¡eh, pasamos!". I con no ir, tenien prou...

Judith: Ya, també, també...!

Debora: ... però és un marc.

Judith i Arnau: sí.

Judith: És: "ah, guai, me salto clase".

Debora: Clar, ho hem pactat en un marc. I hem parlat amb la Liber (en referència a la persona de contacte i accés al grup femení del Babar); i, ella ha dit que sí perquè li ha semblat interessant i que a les noies del futbol els hi semblaria interessant. Però en el fons...

Judith: está condicionado....

Debora: está en un marco, un poco condicionado.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Llavors. El primer dia que veurem si vienen porque quieren y cuántos vienen será el día del retorn.

Judith: Ahà.

Arnau: Clar, clar.

Debora: Aquest dia, què ens interessa més: treballar, veure què, cuidar a qui hi ha, estar per la gent, no sé què... Que tenir a allà també als professionals i...? No ho sé. Igual necessitem una mica més de cuidar el grup de joves, de veure exactament quins joves venen i cap a on van les coses... Ah, "bueno", veure una mica quin és el panorama i fem aquest primer retorn amb joves, de dir: "ei, gent!". I de proposar-los-hi: "La nostra idea no és que això (portar a la pràctica les propostes d'accions) ho feu vosaltres sols. Ni això, ni res. Sinó que, això...". I els hi expliquem "lo" dels professionals; i que també hi han treballat.

Arnau: ahà.

Debora: I que llavors la proposta és que de cara a l'octubre, eh... vull dir que, nosaltres, la idea és de que això tingui una continuïtat. I que ens agradaria que ho poguéssim treballar amb els joves i amb els professionals junts. Que esto no va de que alguien piense por ti (fent referència als joves); sinó que puedas pensar conjuntamente con ese alguien.

Judith: Sí...

Debora: Llavors, això, emplaçar-nos a... a una mica més endavant.

Arnau: Sí.

Debora: Estratègicament cuidar una mica al grup durant el juliol, perdó, el juny. Perquè és que no sabem què és el que passarà. És que igual vénen dos joves.

Arnau: Sí, sí.

Judith: Ya, ya.

Debora: I si vénen dos joves i tenim a allà a...

Arnau: Sí, a tots els professionals presents a la sala (riu).

Debora: els ApC's,.... papapapapa... A todos los profesionales motiva'os porque es el mes de junio y ya se van a ir de vacaciones y ya está bien para acabar...

(riures)

Debora: "Bueno" és que no ho sabem. De bon rotllo, eh?

Arnau: Sí, sí.

Debora: Però és que no sabem que passarà. Llavors, fins ara la resposta és bona. Però és veritat que és una resposta induïda.

Arnau: Sí, sí.

Debora: I que està bé, eh? Però amb això hem de ser realistes.

Arnau: Sí.

Judith: O sigui, que seria fer una sessió de retorn amb els joves, només, al juny...

Debora: Clar. Una sessió de retorn amb els joves amb l'objectiu clar de: "Evidentment, hòstia mira, tot això és el que heu fet vosaltres; això..."

Arnau: Clar.

Debora: I de remarcar de: "Nosaltres, volem que això sigui això, no? I us proposem treballar per accions concretes, i... evidentment, us proposem que no ho fem sols, això. Que tenim un munt de gent que treballa per a vosaltres".

Arnau: No, sí, sí.

Debora: No? Però entrar en aquesta... però, mesurem també ah... mesurem quina resposta tenim. Perquè no ens estrallem tots plegats. Perquè imagineu-vos que no vénen joves en aquest retorn.

Arnau i Judith: Ya...

Debora: O que vénen joves que, "bueno", potser no ens interessen! A veure -i ara, esto, se está gravando...-

(riures)

Debora: Vull dir, a veure, ep... no? Quin tipus de joves, també, necessitem com.... Vull dir que no ens interessa en el sentit de que: "ostres, que estiguin...". Imagineu-vos que vénen només joves de l'Escola Pia, del Teatre Xerinola, de... nanos que només tenen setze anys. Hòstia, bueno, está bien, pero... O, que només ve el grup de Teatre Xerinola.

Arnau: Sí, sí.

Debora: No és que no ens interessin aquests joves, però hem de fer un grup motor només amb els joves de...?

Judith: Ya...

Debora: "Bueno", perdó. Sí que l'hem de fer. Però, com encarem un grup motor de joves que només hi participen els del Teatre Xerinola?

Arnau: Ahà.

Debora: Hòstia. Pues abrimos un poco el abanico o això no és el que nosaltres volem.

Arnau: Sí, sí. Sí...

Debora: No? Llavors, crec que no és per a nosaltres, curar-nos en salut; sinó per a cuidar el procés...

Arnau: Sí, sí.

Debora: ... anem a veure com responen els joves. Anem a veure quins joves vénen. Anem a veure quin és... ¿Qué es lo que se dibuja? I anem a explicar-los-hi i a fer-los-hi una proposta seriosa de dir: "Ei, gent! Esto va a ir de esto i... Us proposem que un dia ens trobem amb tota aquesta gent, també (fent referència als professionals). I que, plegats -en un plano horizontal-, pensem accions concretes.

Arnau: Sí.

Debora: I que no vol dir que a partir d'ara tot ho farem amb... No! Perquè jo crec que un grup motor de joves sense... "Pos" té tot... ah.. també... "Bueno", el procés el requereix, no? I el barri, el requereix (el grup motor).

(Silenci)

Debora: Que aquest grup de joves, després, fa coses conjuntes amb els professional? Perfecto, ¿no? Però i si cap professional respon? No?

Arnau: Sí, clar, sí, sí...

Debora: Clar... "Bueno", no? Tot això....

Arnau: No, no. Jo crec que sí...

Judith: ¡Estamos en la incertidumbre, eh, en verdad! (riu)

Debora: Clar! Y más en este momento. Vull dir... És diferent si tu ja, ah...

Judith: Ahà...

Debora: I... i a més: quina proposta, tu, fas als professionals?

Arnau: Sí.

Debora: És diferent si nosaltres de cara a l'octubre els hi podem dir: "mira, tenim un grup de 15 xavals amb els que hem començat a treballar..."

Arnau: Sí, sí.

Debora: "... hem treballat aquestes línies... Bueno, són una gent que va per aquí, que va per allà, no sé què... Ei, us hi... Ens hi trobem un dia amb ells i treballem conjuntament? Establim accions concretes a fer plegats...?"

Judith: Sí, sí...

Debora: "Y que después cada uno haga por su lado... Y esto lo hacemos juntos, y esto no, y esto sí..." No? Clar, jo crec que...

Judith: Sí, sí.

Arnau: No, no. Sí. Jo crec que té més lògica, no? I que no et precipites tant, perquè...

Debora: No?

Arnau: Sí, sí.

Debora: Més que res perquè no sabem què passarà.

Arnau: I que només que arribin els que arribin a allà, si és que arriben joves; i els tens a allà, sense professionals... Només poder revisar què ha passat i que concebin el que els hi estem proposant... Clar, jo crec que amb les sessions amb els grups ja costa d'explicar, però...

Debora: Ja està! Clar!

Arnau: Però que si aquest moment serveix per a això...

Debora: Només que ens mirem i que ens reconeguem a allà com: "Hòstia. No soy yo y mis colegas. Aquí hi ha altra gent que puc conèixer o no conèixer, que és diferent que jo... Però, som joves.". Vull dir que al igual, aquí, un tema de fer algun tipus de dinàmica d'aquestes històries d'identitats múltiples, no? De dir: "Bueno, jo sóc dona, mare, nascuda a no sé on, que treballo de no sé què..."

Arnau: Sí, estaria bé. Sí.

Debora: Bueno, pues com a joves, què és el que tenim en comú, no? A part de que som joves diferents, no? Tu no estudias, yo estudio... Yo soy un tío, tu una tía. A mi me gusta el fútbol, yo no sé qué, yo no sé cuantos... Papapapapapa"

Arnau: Sí.

Debora: Eh... Com trobem el punt de partida comú i a partir d'aquí comencem a treballar. I el punt de partida comú és molt probablement allò que surti del retorn.

Arnau: Sí, sí.

Debora: "Hóstia, es que seamos como seamos, todos vemos que: ah... el royo este del deporte social, pues, estaria bien" O, que necessitem un espai per a joves. "Ah, un espai -mirémonos-dónde quepa ésta que va de no sé que palo, quepa el otro que va de otro palo..." No? Clar.

Judith: Ahà, ahà.

Debora: Vull dir que igual també necessitem una mica aquest treball de reconèixer-nos joves entre joves i dir... Que uno también pueda decidir: "Yo con ésta no me apunto".

Arnau: Ya, ya.

Debora: Pues bueno, pues esto hay que... clar.

Judith: Sí, sí.

Debora: Jo crec que nosaltres hem de treballar una miqueta més aquest grup. I que aquest retorn ens pot servir per això. I plantejant aquest retorn de dir: "Ei! ¿Nos atrevemos a montar la primera acción de jóvenes para fiesta mayor?"

Arnau: Ahí, ahí... (riu)

Debora: "¡Sí!". Pues llavors tornem a quedar la setmana que ve, no?

Judith i Arnau: Sí, sí.

Debora: Comencem a treballar un poco, no? El grupo, el...

Arnau: No, és que això és súper important, eh, en realitat? Sí.

Debora: I, després, ens ajuntem amb els professionals.

Arnau: Sí. Perquè si a tu, ara, et van promentent que hi haurà un espai de participació de joves i que serà, bàsicament, que t'hauràs de relacionar amb joves... que crees un grup que no coneixes. Ostres, més enllà de que et sembli més o menys interessant, o que potser tampoc no et genera interès això... Si et genera interès el fet de que estàs coneixent a gent o que estaràs fent grup amb altres joves...

Debora: Clar...

Arnau: Bueno, que és complicat, no? Que t'ha de venir com molt de gust. Perquè si no també anant bé només et fa enrere aquest aspecte.

Debora: No, no, clar. Per això hem de tenir objectius comuns.

Arnau: Clar. És diferent que dius: entitats de joves...

Debora: Que encara que siguem diferents, tenim aquest objectiu comú. Com que amb això sí que estem d'acord i partim d'objectius comuns...

Arnau: Clar.

Debora: ...a mi si tu llevas... m'és igual, no?

Arnau: Sí.

Debora: O me será más o menos igual. I hem de treballar, precisament, de la riquesa que siguem joves diferents. Perquè uns arriben a un lloc, altres a... Tú tienes unos contactos, yo tengo otros... Joder, pues con..."

Judith: Sí, clar!

Debora: "Cuántos más contactos mejor, no?"

Arnau: Sí, sí.

Debora: Vull dir que tot això nosaltres és el que també hem de poder treballar amb els joves. I que, també, els professionals no són només professionals: són adults.

Arnau: Sí.

Debora: Vale? I llavors: tu com a adult i com a professional tens un poder que el jove que està començant a participar ara -perquè la majoria no han participat en res més- no tens el mateix poder.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Jo parlo molt millor i puc a... I no perquè sea más lista, sinó perquè porto més temps fent-ho, no?

Judith i Arnau: ahà.

Debora: I això és una mica perillós, no?

Arnau: Sí, sí.

Debora: Perquè, bueno, jo recuerdo altres moments, també, on es feien reunions de veïns i professionals i, algú, s'atrevia a dir: "Clar. Es que a nadie le gusta ser el tonto en la reunión de los listos, no?".

Arnau: Ya, ya...

Judith: Sí.

Debora: I de vegades... podem fer sentir a la gent així. Com a adults, i com a professionals.

Arnau i Judith: Sí, sí. Sí.

Arnau i Judith: Sí, sí. Sí.

Debora: No? Bueno, pues vamos a darles un poco de vidilla a la gente, un poco de cuerpo como grupo... ¿no? I després, ens ajuntem, no?

Judith: "Pos" sí.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Crec, eh? No ho sé.

Arnau: Sí.

Judith: No, yo lo veo bien.

Debora: I en paral·lel també anem-nos treballant els professionals! Els hi hem d'anar dient: "Ei, esto no va del què vosaltres sabeu i ells (fent referència als joves) no saben. Amb els joves estem

treballant això... Els joves... pam..." No? Anem... Igual abans de quedar, també, amb els joves hem de quedar amb els professionals.

Arnau: Hem de treballar amb els professionals.

Judith: Clar.

Debora: I dir-los-hi: "Mira, us volem explicar com ha anat tot això. Y de que va todo esto".

Arnau: Clar.

Judith: Sí.

Debora: I després busquem quin dia ens trobem, de quina manera ens va bé... Perquè amb els joves també hem parlat -"ostia, vosotros a nivel de disponibilidad: ¿cuándo, como, de qué manera...?. I -"professionals: com, qui, qui està interessat, qui no...?"-. Vull dir que, igual, hem de cuidar una miqueta més, no?

Arnau: Sí, sí. I tant...

Debora: I això no vol dir que no comencem a fer, ja, accions concretes amb els joves. Perquè... Porqué el movimiento lleva al movimiento. I jo crec que amb els joves no els podem retenir "fins que ens trobem un dia amb els professionals..." (emulant irònicament a un mal discurs professional).

Judith: No, no, no, no.

Debora: No, no.

Arnau: Hem de començar abans.

Debora: Hem de començar a fer accions concretes. I les accions concretes, pues, poden passar per la Festa Major; per fer una proposta de tallers a poder fer des de l'octubre al Casal de Barri...

Judith: Claro.

Debora: I si hem d'anar a la comissió aquesta (la gestora del Casal de Barri) o a on sigui, nosaltres -o algú de nosaltres- amb un jove, doncs hi anem. Mira, como equipo, no?: "Però és que volem plantejar-vos que ens agradaria que es fes un taller de joves de -no sé qué- història..." (fent veure que interpel·la a la gent de la comissió). Comencem a fer una mica de moviment.

Arnau i Judith: Sí, sí.

Debora: Ah... no?

Arnau: Sí, sí. Oi tant.

(silenci)

Judith: Sí, sí.

Arnau: No, no. Sí, sí. Jo no havia pensat gens amb això i clar: és que a tu... Com si em passa a mi mateix, ara si em diuen... o que a Vic m'ha passat, jo què sé, que et convoca la Tècnica de Joventut al Consell de Joves -perquè l'Ajuntament ha decidit que a nivell de legislatura el Consell de Joves ha de ser l'espai de participació municipal- i vas a allà. Clar, nosaltres tenim una espècie de desafecció brutal, d'anar a allà, saps?

Debora: Ja...

24

Arnau: (riu) Perquè ens han proposat d'estar en un grup de joves on no saps ben bé quina utilitat té allò i, a més, que els joves que tens allà tampoc t'interessen, no? I, en aquest sentit, encara hi vas perquè vens d'alguna entitat o vens d'algun tipus d'organització, que hi acabes anant com a representant d'allò... O en tant d'allò, què passa a allà a dintre. O que tens cert interès en pensar què passarà amb aquest espai perquè creus que a nivell participatiu -potser- és interessant? O que potser és una merda? I cal posar-hi l'ull. Però si hi vas com a jove, individual, només com per a passar el temps o perquè ara t'il·lusiona això... Doncs... Encara has de treballar més la relació amb el grup (fent referència i buscant la comparació amb el cas que ens ocupa), perquè sinó aniràs allà... saps?

Debora: Clar. I que nosaltres hem de cuidar... O sigui, clar, el que no podem pretendre és que gent que es pugui entendre o no, conèixer o no conèixer... Ah, ara, nosaltres us hem ficat tots aquí dins i ara tots fareu una... Bah! Bueno!

(riures)

Arnau: Clar! Viva la vida de rosa i sereu sempre amics!

Debora: Si nos envían a la mierda yo lo voy a entender, ¿no?

Arnau: Sí, sí.

Debora: No? Que crec que... Això, primer, hem de fer una feina de: ens reconeixem... Por qué estamos aquí...?... "Mira que diferentes ¿Os conocíais antes? ¿No? Heu fet alguna cosa plegats?"

Arnau: Sí, sí.

Debora: "¿Hay alguien que tenga algun tipo de aversión, ya, directa amb algú, altre dels que estigui aquí?" Bé, no sé, eh! Però ens plantejem com hem de fer aquesta primera trobada de joves a nivell de Verдум que, clar, igual és que... clar: què tindran a veure les noies del Xerínola amb les jugadores de futbol de la Paula del Babar? És que probablement no hi tinguin res a veure. Es que igual... igual "nos hemos pegado algun día por la calle o algo! Nos hemos insultado por la calle!"

(riures)

Judith: Clar, sí, sí. Pot ser.

Arnau: Sí, sí.

Debora: No ho sabem, clar, jo què sé! Si han anat al mateix institut, si han anat a diferents instituts, si es coneixen d'abans, si no, si sí... O sigui, nosaltres, això, ho hem de tenir...

Arnau: Sí, sí.

Debora: No ho sabem. Probablement, no. Però... tenemos que tener en cuenta todas las variables posibles.

Judith: Ahà.

Debora: Perquè els estem convidant a fer una cosa plegats. I, llavors, aquest plegats l'haurem de cuidar i construir, no? Ah... Per "lo" tant, anem a veure, no? Perquè com tu dius a allà cada u arribarà amb el seu "vengo a hablar de mi libro". I es dir: "mira, no, no. Es que esto va de otra cosa..." (riu) Clar!

Arnau: Sí, sí...

Debora: Que ja els hi hem dit, eh? Però els hi hem dit cuando estaban entre iguales y cuando estaban entre los suyos, i el seu mateix grup. Però quan -si vénen- es troben allà amb gent que no coneixen i... Llavors sí que van a ver que esto va de...!

Arnau: Sí, sí. Clar.

Debora: No? Saps?

Judith: Hmm, sí.

Debora: I que anem a veure. Perquè i si tinguéssim la... "bueno": y si esto resulta que es lo que los jóvenes de Verdum estan esperant i vénen 50 joves? Què fotem amb 50 joves?!

(riures)

Arnau: Sí, sí.

Debora: Clar...! Porqué morir de éxito es una muerte... muy heavy!

(riures)

Judith: Una Asamblea Jove, ahí, a tope...

(riures)

Arnau: Asamblea de joves... (riu)

Debora: Clar! Doncs, perfecto. Però, llavors? "Hòstia, que bien porqué nos va a dar por trabajar por comisiones". Però ens hem d'organitzar... jo crec que el tema, mmhh... "Hay que organizarse" és molt important, també, no?

Judith i Arnau: Ahà.

Debora: Ah... i, això, "pos" jo no tindria gaire pressa. "Sin morir"... no? Vull dir que sí que s'han de fer coses i s'han de fer ja però no cal que... hem de cuidar una mica els espais. Jo crec que

aquesta primera trobada amb joves de Verdum -varios y variados- cal cuidar-la. Com a molt, "pues", eh... -perquè no- podem convidar els joves i... -perquè no- "pues" a la Paula!

Judith: Claro! O a lo mejor algun joven que no ha estao' pero...

Debora: Al Dani, al Julio, al Jordi, no?

Arnau: Sí, sí.

Debora: No? Podem convidar als referents amb els que nosaltres hem contactat i que han estado allí presentes quan nosaltres hem fet la dinàmica de participació.

Arnau: Sí. Que és diferent això, sí, sí.

Debora: Como mucho, eh! Penso jo. Como mucho.

Judith: Sí.

Debora: I sinó ni això. Ni això.

Arnau: Ja.

Debora: Perquè també hem de veure "hasta donde van a ir los chavales si... si no va el Dani".

(silenci)

Debora: Ah, no, no. Però això és molt interessant de poder-ho veure, també, no?

Judith: Ahà.

Arnau: Ja, ja, ja...

Debora: Si no hi va... Si no ve la Paula: quantes noies vindran pel seu propi peu?

Arnau: Sí, sí. I tant.

Judith: Home, "pos joder". ¡Estaría guay que vineran!

Debora: Ya, ya, ya, pero ¡bueno, claro! Pero esto yo creo que no s'ha ni de veure com un... I si la resposta és molt mínima no ens ho hem de prendre com un fracàs; sinó com que queden moltes coses per fer.

Arnau: Clar, sí, sí.

Judith: Ahà.

Debora: Clar, és que... no? Vull dir. No? És que igual hem de fer alguns passos més.

Arnau: Ahà.

Debora: I hem de reforçar més a nivell d'activitats, hem de generar més espais de trobada i... generar-los nosaltres, eh... no? Cosa que tenim que... Que sorgeixi d'una altra manera. Però igual hem de treballar més les relacions!

Arnau: Sí, sí.

Judith: Claro. A partir de qué actividades o talleres, también...

Debora: ¡Claro! De generar royo entre la gente, que... no? Vull dir... clar.

Judith: ...Se puede crear un grupo motor.

Debora: Claro, claro. Claro, claro...

Arnau: Sí, sí.

Judith: No tiene por qué salir solo.

Arnau: Clar...

Judith: Pero con que vengan cuatro o cinco ¡ya podemos empezar alguna cosa! A veces cuanto menos mejor, ¿no? (riu)

Debora: Clar...

Judith: Más fácil.

(riures)

Debora: No, no. Per començar jo crec que només que siguem quatre, anem a veure.

Judith: Clar.

Debora: El que passa és que també cal veure "que cuatros somos".

Judith: Ya.

Debora: Perquè si som quatre i som els quatre premonitors de la Fundació (Pare Manel)? Treballem amb aquest grup de xavals. Però, mmhh... eh...

Judith: Bueno, como los del Teatro Xerinola. Pero si se juntan los del teatro, los premonitors y alguno suelto por ahí...

Debora: Mm... Llavors, hem de treballar sempre des de: "¿Y a quién más necesitamos? Y cómo hacemos para conseguir que ese otro que también necesitamos, venga." I com som conscients de: "sí, es cierto, somos jóvenes. Pero, eh... somos colegas. Y ya nos conocíamos antes y somos todos de ese mismo grupo." I que, per lo tanto, la nostra mirada... (serà compartida i/o concreta i/o menys diversa)

Arnau: Sí, sí.

Debora: I no vol dir que no haguem de treballar amb aquest grup, però sí que hem de tenir capacitat de dimensionar el grup -no?- i la seva... no? Vull dir...

Judith i Arnau: Sí, sí...

Debora: I hem de treballar. ¡Como si viene uno! Pero tenemos que ver qué hacemos con ese uno.

Judith: (riu)

Arnau: ¿Dónde estan tus amigos?!

Judith: ¡Claro!

(riuen)

Debora: Només que en vingui un, ja hem de veure... no? Només que vingui un xaval que estigui interessat en fer alguna cosa -no?, doncs hem de canalitzar aquesta participació d'alguna manera.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Bueno, pero esto, claro, jo crec que això és arriscat fer-ho amb una sessió en la que també han de venir professionals... Professionals que tampoc... Hi ha alguns que sí que hi tenim confiança, però en d'altres no. Però igual, també, preservar l'espai de joves està bé.

Arnau: Sí.

Debora: I a més a més dir-los-hi: "Ei, com ho veuríeu si, això, no només ho penseu vosaltres; sinó que també venen professionals a pensar-ho? Quan nosaltres parlem de professionals, parlem de: tatatata, tatata...". I la majoria tenen noms i cognoms, la majoria els coneixen. D'altres no, però... no? Ah...

Arnau: Hmm.

Debora: "Bueno", no sé.

(silenci)

Debora: El que sí hauríem de fer és escriure, jo crec, algun "algo" pels professionals.

Arnau: "Vale".

Judith: Sí. "Bueno"... no? Quan tinguem totes les sessions i la informació recollida, no?

Debora: "Bueno", o ja. Mm... Ja, ja. Royo diario de campo, ah... no? Jo crec que algo sí que estaria bé: "Des del mes "de tal" estem fent les trobades amb els joves, tenim previstes fer-ne 8, n'hem fet "tal"... Ah, "bueno".

Judith: ...Properament ens trobarem tots junts....

Debora: ...L'acceptació d'entrada... no? Tenint en compte que són grups, mmm...

Judith: Formats i formals.

Debora: Clar, clar. I explicar una mica tota aquesta idea (la de treballar estratègicament en paral·lel) que a més ja ens servirà per a escriure-la -no?-, de dir: que tenim previst de fer un retorn amb els joves; però que també ens servirà aquest dia de retorn per a veure quina és la resposta totalment voluntària. Porqué a lo otro no es que hayan ido obligados ¡Pero la mayoría han ido casi obligados! Vull dir... Els xavals del Luz Casanova (alumnes de 4t de la ESO) estaven a allà perquè els van portar!

Judith i Arnau: Sí, sí...

Debora: Els del FiL estaven a allà perquè els van portar! Els de Tastet, estaran a allà perquè els portaran, vull dir... ¡Claro que se puede hacer campana! Pero... no? Vull dir que el primer dia...

Judith: Sí, que és una participació voluntària (allargant lentament la paraula)... "¡entre comillas!

Debora: ¡Claro! Es una participació induïda.

Arnau: Sí, sí. I tant.

Debora: Por llamarla de alguna manera. Només el grup de... "bueno", i quan vinguin les del futbol ja veurem quina és la resposta. Però jo crec que és bastant induïda. Que ja ens va bé, perquè s'ha de començar per alguna cosa. Però el dia 28, si ho fem el 28 de juny... I que estaria poder contrastar una mica amb els grups si aquell dia va bé, perquè no sé... "bueno", assegurant-se que el 28 els premonitors no estiguin de colònies -que no ho estaran perquè comencen els casals, però...-; que els de futbol no tinguin una sortida aquell dia...

Judith: O de un torneo...

Debora: Que els de Xerinola no tinguin una actuació... Això, crec que sí que ho hauríem d'intentar preveure amb els grups amb qui tenim més contacte. Para intentar que hayan los menos obstáculos posibles para la participación. Porqué, claro: "ya es difícil. Pero si me lo pones difícil y tengo que dejar de hacer algo -no?- ya no voy a ir". Això sí que ho hauríem de... no? Que, això, és una manera de cuidar el procés, no? Que tu preguntaves abans.

Arnau: Sí.

Debora: Clar, tot això... és veritat: hem de muntar les coses els dies... tenint en compte quan juga el Barça?

Arnau: Doncs, mira. Doncs, potser sí!

Debora: ¡Coño! Pues si quiero que vengan los del futbol... Potser sí. ¡Claro!

(riuen)

Arnau: Sí, sí...

Debora: Clar, és que és així...! Vull dir...

Arnau: Oi tant...

(silenci)

Debora: Però jo crec que amb els professionals sí que estaria guai... Que ens serveixi explicar-ho als professionals, per explicar-ho que ho hem fet de...

Arnau: De paraula...?

Debora: De paraula... Però per explicar-ho als professionals, per explicar-ho a l'entitat (Associació Comunitària), al Nucli Tècnic (Associació Comunitària + Administracions), a... una associació que ens ho preguntí....

Arnau: Sí, estaria molt bé tenir-ho per escrit.

Debora: Per explicar-ho a allà on ens faci falta; escriure una mica què és el que estem fent, "que esto tiene que ver con esto"... "Bueno", dibuixar el procés, "en qué punto estamos" i... "¿hacia dónde vamos, no?".

Arnau: Home, i tant...

Debora: I mantenir al dia, una mica, a la gent.

(silenci)

Arnau: Hm...

Debora: No? Jo crec que estaria guai.

Judit: Ahà.

(silenci)

Arnau: Val. Home, si surten petites coses a fer, així, pim-pam (propostes), de la trobada amb joves...

Debora: Perfecte...

Arnau: Que et puguis trobar ràpid també hi fa, no? Perquè... Hòstia, és que si et trobes ràpid i fas alguna cosa que veus que ha tingut sentit; encara que només sigui organitzar alguna cosa petita per la Festa Major, o el que sigui... Hosti, que veus que l'has feta.. I que t'has trobat a allà llavors i abans amb els altres, casi que ja et dona aquesta idea de... Aquesta espècie de identitat i/o de realitat que el grup existeix i serveix per a alguna cosa.

Debora: Clar, clar...

Arnau: Perquè si no jo crec que és una mica...

Debora: Com tens... Clar.

Arnau: De seguida han passar coses, jo crec. Perquè si no passen, serà tota l'estona que, nosaltres, estarem al darrere, ah... intentant explicar que volem que passin coses; però que si la gent no les fa ella mateixa -no?- és que, jo crec, que et dóna la sensació de que tens algú que et va tocant per darrere...!

Debora: Sí. I que hem de defugir... Jo no hi he participat directament. Però hem de defugir de qualsevol cosa que es pugui assemblar a una Consell de Joves dels que munten els Ajuntaments. Que es una mierda (allargant la paraula lentament) i que nos serveix de res, no?

Arnau: Sí, sí...

Debora: No? Vull dir... Que no serveix de res, no. No és cert. Però jo com a jove tinc la sensació una sensació de que "voy allí a perder el tiempo".

Arnau: Sí, sí.

Debora: No? Vull dir, perquè... "Bueno", perquè, a més, tinc la sensació que en realitat no està a les meves mans el que a allà passa... De que estoy allí de una manera... Com a molt: consultiva!" Però no decideixo, res... Jo crec que això ho hem d'evitar.

Arnau: Sí, sí.

Debora: Porqué para montar una Taula de Joves en la que hi participin tècnics i joves... I els joves acaben tenint la sensació de que, "bueno"...

Judith: Que van por... por estar ahí.

Debora: Pa' figurar. ¿Pa' figurar? Pues pa' figurar, no...

Arnau: Sí, sí.

Debora: Doncs no ho fem, no?

Judith: No, no...

Debora: Jo crec, vaja, no sé. Si us heu trobat en aquesta situació com a joves, però... (riu)

Judith: Ahà. Bueno, sí que es verdad que igual en la gestora (del Kasal de Joves de Roquetes) cuando está el educador del Kasal, condiciona mucho la reunión y a los jóvenes.

Arnau: Clar, clar... Segur.

Judith: Y los jóvenes pues igual dicen: "Vale... pues sí... Pues lo que digas tu..." (volen emular una actitud de passivitat i resignació)

Debora: Clar...

Judith: Que es lo que pasa, igual, aquí con gente adulta. Es lo mismo.

Debora i Arnau: Però bueno... sí... clar.

Judith: Y entonces cuando se hicimos la Taula Jove (Taula de Casals de Joves), al principio, sólo nos reuníamos los jóvenes de Casals sin técnicos ni profesinoles.

Arnau: Clar.

Debora: Sin los trabajadores.

Judith: Y entonces ya nos montábamos nuestra paranoia como queríamos o... (enriolada)

Arnau: Clar...

Judith: Y esto también estaba guay. Y de hecho aún sigue la Taula Jove, ésta, en Nou Barris.

Arnau: Hmhm.. Sí.

Judith: Que están los Casals juntos.

Arnau: Sí.

Debora: Però hi van els joves, només.

Judith: Hi van només els joves.

Debora: Els dinamitzadors dels Casals no hi van.

Judith: Claro, es que era lo guay, ¿no?... Era guay.

Debora: Clar, pero es que esto...

Judith: Claro, pero es que esto pasa... al tiempo de mucho trabajo.

Debora: Clar. Jo penso que nosaltres ens hem d'oferir a nivell de joves com a facilitadors.

Judith: Sí, que no som dinamitzadors de res ni de cap grup ni encàrrec a nivell de joves...

Debora: Però que hem de tenir, una mica... Hem de tenir cura, en aquest sentit, de sobretot... De no "retornar sin elaborar". No sé com dir-ho. Que nosaltres retornem el que vosaltres... "Vale, entonces lo que estamos diciendo es... ¿Esto, esto y esto? Vale, guay". No? Però que nosaltres no hi hem de posar el contingut -no?- sinó de retornar el... d'ordenar les idees, de retornar en aquest sentit, no?

Arnau: Ahà...

Judith: Sí... Un poco de: "igual hoy estaría bien... a lo mejor podemos plantearnos..."

Debora: Clar. I hem de fugir de facilitar en excés. Jo crec que s'ha de facilitar, però no s'ha de facilitar en excés. Hay cosas que són una... una putada hacerlas; pero es que... Bueno, no ho sé, és que... saps? Vull dir que...

Judith: Bueno, pero podemos facilitar otros recursos que pueden hecharles una mano, súper guay, para poder hacer...

Debora: Clar, clar. Però hi ha coses que -no? no poden ser tampoc... "Bueno", no ho sé: que s'ha de trobar l'equilibri, no? I que jo crec que moltes vegades quan es treballen temes de participació amb joves és té la tendència a que els joves siguin "un poco azucarillo", no? I, llavors, ens hem de plantejar coses que els joves... O sigui, ens hem d'arribar a plantejar accions que els joves puguin fer... Necessitant a algú més, potser, però que puguin ser ells els que les facin. No que els fem participar de coses més macros que ells en fan una part. Ya llegaremos ahí. Pero hem de començar per coses que siguin ells qui les puguin fer. I, ent tot cas que, hòstia, claro, estaria bé "pos" que... "Els hi demanem als educadors de carrer que ens facin un cop de mà en no sé què, no sé què, no sé cuantos? Perfecto."

Judith: La difusió... ¡Lo que sea!

Debora: Però que el pal de paller siguin els joves. Perquè si no, no? Jo crec que moltes vegades ens anem a l'altra banda, no?

Arnau: Sí, sí.

Debora: I els joves fan una part... I és dir, no.

(interrupció del diàleg. L'apuntadora de l'equipament informe que és hora de tancar-lo.)

Entrevista I Altres Agents Professionals que Treballen amb Joves

Entrevista 3. Educador Projecte FiL

Data: 07/05/2018

Pseudònim: Julio

Sexe: Home

Edat: 38

Via d'accés: Projecte FiL. Fundació Pare Manel.

Transcripció:

-Bon dia. Mira, la primera pregunta seria: tens coneixement o has pres part en algun moment de l'anàlisi de la situació dels joves al barri de Verdum conjuntament amb altres professionals, entitats, equipaments?

Julio: De Verdum concretament el coneixement que tinc és partint de que treballo aquí (Projecte FiL), amb el què puc fer, doncs, una "mínima" diagnosi -així, molt cutre, diguem-ne.. (riures)- però... I d'algunes xerrades informals amb altres professionals que també treballen per aquí: del Pla Comunitari, el meu company de feina... o la gent de Infància del Centre Obert.

-D'acord. I respecte a això mateix que ens proposem començar ara -el procés de participació, on farem sessions amb grups de joves fins el juny-, en quina mesura en tens coneixement? Hi estàs implicat d'alguna forma?

-Julio: No... El procés participatiu, no, però bé, crec que és molt necessari i si puc col·laborar en alguna cosa, doncs també hi estic disposat.

-D'acord. Doncs senzillament eren aquestes dues preguntes. Moltes gràcies.

34

Entrevista 4. Educadors de Carrer – A partir del Carrer (ApC's) Verдум-Guineueta-Prosperitat

Data: 25/06/2018

Pseudònim: Patri / Oliver

Sexe: Dona / Home

Edat: 35 / 41

Via d'accés: Educadors de Carrer – ApC's

Transcripció:

-Mireu , si voleu, començaríem: Són preguntes una mica al voltant de com vosaltres heu vist, vosaltres, el tema (el procés de participació) i quin paper heu tingut, sobretot. La primera pregunta és si teníeu coneixement i heu pres part en algun moment de l'anàlisi de la situació dels joves al barri de Verдум conjuntament amb altres professionals, equipaments, entitats, col·lectius... Si això és una cosa que és la primera vegada que esteu fent com a educadors de carrer al barri o, prèviament, ja hi havien antecedents:

-Patri: Aquí a Verдум, l'experiència que jo tinc d'aquests dos anys que porto aquí, és la primera vegada que es fa un anàlisi tant complet. Des de, primer, la vessant dels professionals, no?

-Ahà.

-Patri: No? Dels professionals que treballen amb joves com, ara, aquesta segona part, directament amb els joves.

-Ahà. Molt bé. I de l'actual procés que s'ha fet amb joves, en quina mesura en teniu coneixement? I en cas que sí, quin ha sigut el vostre rol? Hi heu estat implicats d'alguna manera en el què ha passat durant aquest últim any amb el tema de la participació dels joves?

-Patri: Implicats, total.

-Oliver: Sí.

(riu)

-Patri: Sí, en el sentido de... Bueno, tant en poder participar en la dinàmica -poder implementar les dinàmiques amb els joves- com en tot el procés paral·lel que també hi ha hagut amb la Franja Jove 9B de qüestionar-nos què és la participació, a quin nivell estan els projectes i com participen o podem fer participar als joves... Vull dir... Doncs, sí, sí.

-Oliver: Sí, sí.

(riuen)

-Oliver: Hi estic d'acord.

-D'acord. Si teniu alguna cosa més a afegir, afegiu-la, de les dues preguntes, si és que us ha quedat alguna cosa; i sinó senzillament...

35

-Oliver: "Bueno", vam participar amb les dinàmiques: en unes fent d'observadores, no? I recollir una mica el que deien (els joves) per a després traspasar-ho al Pla Comunitari de Verдум. Sí...

-Patri: Jo, l'únic, és una aportació, que és: en el moment d'implementar les dinàmiques amb els joves, tenir una miqueta més de temps amb cada grup per a poder aprofundir amb les preguntes que obrien les dinàmiques, no? Per extreure'n una mica més de profunditat.

-Clar, era un espai molt limitat de temps però que...

-Patri: Sí, eren moltes preguntes. I cada pregunta podia durar per parlar molt i aprofundir, no? Vam fer-ne, potser, masses, no? Que està bé per a fer un tastet i treure una idea general -no?- del què pensen els joves en els diferents àmbits; però, "bueno", potser dues o tres -no?- i aprofundir una mica més.

-I en aquest sentit -que és una cosa (aprofundir) que ha quedat una mica a l'aire, no? Amb això que explicaves ara de que ho considereu un espai molt reduït per poder tractar totes aquestes coses o tractar-les tranquil·lament- de cara al futur quines perspectives teniu del què ha passat en aquests últims mesos per aquí Verдум amb els joves? Tant a nivell del què pot passar de manera més immediata, ara, al acabar les sessions... Que hi haurà una trobada amb els joves... De que que es pugui constituir un grup motor de joves de cara al setembre a partir d'això (de la trobada)?

-Patri: A nosaltres, com... "Bueno", directament com a educadors de carrer el que ens ha facilitat això és, per exemple, poder fer algun acompanyament o intervenció individual amb algun jove.

-Ahà.

-Patri: De fet, avui, tenim una intervenció amb un jove per a acompanyar-lo a un servei perquè ens va fer una demanda de trobar feina, no?

-Ahà, ahà.

-Patri: En lo que és el nostre àmbit més directe. Després, clar, es muy difícil, no sé... Eh... Estaria guai que poguéssiu sortir un grup motor. Però veient una mica la realitat d'aquí, de Verдум, no ho tinc molt clar...

(riures)

-Patri: A no sé que, això (el procés de participació), es continuï fent. No? Donant espais als joves per a poder continuar parlant. Amb l'oportunitat de què volen, què són, què... Quines demandes, quins interessos, com veuen ells la realitat i tal... Jo continuaria fent una mica el mateix. Perquè

no sé vosaltres que heu aportat, que teniu la visió de tots els grups, si pot ser que sí que surti un grup motor que pugui fer coses al barri.

-Clar, o sigui: que estratègicament la voluntat és que això acabi passant, sí. I que la nostra idea a l'hora de treballar amb aquest procés, també, és mirar de situar això com el tema... el tema (principal), no? De dir: "Vale, doncs fem aquestes sessions per a què volem prendre nota i sigueu vosaltres els que ens expliqueu com esteu veient tota la situació, però per a passar a l'acció! Perquè totes aquestes propostes que al final de les sessions s'acaben formulant des de vosaltres mateixos... Que algun dia les recollim i la gent que tingui ganes de trobar-se, doncs, mirem la manera a curt i a mig de termini de com les anem treballant entre tots". Clar, ara tenim la trobada -aquesta setmana- amb els joves que, tal com ho havíem treballat fins ara, era una mica de dir: ajuntem els professionals que van participar l'any passat en el diagnòstic i els joves. Però també ens vam adonar -pensant en cuidar els joves i el grup (que pugui trobar-se a la Trobada)- que potser seria millor fer una primera trobada només amb els joves que tinguin ganes de parlar de què ha passat a aquí (durant les sessions amb els diferents grups) i, també, de a veure què passa amb el que tu deies ara, no? De dir: "És que potser només ens en vénen dos! O potser ens en vénen zero o potser en són deu." No ho sé.

-Patri: ahà.

-Estem una mica pendants d'això. I a partir de com vagi això, després, la idea és convidar-los a dir: "Tu, doncs el setembre, ja amb alguna de les propostes -jo que sé, la que decidim prioritzar i pugui ser de més "pim-pam", d'ara mateix-, la posem en pràctica? Mirem de trobar-nos -jo que sé- un cop cada mes per parlar de com ho tenim i com ho estem fent?".

-Oliver: I quan la teniu la trobada? Aquesta setmana?

-Aquesta setmana al dijous, en principi. Us vam enviar un correu que no sé si...

-Patri i Oliver: No... no ens sona.

-No sé si l'heu rebut...? Bueno, ara ho repassaré.

-Oliver: Sí, perquè si podem passar, està bé.

-Sí. Sí voleu passar jo crec que estaria molt bé.

-Patri: Sí.

-A les set de la tarda, aquí, al Casal de Barri.

-Oliver: No! No podem...

-Patri: ¿Qué tenemos?

-Oliver: Espai Sensacions (un projecte propi).

(silenci)

-Oliver: Bueno...

-Bueno...

(silenci)

-Us apago l'entrevista?

(riures)

-Si voleu explicar o comentar alguna cosa més, endavant, eh! A mi em va perfecte poder recollir i tenir més informació de part vostre...

(assenyalen amb el cap que no)

37

Entrevistes a Joves Participants

Entrevista 5. Participant Projecte FiL

Data: 07/05/2018

Pseudònim: Cristian

Sexe: Home

Edat: 21

Via d'accés: Projecte FiL. Fundació Pare Manel

Transcripció:

-D'acord, mira, doncs comencem l'entrevista... La primera pregunta seria: de quina manera has arribat a participar en aquest procés?

Pel FiL, no?

-I quines expectatives tenies amb la sessió que vam fer el divendres passat?

Sí. (riures) Es que tenía muchas... muchas, muchas... cosas. Pero lo que más me gustó es... bueno, también que vosotros nos escucharais a nosotros, pero... me gustaría que se hicieran más cosas aquí en el barrio.

- ¿Y de lo que tú te esperabas (las expectativas), se han cumplido, más o menos, del día que hicimos *la trobada*?

Bueno, ahora quizás no, pero quizás un poco más adelante, quizás sí.

-Y en el día que hicimos la sesión, ¿tú te sentiste parte i protagonista?

Madre mía, sí, sí, sí (riures).

- ¿Qué quieres decir con que "madre mía, sí, sí"?

Que sí, que sí... (riures)

-Pero ¿por qué, más o menos?

Bueno, porque di muchas opiniones. Hablé mucho también, ese día.

-Vale. ¿Y tú sientes que pudiste aportar alguna cosa aquel día en la sesión?

Bueno, de hecho, hicimos un grupo -el grupo que hicimos de parejas- y, bueno, des de ahí aportamos y cada quién sacaba su conclusión.

- Ahà... Vale. Después, mira, una pregunta que también te pido... Ahh... La manera como nosotros explicamos un poco la sesión, el proceso que estamos haciendo con vosotros, los jóvenes... ¿Te ha parecido que era comprensible, que era una cosa fácil de entender?

Sí, sí, sí. Muy entendible.

- ¿Aprendiste algo de la experiencia? ¿De la sesión?

Bueno... hmm... sí, sí.

- ¿En qué sentido? ¿Sabes, cómo? ¿Aprendiste alguna cosa en concreto o...?

Bueno es que muchas cosas. En concreto...

-O sobre qué temas, o...

Bueno, a opinar del "barri". Muchas cosas... (riu) es que no sé qué más decirte.

-Vale, mira, y la última pregunta: *Des del teu punt de vista*, desde tu mirada, desde tu mismo... ¿esta experiencia ha sido una cosa útil?

Sí. Es muy útil.

-Y ¿Por qué? Más o menos... ¿Por qué lo piensas...?

Ya. Por las preguntas... hmm... digamos cómo qué nos gustaría que hubiera en el barrio. Y sería bueno que nos preguntaran a nosotros, ¡que somos jóvenes!

-Claro. Y más allá de lo que ya ha pasado, ¿crees que de cara al futuro puede ser útil esto que se está empezando a hacer con los jóvenes?

Claro que sí. Diría que sí. Un casal de jóvenes aquí en el barrio... Aquí en verdum, es que ahorita aquí en el Verdún no hay casi nada. Como le comentaba ahora a la Hay sitios, pero solo en Roquetes, hay que subir hasta arriba y todo esto.

-Claro.

También hay un sitio, en Roquetes, que también me gustaría que hubiera en Verdún, que es de... hay una asociación que no sé cómo se llama pero que ayudan a padres y a madres a cuidar los niños.

-Ahà... molt bé. (silenci). No sé cuál puede ser ahora. ¿De la Fundació (Pare Manel)?

Sí, no sé, es que ahora no me acuerdo.

-Hmhm, vale. ¿Y esto también te interesaría que existiera en el barrio?

¡Claro! Y hay juguetes y de todo para niños...

-Vale, muy bien. Pues si no tienes nada más que añadir... ya (riures), ya hemos terminado.

Vale, muy bien.

-Gracias

(riures) De res.

Entrevista 6. Participant Projecte FiL

Data: 17/05/2018

Pseudònim: Marta

Sexe: Dona

Edat: 18

Via d'accés: Projecte FiL. Fundació Pare Manel

Transcripció:

-Mira, doncs la primera pregunta, seria: de quina manera has arribat a participar en aquest procés, en la sessió que vam fer fa dues setmanes?

Del FiL, del Projecte FiL.

-Molt bé. Després. Quan tu vas arribar (a la sessió), quines expectatives se't van generar?

No ho sé. Expectatives al principi de començar era com "bé, és un charla més que ens donaran i ja està". Però no sé, després, al temps, després, una mica després ja vaig canviar l'opinió de mica en mica.

-Per tant, es van complir les expectatives que tu tenies? O van ser diferents...

No, van ser diferents, però en part positiva, perquè pensava de mala manera el principi. Pensava que era una "charla" més com qualsevol que ja en han donat o... saps?

-I et vas sentir part de la sessió? Que podies ser-hi com a protagonista?

Sí, sí.

-I, més o menys, per què?

Perquè m'identificava amb les preguntes que ens feien o... sí. Sí, sí.

-I tu creus, també, que -més enllà que et poguessis sentir inclosa o que senties que podies dir coses- vas poder aportar alguna cosa aquell dia?

Sí, jo crec que sí perquè amb els companys, clar, cadascú opinava... després et posaves d'acord, i després tornaves a canviar d'opinió... i clar, més o menys, doncs, veus també que hi ha algú que pensa com tu i tires més com.. a un extrem que a un altre.

-Ahà.. I la manera com es va explicar, com es va presentar, doncs, una mica tot el que s'anava a fer, tota la sessió... Et va semblar més o menys adequada i que s'entenia?

Sí. Sí, sí. Jo ho vaig entendre des del principi i molt bé, la veritat. "Lo" que és la comunicació i això, tot molt bé.

-I t'enduus algun aprenentatge de l'experiència, del dia de la sessió?

"Lo" que més em va agradar, per així dir-ho, va ser que per una vegada sí que vaig sentir que als joves se'ls escoltava de veritat.

- ...

Com... escoltar la seva opinió, perquè sempre sí (que) s'ha escoltat els joves però, aquí, sempre s'ha fet el que els demés... o els adults han dit o... mai s'han parat a escoltar què pensen o a què aspiren de veritat, o... no sé, coses com temes que vam parlar amb la "charla" aquesta, no sé. De la sexualitat, també, i tot això, no sé.

-D'acord, molt bé... I des de la teva opinió, des del teu punt de vista, creus que ha sigut útil?

Sí, jo crec que sí.

-I per què?

Mmm... Perquè.... Jo crec que és més útil, com una mica més personal, perquè és això, no? Com que sents que algú t'està escoltant, de veritat, doncs és com un punt per tu per poder... "apoyart-te", diguem, no? No sé.

-Hmh, hmh. I de cara més... com pensant en el futur, pensant en el que us vam plantejar, no? Que no és només una sola sessió, la que vam fer, sinó que hi ha un procés i que això continuarà, com ho veus? Et sembla que...

Molt bé, la veritat. Que jo crec que si es fes amb molts més joves, doncs, es sentirien una mica més motivats, no? Una mica més escoltats. I jo crec que sí que canviarien les aspiracions: a fer més coses... o a tenir millor comunicació amb els adults, o amb els nens. Perquè clar, a la societat també hi ha... la societat està una mica com distribuïda, no? Per edats, més o menys. I els adolescents ens tenen a "ahí". Una mica a allà apartats. I més amb la comunicació amb els adults, o persones més majors que, clar, com... es pensen que no els i ens tenim respecte o coses així. Doncs jo crec que és una manera de, una forma d'apropar la societat. No sé, i està molt bé per fomentar, els adolescents i la seva comunicació.

-Molt bé, doncs... ja estariem. Moltes gràcies.

(riures)

De res!

Entrevista 7. Participants CFA Freire

Data: 17/05/2018

Pseudònims: Arenita #67 / Lolita

Sexe: Dona / Dona

Edats: 51¹ / 29

¹ Com es pot observar, l'edat d'aquesta persona entrevistada és de 51 anys. Malgrat no ser jove, va participar com a estudiant a la sessió de tarda que es va realitzar al CFA Paulo Freire amb la resta del grup (majoritàriament joves). Precisament per la singularitat del perfil es va decidir entrevistar-la, doncs en tant que participant i en tant que participant *no jove* ni professional, entenem que pot ser interessant des d'un punt de vista comunitari poder recollir informació d'un actor directament implicat en el procés que eludeixi ambdues categories. Evidentment, esdevé un fet aïllat i anecdòtic i, per tant, caldrà tractar la informació recollida tenint en compte que al llarg de la investigació no s'ha contemplat comptar amb informadors clau de la comunitat que no siguin ni joves ni professionals. Com tampoc, davant

Via d'accés: Curs d'Accés a Formació Professional. CFA Freire

Transcripció:

-La primera pregunta seria... Bé, és el que heu fet constar aquí al paper (de consentiment informat), però si voleu poder explicar de quina manera vau arribar a parlar de la situació dels joves amb la sessió que vau fer. De quina manera hi heu arribat.

Arenita #67: *Eh... "Bueno" la manera com hem arribat és a través de l'escola. Ens van informar que veníeu a fer la xerrada i, "bueno", vam baixar. A participar.*

-D'acord. Llavors, quan vam començar la sessió que vam fer a allà (assenyalant el lloc), vosaltres, quines expectatives teníeu? Després que expliquéssim durant els primers cinc minuts o fins i tot abans, eh, quan la Judith va passar fent passa-classes i explicant que fariem això...

Lolita: *Charla informativa. Informació.*

Arenita #67: *No (ho) sabíem ben bé al principi. Fins que no vam arribar...*

-“Vale”. I llavors, al final, quan es va acabar la sessió? Mes o menys era una cosa semblant al que us esperàveu o va ser diferent? Com... com ho vau trobar.

Arenita #67: *No, bé... Interessant.*

Lolita: *Sí. Més interessant de “lo” que m’imaginava.*

Arenita #67: *Sí.*

-I durant la sessió us vau sentir que, més o menys, en formàveu part? Us vau sentir part i que en podíeu ser protagonistes?

Arenita #67 i Lolita: *Sí, sí. Totalment.*

-I per què? Quines eren, potser, les coses que us feien sentir així...

Arenita #67: *Home, per l'activitat que ens vau fer de les preguntes, que teníem que col·locar-nos a una banda i l'altra, de...*

Lolita: *Per la participació i que vau tenir en compte la nostra opinió en tot moment. No? Jo crec que...*

- ... I sentiu, també, que vau poder aportar alguna cosa?

Lolita: *Sí.*

Arenita #67: *Sí. Jo crec que sí.*

- ... D'acord, molt bé. Mira, després, una altra cosa que us volia preguntar: nosaltres, la manera com us ho vam explicar, com vam explicar el funcionament de la sessió... o també els objectius que té la sessió i la resta del procés que fem amb la resta de joves, tot això... Va ser una cosa que era fàcil de comprendre? Era clar? Fàcil? O... o no, era una cosa que us vau quedar una mica, també...

Arenita #67: *No, sí, era fàcil. Jo ho vaig trobar una cosa fàcil.*

l'eventualitat ocorreguda, cercar més participants de la mateixa naturalesa que facilitessin un anàlisi rigorós i de contrast amb la informació recollida.

Lolita: No...

-Vau comprendre...

Lolita: Sí, jo sí.

Arenita #67: *Totalment.*

- ... I penseu que us vau emportar algun aprenentatge? Tant a nivell grupal com individual, més pel què fa a vosaltres, alguna cosa que us sembla que vau aprendre... o no, és una cosa que ja hi esteu molt acostumades, o que no us veu de nou...

Lolita: *Jo, per la meua part, sí, perquè és una manera de tractar amb la gent, amb persones. I és un tracte amb persones, amb grups. I a mi ja em va bé, ja em va bé, de fer aquestes "charlas"... per lo que vull fer...*

Arenita #67: *Sí, una manera de conèixer, de saber què pensen els altres, els que tens al costat...*

Lolita: *i per "lo" que vull fer a mi també m'agrada, aquesta forma que teniu de fer, més divertida, més dinàmica, participativa... llavors a mi, sí, em serveix.*

-Ahà, ahà.

Lolita: *jo vaig agafar idees i em va agradar molt.*

-Que bé. (riures). I mireu, l'última pregunta: des de la vostra opinió, des del vostre punt de vista, creieu que és una cosa que és útil? La sessió va ser útil en si mateixa... Ah, bàsicament, això: el que vam fer creieu que va tenir algun tipus d'utilitat?

Lolita: *Si es porta a, si ens porta a algun lloc, sí. Si és una "charla" per fer-la, no. Si després aquestes idees es porten i es transmeten als joves, i es canvien coses sí que tindrà utilitat.*

Arenita #67: *Clar.*

Lolita: *Però clar, moltes coses, a vegades, es queden a l'aire i no es fan. I llavors això "lo" interessant seria que arribes a fer-se, no?*

-Clar...

Lolita: *que es tingués en compte les nostres opinions... i que es portés a terme.*

-Val. Molt bé. L'última pregunta o la última part de la pregunta (es matisa per què es creu que no ha quedat ben formulada)... era una mica, bàsicament, el que ara reflectia tot això amb el que ara reflexionaves tu, no? De: i de cara al futur? Quan es va acabar la sessió o al llarg de la mateixa, doncs, quines expectatives, què en penseu? Bé, que al final és una mica el que estaves explicant tu (a la Lolita), eh? Però sí teniu alguna cosa més a afegir, alguna cosa més que us volti pel cap, alguna reflexió. De preguntar-nos: I ara, què? No?

Arenita #67: *Mh... Bé, no.. Doncs que es pugui millorar la situació que hi ha al barri, respecte el jovent.*

Lolita: *Sí. Donar suport als joves, molt suport i idees bones. Aquests facilitats que heu... aquestes idees que vam exposar nosaltres, jo crec que seria "lo" ideal.*

Arenita #67: *Sí.*

Lolita: *I més ara que sembla que estem en un moment de que els joves estan perduts.*

Arenita #67: *Bastant perduts.*

Lolita: *Tots, en general.*

Arenita #67: *Bastant. (Riures)*

Lolita: Llavors, seria bastant útil i interessant.

-“Vale”. Doncs si no teniu res més a afegir sobre qualsevol cosa de tot el que hem anat parlant, doncs ja estaríem.

Arenita #67: *No. Bàsicament és això.*

...

-Doncs moltes gràcies.

Entrevista 8. Participants CFA Freire

Data: 17/05/2018

Pseudònims: Fran / Gala

Sexe: Home / Dona

Edat: 19 / 24

Via d'Accés: Curs d'Accés a Formació Professional. CFA Freire

Transcripció:

La primera pregunta seria: quines expectatives tenies al principi de la sessió? Quan nosaltres... o potser, fins i tot, abans, quan la Judith va venir a fer el passa classes i us va venir a explicar una mica *el rotllo* de què anava; i després, també, amb els 5 minuts inicials de la sessió: vosaltres què n'esperàveu, què en pensàveu del què poguéu passar?

Fran: Yo pensaba algo positivo, ¿sabes? Algo...

Gala: yo algo para que la... o sea, la juventud salga hacia adelante. Que empiece a trabajar o que tenga proyectos de...

Fran: O sea, orientación. Que nos orientemos más.

Gala: Sí. Yo creo que, eso, a mí me gusta esto, pero cuando vino (la Judith) empezó a hablar y yo vi que esto era... como se diría... para que la juventud tire hacia arriba. Que no esté todo el día en la calle ni que esté todo el día haciendo cosas que no debe.

I quan es va acabar l'estona que vam passar junts us vau quedar amb la mateixa idea? Amb la mateixa sensació? O vau tenir altres coses, vau marxar d'una manera diferent del què pensàveu o bastant igual?

Fran: no sí, pensando que con la nuestra ayuda ¿sabes? Bueno, con la ayuda de todos los que quieran aportar; pues yo creo que ahí podríamos yo salí ¿sabes? Como: ostias, si pudiésemos cambiar tal y cual... creo que la juventud sería muy diferente de cómo es ahora.

Gala: al dar la charla nosotros es como... entonces la gente que no quiere estudiar, por ejemplo, nosotros que estamos estudiando ahora, que no hemos estudiado antes... pues, ayudarlos a que empiecen a estudiar ahora, ayudarlos a que no dejen de estudiar.

Fran: Sí, sí.

Gala: porque sino...

Fran: se van a arrepentir. Se van a arrepentir con el trabajo, con.... Que está difícil hoy en día, es más difícil. Por eso estamos aquí, vamos, digo yo.

I durant l'estona que vam estar junts, amb el què vam fer... us va sentir part? Us va sentir protagonistes en la sessió?

Fran i Gala: Sí.

I per què creieu que us va sentir així?

Fran: por qué al ser jóvenes. A ver y tu... yo me pongo a mí de ejemplo. Yo he pasado por momentos donde yo me he "tirao" en la calle, fumando, con los colegas ¿sabes? ¡Y no sabíamos, tampoco, ni qué hacer con nuestras vidas! Hasta que...

Gala: yo creo que...

Fran: hasta que te levantas un día y dices: esto hay que cambiarlo, así no podemos seguir.

Gala: yo creo que llega un día que dices: tú, pues.... O sea, tienes que decidir tu a estudiar o a empezar a buscar.... O sea, tienes que ser tú, ti mismo, no que te obliguen. Porque como te obliguen...

Fran: no, porque....

Gala: yo vine aquí porque yo quise.

Fran: claro.

Gala: porque yo dije: ahora, ahora quiero estudiar yo. No que me digan: ¡tienes que estudiar! No ¿sabes? Ahora estoy preparada y me veo capaz de ponerme a estudiar y sacarme al menos la ESO, que es lo principal.

I durant la sessió, vosaltres, va sentir que va poder aportar coses? Que va poder aportar alguna cosa?

Fran i Gala: Sí.

Fran: Sí, con nuestras ideas, con nuestros conceptos... Como ya te digo hasta de lo que nosotros mismos hemos podido vivir, en el pasado. Yo creo que sí.

Gala: yo me vi que aportaba cosas. De nuestras experiencias. A lo mejor no ayudamos, no ayudan a todo el mundo, pero a algunos sí... la experiencia de cada uno.

Molt bé. I, després: creieu que la manera com es va explicar el que es feia i el que estàvem fent, tota l'estona.... També tot el tema del procés, no? De que no és només una sessió amb vosaltres sinó que n'hi ha més i encara no s'acaba en aquesta.... Tot això era una cosa que es va explicar bé? Que era fàcil de comprendre?

Fran: Sí. Sí.

Gala: Sí. No, yo lo entendí todo a la perfección, a la primera, la verdad es que lo explicasteis muy bien. No tuve duda ninguna. Y después lo último, que nos quedamos nosotras, que luego nos explicaste más: de lo que hacéis o de lo que tratáis.... Ahí me quedo muy claro.

Fran: estoy de acuerdo con ella.

Molt bé. I mireu, dues preguntes més: vau marxar amb la sensació que vau aprendre alguna cosa? O era una cosa que ja esteu molt acostumats a fer o que dius: "bueno" ha estat bé però m'he quedat molt igual...

Gala: no, yo creo que siempre aprendes de algo. Entonces ahí yo creo que aprendimos que también hay distintas opiniones, también hay distintas opiniones y cada uno ve, pues, su perspectiva. Pero creo que casi todos empezamos igual, sobre todo los niños de antes. Es en el... aparte de ahí tu estudias, trabajas. Se piensan que lo más es estar ahí "to" el día en la calle. Haciendo lo que ellos quieran.

Molt bé.

Fran: no, es que yo mejor que lo has dicho no lo puedo decir

(riures)

I mireu, una última pregunta -que n'hi ha com dues però casi bé és la mateixa-: creieu que ha sigut una cosa útil el que vam fer el dimecres passat?

Fran: sí. Porque, por ejemplo, yo después a mi hermana le di la misma charla. Mi hermana ahora mismo está "apoyardá", por así decirlo. Está que no quiere estudiar, que no... vamos, como si se hubiese rebelado. Y... yo sí, me senté con ella, hablé, ¿sabes? Un poco enfocando lo que nos dijisteis a nosotros, pues un poco yo se lo transmití... y ahora, sí, tiene ganas ahora de coger los estudios y todo.

Gala: sí, bueno, yo hablé con la pareja de mi mejor amigo que ahora está estudiando y está rebelado, y yo se lo dije, yo le expliqué lo mío, o sea, que yo en su momento no estudié y me arrepiento. Y con veinticuatro años, que nunca es tarde, eso también te lo digo. Pero que si lo puede hacer en su momento: hazlo. Y me salí con eso. Y más que nada que tampoco se tiene que sacar nada, pero que, si lo quieres hacer, hazlo (treure's l'ESO).

I... de cara al futur? Al futur en general però també al futur també més immediat i més concret, eh? Doncs, ara, de dir: val, vam fer aquesta sessió; i la idea és que d'aquí poc en puguem fer una altra amb més joves on ens puguem trobar per compartir tot això i dir "tu, fem alguna cosa, sí? O no la fem?".

Gala: sí.

En això, hi veieu futur? O no? Amb quina sensació us quedeu?

Fran: sí, porque podríamos ayudar a muchos jóvenes, vamos, sí. Yo pienso que sí. Yo pienso que hay una parte de jóvenes que sí que les gustaría que les diésemos un poco unos consejos.

Gala: sobre todo, ayudarlos, porque a lo mejor no saben salir de donde están... entonces quieren salir, pero no saben el cómo. Ponernos nosotros, o nosotros ir a dar una charla yo creo que a lo mejor les puede ayudar o tener una idea de cómo puedes salir del camino aquel que no sabes pero que no quieres llevar.

I creieu que pot ser complicat, però, que s'ajuntin molts joves per a fer coses i decidir quina cosa es fa, com es tiraria endavant o... creieu que és una cosa més il·lusiónant que no que fa mandra?

Fran: las ganas, la ganas. Si tienes ganas, sí.

Gala: yo creo que es complicado porque la gente joven ahora no tiene ganas de hacer nada. Entonces, pero si vas hablando y vas como intentando convencerles de que esto... no es que sea así, no es que sea una obligación: es que es mejor así, que no por el camino que vas. Yo creo que sí que se podría hacer, más gente...

(silenci)

Doncs...

Gala: ¿hablo bien?

Fran: hablas muy bien

Jo crec que ho expliqueu tot molt bé . Doncs...

(riures)

Fran: que si me dices que yo me apunte a la universidad yo me apunto ¿eh?

(riures)

Home, doncs ho podries fer, no, "tio"?

(riures)

Doncs, mireu, l'entrevista ja estaria. Moltes gràcies.

Gala: no, i "pos" a tú!

No, no, a vosaltres, de veritat!

Entrevista 9. Participants Atrezzo

Data: 17/05/2018

Pseudònims: Dani / Emma

Sexe: Home / Dona

Edat: 19 / 18

Via d'Accés: Grup Juvenil Atrezzo (Agrupació de Teatre Xerinola)

Transcripció:

Mireu, la primera pregunta, seria, que ja l'heu contestada ara, eh? Però per si voleu ampliar-ho una mica, o... És de quina manera has arribat a participar en la sessió (amb els joves de Teatre Xerinola) que es va realitzar ara fa dues setmanes, aquí, al Casal de Barri?

Dani: Bueno, vino creo que Judith, por parte de Sonia a hablar con nosotros para ver si nosotros podríamos hacer la dinámica y, bueno, nos interesó bastante la... como nos lo pintó, como nos lo explicó y dijimos que sí. Y nada: ¡a la siguiente o a la otra! (fent referència a l'acord entre el grup de joves i l'equip comunitari sobre en quin moment fer la sessió)

Emma: Sí, ¡a va ser a l'altra setmana...

Dani: y, bueno, vino, hicimos la dinámica y bastante bien.

Val, llavors, ah... amb això que explicaves ara mateix tu, no? Va venir la Judith, us ho va explicar... Doncs, tant quan va venir prèviament com al principi, quan va començar la sessió: amb quines expectatives, quines eren les que teníeu respecte el que s'anava a fer?

Emma: Mmhh... jo tenia expectatives de que s'interessessin una mica més pels joves. Perquè sí que és veritat que en aquest barri no comptem molt, però... i al final va acabar bé perquè és el que volen (en referència a l'equip comunitari), tenir-nos en compte.

Dani: clar, clar... exacte.

I durant la sessió, durant tota l'estona que va estar amb la Judith i la Debora, us va sentir part? Us va sentir que éreu protagonistes de tot el que estava passant?

Emma: Sí, totalment. Durant tota l'estona, sí...

Dani: sí.

I, més o menys, per quines raons? O per què creieu que va ser així?

Dani: perquè, bueno, porque hacían preguntas que más que nada nos afectaban a nosotros. Que son preguntas que se hacen más que nada a los mayores.... pero que no tienen en cuenta a los jóvenes. Y eran cosas como en plan: "nosotros como jóvenes, joder, ¡queremos que nos escuchan!" Y con las preguntas que nos hacían: "joder, nos están escuchando."

Emma: Sí, sí, això. Érem molt part de tot i les preguntes eren molt directes als joves. Totes en general.

Dani: Sí.

Ahà. I us va sentir que va poder aportar algunes coses? Que va poder aportar alguna cosa?

Dani: Sí

Emma: Sí.

Dani: Sí.

Emma: Sí, vam aportar en tot moment el nostre punt de vista.

Dani: Claro, argumentábamos todas nuestras reflexiones.... a veces cambiaban el tono de la pregunta para que

(Emma interrompt): Sí.

Dani: para que también diéramos nuestro punto de vista sobre, la misma pregunta però formulada de otra manera.... entonces bastante bien, la verdad, sí, a mi me gustó mucho.

I creieu que va ser una cosa que des del primer moment l'equip comunitari es va explicar de manera clara? Era una cosa comprensible, era fàcil de comprendre el que es proposava de fer i el que es va anar fent?

Emma: Sí.

Dani: Sí.

Emma: Sí, era molt fàcil. Tampoc era molt enrevessat. Res.

Dani: No

Ahà...

Dani: era muy, muy fácil.

I creieu que va aprendre alguna cosa? Us va endur algun aprenentatge? O potser és una cosa que esteu molt acostumats a fer o que no us ve de nou... o que, "bueno", dius: va ser interessant, però...

Dani: a ver, yo creo que fue muy interesante. Porque, es verdad, lo fué, però... no aprendí nada de él porque creo que fuí yo el que en sí, o sea, nosotros, los que al final ayudámos a Judith y a Debora a

(Emma i investigador assentieixen): Sí, sí...

Dani: a comprendre la parte que nos tocava, entonces...

Emma: claro, clar. De la nostra part, d'alguna manera era a nosaltres qui ens tocava

Clar, ahà...

Emma: ensenyàvem una mica el que ens feia falta o com ens sentíem. Més que elles cap a nosaltres. Perquè eren preguntes que ens feien elles, no era...

I creieu que va ser una cosa que va ser útil? El fet de fer la sessió aquesta? Creieu que va tenir certa utilitat o no...

Emma: jo crec que si arriben al fi que elles volien, crec que sí, que és molt útil el que vam fer. Perquè és el que hem dit abans: sempre pregunten (s'entén que fa referència als professionals i altres agents que treballen amb joves) a metges, psicòlegs, eh... com són els joves; però no als joves, com som. I sí que és molt útil que el vam fer.

Dani: sí, la veritat és que sí.

Emma: Si s'arriba al que volien fer. Si no s'arriba crec que queda una mica a l'aire.

Clar, i ara... clar, tu ja ho estaves apuntant una mica, ara, eh? Però, una mica, ara, per tancar l'entrevista, l'última pregunta que també us volia fer era una mica això que comentava l'Emma de dir: i... després de la sessió? Quan es va acabar, vosaltres, li veieu futur? Li veieu recorregut en això? O quines són les coses que us fan pensar de que potser sí, o que potser no...

Dani: yo creo que sí. Porque si todos los jóvenes nos alzamos (fa el gest d'entre cometes amb les mans), metafóricamente hablando, y nos hacemos escuchar, ¿no? Como nos escucharon el otro día Judith i Debora, creo que sí que podemos llegar a un punto de que nos tomen en cuenta en esta sociedad. Porque es una mierda de sociedad. Lo tenía que sacar, lo siento.

(riures)

Dani: entonces.... Que tienen en cuenta la opinión de los adultos, pero no la de los jóvenes (fent referència a la societat i als adults en general). Me reitero en lo que he dicho antes, me repetiré, pero es que es la verdad. Entonces, sí que creo que en un futuro servirá. En un futuro próximo.

Emma: Sí, jo crec que també. Que també per la seva part hi havia molta iniciativa i si tots els joves ens ajuntem, jo crec que sí que té futur això. (silenci) Vaja, sí...

Molt bé, doncs ja estaria, gràcies, eh?

Emma i Dani: "vale", de res!

Entrevista 10. Participants Mou-te

Data: 25/05/2018

Pseudònims: Sonia / Adrià / Christian / Ivan / Valen Javier / Jt

Sexe: Dona / Home / Home / Home / Home / Home / Dona

Edat: 18 / 22 / 18 / 22 / 21 / 19

Via d'Accés: Mou-te (Escola Luz Casanova)

Transcripció:

49

-Mireu, jo us faig unes quantes preguntetes, són molt ràpides i bàsicament és de parlar del que ha passat ara aquí, com ho heu vist, quina opinió en teniu i com us heu sentit. Llavors, la primera pregunta seria: quines expectatives teníeu al principi? Quan us hem explicat amb 5 minutets el què us proposàvem de fer, quines expectatives teníeu.

Sonia: jo he posat obrir la ment, com a expectativa al post-it (fent referència a la dinàmica inicial) de dir: a veure què passa i ... bueno, tenim una idea, no? Que farem una dinàmica, de joves, però, això? o sigui... que vagi, que vagi a algun lloc, no? Llavors, clar, sí, al finalitzar la sessió, doncs sí, era de: possibilitat, d'esperança, d'altres visions... llavors, sí que s'ha complert aquesta expectativa d'obrir la ment, no? I anar més enllà.

Adrià: jo he posat informació. Obtenir informació. sobre el que anàvem a fer o... el que anàvem a fer o plantejàvem.

Christian: "pos" jo havia posat aprendre, riure i passar una bona estona. No tenia masses expectatives molt altes del què passaria avui aquí, però penso que... "bueno". Hem de dir la resolució final del què, o després ja...?

Sí, després us ho pregunto, però podeu contestar ja ara, si voleu, també, com us ha semblat al final.

Christian: Ah, "pos" ja contesto ara. Ha superat les meves expectatives perquè m'he sentit escoltat, he après coses i a sobre sento que he pogut posar una mica més de mi en el barri i, en aquest cas, al Pla Comunitari.

Valen: jo en el meu post-it he posat escoltar, escoltar al barri. Jo crec que en aquestes sessions s'ha escoltat, a nosaltres, i en altres sessions s'haurà escoltat a altres persones; i que "cadascú" pot aportar una mica i fer que això vagi millor.

Ahà.

Jt: Jo he posat, també, informació. O sigui, rebre informació i poder proposar coses noves que no es fan al barri, ara. I jo crec que ha estat molt bé, o sigui... ha estat bé.

Molt bé. "Vale", i després: durant tota la sessió -podeu parlar de moments, també, o més en sentit global...- us heu sentit part de la sessió, del grup, del què estava passant? I us sentíeu que éreu protagonistes? O no? Sabeu? Quines han sigut les sensacions en aquest sentit?

Javier: Sí, per exemple quan hem fet l'activitat de posicionar-nos perquè.... jo, "bueno", jo crec que tots ens hem sentit una mica protagonistes, perquè el què ens preguntaven era sobre nosaltres, sobre els nostres pensaments i el què nosaltres sabem o coneixem, d'aquí del barri, o

sigui... Jo crec que érem protagonistes per això perquè no és una cosa que dèiem "jo crec que sí, jo crec que no" sinó que parlo, i parlo perquè és el que sabem i coneixem.

Sonia: I que hi havia feedback, no? de dir... doncs també vosaltres, com a experiència, també heu aportat i... no? Us heu mullat, en aquest sentit. Llavors ha estat una mica més: no vosaltres, sou els protagonistes (fent referència a l'equip comunitari), sinó "nosaltres", som un tot, no?

-Ahà...

Adrià: Sí, ha estat bé. No ha sigut nomes fer-nos preguntes, sinó fer-nos participar també.

Christian: jo penso que utilitzar dinàmiques per a què els grups puguin expressar-se i això, em sembla una bona idea, em sembla súper educatiu. Perquè si a sobre ja fas que expliqui, la gent, la seva experiència professional o vivencial, ja fa... ja fa bastant. Després, jo penso, crec, que sí, que "cadascú" ens hem sentit escoltats, almenys per la meua part sí. I no se, jo estic, bastant content la veritat.

Valen: Jo crec que ha sigut la millor manera de.. com fer-te sentir, sentir protagonista d'això, perquè és la millor manera que tens.

Jt: jo penso igual, que tots... (riu)

(silenci, entre un participant de la sessió que no s'estava entrevistant fins ara -Ivan- i s'asseu amb nosaltres. Riures)

-Si vols, pots participar, també, eh? estic fent una entrevista, així, com col·lectiva, a tothom...

Ivan: Hmm. No se ben bé de què parreu...

-Sí, estàvem parlant de si t'has sentit més o menys part i protagonista al llarg de la sessió; quines sensacions has tingut en aquest sentit.

Ivan: sí, "bueno", sí que m'he sentit, ha sigut molt... molt de tu a tu, de parlar tots i m'he sentit molt a gust.

-Clar. I llavors, en aquest sentit, sentiu que heu aportat coses? Que alguns ja ho comentàveu una mica, eh? Però si voleu parlar més d'això o si voleu passem... però, el tema d'aportar coses: us sembla que heu pogut aportar coses?

Christian: Sí. Com a grup que som nosaltres, com a Mou-te, jo penso que sí que hem aportat noves idees i potser coses que... punts comuns entre altres persones del barri, en aquest cas els joves. I penso que sí, que hem posat el nostre "granito de arena". Però també penso que no només aquí, sinó que dia a dia el que nosaltres fem pel barri, des del nostre petit lloc, ja fem molt. I ja... "pos" almenys, doncs, donem una mica la cara pel barri, pels joves, i per l'educació; que és per això que estem aquí.

(silenci, no hi ha més intervencions respecte aquest tema)

-I creieu que ha sigut una cosa útil, la sessió que hem fet avui? L'hi veieu utilitat d'alguna manera?

Sonia: Jo crec que escoltar l'altre ja es útil, no? Vull dir...

Valen. Sí...

Sonia: escoltar l'altre, que som nosaltres, no? Escoltar i prendre...o sigui tenir temps un divendres a les 8 del vespre, diu molt de... si més no d'actitud, no, que hi ha? Llavors, crec que això ja val la pena. Que surti -és el que dèiem, no?-, després, les propostes; que es quedin més bé, que vagin més enllà o menys... potser això no ho sabrem, i intentarem veure què ha passat. Però ja el moment de trobar-se, la iniciativa, l'actitud, les ganes... crec que ja és el camí.

(silenci)

Christian. Jo penso que, també, una altra cosa positiva de tot això serà el dia que es trobin tots els grups. Jo crec que, aquí, serà el quid de la qüestió, eh? Serà el moment clau de per a què tota la gent que fa coses pel barri i que potser ni es coneixen, es miraran a la cara i diran: "¡Ostras! a ti te he visto por el barrio. ¡Ostras! tú también trabajas como yo!"

-Sí, sí...

Christian. Llavors, pot passar...!

(entrevistador interromp)

-Pot passar de tot, aquí, en aquest moment, eh! (riu)

Christian: Llavors, això... això, jo penso que serà... serà

Sonia: Això "puede ser la muerte", això...! (riures, conversa paral·lela)

(riu el grup)

Christian: O no... (riures)

O no, eh? És que pot passar de tot.

Christian: Però... (riures)

Sonia: Hauràs de preguntar...

Christian: Però, "bueno", jo penso que és una gran iniciativa amb... de cara a això de poder, doncs, veure cares i veure la gent de veritat. I que puguis reconèixer la gent i dir.. Almenys jo penso que: si tots treballem pel mateix, com, fins ara, no hem tingut aquest moment de trobar-nos?

-Ahà.

Christian: Aquí està el què.

(silenci)

-“Vale”. I... ara, parlant d'un altre tema: penseu que la manera com s'ha presentat, com s'ha explicat una mica el què es proposava de fer; era una cosa fàcil de seguir, que s'entenia, clara? O no? Hi ha hagut algun moment que us perdieu més o que costava...

Valen: No...

que era com una cosa distant....?

Valen: No. Des del primer moment ha anat tot encaminat i hem pogut seguir la sessió molt fàcilment.

Sonia: Sí. La metàfora, aquesta de...

Valen: Del procés.

Sonia: Sí. El mural del procés, no? Un esquema d'on volem arribar, els post-its que són molt -a part de visuals perquè... les coloraines- és com... és molt estructurat, no? Ah, també, a l'hora de reagrupar les propostes...

(intervenció paral·lela) Christian: és un bon fil conductor...

Sonia: Sí. També hem tancat bé la sessió, no? Perquè el principi, vull dir: ja no és com a barri, sinó com a tu, què esperes, no? Llavors, després, el feedback aquest de com t'has sentit o...

Aha...

Sonia. No sé, estava bé...

“Vale”, i... dues preguntes més que ara també les tinc aquí apuntades i que no tenia a l'entrevista però que van molt bé... amb el que plantejàveu ara, també, no? Que comentaves ara de: "hosti, com és que fins ara, realment, doncs és que... per què no hem començat a intentar buscar més relacions, o trobar-nos... Bé, com tota aquesta qüestió. Ah... abans? Jo què sé: amb el què tingueu de memòria, d'experiència, de relació, de viure al barri... Teniu la percepció o heu pogut participar directament en coses que tinguin a veure en parlar de la situació dels joves a Verdum? O és una cosa que no?

Valen: No

Tots, en general: no, no...

-O coneixeu d'algú que ho hagi fet encara que no hagueu sigut vosaltres...

Javier: No. Mai m'he trobat a ningú que em vingués a preguntar sobre aquesta situació, ni penso que ningú... no se.

-I a nivell d'escola, d'esplais... tampoc és una cosa que s'ha treballat molt o que ha sortit de tant en tant....?

Valen: En l'escola a mi m'han agafat per parlar, però... jo crec que a lo millor no era la millor manera o... mhh, no era una cosa que em "trucara" l'atenció sinó... hi ha hagut gent que sí que m'ha fet canviar però no... no tot el barri. Sinó gent en concret.

-Ahà. "Vale", després... Res, per si voleu afegir alguna idea més del què ja heu parlat una mica del tema de si era útil o no, això, eh? Però més a nivell de cara projecció de cara al futur? Que també ja en parlàveu una mica de si a veure si això portaria a algun lloc o no... quins són els elements o les coses que us preocupen, o que us interessen? Quines són aquelles coses que a nivell de futur penseu que a partir d'ara, o a partir d'aquí, del què es proposa a nivell de pla comunitari com a joves, doncs, pot passar o no passar...?

Valen: El compromís. Jo crec que el compromís. Que no.. al final. O el compromís i la paciència, no? Jo crec que al final fem tot això però al final s'acaben cansant o...

-Ahà.

Valen: I no... i no et porta endavant.

Christian: Constància, també, no? De que no sigui només un moment...

(En Valen complementa la frase d'en Christian): y luego después ya...

Christian: I ja, després, res; sinó que sigui alguna cosa, doncs, que de veritat es continuï fent, no? Aquest procediment que nosaltres estem començant, o s'ha començat, o... no sé com dir-ho exactament, però... Però que no sigui només un procediment que nosaltres el fem ara mateix perquè som joves. Sinó que quan ja no siguem tant joves encara hi hagi gent que, de veritat, encara estigui treballant pels que venen darrere, no? Com nosaltres estem treballant pels que hi ha darrere nostre.

-Ahà.

Christian: Llavors que a partir d'aquí, el Pla Comunitari agafi consciència i treballi per això: que continuï seguint aquesta cadena de que la gent treballi per l'altra gent.

-Ahà

Sonia. Jo crec que també la incertesa, no, dels resultats? El fet de treballar la constància, l'actitud tal... vull dir, la idea, no? Com a resultat òptim seria que hi poguéssim haver un resultat positiu. I potser no és té, no, a vegades? I aquest fet de no tenir-ho, a vegades fa que la feina feta o que a nivell més... mmh... sentimental, més d'actitud, doncs, endarrereixi el procés. No? Que és sempre la incertesa aquesta de dir: "¿va a dar fruto? ¿Va a dar algo, algun resultado positivo?" És aquesta incertesa de sempre que a vegades ens té...

Christian: I que si som quatre els que venen a una sessió, la qual s'ha preparat per conscienciar aquests joves (fent referència al conjunt de joves en general), que aquests quatre s'emportin de aquesta sessió... tot i que siguin quatre, no? I que estigui proposat per vint. Que s'inverteixi en aquests quatre que seran els que tiraran endavant el barri i que seran aquells que es tindran a allà.

(silenci)

Christian: Tot i que pensem que marxem. I que volen marxar (els joves). Jo penso que hi ha gent que es vol quedar, que vol viure a gust, i treballant pel barri. Per exemple, jo, en el meu cas... jo ho deixo caure...

(riures)

Christian: Que jo, vull estar aquí.

-Molt bé, que bé!

(silenci)

-“Vale”, molt bé. Doncs si no teniu res més a afegir: moltes gràcies a tots per haver estat aquí amb nosaltres a la sessió i ara amb mi amb l'entrevista.

Entrevista 11. Participant Tastet d'Oficis

Data: 25/05/2018

Pseudònim: Anònim

Sexe: Home

Edat: 19

Via d'accés: Tastet d'Oficis

Transcripció:

-Mira, la primera pregunta seria: de quina manera has arribat a participar en el procés, en la sessió d'avui.

Anònim: a través del Tastet d'Oficis de Roquetes.

-“Vale”. I quines expectatives tenies? Quan hem començat, i us hem explicat una mica al principi el què us plantejàvem fer?

Anònim: pensava que era per saber... "bueno" que podia arribar a saber algun tipus d'informació del barri, o els projectes que fan i les iniciatives que fan al barri de Verdum.

-Ahà. I després: s'han complert? O han sigut diferents les expectatives del què t'esperaves? Has marxat amb alguna altra idea...

Anònim: una miqueta diferent perquè més que per informar-se era per, mmhh... proposar activitats.

-I tu creus que has aportat alguna cosa?

Anònim: jo crec que sí. Amb el tema del bullying i... la proposta d'activitats.

-Ahà. I durant l'estona que hem estat junts, has sentit que... et senties part? Et senties protagonista del que més o menys fèiem?

Anònim: sí, sí, totalment. Des del principi fins al final.

-I, més o menys, em sabries explicar per què? O quines eren les coses que et feien sentir així?

Anònim: perquè, "bueno", les persones que... les encarregades de fer l'activitat, "bueno" (riu), són... no sé com dir-ho, però "bueno", són participatius i no... són "cercanos".

-Val, molt bé. I... La manera en com s'ha explicat i s'ha acompanyat tota l'activitat, ha sigut... s'ha explicat de manera clara? Era una cosa fàcil de seguir? Era, era comprensible...?

Anònim: sí, sí, totalment. Si no s'entenia "algo" es repetia i... cap tipus de problema.

-I t'emportes algun aprenentatge de l'experiència?

Anònim: doncs, ara mateix no sabia dir-te sí o no.

-Ahà.

Anònim: però sempre "s'emporta" "algo".

-Ahà. Molt bé. I mira, l'última pregunta: des del teu punt de vista, des de la teva opinió...

Anònim: sí.

-Creus que ha sigut una cosa útil, l'activitat que hem fet avui?

Anònim: sí, sí. Jo crec que sí.

-I, més o menys, ho penses per alguna cosa en concret... o per què?

Anònim: sí, perquè, "bueno" he pogut escoltar opinions d'alguns temes que hem tractat durant la sessió, com... sobre la gent jove i, mira: he "apregut" coses! (riu) Bueno...

-Molt bé. I creus que de cara al futur pot ser una cosa (el procés de participació) que pot ser útil? Interessant?

Anònim: sí, sí.

-I, més o menys, per què?

Anònim: ah... "bueno", lo de activitats, no? Sempre... en podríem fer algunes. O totes. I es podria participar.

-Ahà. Sí. Val, molt bé. Doncs si tens alguna cosa més a afegir o comentar de com ho has vist tot, doncs... ho pots comentar, i si no ja estem.

(riures)

Anònim: Res més.

-D'acord, doncs moltes gràcies.

Entrevista II Equip Comunitari

Entrevista 12. Equip Comunitari

Data: 06/07/2018

Pseudònims: Debora / Judith

Sexe: Dona / Dona

Edat: 44 / 29

-Vale, mireu, la primera pregunta seria: quins agents han estat implicats en el desenvolupament del procés de participació fins ara?

Judit: Vale. Pues eso, ¿no? Eran l'Escola Pia, Mou-te, Freire, Teatre...

Debora: Però amb "quins agents" vols dir els grups o...

-Clar, si podeu parlar una mica tant d'una cosa com de l'altre; tant de poder parlar de grups de joves -quins han sigut o de quina tipologia, com els veieu...- com de.. com d'aquests grups a on estaven vinculats o quins eren aquells actors de més que estaven per allà al mig...

Debora: clar, perquè hi ha com... no?

-Sí, sí.

Debora: Una cosa és el grup de... clar, perquè vinguin el grups dels de 4t de l'ESO de l'Escola Pia...

-Això mateix, exacte.

Debora: Pues hi ha d'haver un agent, que és l'Escola Pia -no?- en aquest sentit...

-Ahà.

Debora: O per... amb els joves del Tastet d'Oficis, igual... Ahm...

Judith: O els del FIL, no?

Debora: Amb els de la Freire, també, en certa manera. Perquè, clar, primer ho vam anar a explicar al Víctor (director del centre), no? Eh... al Fil, exactament (assentint cap a la Judith), igual.

Judith: Premonitros, el mateix...

Debora: O sigui, que són grups que tots han tingut un intermediari, no?

Judith: Sí.

Debora: Hi ha com dos tipus d'agents, no? Que nos podemos inventar un nombre. ¿No? (silenci) Els agents que faciliten l'accés als grups de joves a la participació; i els grups de joves en si. I, després, mh... Els ApC's que tenen una acció més concreta, no? Una participació una mica més enllà, no?

-Ahà.

Judith: Sí, ja està, no?

Debora: Perquè han vingut a alguna sessió...

Judith: Bueno, sí, han estat vinculats...

-Val, llavors... Quan es va celebrar la trobada amb els joves, com va anar? Què... com la valoreu en termes generals? O en algun aspecte o alguna cosa que us sembli que és la interessant d'analitzar:

Debora: Bé, però li faltava diversitat.

(silenci)

Judith: Ahà, està el tema aquest -no? de que eran joves que ja estaven organitzats de forma voluntària abans de... no?

Debora: I en grups que tenen uns interessos molt concrets, no?

Judith: También... I molt d'educació, no? I...

Debora: Bueno.

Judith: Sí, bueno, el teatre, no... Però, sí, així més de lleure.

Debora: Ja, però... Tienen como un... no? Dins de.... No sé. No eren grups... Vull dir, que un grup de teatre té una afinitat i uns objectius molt concrets. És diferent d'un grup una mica més -no?- mhh.... El Mou-te. Bueno, sí, el Mou-te, també, en realitat. Són grups com molt definits d'entrada.

-Ahà.

Judith: Bueno, això; i joves que tenen uns interessos i que per això estan a allà, no? No... ¡Bueno, que todos tienen unos intereses, claro! Pero no es... no sé.

-Que responen a un perfil molt determinat, no? De...

Judith: Claro.

Debora: Sí.

-A l'hora d'acabar participant?

Debora: Sí, que són joves que ja estan participant; i aquests són els que van venir.

Judith: Eso es.

Debora: Joves que ja estan participant per voluntat pròpia. Els altres van participar de les dinàmiques....

Judith: Una mica obligats, no?

Debora: Bueno.... Hi havia un tema de: "Ei, voleu fer això? Sí, sí. Vale, però...". Pero en un contexto que no se te puede decir no a lo que propones.

Judith: Ahà.

Debora: No sé como decir, saps? Mm... Llavors van venir els únics joves que ja van als llocs per voluntat pròpia.

-Ja...

Judith: Pero bueno...

Debora: Que també són els que ja tenen un grup de..

Judith: Sí, ja està bé...

Debora: No és veritat, perdoneu, també hi han els premonitors que hi van com per voluntat pròpia; però estan encara com... molt lligats a l'entitat, no?

-Ahà, ahà.

Debora: Igual si hagués vingut el Dani si que hauria vingut algun joves més.

Judith: Clar, són més joves, també.... Diecisiete, tenían...

Debora: Clar.

-I després de la Trobada, a partir d'ara, quina continuïtat... penseu, projecteu una mica amb tot el que ha passat? Després del procés de joves, després de la Trobada, com ho veieu? Quines són les coses que...

Judith: Continuar treballant per a què s'ampliï la diversitat del grup, no?

Debora: I per a què es facin coses al barri.

Judith: Clar, però falten més joves.

Debora: Ja, però, llavors, a partir de fer coses... no?

Judith: Sí, clar.

Debora: A partir d'accions concretes. No només amb les accions concretes perseguir l'objectiu de l'acció -el contenido, no?- sinó també de tots aquells objectius que tenen a veure amb la participació més enllà, no?

(silenci)

Deboa: Vull dir que no és igual el que acabis muntant si, no sé, si fas un cinefòrum per parlar temes de sexualitat i no sé què que és una història que els interessa, doncs... Evidentment, tu treballaràs per a què el contingut -el cinefòrum, no?- funcioni, però també per a què passin totes les altres coses que volem que passin, no?

(silenci)

Debora: Bueno, i que jo diria que un grup... No podem dir que tenim un grup motor fins que, no sé... No haguem fet... Fins que no haguem fet com a mínim tres sessions per planificar "algo" i hagi vingut gent. Vull dir, ara tenim... Una cosa incipiente, no? Pero yo no me atrevería a llamarlo grupo hasta que no nos hagamos puesto... No? Ara hem decidit l'acció, o més aviat, una línia d'acció; però fins que no entrem amb la fase de planificar... i fem tres reunions seguides - seguides amb el marge de temps que la gent vulgui- i la gent vingui, no m'atreviria a dir que tenim un grup, no?

(silenci)

Judith: Ahà...

(silenci)

Judith: ¡Pero ya se lo estamos diciendo, eh?!

Debora: Ya.

(riures)

Debora: ¿Es un principio de -no?-... de grupo?

Arnau i Judith: Ahà.

(silenci)

Debora: Clar, perquè: las cosas también las tienes que llamar de alguna manera... No? Pero nosotros tenemos que ser conscientes de que no tenemos una cosa consolidada ¿no? Bueno, sí, tenim un grup, no? Però hem de treballar per a què es consolidi -no?- el grup?

Judith: Ya. Se está gestando.

Debora: Sí.

Entrevista II Altres Agents Professionals que Treballen amb Joves

(Entrevistes no realitzades. Es pot consultar l'apartat *Consideracions i apunts al voltant de l'execució de la recollida d'informació* del document del TFG on s'expliquen els motius pels quals no s'han acabat realitzant les següents entrevistes dissenyades en la fase de planificació)

Grup de discussió de Joves

(Entrevistes no realitzades. Ídem a l'anterior apartat.)

